

Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Ακαδημαϊκό έτος 2013-2014

Βόλος

Ημερομηνία: 07/11/2013

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	3
1. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης	5
2. Παρουσίαση του Τμήματος	9
3. Προγράμματα Σπουδών	14
3.1 Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών	14
3.2 Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών	28
3.3 Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών	37
4. Διδακτικό έργο	43
5. Ερευνητικό έργο	62
6. Σχέσεις με κοινωνικούς και πολιτιστικούς /παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς	75
7. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης	83
8. Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές	87
9. Συμπεράσματα	97
10. Σχέδια βελτίωσης	101
11. Πίνακες	103
12. Παραρτήματα	152
Α. Κατάλογος δημοσιεύσεων μελών του Τμήματος, 2008-2012	154
Β. Οδηγός Σπουδών του Τμήματος	180
Γ. Οδηγός Σπουδών του ΠΜΣ του Τμήματος	181
Δ. Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος/διδάσκοντος από του φοιτητές (ΠΜΣ του ΠΤΠΕ)	182

Εισαγωγή

Η παρούσα Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης προσανατολίστηκε στη δομή και στη μορφή της στο σχετικό «πρότυπο σχήμα» της ΑΔΙΠ (έκδοση 2.0, Οκτωβριος 2011). Πριν το καθεαυτό κείμενο της έκθεσης, αναφέρονται γενικές πληροφορίες για τη δομή, τη μορφή και το περιεχόμενο της έκθεσης, καθώς και κάποια γενικά σημεία για τη διαδικασία της παρούσας εσωτερικής αξιολόγησης.

Παρατίθεται καταρχήν το επεξηγηματικό κείμενο της ΑΔΙΠ για το «Πρότυπο Σχήμα».

Το κείμενο της ΑΔΙΠ για το «Πρότυπο Σχήμα»

Η δομή του «Προτύπου Σχήματος» που προτείνεται από την Α.Δι.Π. για την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του Νόμου 3374/2005, όπως αυτές αναλύονται από την Α.Δι.Π. στο τεύχος «Ανάλυση Κριτηρίων». Τα θέματα που τίγονται και τα ερωτήματα που εμφανίζονται στα επί μέρους πεδία πρέπει να απαντηθούν από όλα τα Τμήματα, καθώς πιστεύουμε ότι καλύπτουν το γενικό περίγραμμα των ζητημάτων που πρέπει να αναπτυχθούν και να σχολιασθούν από όλες τις ακαδημαϊκές μονάδες στην Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης. Αν κάποιο από τα ερωτήματα δεν απαντάται, θα πρέπει η παράλειψη να αιτιολογείται συνοπτικά.

Είναι ωστόσο ευνόητο ότι:

- 1. Η έκταση των απαντήσεών σας δεν περιορίζεται από το σχήμα ή τη μορφή του προτύπου. Τα επί μέρους πεδία μπορούν εύκολα να επεκτείνονται κατά βούληση.*
- 2. Πέρα από τα όσα περιλαμβάνονται στο Πρότυπο αυτό Σχήμα, κάθε Τμήμα μπορεί και θα έπρεπε να προσθέσει – στο αντίστοιχο κεφάλαιο ή πεδίο – ό,τι επί πλέον στοιχεία ή σχόλια κρίνει χρήσιμα για την καλύτερη και πληρέστερη δυνατή παρουσίαση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της ακαδημαϊκής μονάδας.*

Η παρούσα έκθεση

Η παρούσα Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης είναι η δεύτερη που συντάσσει το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης (ΠΤΠΕ) μετά από εκείνη του Νοεμβρίου 2009 (ΕΕΑ, 2009). Η παρούσα εσωτερική αξιολόγηση καλύπτει τα τελευταία τέσσερα ακαδημαϊκά έτη, δηλαδή από το 2009-2010 έως και το 2012-2013. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπου ζητάται, παρέχονται και παλαιότερα στοιχεία (π.χ., πενταετίας).

Η παρούσα έκθεση επρόκειτο να ακολουθήσει τον προγραμματισμό και την περιοδικότητα των ετησίων εκθέσεων του Τμήματος, οι οποίες στα παρελθόντα έτη ολοκληρώνονταν περί τα τέλη Ιανουαρίου (του επόμενου ακαδημαϊκού έτους από το

ακαδημαϊκό έτος αναφοράς). Όμως, μετά την ενημέρωση που έλαβε το Τμήμα ότι πρόκειται να αξιολογηθεί εξωτερικά, κρίθηκε σκόπιμο η έκθεση να ολοκληρωθεί νωρίτερα και να είναι διαθέσιμη ενόψει της εξωτερικής αξιολόγησης.

Στην παρούσα έκθεση χρησιμοποιείται το σχετικό «Πρότυπο Σχήμα» της ΑΔΙΠ. Το «Πρότυπο Σχήμα» περιέχει ερωτήματα, τα οποία, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο, είναι δέον να απαντηθούν στο σύνολό τους. Για το λόγο αυτό, και προκειμένου να φαίνεται ρητά η θέση που λαμβάνει το Τμήμα σε κάθε ερώτημα, επιλέχθηκε ως μορφή να παραμείνουν τα ερωτήματα στο κείμενο και σε καθένα να υπάρχει η αντίστοιχη απάντηση/τοποθέτηση.

Για καλύτερη αναγνωσιμότητα, πολλές φορές, το κάθε ερώτημα ακολουθείται από έναν, σχεδόν ταυτόσημο, τίτλο, π.χ., το ερώτημα «Ποιά ήταν η σύνθεση της ΟΜΕΑ;» (στο 1.1.) ακολουθείται από τον τίτλο «Σύνθεση της ΟΜΕΑ».

Κατά περίπτωση, έχουν διατηρηθεί και επεξηγήσεις του «Πρότυπου Σχήματος», όπως το κείμενο *«Η Ενότητα αυτή περιλαμβάνει μια σύντομη περιγραφή, ανάλυση και κριτική αξιολόγηση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης που εφαρμόστηκε στο Τμήμα, καθώς και ενδεχόμενες προτάσεις για τη βελτίωσή της.»* στην αμέσως επόμενη ενότητα («1. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης») ή και σημειώσεις, όπως η σημείωση *«* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.»* που εμφανίζεται σε πίνακες. Στις περιπτώσεις που χρειάζεται να ξεχωρίσουν σημειώσεις του «Πρότυπου Σχήματος» από κείμενο που έχει προστεθεί για τους σκοπούς της έκθεσης, υπάρχει αντίστοιχος χαρακτηρισμός, όπως «Σημείωση (ΟΜΕΑ):».

1. Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης

Η Ενότητα αυτή περιλαμβάνει μια σύντομη περιγραφή, ανάλυση και κριτική αξιολόγηση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης που εφαρμόστηκε στο Τμήμα, καθώς και ενδεχόμενες προτάσεις για τη βελτίωσή της.

1.1. Περιγραφή και ανάλυση της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης στο Τμήμα.

- Ποιά ήταν η σύνθεση της ΟΜΕΑ;

Σύνθεση της ΟΜΕΑ

Γεώργιος Αμπακούμκιν, Επίκουρος Καθηγητής
Φωτεινή Μπονώτη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Ιωάννης Πεχτελίδης, Επίκουρος Καθηγητής
Ελευθερία Τσέλιου, Επίκουρη Καθηγήτρια
Μαρία Τσουβαλά, Λέκτορας
Άννα Χρονάκη, Καθηγήτρια

- Με ποιούς και πώς συνεργάστηκε η ΟΜΕΑ για τη διαμόρφωση της έκθεσης;

Διαδικασία και άτομα με τα οποία συνεργάστηκε η ΟΜΕΑ για τη διαμόρφωση της έκθεσης

Για τη διαμόρφωση της έκθεσης εσωτερικής αξιολόγησης η ΟΜΕΑ συνεργάστηκε με το σύνολο του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού του Τμήματος, με το σύνολο των μελών του διοικητικού προσωπικού του Τμήματος, καθώς και με φοιτητές/τριες του Τμήματος. Η συνεργασία έγινε στο πλαίσιο Γενικών Συνελεύσεων, άτυπων συνεδριάσεων με τη συμμετοχή των μελών ΔΕΠ του τμήματος και του διοικητικού προσωπικού, καθώς και επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αλλά και στο πλαίσιο καθιερωμένων διαδικασιών, όπως η διαδικασία της ετήσιας συγκέντρωσης στοιχείων για την ετήσια έκθεση (αξιολόγησης) του Τμήματος. Η ΟΜΕΑ είχε την ευθύνη για την ανάληψη σχετικών πρωτοβουλιών αλλά και για τη γενικότερη οργάνωση, συντονισμό και υλοποίηση της όλης διαδικασίας.

- Ποιές πηγές και διαδικασίες χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση πληροφοριών;

Πηγές και διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν για την άντληση πληροφοριών

Μια βασική πηγή πληροφοριών ήταν το «Πληροφοριακό Σύστημα Αξιολόγησης Τμημάτων» (ΠΣΑΤ ή και «πλατφόρμα ΜΟΔΙΠ»), το οποίο έχει αναπτυχθεί υπό την εποπτεία της ΜΟΔΙΠ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (<http://ece.modip.uth.gr>, πρόσβαση μόνο από υπολογιστή εντός του δικτύου του ΠΘ). Τα στοιχεία στο ΠΣΑΤ εισάγονται κυρίως από (α) Διδάσκοντες, (β) Γραμματείς, (γ) ΟΜΕΑ του Τμήματος και (δ) τον Υπεύθυνο της Τεχνικής Διαχείρισης του ΠΣΑΤ για το Τμήμα. Τα στοιχεία στο ΠΣΑΤ περιέχονται κυρίως σε απογραφικά δελτία προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων, σε απογραφικά δελτία διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού.

Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν οι τρεις προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις (για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010, 2010-2011 και 2011-2012), η προηγούμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ, 2009), έγγραφα και τεκμήρια του Τμήματος (π.χ., Οδηγός Σπουδών). Περαιτέρω πληροφορίες συγκεντρώθηκαν και στο πλαίσιο άτυπων συνομιλιών με μέλη του διοικητικού και διδακτικού προσωπικού. Τέλος, χρησιμοποιήθηκε ως πηγή πληροφοριών το υλικό που συγκεντρώθηκε από διάφορες Επιτροπές του Τμήματος.

- Πώς και σε ποιά έκταση συζητήθηκε η έκθεση στο εσωτερικό του Τμήματος;

Τρόπος και έκταση συζήτησης της έκθεσης στο εσωτερικό του Τμήματος

Με πρωτοβουλία της ΟΜΕΑ, η έκθεση συζητήθηκε στο πλαίσιο μιας διαρκούς δυναμικής διαδικασίας ανταλλαγής απόψεων, τόσο μεταξύ των μελών της ΟΜΕΑ όσο και μεταξύ των υπόλοιπων μελών του Τμήματος. Συγκεκριμένα, η ΟΜΕΑ είχε μια καταρχήν επικοινωνία (στο πλαίσιο συναντήσεων ή ηλεκτρονικής επικοινωνίας) μεταξύ των μελών της με στόχο τη διαμόρφωση ενός προγράμματος δραστηριοποίησης για την υλοποίηση της συγγραφής της έκθεσης, που συμπεριλάμβανε επιμέρους ανάθεση και καταμερισμό αρμοδιοτήτων. Στη συνέχεια, ζητήθηκε από επιμέρους επιτροπές του τμήματος, αλλά και μέλη ΔΕΠ καθώς και μέλη του διοικητικού προσωπικού να συλλέξουν πληροφορίες απαραίτητες για την έκθεση σε πεδία σχετικά με τις αρμοδιότητές τους και να τις μεταφέρουν στην ΟΜΕΑ. Τέλος, μετά τη σύνταξη ενός πρώτου προσχεδίου από μέλη της ΟΜΕΑ, ζητήθηκε ανατροφοδότηση από τα υπόλοιπα μέλη της ΟΜΕΑ και τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, οπότε και διαμορφώθηκε η παρούσα τελική μορφή της έκθεσης.

1.2. Ανάλυση των θετικών στοιχείων και των δυσκολιών που παρουσιάστηκαν κατά τη διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης.

Ένα βασικό θετικό στοιχείο ήταν η ύπαρξη της ηλεκτρονικής υποδομής που χρησιμοποιήθηκε για υποστήριξη της διαδικασίας υλοποίησης της εσωτερικής αξιολόγησης και πιο συγκεκριμένα η πλατφόρμα ΜΟΔΙΠ (ΠΣΑΤ) και η ηλεκτρονική Γραμματεία (μηχανοργάνωση Γραμματείας).

Το ΠΣΑΤ ενεργοποιήθηκε πρώτη φορά το 2011 από το ΠΘ. Στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης χρησιμοποιήθηκε για τρίτη φορά από όλους τους εμπλεκόμενους για την εισαγωγή και συγκέντρωση στοιχείων με συστηματοποιημένο τρόπο. Οι εμπλεκόμενοι χρήστες ήταν πλέον πιο εξοικειωμένοι με το σύστημα και χρειάστηκαν λιγότερο χρόνο για τη συγκέντρωση στοιχείων συγκριτικά με τις προηγούμενες χρονιές.

Η ηλεκτρονική Γραμματεία επιτρέπει τη συγκέντρωση και την επεξεργασία πλήθους στοιχείων, τα οποία στο παρελθόν ήταν δύσκολο ή μη ρεαλιστικό να συγκεντρωθούν ή να επεξεργαστούν. Για παράδειγμα, ο υπολογισμός του μέσου βαθμού πτυχίου είναι πλέον μια σχετικά απλή και γρήγορη διαδικασία. Αντίθετα, στο παρελθόν αυτό θα χρειαζόταν να γίνει χειροκίνητα και έτσι είχε κριθεί μη ρεαλιστική η επιδίωξη αυτού του υπολογισμού με βάση τους διαθέσιμους πόρους (προσωπικού και υλικού). Ως αποτέλεσμα, η προηγούμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ, 2009) δεν περιείχε τέτοια στοιχεία.

Οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν είχαν να κάνουν κυρίως με ζητήματα οργάνωσης διαδικασιών και πληροφοριών, καθώς και με ζητήματα προσωπικού.

Ως προς την οργάνωση διαδικασιών και πληροφοριών, η συγκέντρωση στοιχείων έγινε σε χρόνο πριν από το συνηθισμένο προγραμματισμό (ξεκίνησε το Σεπτέμβριο, ενώ συνήθως ξεκινά περί τα τέλη Νοεμβρίου). Χωρίς να γίνει εδώ αναφορά σε πολλές λεπτομέρειες επισημαίνεται απλώς ότι κάποια στοιχεία (π.χ., βαθμολογίες) δεν ήταν διαθέσιμα εξ αρχής. Αυτό είχε ως επίπτωση κάποιες διαδικασίες να χρειάζεται να γίνουν εκ νέου (διπλά) στο ΠΣΑΤ, όπως π.χ., η επικαιροποίηση των απογραφικών δελτίων των μαθημάτων.

Μια γενικότερη δυσκολία αφορά τον τρόπο καταγραφής και αποθήκευσης στοιχείων. Η μορφή του ΠΣΑΤ προσανατολίζεται στο παλαιότερο πρότυπο της ΑΔΙΠ, όπου υπήρχαν στοιχεία τα οποία δεν ζητούνται στο νέο πρότυπο, ενώ δεν καταγράφονται στοιχεία που ζητούνται στο νέο πρότυπο (π.χ., ανάλυση προσωπικού ανά φύλο, Πίνακας 1). Ακόμη, το ΠΣΑΤ δεν είναι παντού συμβατό με το πρότυπο της ΑΔΙΠ. Για παράδειγμα, στα στοιχεία βαθμολογίας (βλ. Πίνακα 6), το ΠΣΑΤ δέχεται μόνο ποσοστά, ενώ το πρότυπο ζητά απόλυτους αριθμούς και ποσοστά.

Ένα περαιτέρω πρόβλημα σχετίζεται με τη μη σαφήνεια κάποιων ζητούμενων στοιχείων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο πίνακας με τα στοιχεία αποφοίτων (Πίνακας 7 στο παρόν, παλαιός Πίνακας 4), ιδίως στο προηγούμενο πρότυπο και στο ΠΣΑΤ. Για αρκετά φαντά δεν ήταν μονοσήμαντο τι χρειαζόταν να εισαχθεί (π.χ., στήλη «Συνολικό ποσοστό αποφοιτησάντων» στον παλαιό Πίνακα 4).

Επιπλέον, σε αρκετά σημεία δεν υπάρχει εναρμόνιση μεταξύ των ζητούμενων σε πίνακες και στο «Πρότυπο Σχήμα» της ΑΔΙΠ. Για παράδειγμα, στην ενότητα 4 του παρόντος ζητούνται στοιχεία, τα οποία δεν έχουν προηγουμένως προετοιμαστεί/ζητηθεί σε πίνακες (π.χ., μέση διάρκεια σπουδών).

Επίσης, στους ελέγχους και στις διαταυρώσεις των στοιχείων διαπιστώθηκαν αποκλίσεις. Τα στοιχεία έχουν καταγραφεί και είναι αποθηκευμένα σε διάφορα σημεία (ΠΣΑΤ, ηλεκτρονική Γραμματεία, χειρόγραφα αρχεία) και δεν είναι πάντα ταυτόσημα. Επιπλέον, δεν είναι πάντα εύκολη και διαφανής η διαπίστωση της ορθότητας ενός στοιχείου, οπότε προκύπτει αβεβαιότητα και ο τελικός έλεγχος συνίσταται στην χειροκίνητη εξέταση χειρόγραφων αρχείων. Για παράδειγμα, εάν δεν υπάρχει σιγουριά για τον αριθμό πτυχίων που χορηγήθηκαν σε ένα ακαδημαϊκό έτος, η τελική λύση είναι να ανοίξει κάποιος το σχετικό βιβλίο και να μετρήσει μια-μια τις αντίστοιχες καταχωρίσεις. Για τους λόγους αυτούς, έχουν διαπιστωθεί κάποιες προηγούμενες λάθος καταγραφές και έχουν γίνει αντίστοιχες

διορθώσεις στην παρούσα έκθεση. Μια λύση, η οποία προτείνεται στην επόμενη ενότητα είναι να δημιουργηθεί ένα ελεγμένο αρχείο με την αντίστοιχη τεκμηρίωση.

Οι δυσκολίες αναφορικά με τα ζητήματα προσωπικού είχαν να κάνουν με την σχετικά περιορισμένη υποστήριξη λόγω έλλειψης επαρκών πόρων και άλλων συγκυριών για τη διασφάλιση διαρκούς και συστηματικής συνεργασίας με εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο θα μπορούσε να αναλάβει τη διαδικασία πρόσκτησης και επεξεργασίας του μεγάλου όγκου των πληροφοριών. Χαρακτηριστικά, και πέραν των γενικότερων περικοπών, ο υπεύθυνος της Τεχνικής Διαχείρισης του ΠΣΑΤ για το Τμήμα ασκούσε τα καθήκοντά του με σύμβαση η οποία έληξε το τέλος Αυγούστου και συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες του σε εθελοντική βάση για περιορισμένο χρονικά διάστημα. Επίσης, μεγάλο μέρος της περιόδου διεξαγωγής της εσωτερικής αξιολόγησης συνέπεσε χρονικά με κινητοποιήσεις κυρίως του διοικητικού αλλά και άλλου προσωπικού (λόγω υποβολής του διοικητικού προσωπικού σε καθεστώς διαθεσιμότητας).

Τέλος, αναφέρεται ως θετικό σημείο ότι έγινε συζήτηση εντός του Τμήματος για τη διαδικασία της αξιολόγησης και αποσαφηνίστηκαν διάφορα σημεία για το ρόλο ατόμων μεμονωμένα αλλά και του Τμήματος ως σύνολο στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής.

1.3. Προτάσεις του Τμήματος για τη βελτίωση της διαδικασίας.

Η διαδικασία θα μπορούσε να βελτιωθεί με τη διασφάλιση ύπαρξης (αν όχι πρόσληψης) προσωπικού που θα μπορούσε να αναλάβει την υποστήριξη της διαδικασίας σε τεχνικό / πρακτικό επίπεδο. Αυτό θα έδινε τη δυνατότητα στα μέλη της ΟΜΕΑ σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος να διερευνήσουν τη δυνατότητα περαιτέρω επεξεργασίας και ενδεχόμενης τροποποίησης της μεθοδολογίας υλοποίησης της αξιολόγησης (π.χ., επιπλέον συστηματοποιημένη συλλογή σχετικών ποιοτικών δεδομένων μέσω συνεντεύξεων).

Ένα άλλο σημείο που θα μπορούσε να βελτιωθεί είναι η εναρμόνιση της οργάνωσης και αποθήκευσης δεδομένων σε αρχεία. Αυτό χρειάζεται καταρχήν μια διαδικασία διασταύρωσης στοιχείων και τεκμηρίωσης και σύσταση ενός αρχείου που να είναι αρκετά διαφανές στη χρήση του και γενικά προσβάσιμο (π.χ., να μην ανακύπτουν πολλές δυσκολίες όταν αλλάζει ο χειριστής του αρχείου). Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμο να είναι περισσότερα άτομα εξοικειωμένα (από τη διοίκηση ή μέλη ΔΕΠ) και εκπαιδευμένα με τα διάφορα συστήματα (ΠΣΑΤ, ηλεκτρονική Γραμματεία).

Ακόμη θα μπορούσε να βελτιωθεί η ροή πληροφοριών και ο προγραμματισμός μεταξύ διαφόρων δομών που ασχολούνται με θέματα που άπτονται της αξιολόγησης. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να υπάρξει συστηματοποιημένη ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ Τμήματος και Γραφείου Διασύνδεσης για την απασχολησιμότητα των αποφοίτων.

Επίσης, τα (υποχρεωτικά) ζητούμενα στοιχεία από την ΑΔΙΠ θα μπορούσαν να εξετάζουν ζητήματα συμβατότητας με παρελθόντα ζητούμενα στοιχεία.

Τα περισσότερα από τα σημεία που θίγονται εδώ χρειάζονται διάθεση πόρων για την υλοποίησή τους, π.χ., την δυνατότητα ενασχόλησης προσωπικού με τις αντίστοιχες εργασίες.

2. Παρουσίαση του Τμήματος

Η Ενότητα αυτή παρουσιάζει συνοπτικά το Τμήμα και τις κύριες παραμέτρους λειτουργίας του.

2.1. Γεωγραφική θέση του Τμήματος (π.χ. στην πρωτεύουσα, σε μεγάλη πόλη, σε μικρή πόλη, συγκεντρωμένο, καταμεμημένο σε μια πόλη κλπ).

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας εδρεύει στην πόλη του Βόλου, έδρα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στεγάζεται κυρίως σε κτήριο που βρίσκεται στην παραλία της πόλης σε κεντρικό σημείο (συγκρότημα Παπαστράτου, απέναντι από τον λιμενοβραχίονα). Τα περισσότερα γραφεία βρίσκονται στον 3^ο όροφο (γραφεία των μελών ΔΕΠ, εργαστήρια, Γραμματεία Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών). Η Γραμματεία του Τμήματος βρίσκεται στο ισόγειο, ενώ σε παρακείμενη δομή του συγκροτήματος Παπαστράτου βρίσκονται οι περισσότερες από τις αίθουσες διδασκαλίας.

Σε κοντινό κτήριο που βρίσκεται επίσης στο κέντρο της πόλης (οδός Κουμουνοδούρου 4 στον 4^ο όροφο, μεταξύ των οδών Ιάσονος και Δημητριάδος) στεγάζονται περαιτέρω γραφεία μελών ΔΕΠ, καθώς και το γραφείο της πρακτικής άσκησης.

Το Τμήμα δεν διαθέτει δική του βιβλιοθήκη ή σπουδαστήριο (εκτός από μια μικρή συλλογή επιστημονικών τόμων που ανήκει στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών και φυλάσσεται στον 3^ο όροφο του κτηρίου στο συγκρότημα Παπαστράτου). Η κεντρική βιβλιοθήκη του ΠΘ βρίσκεται σε αυτόνομο κτίριο σε απόσταση περίπου ενός χιλιομέτρου από το συγκρότημα Παπαστράτου.

2.2. Ιστορικό της εξέλιξης του Τμήματος.

2.2.1. Στελέχωση του Τμήματος σε διδακτικό, διοικητικό και εργαστηριακό προσωπικό, κατά την τελευταία πενταετία (ποσοτικά στοιχεία).¹ Σχολιάστε.

Τα στοιχεία για τη στελέχωση του Τμήματος παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Όσον αφορά τη στελέχωση του τμήματος σε μέλη ΔΕΠ, όπως φαίνεται και σε συνδυασμό με τον Πίνακα 2, η αντιστοιχία μελών ΔΕΠ προς προπτυχιακούς φοιτητές είναι περίπου 1 προς 29 (για το 2012-2013).

Εδώ και κάποια χρόνια έχουν εκλεγεί τρία μέλη ΔΕΠ, εκκρεμεί όμως ο διορισμός τους. Παράλληλα, έχουν αποχωρήσει δύο μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, χωρίς να υπάρχει ρεαλιστική προοπτική αντικατάστασής τους.

Ιδιαίτερα εμφανής είναι η έντονη μείωση στον αριθμό συμβασιούχων διδασκόντων τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, ένα στοιχείο που δεν καταγράφεται στον Πίνακα 1 είναι η επίσης αισθητή μείωση σε αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι συνεισφέρουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, αλλά και στην υποστήριξη εργαστηρίων και εργαστηριακών μαθημάτων που σχετίζονται με τις ΤΠΕ. Η συγκεκριμένη ανάγκη καλύπτεται πολύ περιορισμένα από προσωπικό (1 άτομο) που είναι διαθέσιμο ταυτόχρονα και για τα τρία Παιδαγωγικά Τμήματα του ΠΘ. Παράλληλα, έχει εκλεγεί εδώ και χρόνια ένα μέλος ΕΕΔΙΠ με συναφές αντικείμενο, αλλά εκκρεμεί ο διορισμός του.

Η στελέχωση του Τμήματος σε διοικητικό προσωπικό είναι ανεπαρκής. Χαρακτηριστικά, η αναλογία διοικητικού προσωπικού προς προπτυχιακούς φοιτητές είναι περίπου 1 προς 220 (για το 2012-2013).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στην έκθεση που εκπόνησε η Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης του ΠΘ για το «Διοικητικό και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό Πανεπιστημίου Θεσσαλίας» (Αύγουστος 2013), το ΠΤΠΕ εμφανίζεται ως το πιο υποστελεχωμένο Τμήμα του Ιδρύματος (σσ. 16-17).

¹ Συμπληρώστε, στην Ενότητα 11, τον πίνακα 1.

Εάν στις παραπάνω αναλογίες συνυπολογιστεί ότι ο αριθμός φοιτητών είναι υποτιμημένος (βλ. Πίνακα 2) οι διορθωμένες αναλογίες για μέλη ΔΕΠ είναι περίπου 1 προς 35 και για διοικητικό προσωπικό περίπου 1 προς 270.

2.2.2. Αριθμός και κατανομή των φοιτητών ανά επίπεδο σπουδών (προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί, διδακτορικοί) κατά την τελευταία πενταετία.² Σχολιάστε.

Η κατανομή των φοιτητών ανά επίπεδο σπουδών παρουσιάζεται στον Πίνακα 2. Όπως σημειώνεται εκεί, ο αριθμός των προπτυχιακών είναι υποτιμημένος ως προς τις νέες εγγραφές κάθε ακαδημαϊκού έτους (π.χ., στον αριθμό προπτυχιακών φοιτητών που αναγράφεται για το 2012-2013 δεν περιλαμβάνονται οι πρωτοετείς του 2013-2014). Για τις αναλογίες φοιτητών προς κατηγορίες προσωπικού, βλ. προηγούμενη ενότητα (2.2.1.). Αν υπολογιστεί ότι ανά έτος εισέρχονται περίπου 150-160 φοιτητές στο Τμήμα και ότι η κανονική διάρκεια σπουδών είναι 4 έτη, ο συνολικός αριθμός φοιτητών πέραν όσων αντιστοιχούν στην κανονική διάρκεια σπουδών περιλαμβάνει και επιπλέον περίπου τόσους φοιτητές όσοι θα εισέρχονταν στο Τμήμα σε ένα ακαδημαϊκό έτος (βλ. και Πίνακα 2). Αξίζει να σημειωθεί, ότι το Τμήμα εκτιμά (και εισηγείται προς το Υπουργείο) ότι μπορεί να δεχθεί περίπου τους μισούς φοιτητές από όσους δέχεται τελικά (βλ. Επιτομή Στοιχείων). Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των προπτυχιακών φοιτητών/τριών του Τμήματος είναι ιδιαίτερα αυξημένος σε σχέση με τις υποδομές του Τμήματος με άμεσες επισπτώσεις, π.χ., στο παρεχόμενο διδακτικό έργο.

Η αναλογία μελών ΔΕΠ προς μεταπτυχιακούς φοιτητές (περίπου 1 προς 3) και προς διδακτορικούς φοιτητές (περίπου 1 προς 2) κινείται στα πλαίσια του συνηθισμένου (ή και λίγο καλύτερα), π.χ., ως προς τις αναλογίες που απαντώνται στο ΠΘ.

² Συμπληρώστε, στην Ενότητα 11, τους πίνακες 2 και 3.

2.3. Σκοπός και στόχοι του Τμήματος.

2.3.1. Ποιοι είναι οι στόχοι και οι σκοποί του Τμήματος σύμφωνα με το ΦΕΚ ίδρυσής του;

Στο ΦΕΚ ίδρυσης του Τμήματος (ΦΕΚ 31/20-3-1984) δεν υπάρχει διατύπωση των στόχων και των σκοπών του Τμήματος (βλ. και ΕΕΑ, 2009). Ωστόσο, αυτοί διατυπώνονται στον Οδηγό σπουδών του Τμήματος, η τελευταία αναθεώρηση του οποίου έγινε το 2010 και για την οποία αξιοποιήθηκε η τελική έκθεση αξιολόγησης (2010). Σε αυτή την έκδοση του Οδηγού σπουδών, οι σκοποί και οι στόχοι του τμήματος προσδιορίζονται ως εξής (Οδηγός Σπουδών, 2010, σ. 6):

«Βασικός σκοπός του τμήματος είναι η προαγωγή των θεωρητικών και ερευνητικών γνώσεων και ο συσχετισμός τους με την εκπαιδευτική πράξη ώστε οι απόφοιτοι να διαθέτουν υψηλού επιπέδου ερευνητικές και επαγγελματικές δεξιότητες που να τους καταστήσουν ικανούς να ανταποκρίνονται με υπευθυνότητα και επάρκεια στον πολυσύνθετο παιδαγωγικό και διδακτικό τους ρόλο, καθώς και στις μελλοντικές επιστημονικές και επαγγελματικές εξελίξεις.»

Αναλυτικότερα επιμέρους στόχοι του τμήματος είναι (βλ. Επίσης Οδηγό Σπουδών 2010, σ. 12):

- Η κατάρτιση εκπαιδευτικών βάσει σύγχρονων προσεγγίσεων που προωθούν πρακτικές αναστοχαστικότητας και αυτό-αξιολόγησης
- Η κατάρτιση εκπαιδευτικών σε σύγχρονες μεθόδους και μοντέλα διδασκαλίας που αφορούν σύγχρονα και ευέλικτα περιβάλλοντα μάθησης με αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.)
- Η προαγωγή της έρευνας σε σχέση με την εκπαιδευτική θεωρία και πράξη
- Η διασύνδεση θεωρίας και πράξης στην εκπαίδευση γενικότερα, αλλά και ζητήματα που αφορούν την πρώτη παιδική και προσχολική ηλικία

Στο μεταξύ, έχουν υπάρξει συζητήσεις και κινήσεις για επανεξέταση και ενδεχόμενη αναθεώρηση των στόχων του Τμήματος. Το θέμα αυτό τέθηκε στην ΟΜΕΑ το Νοέμβριο του 2012 και από την ΟΜΕΑ στο Τμήμα το Μάρτιο του 2013. Παράλληλα, η Επιτροπή Οδηγού Σπουδών είχε ξεκινήσει συζήτηση για ενδεχόμενη αναθεώρηση του Οδηγού Σπουδών. Εντέλει, θεωρήθηκε σκόπιμο η διαδικασία αναθεώρησης του Οδηγού Σπουδών να συνεχιστεί από την Επιτροπή Οδηγού Σπουδών έχοντας υπόψη και το θέμα των στόχων του Τμήματος. Η σχετική διαδικασία ξεκίνησε το Μάιο του 2013 υπό το συντονισμό της Επιτροπής Οδηγού Σπουδών του Τμήματος. Η διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη (μέχρι σήμερα έχει γίνει μια αρχική σύντομη συζήτηση στο πλαίσιο ΓΣ, ενώ προγραμματίζεται νέα σχετική συζήτηση).

2.3.2. Πώς αντιλαμβάνεται σήμερα η ακαδημαϊκή κοινότητα του Τμήματος τους στόχους και τους σκοπούς του Τμήματος;

Οι υπάρχοντες στόχοι και σκοποί του Τμήματος τονίζουν εμφατικά την αναγκαιότητα προώθησης της διασύνδεσης θεωρίας και πράξης μέσω συστηματοποιημένων ερευνητικών διαδικασιών, αλλά και τη διαρκή αναζήτηση σύγχρονων επιστημονικών προσεγγίσεων όσον αφορά την εκπαίδευση εκπαιδευτικών για την πρώτη παιδική ηλικία (βλ. και ΕΕΑ, 2009). Επιπλέον, στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθεώρησης του οδηγού σπουδών του Τμήματος τίθενται θέματα που ενδέχεται να οδηγήσουν εν μέρει σε αναθεώρηση των σκοπών και των στόχων του Τμήματος, αλλά λόγω του πρόσφατου της έναρξης της διαδικασίας δεν υπάρχει ακόμη σύνθεση απόψεων και συστηματοποιημένη καταγραφή τους.

2.3.3. Υπάρχει απόκλιση των επίσημα διατυπωμένων (στο ΦΕΚ ίδρυσης) στόχων του Τμήματος από εκείνους που σήμερα το Τμήμα θεωρεί ότι πρέπει να επιδιώκει;

Όπως έχει σημειωθεί προηγουμένως δεν υπάρχει διατύπωση στόχων στο ΦΕΚ ίδρυσης του τμήματος, αλλά το τμήμα φροντίζει για μια διαρκή διαδικασία αναθεωρήσεων που να ανταποκρίνονται στα συνεχώς μεταβαλλόμενα δεδομένα (βλ. επίσης 2.3.1., 2.3.2. και ΕΕΑ, 2009).

2.3.4. Επιτυγχάνονται οι στόχοι που σήμερα το Τμήμα θεωρεί ότι πρέπει να επιδιώκει; Αν όχι, ποιοι παράγοντες δρουν αποτρεπτικά ή ανασταλτικά στην προσπάθεια αυτή;

Σε σχέση με το σημείο αυτό, υπάρχουν κοινά με όσα αναγράφονται στην ΕΕΑ (2009). Συγκεκριμένα, οι στόχοι του Τμήματος επιτυγχάνονται σε σημαντικό βαθμό στη βάση της επένδυσης και της ιδιαίτερα μεγάλης προσπάθειας του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού του Τμήματος.

Ειδικά κατά το χρονικό διάστημα της τελευταίας διετίας το σύνολο του προσωπικού προσπάθει να αντιμετωπίσει διαρκώς αυξανόμενες αντιξοότητες όπως αύξηση του αριθμού εισακτέων, ελλείψεις σε υποδομή (π.χ. επαρκείς χώροι εργαστηρίων), απουσία επαρκούς προσωπικού (π.χ. διοικητικού), έλλειψη πόρων και απουσία επαρκούς εξοπλισμού και ανανέωσης της βιβλιοθήκης (π.χ. καμία παραγγελία βιβλίων δεν έχει υλοποιηθεί από το 2010 λόγω περικοπών σε πόρους).

2.3.4. Θεωρείτε ότι συντρέχει λόγος αναθεώρησης των επίσημα διατυπωμένων (στο ΦΕΚ ίδρυσης) στόχων του Τμήματος;

Οι νέες πρόσφατα διαμορφωμένες συνθήκες που συνδέονται με ευρύτερα ζητήματα αλλαγών και περιορισμών σε διαθέσιμους πόρους, δυναμικό, αλλά και γενικότερες εργασιακές συνθήκες όσον αφορά τις/τους αποφοίτους (π.χ., πρόσφατοι περιορισμοί σχετικά με δυνατότητες διορισμού διαγωνισμού ΑΣΕΠ) φαίνεται να επιτάσσουν την αναγκαιότητα αναπροσαρμογής (π.χ., στόχοι σε σχέση με τρέχουσες εργασιακές συνθήκες). Η σχετική συζήτηση βρίσκεται σε εξέλιξη και στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του Οδηγού Σπουδών (βλ. και 2.3.1.).

2.4. Διοίκηση του Τμήματος.

2.4.1. Ποιες επιτροπές είναι θεσμοθετημένες και λειτουργούν στο Τμήμα;

Οι επιτροπές ορίζονται στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους και σε αυτές συμμετέχουν όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Διακρίνονται σε επιτροπές του τμήματος και σε επιτροπές του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 είχαν οριστεί οι παρακάτω Επιτροπές:

(α) Επιτροπές του Τμήματος: Αξιολόγησης (ΟΜΕΑ), Οδηγού Σπουδών και Φοιτητικών Θεμάτων, ΑΜΕΑ, Πρακτικής Άσκησης, Ευρωπαϊκών Θεμάτων, Οικονομικών Θεμάτων και Προμηθειών, Ακαδημαϊκών Θεμάτων, Ψηφιακών Υποδομών Η/Υ (ιστοσελίδας, αίθουσας Η/Υ), Χώρων, Δεοντολογία, Μεταπτυχιακών Σπουδών.

(β) Επιτροπές του ΠΘ: Ερευνών, Βιβλιοθήκης, Οικονομικής Ανάπτυξης, Στρατηγικού Σχεδιασμού, Ακαδημαϊκής Ανάπτυξης, Σύγκλητος.

2.4.2. Ποιοι εσωτερικοί κανονισμοί (π.χ. εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών) υπάρχουν στο Τμήμα;

Στο τμήμα υπάρχει ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών («Παιδαγωγικό παιχνίδι και παιδαγωγικό υλικό στην πρώτη παιδική ηλικία») που είναι διαθέσιμος ηλεκτρονικά στη διεύθυνση:

<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/46>

2.4.3. Είναι διαρθρωμένο το Τμήμα σε Τομείς; Σε ποιους; Ανταποκρίνεται η διάρθρωση αυτή στη σημερινή αντίληψη του Τμήματος για την αποστολή του;

Στο Τμήμα λειτουργούν πέντε άτυποι τομείς (ενότητες) από το 2005, οι οποίοι διατηρήθηκαν και στην αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών που έγινε το 2010-2011, με μια μικρή τροποποίηση που σημειώνεται στη συνέχεια. Οι ενότητες είναι: «Παιδαγωγικών», «Ψυχολογίας και Κοινωνιολογίας» (τροποποίηση αντί του Ψυχολογίας), «Ιστορίας, Γλώσσας και Λογοτεχνίας», «Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας», καθώς και η ενότητα «Τεχνών». Παρά την επισήμανση στην προηγούμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (2009) της σημασίας, αλλά και της πρόθεσης του Τμήματος να προχωρήσει στη δημιουργία τομέων, τόσο οι περιορισμοί σε προσωπικό όσο και οι διατάξεις του νέου νόμου για την ανώτατη εκπαίδευση δεν έκαναν δυνατή την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας.

3. Προγράμματα Σπουδών

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών), απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων που αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Ανάλυση Κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων».

Για κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει να απαντηθούν και να σχολιασθούν τα ακόλουθα τουλάχιστον σημεία:

(α) Ποιά, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

(β) Ποιές ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ποιούς ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

3.1. Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών

3.1.1. Πώς κρίνετε το βαθμό ανταπόκρισης του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και στις απαιτήσεις της κοινωνίας;

- Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται;

Δεν υπάρχουν θεσμοθετημένες διαδικασίες ελέγχου.

Εμμέσως, κατά περίπτωση και σε μη τακτά χρονικά διαστήματα μπορεί να γίνονται διάφορες σχετικές συζητήσεις εντός της Επιτροπής Οδηγού Σπουδών ή και του Τμήματος (π.χ., σε πλαίσιο ΓΣ).

Περαιτέρω, προς αυτήν την κατεύθυνση θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβάλλει η επικοινωνία και η συνεργασία που αναπτύσσεται από το Τμήμα με τους εκπαιδευτικούς μέσω της οργάνωσης, συνδιοργάνωσης ημερίδων, σεμιναρίων στα οποία εκφράζονται απόψεις, προβληματισμοί, προτάσεις που σκιαγραφούν τον βαθμό ανταπόκρισης του εφαρμοσμένου προγράμματος σπουδών αφενός στις απαιτήσεις του νέου σχολείου αφετέρου στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Οι διαδικασίες κάποιων μικροεφαρμογών σε σχολεία και η αξιολόγησή τους, αποτελούν ένα μέσο διαπίστωσης κάποιου βαθμού ανταπόκρισης του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στους βασικούς και επιμέρους στόχους του. Τα μέλη ΔΕΠ υποβάλλουν τις όποιες παρατηρήσεις, διαπιστώσεις και προτάσεις τους σε επιτροπές και σε Γ.Σ. ειδικού περιεχομένου αναπτύσσεται συζήτηση για πιθανές αναγκαίες τροποποιήσεις.

- Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζονται;

Οι σχετικές διαδικασίες είναι παρόμοιες με εκείνες που αναφέρονται στην προηγούμενη ΕΕΑ (2009). Συγκεκριμένα, με την αξιολόγηση και αναθεώρηση του Προγράμματος Σπουδών ασχολείται η Επιτροπή Οδηγού Σπουδών, στην οποία συμμετέχουν 7 μέλη ΔΕΠ, 1 μέλος διοικητικού προσωπικού και 1 φοιτήτρια. Τα μέλη της επιτροπής συναντώνται και συνεδριάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα (σταθερά μια φορά το μήνα, όπως επίσης και ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν). Οι προτάσεις τίθενται υπόψη των υπολοίπων μελών ΔΕΠ μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και οι τελικές προτάσεις κατατίθενται για έγκριση στη Γ.Σ. του Απριλίου, προκειμένου να μπουν σε εφαρμογή το επόμενο ακαδημαϊκό έτος. Σχετικές απόψεις ζητούνται και από συμβασιούχους διδάσκοντες (ΠΔ.407/80), καθώς και από τους διδάσκοντες ξένων γλωσσών και τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς. Σχετική ενημέρωση παρέχεται και στο διοικητικό προσωπικό και το μέλος ΕΤΕΠ του Τμήματος.

Σχετικά με την αποτελεσματικότητα εφαρμογής των διαδικασιών αυτών δεν υπάρχουν συστηματοποιημένες διαδικασίες αξιολόγησης, αλλά κρίνεται εμμέσως (και ατύπως) από διδάσκοντες/σες και /τις φοιτητές/τριες του Τμήματος. Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις σύμφωνα με τις οποίες οι διαδικασίες κρίνονται αποτελεσματικές,

δεν υπάρχει όμως συστηματική σχετική καταγραφή.

- Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος δημοσιοποιείται κυρίως σε ηλεκτρονική μορφή (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/758>), και σε περιορισμένο αριθμό σε έντυπη μορφή (βλ. σχετικά και ΕΕΑ, 2009). Ο Οδηγός Σπουδών διανέμεται κάθε χρόνο στους πρωτοετείς φοιτητές του τμήματος σε CD. Ταυτόχρονα, στους/στις φοιτητές/τριες διανέμεται κάθε χρόνο ειδικό ένθετο που περιλαμβάνει κάθε αλλαγή που έχει γίνει στον Οδηγό και που ισχύει για τη συγκεκριμένη ακαδημαϊκή χρονιά (εκπαιδευτικές άδειες μελών ΔΕΠ, τροποποιήσεις μαθημάτων, κλπ). Μια επιπλέον διαδικασία δημοσιοποίησης είναι η εκδήλωση υποδοχής των πρωτοετών φοιτητών. Στην εκδήλωση αυτή, μέλη ΔΕΠ παρουσιάζουν το πρόγραμμα σπουδών αναλυτικά και δίνουν επεξηγήσεις διεξοδικά.

- Υπάρχει αποτελεσματική διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής εξέλιξης των αποφοίτων; Πώς χρησιμοποιούνται τα αποτελέσματά της;

Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία στο Τμήμα για παρακολούθηση της επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων και χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων. Σχετική παρακολούθηση γίνεται ατύπως. Παλαιότερα υπήρχε μια διαδικασία στα πλαίσια της Πρακτικής Άσκησης (βλ. ΕΕΑ, 2009).

Περαιτέρω, έχει πραγματοποιηθεί μια σχετική μελέτη από το Γραφείο Διασύνδεσης του ΠΘ για όλο το Πανεπιστήμιο. Η μελέτη αυτή έχει ως περίοδο αναφοράς το 1990-2011 και σχετικά με το ΠΤΠΕ αναγράφεται ότι τα στοιχεία αντλήθηκαν ("συνεντεύξεις") τον Ιούνιο του 2010.

Τα στοιχεία αφορούν 1105 συνολικά αποφοίτους του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του ΠΤΠΕ, από τους οποίους έλαβαν μέρος στη μελέτη 763.

Η συνολική ανεργία αναφέρεται ως 32,63%.

Η μελέτη αυτή είναι υπόψη κάποιων μελών ΔΕΠ του Τμήματος και έχει συζητηθεί ατύπως.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι το Τμήμα το απασχολούν όλα τα παραπάνω και ασχολείται με αυτά. Αρνητικό σημείο είναι ότι για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των σχετικών βημάτων δεν υπάρχει κάποια θεσμοθετημένη διαδικασία. Από την άλλη, η ύπαρξη σχετικών διαδικασιών προϋποθέτει πόρους (π.χ., ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχος χρόνος εργασίας), οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενοι.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η εγρήγορση που παρατηρείται στο Τμήμα για τα παραπάνω θέματα θα μπορούσε να αξιοποιηθεί όταν υπάρξουν και οι αντίστοιχοι πόροι και υποδομές.

Βασικός κίνδυνος από τη μη ύπαρξη συστηματοποιημένων διαδικασιών ελέγχου υλοποίησης των κριτηρίων είναι ότι δεν διασφαλίζεται η εγκυρότητα της ανατροφοδότησης που έχει το Τμήμα ως προς την πορεία του στα παραπάνω θέματα.

3.1.2. Πώς κρίνετε τη δομή, τη συνεκτικότητα και τη λειτουργικότητα του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών;³

- Ποιό είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;

Δεν υπάρχει τέτοιος διαχωρισμός των μαθημάτων του Τμήματος.

- Πόσα μαθήματα ελεύθερης επιλογής προσφέρονται;

³ Συμπληρώστε τους πίνακες 12.1 και 12.2.

Συνολικά προσφέρονται 61 μαθήματα επιλογής.

- Ποιό είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;

Το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων επί του συνόλου των μαθημάτων είναι 30.4% (31 μαθήματα), το ποσοστό των μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής είναι 9.8% (10 μαθήματα) και το ποσοστό των μαθημάτων επιλογής είναι 59.8% (61 μαθήματα).

- Ποια είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

Δεν υπάρχει τέτοιος διαχωρισμός των μαθημάτων του Τμήματος.

- Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Η κατανομή του χρόνου των μαθημάτων μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων κ.λπ. διαμορφώνεται από τον κάθε διδάσκοντα και διαφέρει από μάθημα σε μάθημα. Βασικό κριτήριο κατανομής του χρόνου αποτελεί ο αριθμός των εγγεγραμμένων φοιτητών σε κάθε μάθημα καθώς και οι ιδιαίτερες απαιτήσεις του αντικειμένου του κάθε μαθήματος.

- Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Παρατηρείται επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Τα περισσότερα από τα παραπάνω ζητήματα αντιμετωπίζονται από τον κάθε διδάσκοντα ξεχωριστά. Ατύπως, μπορεί κάποιος διδάσκων να συνεννοούνται για θέματα ύλης.

- Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι; Ποιό είναι το ποσοστό των μαθημάτων που εντάσσονται στο σύστημα;

Δεν εφαρμόζεται γενικό σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων στο Τμήμα.

Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το δικαίωμα των φοιτητών για συμμετοχή στην Πρακτική Άσκηση του 8^{ου} εξαμήνου η οποία συνδέεται με τα εξής 9 προαπαιτούμενα μαθήματα:

Συστηματική παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (3^ο εξάμηνο)

4 ΥΕ μαθήματα του 4ου, 5ου και 6ου εξαμήνου σπουδών

3 υποχρεωτικά μαθήματα διδακτικής (*Ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης στις μικρές ηλικίες και διδακτική πράξη, Εισαγωγή στο γραμματισμό, Διδακτική των φυσικών επιστημών*)

Η διαδικασία αξιολόγησης στην προσχολική εκπαίδευση (7^ο εξάμηνο)

Με βάση τα παραπάνω το ποσοστό των προαπαιτούμενων μαθημάτων είναι 8.9% (στο σύνολο των μαθημάτων).

Η λειτουργικότητα του συστήματος δεν έχει διαπιστωθεί μέσα από κάποια συστηματική διαδικασία. Ωστόσο, υπάρχουν ενδείξεις υπέρ της λειτουργικότητάς του, αλλά και κατά (π.χ., μη εκπλήρωση της υποχρέωσης στο μάθημα του 7^{ου} εξαμήνου σημαίνει καθυστέρηση ενός έτους για την ολοκλήρωση των σπουδών).

- Πόσα μαθήματα προσφέρονται από άλλα και πόσα σε άλλα προγράμματα σπουδών; Ποιά είναι αυτά;

Το πρόγραμμα σπουδών επιτρέπει σε όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να επιλέξουν μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής (προσφέρονται περίπου 50-60 ετησίως) από τα προγράμματα σπουδών άλλων τμημάτων της Σχολής Ανθρωπιστικών και

Κοινωνικών Επιστημών του ΠΘ. Τα μαθήματα αυτά εντάσσονται μετά από απόφαση της ΓΣ σε συγκεκριμένους τομείς. Επίσης, αντίστοιχα το Τμήμα προσφέρει μαθήματα (περίπου 50 ετησίως) από το πρόγραμμα σπουδών σε φοιτητές άλλων Τμημάτων. Βασική προϋπόθεση για την παρακολούθηση των μαθημάτων είναι η σχετική συναίνεση του διδάσκοντα ή της διδάσκουσας.

- Ποιές ξένες γλώσσες διδάσκονται στο Τμήμα; Είναι υποχρεωτικά τα σχετικά μαθήματα;

Στο Τμήμα προσφέρονται μαθήματα Αγγλικής, Γαλλικής, Γερμανικής και Ιταλικής γλώσσας. Οι φοιτητές υποχρεούνται να παρακολουθήσουν επιτυχώς 4 εξαμηνιαία μαθήματα ξένης γλώσσας, τα οποία όμως δε συνυπολογίζονται στη βαθμολογία για την απόκτηση του πτυχίου.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικά σημεία είναι η προσφορά σε μαθήματα επιλογής, όπως επίσης η συνεργασία μεταξύ Τμημάτων για την προσφορά μαθημάτων.

Ως αρνητικό θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει κάποια συστηματική διαδικασία για γενική εποπτεία της ύλης των σπουδών στο Τμήμα, ενώ το υπάρχον σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Η ύπαρξη σχετικών διαδικασιών προϋποθέτει πόρους (π.χ., ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχος χρόνος εργασίας), οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενοι.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η συνεργασία με άλλα Τμήματα στο προσφερόμενο πρόγραμμα δίνει εύρος περιεχομένων και δυνατότητες ευελιξίας.

Και εδώ, βασικός κίνδυνος από τη μη ύπαρξη συστηματοποιημένων διαδικασιών ελέγχου υλοποίησης των κριτηρίων είναι ότι δεν διασφαλίζεται η εγκυρότητα της ανατροφοδότησης που έχει το Τμήμα ως προς την πορεία του στα παραπάνω θέματα.

3.1.3 Πώς κρίνετε το εξεταστικό σύστημα;

- Εφαρμόζονται, και σε ποιά έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοί συγκεκριμένα;

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών / φοιτητριών εναπόκειται στους διδάσκοντες και τις διδάσκουσες και για το λόγο αυτό εμφανίζει ποικιλομορφία.

Κυρίαρχος τρόπος αξιολόγησης φαίνεται ότι είναι η γραπτή αξιολόγηση με ερωτήσεις ανάπτυξης και κρίσης και, πολύ σπάνια, με ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής.

Από ορισμένους διδάσκοντες, και ανάλογα με τη φύση και το χαρακτήρα κάθε μαθήματος, διενεργούνται προφορικές εξετάσεις ή εξετάσεις εφαρμογής στο εργαστήριο [π.χ., Η/Υ]. Επιπρόσθετα, σε ορισμένα μαθήματα οι φοιτητές / φοιτήτριες έχουν την ευκαιρία να εκπονήσουν γραπτές εργασίες, με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα είτε να υποκαταστήσουν πλήρως τις γραπτές εξετάσεις είτε να βελτιώσουν / προσαυξήσουν την τελική τους βαθμολογία στο μάθημα, με την προϋπόθεση της προγενέστερης επιτυχούς συμμετοχής τους στις γραπτές εξετάσεις.

- Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

Με δεδομένη την ποικιλομορφία στον τρόπο εξέτασης αξιολόγησης των φοιτητών / φοιτητριών, η διασφάλιση της διαφάνειας και η ίση μεταχείριση στην αξιολόγηση των φοιτητών / φοιτητριών επιδιώκεται με διάφορους τρόπους, κατά την κρίση των

διδασκόντων και ανάλογα με το χαρακτήρα των εξετάσεων αξιολόγησης. Ενδεικτικά, σημειώνεται ότι σε πολλά μαθήματα γίνεται ήδη στην αρχή ενημέρωση των φοιτητών / φοιτητριών για τον τρόπο και τις λοιπές λεπτομέρειες διεξαγωγής των εξετάσεων. Επίσης, ενόψει των εξετάσεων πολλές φορές γίνεται σχολιασμός γραπτών από προηγούμενες εξετάσεις, παρέχεται η δυνατότητα στους φοιτητές / στις φοιτήτριες να λάβουν γνώση του γραπτού τους μετά τη βαθμολόγηση των γραπτών και να συζητήσουν με τους διδάσκοντες λάθη, παραλείψεις και αδυναμίες και, τέλος, επιδιώκεται η επιλογή θεμάτων ισοδύναμης βαρύτητας στις περιπτώσεις που δίδονται διαφορετικά θέματα σε μία εξεταστική περίοδο ή στην περίπτωση των προφορικών εξετάσεων.

Στο Τμήμα υπάρχει μέριμνα για τη διαδικασία επιτήρησης στη διάρκεια των εξετάσεων ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις παραβίασης των κανόνων δεοντολογίας και πρακτικές εκ μέρους των φοιτητών / φοιτητριών που υπονομεύουν τη διαφάνεια και την ισοτιμία στην αξιολόγηση τους.

- Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποιά είναι αυτή;

Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας, αλλά εναπόκειται στον κάθε διδάσκοντα.

- Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της πτυχιακής/ διπλωματικής εργασίας;

Η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας είναι προαιρετική. Η ανάληψη της εργασίας γίνεται κατόπιν συνεννόησης των εμπλεκόμενων μερών. Η επίβλεψη της εργασίας γίνεται από δύο διδάσκοντες, οι οποίοι και την βαθμολογούν. Η εργασία κατατίθεται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου.

Έτσι, η διαφάνεια ανάληψης και βαθμολόγησης των εργασιών εναπόκειται στους εμπλεκόμενους διδάσκοντες. Η κατάθεση της εργασίας στη βιβλιοθήκη, μεταξύ άλλων, λειτουργεί υπέρ της διαφάνειας.

- Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για την πτυχιακή/ διπλωματική εργασία; Ποιες;

Στον Οδηγό Σπουδών υπάρχουν σχετικές οδηγίες (σσ. 97-99).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικά σημεία είναι η σχετική ελευθερία που έχουν οι διδάσκοντες στο πλαίσιο του εξεταστικού συστήματος, τόσο για τους τρόπους εξέτασης, όσο και για τη διασφάλιση της διαφάνειας.

Και εδώ δεν υπάρχει κάποια συστηματοποιημένη διαδικασία παρακολούθησης του συστήματος εξετάσεων. Η ύπαρξη σχετικής διαδικασίας θα προϋπέθετε, όπως και σε άλλες περιπτώσεις πόρους, οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενοι.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η ελευθερία που έχουν οι διδάσκοντες στο πλαίσιο του εξεταστικού συστήματος είναι πιθανό να ευνοεί καινοτόμους τρόπους εξέτασης.

Και εδώ, βασικός κίνδυνος από τη μη ύπαρξη συστηματοποιημένων διαδικασιών ελέγχου υλοποίησης των κριτηρίων είναι ότι δεν διασφαλίζεται η εγκυρότητα της ανατροφοδότησης που έχει το Τμήμα ως προς την πορεία του στα παραπάνω θέματα.

3.1.4 Πώς κρίνετε τη διεθνή διάσταση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών;

- Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό;

Κατά κανόνα, δεν υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό στις διαλέξεις του Τμήματος. Υπήρξε ένας αριθμός επισκέψεων αλλοδαπών διδασκόντων στο πλαίσιο μορφωτικών ανταλλαγών (βλ. Πίνακα 9).

- Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Ένας πολύ μικρός αριθμός αλλοδαπών φοιτητών/τριων επισκέπτεται το τμήμα μας. Από το 2008 έχουν επισκεφτεί το τμήμα (3) αλλοδαποί φοιτητές στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus. Με βάση τον αριθμό των φοιτητών ανά έτος, το ποσοστό των αλλοδαπών φοιτητών/τριών υπολογίζεται κάτω από 2% ((βλ. Πίνακα 9). Πιο αναλυτικά, η προέλευση της μετακίνησης το 2009-10 ήταν από το Βέλγιο, ενώ το 2008-09 από το Βέλγιο και την Κύπρο.

- Πόσα και ποιά μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Κανένα μάθημα δεν διδάσκεται σε ξένη γλώσσα. Ωστόσο, υπάρχει εξατομικευμένη υποστήριξη των εισερχομένων φοιτητών/τριών από ξένα ιδρύματα.

- Σε πόσα (και ποιά) προγράμματα διεθνούς εκπαιδευτικής συνεργασίας (π.χ. ERASMUS, LEONARDO, TEMPUS, ALPHA) σε επίπεδο προπτυχιακών σπουδών συμμετέχει το Τμήμα;

Το τμήμα συμμετέχει στο Πρόγραμμα Erasmus.

- Υπάρχουν συμφωνίες διμερούς συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού; Ποιές;

Διμερείς συμφωνίες έχουν συναφθεί ως ακολούθως:

α/α	Κωδικός συμφωνίας	Πανεπιστήμιο
1	B/HASSELT 02	Katholische Hogenschool Limburg
2	F MONTPELLIER 03	Universite Paul Valery Montpellier III
3	F PARIS 089	IUMF de Paris
4	F RENNES 15	IUMF de Bretagne
5	A KLAGENF 02	Pädagogische Hochschule Kärnte - Viktor Frankl Hochschule
6	FGRENOBL 01	Université JosephFourier, Grenoble 1
7	D HEIDELB 01	Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg
8	DK RISSKOV 06	Via University College
9	DK KOBENHA 56	N. Zahles College of Education/Se inarium
10	IS REYKJ V 01	University of Iceland
11	IS REYKJAV 02	Iceland University of Education
12	CYNICOSIA 23	Frederick University
13	CY NICOSIA 01	ΠανεπιστήμιοΚύπρου
14	TR ANKARA 01	Ankara University
15	TR ISTANBU 25	Istanbul Aydin University
16	S STOCKHO 01	Stockholms Unive sitet

- Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών; Ποιές;

Δεν υπάρχουν.

- Εφαρμόζεται το σύστημα μεταφοράς διδακτικών μονάδων (ECTS);

Ναι. Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Θεμάτων έχει υλοποιήσει την προσαρμογή του συστήματος των διδακτικών μονάδων ECTS. Στο τρέχον πρόγραμμα σπουδών έχουν γίνει οι σχετικές προσαρμογές. Στο νέο Οδηγό Σπουδών (2010-2011) υπάρχει αντιστοιχία των μαθημάτων με τις μονάδες ECTS.

- Υπάρχουν και διανέμονται ενημερωτικά έντυπα εφαρμογής του συστήματος ECTS;

Στο Οδηγό Σπουδών (2010-2011) αναγράφονται οι μονάδες ECTS του κάθε μαθήματος. Παράλληλα, σχετική ενημέρωση γίνεται κάθε χρόνο την ημέρα υποδοχής πρωτοετών, και φυσικά η αρμόδια Επιτροπή είναι στη διάθεσή τους για τυχόν ερωτήσεις. Οι σχετικές πληροφορίες είναι αναρτημένες στον ιστότοπο του Πανεπιστημίου.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Τα κυριότερα θετικά σημεία του Τμήματος ως προς τη διεθνή διάσταση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών είναι η σύναψη ικανοποιητικού αριθμού νέων συμφωνιών διμερούς συνεργασίας με ιδρύματα του εξωτερικού, καθώς και η αντιστοιχία των μαθημάτων του Οδηγού Σπουδών με τις διδακτικές μονάδες ECTS.

Ως αρνητικό στοιχείο κρίνεται η ιδιαίτερα μικρή συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών από το εξωτερικό στο πρόγραμμα ανταλλαγών.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Οι υπάρχουσες συμβάσεις δίνουν την ευκαιρία για πολύ περισσότερες κινήσεις από και προς το εξωτερικό σε σχέση με εκείνες που πραγματοποιούνται. Ένας κίνδυνος που προκύπτει από το μικρό αριθμό ανταλλαγών ή εισερχομένων φοιτητών είναι η ενδεχόμενη υποβάθμιση της διεθνούς διάστασης του προγράμματος σπουδών.

3.1.5 Πώς κρίνετε την πρακτική άσκηση των φοιτητών;

- Υπάρχει ο θεσμός της πρακτικής άσκησης των φοιτητών; Είναι υποχρεωτική η πρακτική άσκηση για όλους τους φοιτητές;

Η πρακτική άσκηση (ΠΑ) είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του ΠΤΠΕ, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του προγράμματος σπουδών και απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση του πτυχίου.

- Αν η πρακτική άσκηση δεν είναι υποχρεωτική, ποιο ποσοστό των φοιτητών την επιλέγει;

Είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες.

- Πώς κινητοποιείται το ενδιαφέρον των φοιτητών;

Η ΠΑ είναι υποχρεωτική (βλ. επόμενο ερώτημα).

- Πώς καλλιεργείται το ενδιαφέρον των φοιτητών σε περίπτωση που η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική;

Το ενδιαφέρον των φοιτητών για την πρακτική άσκηση καλλιεργείται μέσα από όλο το πρόγραμμα σπουδών, δεδομένου ότι κατέχει έναν αναβαθμισμένο ρόλο ήδη από την προηγούμενη αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών (2005-06), καθώς διατρέχει ολόκληρο το Πρόγραμμα, συνδέεται κάθετα με τα περισσότερα μαθήματα του προγράμματος και συνιστά το πεδίο μιας δυναμικής σύζευξης της θεωρίας με την έρευνα και τη διδακτική πράξη.

Με την τελευταία αναθεώρησή του 2010-11, η ΠΑ έχει οργανωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να συνδέει την επιστημονική γνώση με την εκπαιδευτική πράξη και να δίνει τη δυνατότητα συνεχούς συμμετοχής των φοιτητών και των φοιτητριών στη ζωή του νηπιαγωγείου. Αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελεί προτεραιότητα του Τμήματος να εξασφαλιστεί, μέσω της ΠΑ, ένας ουσιαστικός και λειτουργικός συγκερασμός της Παιδαγωγικής Θεωρίας με την εκπαιδευτική πράξη, διαμέσου της ανάπτυξης πρακτικών αναστοχασμού.

- Πώς έχει οργανωθεί η πρακτική άσκηση των φοιτητών του Τμήματος; Ποιά είναι η διάρκειά της; Υπάρχει σχετικός εσωτερικός κανονισμός;

Η Πρακτική Άσκηση του Τμήματος αναπτύσσεται γύρω από δύο άξονες:

Ο 1ος είναι ο «υποχρεωτικός» για όλους τους φοιτητές/τριες του τμήματος και περιλαμβάνει την ΠΑ σε δημόσια νηπιαγωγεία του Δήμου Βόλου (ακολουθεί αναλυτική περιγραφή), και
 Ο 2ος ο «προαιρετικός», αφορά σε Αμειβόμενη Πρακτική Άσκηση, που συγχρηματοδοτείται από το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ), έχει θεσμοθετηθεί στο Τμήμα από το 2009 (σχετικές αποφάσεις ΓΣ 19-01/04/09, 2-21/10/09 και 23-24/04/13), λειτουργεί παράλληλα με την Υποχρεωτική Πρακτική Άσκηση και διεξάγεται κυρίως σε ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις, καθώς και σε δημόσιους (π.χ., ιδιωτικά σχολεία και παιδικούς σταθμούς, παιδικοί σταθμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, παιδότοποι, μουσεία, καλλιτεχνικές ομάδες, παιδικές βιβλιοθήκες, παιδικά χωριά SOS, κλπ.).

Η Υποχρεωτική Πρακτική Άσκηση ξεκινά στο 3ο εξάμηνο σπουδών και ολοκληρώνεται στο τέλος του 8ου εξαμήνου. Περιλαμβάνει τρία αλληλένδετα επίπεδα, εκτείνεται σε πέντε εξάμηνα σπουδών και διαμορφώνεται ως εξής:

Α' Επίπεδο

Κατά το 3^ο εξάμηνο, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στο πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος "Συστηματική παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας" ασκούνται στη μέθοδο της συστηματικής παρατήρησης της εκπαιδευτικής πράξης, με σκοπό τη σταδιακή «μύηση» και γνωριμία τους με το πολύπλοκο εκπαιδευτικό περιβάλλον του νηπιαγωγείου (παρατήρηση και καταγραφή της διδακτικής μεθοδολογίας, του προγράμματος, του παιδαγωγικού κλίματος, του χώρου, του χρόνου, κ.λ.π.) Η άσκηση περιλαμβάνει επισκέψεις σε σχολεία, βιντεοσκοπημένες διδασκαλίες, ανάλυση διδασκαλιών, κριτική συζήτηση και αναστοχασμό.

Β' Επίπεδο

Η διδακτική κατάρτιση των υποψηφίων εκπαιδευτικών, η ανάπτυξη διδακτικών δεξιοτήτων για διαφορετικούς τομείς ανάπτυξης του νηπίου, καθώς και η ικανότητα σύνδεσης της επιστημονικής θεωρίας των διαφορετικών γνωστικών αντικείμενων με την παιδαγωγική πρακτική αποτελούν σημαντικές επιδιώξεις του προγράμματος ΠΑ. Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, η ΠΑ συνδέεται άμεσα με συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα και τη διδακτική τους μεθοδολογία μέσω των μαθημάτων που τα υποστηρίζουν. Τα μαθήματα αυτά ονομάζονται κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, είναι κατανεμημένα στο 4ο, 5ο και 6ο εξάμηνο σπουδών και με βάση τις Ενότητες (Τομείς) των μαθημάτων, είναι τα ακόλουθα:

Ενότητα Παιδαγωγικών μαθημάτων

1. Η εκπαιδευτική διαχείριση της προκλητικής συμπεριφοράς των παιδιών με ειδικές ανάγκες.
2. Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση διαπολιτισμικών δράσεων

3. Εκπαίδευση για την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ενότητα Ιστορίας, Γλώσσας και Λογοτεχνίας

1. Ιστορικοί τόποι και περιβάλλον: Διδακτικοί προσεγγίσεις για παιδιά προσχολικής ηλικίας
2. Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο: διδακτικές προσεγγίσεις του προφορικού λόγου
3. Η αφήγηση στην προσχολική εκπαίδευση: διδακτικές εφαρμογές

Ενότητα Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας

1. Ψηφιακά μαθηματικά: Σχεδιασμός μαθησιακής δραστηριότητας και παιχνίδι
2. Μάθηση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας

Ενότητα Τεχνών

1. Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμικής αναφοράς
2. Ζωγραφική-Χαρακτική: Θεωρία και πράξη στο νηπιαγωγείο
3. Κινητικές δραστηριότητες και παιδαγωγικές αρχές του δημιουργικού χορού
4. Σύγχρονες εφαρμογές της μουσειοπαιδαγωγικής και νηπιαγωγείο
5. Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής μεθοδολογίας

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των 4^{ου}, 5^{ου} και 6^{ου} εξαμήνων, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν τέσσερα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα, ένα μάθημα από κάθε ενότητα μαθημάτων. Την ευθύνη τους έχουν οι διδάσκοντες του κάθε μαθήματος, οι οποίοι αφιερώνουν το 30% των διδακτικών ωρών τους σε πειραματικές εφαρμογές συναφείς προς τη διδακτική του γνωστικού τους αντικειμένου (σχεδιασμός δραστηριοτήτων στο Τμήμα, υλοποίηση αυτών σε κάποια νηπιαγωγεία, βιντεοσκόπηση και αξιολόγηση τους, μικροδιδασκαλίες, κ.λ.π.). Οι εφαρμογές αυτές παρακολουθούνται υποχρεωτικά από όλους τους φοιτητές/τριες που έχουν δηλώσει το μάθημα. Επιπλέον αναφέρεται ότι αυτό το επίπεδο Πρακτικής Άσκησης υποστηρίζεται από τις αποσπασμένες νηπιαγωγούς που συνεργάζονται με τα μέλη ΔΕΠ και ασχολούνται με την τοποθέτηση των φοιτητών/τριών σε σχολεία, τις βιντεοσκοπήσεις και οτιδήποτε άλλο προκύψει από τις ανάγκες των μαθημάτων.

Κατά το 7ο εξάμηνο, οι φοιτητές/τριες στο πλαίσιο του υποχρεωτικού μαθήματος «Η διαδικασία αξιολόγησης στην προσχολική εκπαίδευση» αναλαμβάνουν, σε ζεύγη, το σχεδιασμό ενός πλήρους εβδομαδιαίου προγράμματος, προκειμένου να εξοικειωθούν με τον προγραμματισμό και την αξιολόγηση, αλλά και γενικότερα την εκπαιδευτική διαδικασία της προσχολικής εκπαίδευσης, και να προετοιμαστούν για την ΠΑ του 8ου εξαμήνου, δεδομένου ότι αυτή η δραστηριότητα είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους στην ΠΑ του Γ' επιπέδου.

Γ' Επίπεδο

Κατά το 8ο εξάμηνο οι φοιτητές/τριες ασχολούνται αποκλειστικά με την ΠΑ, που έχει ένα συνθετικό χαρακτήρα όλων των προηγούμενων δράσεων. Η διάρκεια αυτής της άσκησης είναι 6 εβδομάδες, κατά τις οποίες οι φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν υπό την πλήρη ευθύνη τους, ανά ζεύγη, μία τάξη νηπιαγωγείου. Η ΠΑ αυτού του εξαμήνου ουσιαστικά αποσκοπεί στο να δώσει

στους μελλοντικούς εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να έχουν μια ουσιαστική αλληλεπίδραση με τα νήπια σε βάθος χρόνου, να αναλάβουν τη διαχείριση της τάξης, να εφαρμόσουν καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις με ολοκληρωμένο τρόπο προσαρμοσμένο στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες της τάξης τους, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να αντιμετωπίσουν δημιουργικά την υπέρβαση των όποιων προβλημάτων, να αναστοχαστούν για το έργο τους και να το αξιολογήσουν.

Παράλληλα, η Πρακτική Άσκηση πλαισιώνεται από τρία υποχρεωτικά μαθήματα, που έχουν υποστηρικτικό χαρακτήρα και τα οποία συσχετίζουν την παιδαγωγική, την κοινωνική και τη ψυχολογική διάσταση της διδασκαλίας με την εκπαιδευτική πράξη: (1) Εφαρμοσμένη προσχολική παιδαγωγική (2) Κοινωνικά θέματα προσχολικής παιδαγωγικής και (3) Εφαρμογές σχολικής ψυχολογίας.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της Π.Α. του 8ου εξαμήνου συμπεριλαμβάνεται το Υποχρεωτικό Σεμινάριο με τίτλο «Ετερότητα και εκπαιδευτική πράξη», που έχει ως στόχο τη σύνδεση της Πρακτικής Άσκησης με ζητήματα διαχείρισης της ετερότητας (διαπολιτισμική ετερότητα, παιδιά μεταναστών, παιδιά με δυσκολίες μάθησης, παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες κ.λ.π.). Έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των φοιτητών/τριών για την αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση των παιδαγωγικών και διδακτικών τους επιλογών μέσω αναστοχαστικών διεργασιών, καθώς και στην επαγγελματική και επιστημονική συγκρότηση των αποφοίτων ως μελλοντικών εκπαιδευτικών.

Συμπερασματικά, για να συμμετάσχει ένας φοιτητής/φοιτήτρια στην ΠΑ του 8ου εξαμήνου θα πρέπει να έχει από το 3ο έως το 7ο εξάμηνο σπουδών ολοκληρώσει επιτυχώς 9 μαθήματα:

1. Το μάθημα «Συστηματική παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας»
2. Τα 4 (τέσσερα) κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα.
3. Τα 4 υποχρεωτικά μαθήματα «Ανάπτυξη Μαθηματικής Σκέψης στις Μικρές Ηλικίες και Διδακτική Πράξη» (4ο εξάμ.), «Εισαγωγή στο Γραμματισμό» (4ο εξάμ.), «Διδακτική των Φυσικών Επιστημών» (5ο εξάμ.) και «Διαδικασία Αξιολόγησης στην Προσχολική Εκπαίδευση» (7ο εξάμ.).
4. Από το σύνολο των 8 μαθημάτων που προαναφέρονται (4 ΥΕ+ 4 Υ) μπορούν να χρωστούν μόνο το ένα, εφόσον, όμως, το έχουν παρακολουθήσει.

Τέλος επισημαίνεται ότι όσοι φοιτητές και φοιτήτριες δεν πληρούν τις προαπαιτούμενες υποχρεώσεις, δεν μπορούν και δεν έχει νόημα να εγγραφούν στα 3 υποχρεωτικά μαθήματα και 1 σεμινάριο του 8ου εξαμήνου, τα οποία έχουν προβλεφτεί ως υποστηρικτικά της ΠΑ.

Εσωτερικός Κανονισμός δεν υπάρχει, αλλά η ΠΑ εποπτεύεται από την Επιτροπή Πρακτικής Άσκησης που συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και εισηγείται στη ΓΣ του τμήματος για όσα ζητήματα προκύψουν. Όλες οι σχετικές πληροφορίες αναγράφονται στον Οδηγό Σπουδών (σσ. 26-28) ενώ για τις συμπληρωματικές αποφάσεις οι φοιτητές/τριες ενημερώνονται από την ιστοσελίδα του τμήματος, καθώς και σε ειδικές ενημερωτικές συναντήσεις που διοργανώνονται για το σκοπό αυτό. Τέλος, υπάρχει το Δελτίο Παρακολούθησης του Φοιτητή/τριας, που συμπληρώνεται και υπογράφεται από τους/τις Υπευθύνους των Φορέων Πρακτικής Άσκησης και από τους/τις υπεύθυνους κάθε μαθήματος διδάσκοντες/ουσες.

- Ποιες είναι οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην οργάνωση της πρακτικής άσκησης των φοιτητών;

Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην οργάνωση της πρακτικής

άσκησης αφορούν το μεγάλο αριθμό των φοιτητών σε συνάρτηση με το μικρό αριθμό αποσπασμένων εκπαιδευτικών αλλά και τον ανεπαρκή αριθμό τάξεων υποδοχής για την ΠΑ όλων των φοιτητών/τριών. Μια επιπλέον σημαντική δυσκολία στην ομαλή διεξαγωγή της ΠΑ αποτελεί η έλλειψη (μικρή ή παντελής) εξειδικευμένου προσωπικού σε ρόλο Μέντορα, ρόλο που παραδοσιακά στη χώρα αναλαμβάνουν οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί στο Τμήμα.

Οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Τμήμα στην οργάνωση της πρακτικής άσκησης αφορούν το μεγάλο αριθμό των φοιτητών σε σχέση:

- με τη μικρή αναλογία των μελών ΔΕΠ που έχουν την ευθύνη της πρακτικής άσκησης και εμπλέκονται άμεσα σ' αυτήν, αναλογία πλέον οριακά λειτουργική, λόγω του μη διορισμού εκλεγμένου συναδέλφου αλλά και «παγώματος» άλλης θέσης ΔΕΠ από το ΥΠΑΙΘ από τον προγραμματισμό του Τμήματος
- με τον περιορισμένο αριθμό αποσπασμένων εκπαιδευτικών αλλά και τον ανεπαρκή αριθμό τάξεων υποδοχής για την ΠΑ όλων των φοιτητών/τριών
- με την έλλειψη (μικρή ή παντελή) εξειδικευμένου προσωπικού σε ρόλο Μέντορα, ρόλο που παραδοσιακά στη χώρα αναλαμβάνουν οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί στα Τμήματα.

Ειδικότερα, οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί αποτελούν ένα ενδιάμεσο κρίκο μεταξύ του Πανεπιστημίου και της σχολικής τάξης, μεταξύ της θεωρίας και της πράξης, αναλαμβάνοντας το ρόλο του επόπτη, του μέντορα. Υποστηρίζουν το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στις τάξεις, ενώ, παράλληλα, παρατηρούν και ανατροφοδοτούν το έργο τους. Με βάση την κρισιμότητα του έργου που επιτελούν έχει ζητηθεί επανειλημμένως από το ΥΠΑΙΘ να ορίσει σαφή κριτήρια βάσει κάποιου αλγορίθμου, αναφορικά με τον αριθμό των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στα Παιδαγωγικά Τμήματα, οι οποίοι να αποσπώνται σε αυτά μέσα από μια αυτοματοποιημένη διαδικασία κάθε χρόνο, αλλά δυστυχώς αυτό δεν έχει συμβεί. Κάθε χρόνο οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί υποβάλλουν αιτήσεις σε σχετική προκήρυξη του υπουργείου, στη συνέχεια τα Παιδαγωγικά Τμήματα προβαίνουν σε αξιολογήσεις με βάση τα τυπικά και ουσιαστικά τους προσόντα, καταρτίζουν λίστες κατάταξης των υποψηφίων οι οποίες αποστέλλονται στο Υπουργείο, το οποίο πριν την έναρξη του ακαδημαϊκού και σχολικού έτους, αποφασίζει για τον ακριβή αριθμό ατόμων και ειδικοτήτων που στελεχώνουν τα Τμήματα και τους τοποθετεί στα Τμήματα.

Μάλιστα, πολλές χρονιές η διαδικασία απόσπασης καθυστερεί, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται ο αριθμός αποσπασμένων. Έτσι, το 2012-13 η μείωση ήταν ήδη τόσο μεγάλη ώστε τέθηκε σε κίνδυνο η υλοποίηση του προγράμματος ΠΑ όλων των Παιδαγωγικών Τμημάτων της χώρας.

Τέλος μια επιπλέον δυσκολία στη διεξαγωγή της ΠΑ είναι η μη λειτουργία ενός Πειραματικού Νηπιαγωγείου παρά την εδώ και πολλά χρόνια θεσμοθέτησή του (ΦΕΚ 657/30.07.1996), παρόλες τις προσπάθειες του Τμήματος προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Μεταξύ άλλων, το ζήτημα αυτό μάλλον δεν έχει βρεθεί σε υψηλή προτεραιότητα των σχεδιαζομένων ενεργειών των έως τώρα διοικήσεων του ΠΘ.

- Σε ποιές ικανότητες εφαρμογής γνώσεων στοχεύει η πρακτική άσκηση; Πόσο ικανοποιητικά κρίνετε τα αποτελέσματα; Πόσο επιτυχής είναι η εξοικείωση των ασκούμενων με το περιβάλλον του φορέα εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης;

Η πρακτική άσκηση στοχεύει στην απόκτηση παιδαγωγικών και διδακτικών δεξιοτήτων, διεύρυνση εκπαιδευτικών εμπειριών, μέσα από το σχεδιασμό, οργάνωση, διεξαγωγή και αξιολόγηση διαφορετικών μορφών διδακτικών προσεγγίσεων στον ευρύτερο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης και αγωγής. Επίσης, αποσκοπεί οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, ως μελλοντικοί εκπαιδευτικοί, να αναπτύξουν επαγγελματική συνείδηση, στην κατεύθυνση του (ανα)στοχαζόμενου εκπαιδευτικού που πειραματίζεται, ερευνά και (ανα)τροφοδοτεί το έργο του μέσω μιας διαρκούς διαδικασίας αξιολόγησης και βελτίωσης.

Με βάση τα σχόλια, τις αξιολογήσεις αλλά και την ανατροφοδότηση από τον φάκελο

υλικού (portfolio) των φοιτητών/τριών, η ΠΑ κρίνεται αρκετά αποτελεσματική. Το γεγονός ότι οι φοιτητές/τριες ασκούνται σε πραγματικές συνθήκες σχολικής τάξης, στη διάρκεια της οποίας αναλαμβάνουν το ρόλο της νηπιαγωγού για 6 συνεχείς βδομάδες τις καθιστά αρκετά προετοιμασμένες για το επαγγελματικό περιβάλλον που θα αντιμετωπίσουν. Εξάλλου είναι γεγονός ότι τόσο οι φοιτήτριες/τές όσο και το πρόγραμμα ΠΑ αξιολογούνται πολύ θετικά από τους εκπρόσωπους εκπαιδευτικούς των φορέων.

- Συνδέεται το αντικείμενο απασχόλησης κατά την πρακτική άσκηση με την εκπόνηση πτυχιακής / διπλωματικής εργασίας;

Όχι απαραίτητα αλλά γενικώς η αλλαγή του προγράμματος σπουδών από το 2010-11, με την μετακίνηση του τελευταίου επιπέδου ΠΑ από το 6ο στο 8ο εξάμηνο, παρέχει περισσότερο αυτήν τη δυνατότητα.

- Δημιουργούνται με την πρακτική άσκηση ευκαιρίες για μελλοντική απασχόληση των πτυχιούχων;

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο Τμήμα, παράλληλα με την Πρακτική Άσκηση στα δημόσια νηπιαγωγεία, υλοποιείται και το πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση φοιτητών/τριών» του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης» από το 1997-98 (ΕΠΕΑΕΚ Ι), ενταγμένο στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος και έχει λάβει παράταση με έγκριση της χρηματοδότησής του ως τον Οκτώβριο του 2015. Το πρόγραμμα αυτό έχει διάρκεια 2 μήνες, είναι προαιρετικό, διεξάγεται συνήθως τους καλοκαιρινούς μήνες με δυνατότητα άσκησης σε κάποιους φορείς καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Συμμετέχουν σε αυτό φοιτήτριες και φοιτητές που βρίσκονται στο τελευταίο έτος σπουδών (7ο & 8ο εξάμηνο) και έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία τα 2/3 του προγράμματος σπουδών (σχετικές αποφ. ΓΣ 19-01/04/09, 2-21/10/09 και 23-24/04/13). Το πρόγραμμα είναι αμειβόμενο για τους φοιτητές/τριες και καλύπτει την ασφάλεια τους σε περίπτωση ατυχήματος. Οι φοιτητές/τριες ασκούνται κυρίως σε ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις, καθώς και σε δημόσιους της τοπικής αυτοδιοίκησης, τόσο στη Θεσσαλία όπου εδρεύει το ΠΘ όσο και στην υπόλοιπη χώρα, με βάση τον τόπο κατοικίας των οικογενειών των φοιτητών. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα στους φοιτητές/τριες του Τμήματος λίγο πριν την αποφοίτησή τους να ασκηθούν σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες, να αποκτήσουν μια πρώτη εργασιακή εμπειρία, αλλά και στις επιχειρήσεις παρέχεται η δυνατότητα να δοκιμάσουν και να επιλέξουν νέους ανθρώπους ως μελλοντικά στελέχη.

Είναι γεγονός ότι πολλοί/ες απόφοιτοι του Τμήματος που είχαν συμμετάσχει στο πρόγραμμα ΠΑ, στη συνέχεια προσελήφθησαν από τις επιχειρήσεις όπου είχαν ασκηθεί, αλλά δεν υπάρχει οργανωμένη διαδικασία παρακολούθησης των αποφοίτων από το Γραφείο Διασύνδεσης του ΠΘ, ώστε να τεκμηριωθεί γενικότερα η παραπάνω διαπίστωση (βλ. και 3.1.1.).

- Έχει αναπτυχθεί δίκτυο διασύνδεσης του Τμήματος με κοινωνικούς, πολιτιστικούς ή παραγωγικούς φορείς με σκοπό την πρακτική άσκηση των φοιτητών;

Υπάρχει ένα ευρύ δίκτυο φορέων, δημόσιων και ιδιωτικών (ενταγμένων στο Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα της ΔΑΣΤΑ) τόσο στην περιοχή της Θεσσαλίας όπου το Τμήμα αναπτύσσει κυρίως τη δραστηριότητά του όσο και σε όλη την Ελλάδα, δεδομένου ότι η αμειβόμενη ΠΑ υλοποιείται και στις υπόλοιπες τοπικές αγορές εργασίας σε άλλες περιοχές της χώρας (τόπο κατοικίας φοιτητών/τριών) αποσκοπώντας να συμβάλει στη βελτίωση των σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ του Τμήματος και αυτών των φορέων.

- Ποιες πρωτοβουλίες αναλαμβάνει το Τμήμα προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης φοιτητών (σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο);

Σύμφωνα με τα παραπάνω η διεύρυνση των χώρων επαγγελματικής ενασχόλησης αποτελεί βασική προτεραιότητα του Τμήματος. Έως το 2009 που έγινε ο τελευταίος διαγωνισμός του ΑΣΕΠ για τους εκπαιδευτικούς ένα μεγάλο μέρος των αποφοίτων απορροφούταν στη Δημόσια Εκπαίδευση. Τα τελευταία 3 χρόνια ολοένα και

περισσότεροι/ες απόφοιτοι στρέφονται στον ιδιωτικό τομέα με θετικά, στο βαθμό που είναι γνωστό στο Τμήμα, αποτελέσματα. Κάποιοι/ες έχουν βρει θέσεις απασχόλησης στο εξωτερικό, ως εκπαιδευτικοί ενώ πρόσφατα κάποιες φοιτήτριες άρχισαν να δείχνουν ενδιαφέρον για την ΠΑ μέσω Erasmus, με στόχο να διασφαλίσουν μια πιο εύκολη πρόσβαση στην αγορά εργασίας της Ευρώπης.

Το Τμήμα συμμετέχει σε όλη αυτή τη δραστηριότητα άλλοτε άτυπα (μέσω συζητήσεων, διευκρινήσεων που ζητούν κάποιοι φοιτητές/τριες, συστατικών επιστολών, κλπ.) και άλλοτε επίσημα μέσω των ανταλλαγών Erasmus, συμμετέχοντας στις ημέρες καριέρας που διοργανώνει η ΔΑΣΤΑ, υποστηρίζοντας τις ενημερωτικές εκδηλώσεις του Γραφείου Διαμεσολάβησης, αλλά και παρέχοντας εδώ και πολλά χρόνια τα επιλεγόμενα μαθήματα της Μονάδας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΠΘ («Ανάπτυξη Επιχειρηματικών Σχεδίων» και «Εισαγωγή στην Επιχειρηματικότητα») στους/ις φοιτητές/τριες του 6ου και 7ου εξαμήνου προκειμένου να πάρουν ιδέες, να ξεφύγουν από τη μονόδρομη αντίληψη του δημόσιου σχολείου, αναζητώντας νέες προοπτικές.

- Υπάρχει στενή συνεργασία και επαφή μεταξύ των εκπαιδευτικών / εποπτών του Τμήματος και των εκπροσώπων του φορέα εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης;

Αναφορικά με την Υποχρεωτική ΠΑ, επιδιώκεται διαρκής συνεργασία και επαφή με τους εκπροσώπους των φορέων υλοποίησης της πρακτικής άσκησης τόσο από τους επόπτες (αποσπασμένους εκπαιδευτικούς) που τους επισκέπτονται στα νηπιαγωγεία και επικοινωνούν μαζί τους, όσο και από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που εμπλέκονται με την ΠΑ και που διοργανώνουν σεμινάρια, δράσεις ή πάσης φύσεως υποστηρικτικές δράσεις, ειδικά για τους εκπαιδευτικούς των συνεργαζόμενων σχολείων, αλλά και για όλη την εκπαιδευτική κοινότητα.

Αναφορικά με την προαιρετική αμειβόμενη ΠΑ, οι επόπτες διδάσκοντες του Τμήματος έχουν ανοίξει ένα νέο δίαυλο επικοινωνίας με τους φορείς και τις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με το πρόγραμμα προκειμένου να αναπτυχθούν σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλοϋποστήριξης.

- Υπάρχουν συγκεκριμένες προϋποθέσεις και απαιτήσεις για τη συνεργασία του Τμήματος με τους φορείς εκτέλεσης της πρακτικής άσκησης; Ποιες;

Αναφορικά με την Υποχρεωτική ΠΑ και δεδομένου του ολοένα αυξανόμενου αριθμού εισακτέων φοιτητών/τριών, δεν είναι εφικτός ο καθορισμός κριτηρίων στην επιλογή των συνεργαζόμενων νηπιαγωγείων, γιατί οι υπάρχουσες σχολικές τάξεις οριακά επαρκούν για την τοποθέτηση όλων των φοιτητών/τριών ανά έτος.

Όσον αφορά την προαιρετική αμειβόμενη ΠΑ, όπως ήδη αναφέρθηκε, απασχολούνται φορείς και επιχειρήσεις σε όλη την Ελλάδα και όχι μόνο στα όρια του Δήμου Βόλου. Αυτό δίνει τη δυνατότητα στο Τμήμα να διαχειρίζεται ένα ευρύ μητρώο φορέων (όλοι οι συνεργαζόμενοι φορείς είναι ενταγμένοι στο Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα της ΔΑΣΤΑ), οι οποίοι όμως αξιολογούνται στο τέλος της διεξαγωγής της ΠΑ κάθε φοιτητή/τριας τόσο από τον ίδιο το φοιτητή όσο και από τον επόπτη. Επιπλέον, μετά την πιστοποίηση κατά ISO που έλαβε το πρόγραμμα ΠΑ του ΠΘ, ορίστηκαν κάποιες βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένας φορέας προκειμένου να συνεργάζεται με το ΠΘ και τα Τμήματά του (π.χ. να υπάρχουν κανόνες ασφάλειας και υγιεινής, να υπάρχει υπεύθυνος/επόπτης φορέα, να μεταχειρίζονται ισότιμα τους ασκούμενους με τους εργαζόμενους, υποδομές για ΑΜΕΑ, κλπ.).

- Πώς παρακολουθούνται και υποστηρίζονται οι ασκούμενοι φοιτητές;

Στο πλαίσιο της Υποχρεωτικής ΠΑ, το δύσκολο αυτό έργο σε μεγάλο βαθμό αναλαμβάνουν οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί σε συνεργασία με τα μέλη ΔΕΠ των οποίων τα μαθήματα εμπλέκονται με την ΠΑ. Βέβαια αξίζει να αναφερθεί ότι υπάρχει έντονος προβληματισμός σχετικά με την παντελή απουσία αποσπασμένων εκπαιδευτικών την τρέχουσα ακαδημαϊκή χρονιά.

Όσον αφορά το πρόγραμμα της αμειβόμενης ΠΑ τα μέλη ΔΕΠ που έχουν ορισθεί ως επόπτες σε συνεργασία με την Επιστημονική Υπεύθυνη και το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης του τμήματος αναλαμβάνουν την υποστήριξη και επίβλεψη των ασκούμενων (ενδεικτικές υποχρεώσεις επόπτη/τριας: επίσκεψη στους χώρους άσκησης, αξιολόγηση των ασκούμενων, αξιολόγηση των Φορέων Υποδοχής, κλπ).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Στα θετικά σημεία συγκαταλέγεται η εκτεταμένη οργάνωση της ΠΑ τόσο εντός του Πανεπιστημίου (μαθήματα) όσο και εκτός (δίκτυο φορέων) και το αντίστοιχο εύρος επιλογών, δυνατοτήτων και περιεχομένων που παρέχεται στους φοιτητές.

Στα αρνητικά θα μπορούσε να αναφερθεί το μεγάλο πλήθος φοιτητών που χρειάζεται να εξυπηρετηθεί, όσο και οι εν γένει απαιτήσεις σε πόρους, δηλαδή ανθρώπινο δυναμικό και υλικό, για την υλοποίηση της ΠΑ (π.χ., αποσπασμένοι, σχολικές μονάδες κλπ.).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Οι βασικές ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων είναι, γενικά, η ποιοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης από το Τμήμα.

Ο βασικός κίνδυνος έγκειται στην ανάγκη εξασφάλισης πόρων, δηλαδή ανθρώπινου δυναμικού και υλικού, (π.χ., όταν υπάρχει πρόβλημα στην απόσπαση εκπαιδευτικών, υπάρχει πρόβλημα και στην υλοποίηση της ΠΑ).

3.2. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών⁴

3.2.1 Τίτλος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Παιδαγωγικό Παιχνίδι και Παιδαγωγικό Υλικό στην Πρώτη Παιδική Ηλικία»

3.2.2 Τμήματα και Ιδρύματα που συμμετέχουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.⁵

3.2.3 Πώς κρίνετε τον βαθμό ανταπόκρισης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας;

- Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Οι διαδικασίες ελέγχου παραμένουν περίπου όπως είχαν περιγραφεί στην ΕΕΑ του 2009. Αναλυτικότερα, η λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Παιδαγωγικό Παιχνίδι και Παιδαγωγικό Υλικό στην Πρώτη Παιδική Ηλικία» στο ΠΤΠΕ κρίνεται σκόπιμη και αναγκαία τόσο στο πλαίσιο των στόχων του Τμήματος όσο και ως απόκριση σε εξελίξεις στο χώρο των παιδαγωγικών και της κοινωνίας γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα, το ΠΜΣ στοχεύει να ανταποκριθεί στην ανάγκη για επιστημονική μελέτη σε θέματα σχεδιασμού, αξιολόγησης και διδακτικής αξιοποίησης παιδαγωγικού παιχνιδιού και παιδαγωγικού υλικού. Εκπαιδευτικοί, γονείς και παιδιά πρώτης παιδικής ηλικίας κατακλύζονται από πληθώρα και ποικιλία παιδαγωγικών υλικών και παιχνιδιών, είτε σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή χωρίς ωστόσο να είναι πάντοτε ορατά ή κατάλληλα τα κριτήρια σχεδιασμού ή καταλληλότητάς τους με βάση τις σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί, παρά το γεγονός ότι εμπλέκονται στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση τέτοιων υλικών στο πλαίσιο των προπτυχιακών τους σπουδών, συνήθως δεν έχουν την ευκαιρία να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν ερευνητικά την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Έχοντας υπόψη αυτές τις ανάγκες και ελλείψεις, κύριος στόχος του ΠΜΣ είναι η κατάρτιση ειδικευμένων επιστημόνων, που θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης μέσα από την επιστημονικά άρτια αξιολόγηση και διδακτική αξιοποίηση του υπάρχοντος παιδαγωγικού υλικού και παιδαγωγικού παιχνιδιού, καθώς και στο σχεδιασμό και πειραματική παραγωγή καινοτόμου παιδαγωγικού παιχνιδιού και παιδαγωγικού υλικού.

Το ΠΜΣ υποβλήθηκε σε εσωτερική αξιολόγηση κατά τα πρώτα έτη της λειτουργίας του (από το 2004 έως το 2008). Στη συνέχεια, διατηρήθηκε κυρίως η αξιολόγηση μαθημάτων από τους φοιτητές, ενώ υπάρχει συνεχής αναθεώρηση/αναστοχασμός για το πρόγραμμα (π.χ., στα πλαίσια της Επιτροπής ΠΜΣ του Τμήματος, βλ. και παρακάτω).

Ως προς τον έλεγχο για την ανταπόκριση στις απαιτήσεις της κοινωνίας δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία. Ωστόσο, καταγράφεται άτυπα μεγάλο ενδιαφέρον από την εκπαιδευτική κοινότητα στις δραστηριότητες εξωστρέφειας του ΠΜΣ, όπως καταδεικνύεται από τον αριθμό των συμμετεχόντων σε συνέδρια, ημερίδες και άλλες δράσεις που (συν)διοργανώνονται από το ΠΜΣ.

- Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών;

⁴ Στην περίπτωση που στο Τμήμα λειτουργούν περισσότερα από ένα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών η ενότητα αυτή πρέπει να επαναληφθεί για καθένα από τα ΠΜΣ.

⁵ Συμπληρώνεται μόνο στην περίπτωση λειτουργίας Διατμηματικού ή Διιδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Με την ολοκλήρωση κάθε εξαμήνου τα μαθήματα αξιολογούνται από τους/τις φοιτητές/ήτριες. Επίσης, οι σπουδές αξιολογούνται από τους/τις φοιτητές/ήτριες συνολικά πριν από την αποφοίτησή τους. Ως προς τις διαδικασίες αξιολόγησης, έχουν προσδιοριστεί δείκτες ποιότητας των αντίστοιχων εργαλείων (αξιοπιστία, εγκυρότητα περιεχομένου) και οι τιμές τους είναι ικανοποιητικές.

Επιπλέον, η επιτροπή ΠΜΣ του Τμήματος ζητά και λαμβάνει σε επιλεγμένες χρονικές στιγμές ανατροφοδότηση από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος αναφορικά με την πορεία του ΠΜΣ και τις πιθανές ανάγκες αναθεώρησης του Προγράμματος Σπουδών.

Η σε σταθερή βάση αξιολόγηση των μαθημάτων λαμβάνεται υπόψη από τους/τις διδάσκοντες/ουσες και συχνά τους/τις οδηγεί να τροποποιούν το περιεχόμενο των μαθημάτων τους, ώστε αυτά να ανταποκρίνονται καλύτερα στις προσδοκίες και τις απαιτήσεις των φοιτητών και των φοιτητριών του ΠΜΣ. Επιπλέον, υπήρξε επίσημη και πιο εκτεταμένη αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-12, η οποία έγινε με γνώμονες (α) τις παρατηρήσεις και προτάσεις για βελτίωση από τους φοιτητές κατά τις ετήσιες αξιολογήσεις του προγράμματος σπουδών, (β) τυχόν αλληλεπικαλύψεις που υπήρχαν μεταξύ διαφορετικών μαθημάτων, (γ) την κάλυψη μεγαλύτερου εύρους θεμάτων που θα απευθυνόταν σε όλους τους φοιτητές και (δ) την εισαγωγή μαθημάτων περισσότερο προσανατολισμένων στη σύγχρονη διδακτική.

Συγκεκριμένα, η αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών περιλάμβανε:

Την κατάργηση τριών μαθημάτων («Σύγχρονες Θεωρίες Μάθησης» και «Εκτίμηση της ανάπτυξης του παιδιού της πρώτης παιδικής ηλικίας» του 1^{ου} εξαμήνου και «Σχεδιασμός και εφαρμογή αναλυτικών προγραμμάτων» του 2^{ου} εξαμήνου).

Τη συγχώνευση δύο μαθημάτων του αρχικού Οδηγού Σπουδών σε ένα («Θεωρίες Σχεδιασμού Παιδαγωγικού Υλικού & Παιδαγωγικού Παιχνιδιού» και «Θεωρίες Αξιολόγησης Παιδαγωγικού Υλικού & Παιδαγωγικού Παιχνιδιού» του 2^{ου} εξαμήνου).

Τη διακοπή λειτουργίας της Γ' Ενότητας με μαθήματα έμφασης του 3^{ου} εξαμήνου (Ενότητα 'Παιδαγωγικό Παιχνίδι') και την αντικατάστασή της από δύο κύκλους σεμιναρίων σχετικών με το παιχνίδι στο 1^ο και στο 3^ο εξάμηνο σπουδών, οι οποίοι απευθύνονται σε όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του ΠΜΣ.

Την εισαγωγή νέων μαθημάτων («Ψυχολογία της μάθησης» στο 1^ο εξάμηνο και «Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις» στο 2^ο εξάμηνο)

Την εισαγωγή «Σεμιναρίων ερευνητικής μεθοδολογίας» στο 2^ο εξάμηνο.

Παράλληλα, πάγιο αίτημα των φοιτητριών/τών και των υποψηφίων προς εισαγωγή στο ΠΜΣ είναι η αναγνώριση μέσω του τίτλου μεταπτυχιακής ειδίκευσης που παρέχει της παιδαγωγικής επάρκειας των αποφοίτων. Για το λόγο αυτό, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης του ΠΤΠΕ (6-17/03/10) κατατέθηκε προς το Υπουργείο σχέδιο Υπουργικής Απόφασης για την αλλαγή του τίτλου του ΠΜΣ σε «Επιστήμες της Αγωγής: Παιδαγωγικό υλικό και παιχνίδι». Η Υπουργική Απόφαση, ωστόσο, ουδέποτε εκδόθηκε καθώς το Υπουργείο απέρριψε την αλλαγή τίτλου με αιτιολογία ότι δεν είχε πραγματοποιηθεί η διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος και επομένως δεν υπήρχε σχετική έκθεση αξιολόγησης.

- Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Σπουδών;

Ο Οδηγός Σπουδών διατίθεται σε ψηφιακή μορφή στον ιστότοπο του ΠΜΣ

(<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/42>). Ανάπτυξη του Οδηγού Σπουδών σε έντυπη μορφή διατίθενται από την Γραμματεία του ΠΜΣ σε ενδιαφερόμενους να καταθέσουν υποψηφιότητα εισαγωγής στο πρόγραμμα, εφόσον ζητηθούν.

Περαιτέρω, πληροφορίες για τα μαθήματα, τα σεμινάρια, το ωρολόγιο πρόγραμμα κ.λπ. υπάρχουν στον ιστότοπο του ΠΜΣ (βλ. <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/787>), ο οποίος ενημερώνεται τακτικά.

- Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών από το Τμήμα;

Θεσμοθετημένα όχι, ατύπως ναι.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικά σημεία είναι η οργάνωση, η εμπειρία από την εσωτερική αξιολόγηση του ΠΜΣ και η προσαρμογή σε αναδυόμενες απαιτήσεις (μέσω αναθεώρησης).

Αρνητικό σημείο είναι ότι δεν υπάρχει κάποια συστηματική διαδικασία για την παρακολούθηση των αποφοίτων.

Αναφέρεται και εδώ, ότι ύπαρξη σχετικών διαδικασιών προϋποθέτει πόρους (π.χ., ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχος χρόνος εργασίας), οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενο.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως βασική ευκαιρία θεωρείται η, μέσω των θετικών σημείων, συνεχής αναβάθμιση της ποιότητας του ΠΜΣ και, αντίστοιχα, η προσέλκυση περισσότερων και υψηλής ποιότητας υποψηφίων φοιτητών.

Και εδώ, βασικός κίνδυνος από τη μη ύπαρξη συστηματοποιημένων διαδικασιών ελέγχου υλοποίησης των κριτηρίων είναι ότι δεν διασφαλίζεται η εγκυρότητα της ανατροφοδότησης που έχει το Τμήμα ως προς την επαγγελματική πορεία των αποφοίτων.

3.2.4 Πώς κρίνετε τη δομή, τη συνεκτικότητα και τη λειτουργικότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;⁶

- Ποιό είναι το ποσοστό των μαθημάτων κορμού / ειδίκευσης / κατευθύνσεων στο σύνολο των μαθημάτων;
Ο Οδηγός Σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα «υποχρεωτικά» - κοινά για όλους τους φοιτητές- και μαθήματα «έμφασης». Υποχρεωτικά είναι τα 9 από τα 11 μαθήματα (82%), εκ των οποίων τα 3 είναι σεμιναριακά.
- Ποιό είναι το ποσοστό των υποχρεωτικών μαθημάτων / μαθημάτων υποχρεωτικής επιλογής / μαθημάτων ελεύθερης επιλογής στο σύνολο των μαθημάτων;
Ο Οδηγός Σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα «υποχρεωτικά» - κοινά για όλους τους φοιτητές- και μαθήματα «έμφασης». Υποχρεωτικά είναι τα 9 από τα 11 μαθήματα (82%), στα οποία περιλαμβάνονται οι 3 κύκλοι σεμιναρίων. Μαθήματα έμφασης (κατ' επιλογή υποχρεωτικά) είναι 2 από τα 11 (18%). Επιπλέον, υποχρεωτική είναι η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας.
- Ποιά είναι η ποσοστιαία σχέση μεταξύ μαθημάτων υποβάθρου, μαθημάτων επιστημονικής περιοχής, μαθημάτων γενικών γνώσεων και μαθημάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων στο σύνολο των μαθημάτων;

⁶ Συμπληρώστε τους Πίνακες 13.1 και 13.2.

6 μαθήματα υποβάθρου (55%): Μεθοδολογία έρευνας I & II, Ψυχολογία της μάθησης, Σύγχρονες παιδαγωγικές θεωρίες και διδακτικά μοντέλα, Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις, Θεωρίες σχεδιασμού & αξιολόγησης παιδαγωγικού υλικού και παιχνιδιού.

2 μαθήματα γενικών γνώσεων (18%): Σεμινάρια 1^{ου} και 3^{ου} εξαμήνου.

3 μαθήματα δεξιοτήτων (27%): μαθήματα έμφασης 3^{ου} εξαμήνου και Σεμινάριο 2^{ου} εξαμήνου.

- Πώς κατανέμεται ο χρόνος μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων;

Η κατανομή του διδακτικού χρόνου μεταξύ θεωρητικής διδασκαλίας, ασκήσεων, εργαστηρίων, άλλων δραστηριοτήτων δεν έχει καταμετρηθεί με ακρίβεια. Ωστόσο, μέσω της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος, από την πλευρά των διδασκόντων καταγράφεται κατά τα δύο τελευταία ακαδημαϊκά έτη (που είναι σε ισχύ το νέο πρόγραμμα σπουδών) αύξηση του αριθμού των μαθημάτων (από 4 σε 7) που περιλαμβάνουν ώρες εργαστηρίου ή ασκήσεων.

- Πώς οργανώνεται και συντονίζεται η ύλη μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχει επικάλυψη ύλης μεταξύ των μαθημάτων; Υπάρχουν κενά ύλης; Είναι ορθολογική η έκταση της ύλης των μαθημάτων; Υπάρχει διαδικασία επανεκτίμησης, αναπροσαρμογής και επικαιροποίησης της ύλης των μαθημάτων;

Η ύλη των μαθημάτων οργανώνεται από τους υπευθύνους των μαθημάτων. Ο γενικός συντονισμός έχει γίνει σε επίπεδο ΠΜΣ και έχει καταγραφεί στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές του Οδηγού Σπουδών.

Στο παρελθόν έχουν διαπιστωθεί επικαλύψεις ύλης, κενά ύλης, καθώς και περιθώρια βελτίωσης ως προς την ορθολογικότητα της έκτασης της ύλης. Οι διαπιστώσεις αυτές έχουν γίνει τόσο με βάση την αξιολόγηση των μαθημάτων από τους/τις φοιτητές/τριες, όσο και στα πλαίσια ανατροφοδότησης από τους υπευθύνους μαθημάτων προς την Επιτροπή ΠΜΣ. Αντίστοιχα, έχουν γίνει προσαρμογές στην ύλη μαθημάτων, αλλά και αλλαγές ολόκληρων μαθημάτων (καταργήσεις και προσθήκες νέων, βλ. υποενότητα 3.2.3 παραπάνω). Οι εκάστοτε επανεκτιμήσεις και αναπροσαρμογές περιλαμβάνουν τη συνεργασία της Διευθύντριας Σπουδών, της Επιτροπής ΠΜΣ και των υπευθύνων των μαθημάτων. Περαιτέρω, οι υπεύθυνοι των μαθημάτων μεριμνούν για την επικαιροποίηση της ύλης σύμφωνα με την κρίση τους. Σημειώνεται εδώ, ότι στα περισσότερα μαθήματα η ύλη επικαιροποιείται σε ετήσια βάση, ώστε να παρακολουθεί όσο το δυνατόν καλύτερα τις νεότερες εξελίξεις στα αντίστοιχα επιστημονικά πεδία.

- Εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων; Πόσο λειτουργικό είναι;

Δεν εφαρμόζεται σύστημα προαπαιτούμενων μαθημάτων. Ωστόσο, προϋπόθεση για την ανάθεση της διπλωματικής εργασίας στην αρχή του 8^{ου} εξαμήνου είναι οι φοιτητές να έχουν παρακολουθήσει κανονικά επτά (7) από τα οκτώ (8) μαθήματα συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων έμφασης και έναν (1) κύκλο σεμιναρίων. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι ξεκινώντας την εμπλοκή τους στην εμπειρική έρευνα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα έχουν αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που θα υποστηρίξουν τη διπλωματική εργασία σε θεωρητικό, ερευνητικό και παιδαγωγικό επίπεδο. Τέλος, προκειμένου να υποστηρίξει τη διπλωματική του/της εργασία, ο/η φοιτητής/τρια θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει με επιτυχία τη φοίτησή του σε όλα τα μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Γενικά, το πρόγραμμα σπουδών φαίνεται αρκετά ισορροπημένο ως προς διάφορες διαστάσεις.

Ίσως να μην υπάρχουν αυτή τη στιγμή συγκεκριμένα βασικά αρνητικά σημεία. Αυτά μπορεί να αναδεικνύονται από τις διαδικασίες αξιολόγησης ή και αναστοχασμού.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η βασική ευκαιρία είναι η ύπαρξη και ενδεχόμενη βελτίωση ενός συνεκτικού προγράμματος σπουδών.

Ένας γενικός κίνδυνος είναι να μην διαπιστωθούν εγκαίρως διάφορα αρνητικά σημεία. Στην παρούσα φάση πάντως, το ΠΜΣ έχει περάσει από αρκετές διαδικασίες ελέγχου και αναθεώρησης.

3.2.5 Πώς κρίνετε το εξεταστικό σύστημα;

- Εφαρμόζονται, και σε ποιά έκταση, πολλαπλοί (σε είδος και χρόνο) τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών; Ποιοι συγκεκριμένα;

Ο κύριος τρόπος αξιολόγησης των μαθημάτων του ΠΜΣ είναι οι γραπτές εργασίες (είτε ατομικές, είτε ομαδικές). Τα περισσότερα μαθήματα περιλαμβάνουν προφορική παρουσίαση των εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, ή ατομικά στον/ην διδάσκοντα/ουσα. Σε κάποια μαθήματα λαμβάνονται υπόψη και εργαστηριακές ή/και πρακτικές ασκήσεις, καθώς και προφορικές εξετάσεις.

- Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των φοιτητών;

Οι βασικοί τρόποι διασφάλισης της διαφάνειας περιλαμβάνουν κοινοποίηση των όρων αξιολόγησης στην αρχή του εξαμήνου για κάθε μάθημα, παρουσίαση εργασιών ενώπιον της ολομέλειας και δυνατότητα συζήτησης/σχολιασμού του βαθμού.

- Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης της εξεταστικής διαδικασίας και ποιά είναι αυτή;

Δεν προβλέπεται ξεχωριστή αξιολόγηση της εξεταστικής διαδικασίας. Εμμέσως μόνο, υπάρχουν σχετικά στοιχεία από την συνολική αξιολόγηση του μαθήματος, η οποία ωστόσο πραγματοποιείται πριν από τις τελικές εξετάσεις.

- Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της μεταπτυχιακής εργασίας;

Η ανάθεση και η εξέταση της διπλωματικής (μεταπτυχιακής) εργασίας γίνεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στον οικείο κανονισμό λειτουργίας και τον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών του ΠΘ. Συγκεκριμένα, για την ανάθεση, συζητείται και εγκρίνεται στην οικεία ΓΣΕΣ το θέμα και η επίβλεψη της κάθε διπλωματικής εργασίας ώστε να εξασφαλίζεται η συνάφεια των επιβλεπόντων καθηγητών με το εκάστοτε θέμα της εργασίας. Η εξέταση γίνεται δημόσια, κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης στο Τμήμα και στον ιστότοπο του ΠΜΣ σε προκαθορισμένες περιόδους (εξεταστικές).

- Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη μεταπτυχιακή εργασία;

Προδιαγραφές ποιότητας για την διπλωματική εργασία αποτελούν οι γενικές προδιαγραφές που διατυπώνονται στον κανονισμό λειτουργίας του ΠΜΣ και στον Οδηγό Εκπόνησης Διπλωματικών Εργασιών (π.χ., προθεσμίες, επίβλεψη, μορφή εργασίας, βλ. <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/985>), η επίβλεψη της εργασίας από διμελή επιτροπή, η εξέτασή της από τριμελή επιτροπή και η γενικότερη πρόβλεψη για λογοδοσία ως προς την εργασία απέναντι στη ΓΣΕΣ.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Το εξεταστικό σύστημα είναι μάλλον αρκετά συγκροτημένο και υπάρχουν διαδικασίες εποπτείας του.

Ως αρνητικό σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η μη ύπαρξη διαδικασία αξιολόγησης της

εξεταστικής διαδικασίας.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Όπως και στην προηγούμενη ενότητα, το σύστημα φαίνεται να είναι ήδη αρκετά εξελιγμένο μέσα από σχετικές διαδικασίες ελέγχου.

3.2.6 Πώς κρίνετε τη χρηματοδότηση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

- Ποιές είναι οι πηγές χρηματοδότησης του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Η βασική πηγή χρηματοδότησης του ΠΜΣ είναι τα διδάκτρα που καταβάλλουν οι φοιτήτριες και οι φοιτητές. Άλλες πιθανές πηγές μπορεί δυνητικά να προέλθουν από ίδιους πόρους του ΠΤΠΕ, ενδεχόμενα άλλα χρηματοδοτούμενα προγράμματα, δωρεές κ.ά. Ωστόσο, στην παρούσα οικονομική συγκυρία άλλες πηγές κατά κανόνα δεν ενεργοποιούνται. Αντίθετα, το ΠΜΣ – μέσω των κρατήσεων που γίνονται υπέρ του Ειδικού Λογαριασμού της Επιτροπής Ερευνών όπου εισρέουν τα διδάκτρα που καταβάλλονται και οι οποίες υπερβαίνουν το 35% των εσόδων – συνεισφέρει σε λειτουργικές δαπάνες του ΠΘ (π.χ. δαπάνες καθαριότητας και φύλαξης). Επίσης, το 10% των ετήσιων εσόδων διατίθεται σε υποτροφίες των φοιτητριών με τις υψηλότερες επιδόσεις στις εισαγωγικές εξετάσεις. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι συχνά το ΠΜΣ ως αυτοχρηματοδοτούμενη δράση καλύπτει λειτουργικές ανάγκες του ΠΤΠΕ και του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (π.χ. επιδιόρθωση και αντικατάσταση εξοπλισμού στις αίθουσες διδασκαλίας για την κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών του Τμήματος).

- Πώς εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Η βιωσιμότητα του ΠΜΣ εξασφαλίζεται με την τήρηση υψηλού επιπέδου σπουδών με τη συνεισφορά και το ενδιαφέρον του συνόλου των διδασκόντων στην εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας των μαθημάτων, των σεμιναρίων και των διπλωματικών εργασιών. Επιπλέον, αξιοποιείται συστηματικά η εμπειρία και οι εξειδικευμένες γνώσεις διδασκόντων σε άλλα τμήματα του ΠΜΣ ώστε να αναδεικνύεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του ΠΜΣ και να ενισχύονται οι συνεργασίες μεταξύ διδασκόντων/ουσών και φοιτητών/τριών σε εκπαιδευτικό και ερευνητικό επίπεδο. Μέσω της ποιότητας σπουδών, το ΠΜΣ στοχεύει να είναι ελκυστικό κατά κύριο λόγο για τους/τις υποψηφίους/ες φοιτητές/τριες.

Ταυτόχρονα, υπάρχει μέριμνα να κρατούνται τα λειτουργικά έξοδα του ΠΜΣ σε επίπεδα που να μην απαιτούν την αύξηση των διδάκτρων. Αυτό επιτυγχάνεται (α) με την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αξιοποίηση προσκεκλημένων ομιλητών/τριών και διδασκόντων/ουσών στα μαθήματα οι οποίοι να βρίσκονται σε γεωγραφική εγγύτητα με την πόλη του Βόλου (β) με την ορθολογική διαχείριση των κονδυλίων που διατίθενται για συμβάσεις συνεργατών, αναλώσιμα υλικά, γραφική ύλη κλπ.

- Πώς χρησιμοποιούνται οι πόροι που διατίθενται στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Οι πόροι διατίθενται για γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη, έξοδα μετακινήσεων επισκεπτών ομιλητών, αναλώσιμα και υλικοτεχνική υποδομή.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι το ΠΜΣ παρουσιάζει χρηματοδότηση που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητά του. Επιπλέον, συνεισφέρει οικονομικά στο Τμήμα.

Αρνητικό σημείο είναι ότι το ΠΘ χρειάζεται να καλύπτει διάφορες λειτουργικές του ανάγκες γενικότερης φύσης μέσω του ΠΜΣ (και όχι, π.χ., του τακτικού προϋπολογισμού).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η βασική ευκαιρία είναι η χρηματοδότηση αναγκών του ίδου του ΠΜΣ, αλλά και του Τμήματος. Κίνδυνο αποτελεί η αβεβαιότητα για την κατανομή των εσόδων του ΠΜΣ.

3.2.7 Πώς κρίνετε τη διαδικασία επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών;⁷

- Ποιά είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών;

Η διαδικασία καταγράφεται αναλυτικά στον κανονισμό λειτουργίας. Συνοπτικά: Γίνεται προκήρυξη στον τύπο (με παράλληλη σχετική ανακοίνωση στον ιστότοπο του ΠΜΣ). Μετά το χρονικό διάστημα που προβλέπεται για την κατάθεση δικαιολογητικών διεξάγονται εισαγωγικές εξετάσεις, μοριοδοτούνται οι φάκελοι των υποψηφίων, εγκρίνονται τα αποτελέσματα από τη ΓΣΕΣ και δημοσιοποιούνται στον ιστότοπο του ΠΜΣ, ενώ ενημερώνονται σχετικά και οι επιτυχόντες.

- Με ποιά συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές;

Τα συγκεκριμένα κριτήρια αναφέρονται στον κανονισμό λειτουργίας και στην ετήσια προκήρυξη της διαδικασίας επιλογής. Γενικά, η τελική βαθμολογία υπολογίζεται ως εξής:

Γραπτή εξέταση στα Αγγλικά: 10%

(προαπαιτούμενο για συμμετοχή στην περαιτέρω διαδικασία εισαγωγής είναι η επιτυχία τουλάχιστον της βάσης στο μάθημα αυτό)

Γραπτή εξέταση σε τρία μαθήματα: 60%

(τα μαθήματα αυτά είναι: Ψυχολογία, Διδακτική Μεθοδολογία και Μεθοδολογία Έρευνας)

Μοριοδότηση φακέλου: 30%

(Για τη μοριοδότηση του φακέλου χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα κριτήρια με αντίστοιχα μόρια, τα οποία αναγράφονται αναλυτικά στον κανονισμό λειτουργίας. Ενδεικτικά αναφέρονται εδώ: βαθμός πτυχίου, άλλο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης, ερευνητική εμπειρία, δημοσιεύσεις, υποτροφίες κλπ.)

- Ποιό είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών;⁸

Για τα ακαδημαϊκά έτη από το 2007-08 έως το 2012-13 το ποσοστό αποδοχής είναι κατά μέσο όρο 21,42% (προσφερόμενες θέσεις προς αιτήσεις, βλ. και Πίνακα 4).

- Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία, τα κριτήρια και τα αποτελέσματα της επιλογής φοιτητών;

Η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής αναγράφονται στον κανονισμό λειτουργίας του ΠΜΣ και στην ετήσια προκήρυξη της διαδικασίας επιλογής. Και τα δύο έγγραφα αναρτώνται στον ιστότοπο του ΠΜΣ. Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται στον ιστότοπο του ΠΜΣ, ενώ ενημερώνονται σχετικά και οι επιτυχόντες (βλ. και παραπάνω).

- Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής φοιτητών;

Για κάθε βήμα στη διαδικασία επιλογής (εξετάσεις μαθημάτων, φάκελοι) συγκροτούνται επιτροπές από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Συνολικά, στις επιτροπές συμμετέχει μεγάλο μέρος των μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Τα ονόματα των

⁷ Συμπληρώστε τον Πίνακα 4.

⁸ Η ερώτηση αυτή μπορεί να απαντηθεί με βάση τα στοιχεία που συμπληρώσατε στον Πίνακα 4.

υποψηφίων στις γραπτές εξετάσεις είναι καλυμμένα. Ο προγραμματισμός της διαδικασίας επιλογής γίνεται συνήθως στην αρχή του εαρινού εξαμήνου και η διαδικασία ολοκληρώνεται περί το τέλος του. Οι λεπτομέρειες της διαδικασίας είναι καταγεγραμμένες στον κανονισμό λειτουργίας. Επιπλέον, η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια στην επιλογή των καλύτερων μεταξύ των υποψηφίων φοιτητών του ΠΜΣ αποτυπώνεται στις σταθερά υψηλές επιδόσεις τους στο σύνολο των μαθημάτων, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 14.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι η διαδικασία επιλογής είναι διαφανής και πλέον αρκετά δοκιμασμένη, ενώ η εισαγωγή στο ΠΜΣ είναι αρκετά επιλεκτική (περίπου 1 στους 5).

Αρνητικό σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η διαδικασία επιλογής καταναλώνει αρκετούς πόρους (π.χ., ανθρωποώρες).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Η βασική ευκαιρία είναι η συντήρηση της καλής φήμης του ΠΜΣ και η προσέλκυση καλών υποψηφίων. Ένας κίνδυνος εντοπίζεται σε ενδεχόμενη στενότητα των απαραίτητων πόρων για την υλοποίηση της διαδικασίας επιλογής.

3.2.8 Πώς κρίνετε τη διεθνή διάσταση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών;

- Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό; Σε ποιο ποσοστό ;

Οι περισσότεροι διδάσκοντες προέρχονται από το εσωτερικό. Διδάσκοντες από το εξωτερικό συμμετέχουν περιστασιακά, σε μικρό όμως αριθμό. Συνήθως πρόκειται για διδάσκοντες που καλούνται από περισσότερα του ενός Τμήματα του ΠΘ στο πλαίσιο βραβεύσεων, αναγορεύσεων επιτίμων διδασκτόρων, ή ερευνητικών προγραμμάτων και δίνουν διαλέξεις στο πλαίσιο συνδιοργανώσεων (ημερίδες, σεμινάρια) από τα Τμήματα που τους προσκαλούν.

- Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών φοιτητών (απόλυτος αριθμός και ποσοστό);

Μέχρι στιγμής όχι.

- Πόσα και ποια μαθήματα διδάσκονται (και) σε ξένη γλώσσα;

Τα μαθήματα διδάσκονται στο σύνολό τους στην ελληνική γλώσσα. Παρά ταύτα, υπάρχει η δυνατότητα διδασκαλίας των περισσότερων μαθημάτων σε ξένη γλώσσα. Σχετική πρόβλεψη υπάρχει και στον κανονισμό λειτουργίας.

Πάντως, το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας στα μαθήματα του ΠΜΣ είναι διεθνής.

- Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;

Παρόλο που μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει χρήση, υπάρχουν συμφωνίες για μορφωτικές ανταλλαγές με ιδρύματα του εξωτερικού (και σε μεταπτυχιακό επίπεδο) στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus.

- Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών; Ποιες;

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν έχει λάβει διεθνείς διακρίσεις. Ως αναγνώριση όμως της ποιότητας του έργου που παράγεται στο πλαίσιο του προγράμματος –σε εθνικό και διεθνές επίπεδο- θα μπορούσαν να αναφερθούν:

(α) Η αποδοχή αίτησης της απόφοιτης του Τμήματος (του προπτυχιακού και εν συνεχεία του μεταπτυχιακού προγράμματος) Μαρίας Επιτρόπου για

εκπόνηση διδακτορικής διατριβής με πλήρη υποτροφία από το Monash University (Αυστραλία).

(β) Το ενδιαφέρον εκδοτικών οίκων για την έκδοση και εμπορική διάθεση εκπαιδευτικού υλικού που έχει παραχθεί στο πλαίσιο εργασιών των φοιτητών και φοιτητριών του προγράμματος.

(γ) Η δημοσίευση πλήθους ερευνητικών εργασιών που έχουν εκπονήσει φοιτήτριες και φοιτητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών υπό την καθοδήγηση διδασκόντων του Τμήματος σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι υπάρχει πρόβλεψη για διεθνή διάσταση του ΠΜΣ (γλώσσα διδασκαλίας, συμβάσεις Erasmus), ενώ υπάρχει παρουσία από το ΠΜΣ σε διεθνείς δημοσιεύσεις.

Από την άλλη, η προσπάθεια για εξωστρέφεια του ΠΜΣ δεν φαίνεται να βρίσκει πάντα ανταπόκριση (π.χ., έλλειψη αλλοδαπών φοιτητών).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Υπάρχει η υποδομή για διεθνή διάσταση, ένα εμπόδιο για την υλοποίησή της (ιδίως όσον αφορά προσέλκυση αλλοδαπών) είναι πιθανόν να αποτελεί η γλώσσα.

3.3. Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών

3.3.1. Πώς κρίνετε τον βαθμό ανταπόκρισης του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών στους στόχους του Τμήματος και τις απαιτήσεις της κοινωνίας;

Στο Τμήμα δεν υπάρχει θεσμοθετημένο πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών αλλά προβλέπεται και πραγματοποιείται η εκπόνηση διδακτορικών διατριβών. Για το λόγο αυτό τα στοιχεία που αναγράφονται στο 3.3. της παρούσας έκθεσης αναφέρονται στην εκπόνηση διδακτορικών διατριβών και σε πολλά σημεία είναι κοινά με την προηγούμενη έκθεση (ΕΕΑ, 2009).

- Υπάρχουν διαδικασίες ελέγχου της ανταπόκρισης αυτής; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Καθώς δεν υπάρχει θεσμοθετημένο πρόγραμμα σπουδών, η επιλογή (ανάληψη θέματος, συγκρότηση 3μελούς), η παρακολούθηση (ετήσιες εκθέσεις προόδου) και αξιολόγηση (συγκρότηση 7μελούς) των υποψήφιων διδασκόντων συζητείται στα πλαίσια της ΓΣΕΣ (βλ. και παρακάτω). Την κύρια ευθύνη για την πορεία εκπόνησης της δ.δ. έχει ο/η εκάστοτε επιβλέπων/ουσα.

- Υπάρχουν διαδικασίες αξιολόγησης και αναθεώρησης αυτού του Προγράμματος Σπουδών; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Στη ΓΣΕΣ συζητούνται θέματα σχετικά με την καλύτερη δυνατή παρακολούθηση του συνόλου των δ.δ. που εκπονούνται.

- Πώς δημοσιοποιείται το Πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών;

Στον ιστότοπο του Πανεπιστημίου είναι αναρτημένος ο Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών του ΠΘ στον οποίο περιλαμβάνονται και αναφορές στην εκπόνηση διδακτορικών διατριβών. Στον Ιστότοπο του Τμήματος τα ονόματα των υποψηφίων διδασκόντων, των τίτλων των διατριβών και των υπεύθυνων τριμελών συμβουλευτικών επιτροπών.

- Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας όσων απέκτησαν Διδακτορικό δίπλωμα από το Τμήμα;

Δεν υπάρχουν σχετικές θεσμοθετημένες διαδικασίες. Σε άτυπο επίπεδο επιχειρείται κάποια παρακολούθηση.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι υπάρχει αρκετή δραστηριότητα εκπόνησης διδακτορικών διατριβών στο Τμήμα παρά την έλλειψη θεσμοθετημένου προγράμματος σπουδών.

Αρνητικό σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η έλλειψη σχετικού προγράμματος σπουδών. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις παραπάνω, η ύπαρξη προγράμματος σπουδών προϋποθέτει πόρους (π.χ., ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχος χρόνος εργασίας), οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενοι.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Το πλήθος διδακτορικών διατριβών που εκπονούνται (βλ. και Πίνακα 2) αποτελεί καλή βάση για ερευνητική δραστηριότητα στο Τμήμα. Ένας κίνδυνος είναι ότι λόγω έλλειψης ενός πλαισίου (όπως προγράμματος σπουδών) η σχετική δραστηριότητα μπορεί να είναι μοναχική χωρίς αλληλεπίδραση, π.χ., με άλλους υποψήφιους διδάκτορες.

3.3.2. Πώς κρίνετε τη δομή του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών;

- Προσφέρονται μαθήματα διδακτορικού κύκλου; Ποια είναι αυτά;
Δεν προβλέπεται.
- Προσφέρονται μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας; Ποια είναι αυτά;

Οι υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος απαιτείται (σύμφωνα με το νόμο αλλά και τον Κανονισμό των Μεταπτυχιακών Σπουδών του ΠΘ) να είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης (ΜΔΕ) και είναι πολύ πιθανόν να έχουν παρακολουθήσει συναφή μαθήματα σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Εφόσον δεν καλύπτεται αυτή η προϋπόθεση, και κατόπιν υποδείξεως της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, οι υποψήφιοι διδάκτορες παρακολουθούν τα μαθήματα ερευνητικής μεθοδολογίας που προσφέρονται στο ΠΜΣ.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Θετικό σημείο είναι ότι κάποια μαθήματα μπορεί να προσφερθούν μέσω του ΠΜΣ. Για αρνητικά βλ. 3.3.1.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Μαθήματα και σεμινάρια του ΠΜΣ έχουν αξιοποιηθεί συχνά από υποψήφιους διδάκτορες. Για κινδύνους, βλ. 3.3.1.

3.3.3. Πώς κρίνετε το εξεταστικό σύστημα;

- Υπάρχει συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα στη σύνθεση των 7μελών και 3μελών επιτροπών;

Οι συγκροτήσεις 7μελών και 3μελών επιτροπών γίνονται στα πλαίσια της ΓΣΕΣ προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχή συναφών θεματικά ειδικών επιστημόνων. Στην πλειοψηφία των 7μελών και 3μελών επιτροπών συμμετέχουν επιστήμονες από άλλα ΑΕΙ ή ερευνητικά Ιδρύματα. Με τη διαδικασία που ακολουθείται επιχειρείται αφενός να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για την αξιοπιστία της εξεταστικής δοκιμασίας, αλλά και να γίνει γνωστό στην ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα το έργο του υποψήφιου διδάκτορα.

- Πώς παρακολουθείται διαχρονικά η επίδοση και η πρόοδος των υποψηφίων διδασκόντων;

Οι 3μελείς συμβουλευτικές επιτροπές υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου για την πρόοδο των υποψηφίων διδασκόντων, οι οποίες παρουσιάζονται και συζητούνται στα πλαίσια της ΓΣΕΣ. Περαιτέρω, η παρακολούθηση γίνεται κατά την κρίση του επιβλέποντα.

- Πώς διασφαλίζεται η διαφάνεια της διαδικασίας αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων;

Η 7μελής επιτροπή συγκροτείται στα πλαίσια της ΓΣΕΣ, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή σε αυτή συναφών θεματικά επιστημόνων. Η ημερομηνία και ο τόπος υποστήριξης της διατριβής κοινοποιούνται με σχετική ανακοίνωση, ενώ η διαδικασία υποστήριξης είναι ανοιχτή και γίνεται δημόσια.

- Εφαρμόζονται κοινές (μεταξύ των διδασκόντων) διαδικασίες αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων;

Εν μέρει, γίνεται προσπάθεια να εφαρμόζονται κοινές διαδικασίες αξιολόγησης των

υποψηφίων διδασκόντων, θέμα το οποίο έχει απασχολήσει τη ΓΣΕΣ. Ωστόσο, καθώς το τμήμα θεραπεύει πολλά και διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα με διαφορετική επιστημολογική συγκρότηση, η απόλυτη ομοιομορφία των κριτηρίων αξιολόγησης δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί.

- Πώς αξιολογείται η διαδικασία αξιολόγησης των υποψηφίων διδασκόντων;

Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία αξιολόγησης. Στη ΓΣΕΣ συζητούνται θέματα που αφορούν τη διαδικασία αξιολόγησης.

- Πόσο διαφανής είναι η διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της διδακτορικής διατριβής;

Η ανάθεση και η εξέταση της διατριβής γίνεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στον οικείο κανονισμό. Αυτό, μεταξύ άλλων περιλαμβάνει: Για την ανάθεση, συζητείται στην οικεία ΓΣΕΣ το θέμα, τα προσόντα του υποψηφίου και η επίβλεψη της εργασίας. Για την υποστήριξη της διατριβής, αυτή γίνεται δημόσια (κατόπιν σχετικής ανακοίνωσης).

- Υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ποιότητας για τη διδακτορική διατριβή; Ποιές;

Δεν έχουν προβλεφθεί συγκεκριμένες προδιαγραφές.

Θετικά και αρνητικά σημεία / Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει θεσμοθετημένο πρόγραμμα σπουδών, το εξεταστικό σύστημα ακολουθεί τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές που προβλέπονται στη νομολογία. Σχετικές θετικές και αρνητικές επιπτώσεις έχουν αναφερθεί ήδη παραπάνω.

3.3.4. Πώς κρίνετε τη διαδικασία επιλογής των υποψηφίων διδασκόντων;⁹

- Ποιά είναι η συγκεκριμένη διαδικασία επιλογής υποψηφίων διδασκόντων;
Οι υποψήφιοι ύστερα από επαφή και συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή, κάνουν σχετική αίτηση στη ΓΣΕΣ και υποβάλλουν την ερευνητική τους πρόταση και τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Κατόπιν, ο υποψήφιος επιβλέπων κάνει μια σχετική εισήγηση, η οποία συζητείται στη ΓΣΕΣ.
- Με ποιά συγκεκριμένα κριτήρια επιλέγονται;
Κριτήρια διατυπώνονται στο σχετικό κανονισμό του Π.Θ. (π.χ., πτυχία, ξένες γλώσσες, ερευνητική εμπειρία, περαιτέρω προσόντα). Η τελική απόφαση εναπόκειται στη ΓΣΕΣ.
- Ποιό είναι το ποσοστό αποδοχής υποψηφίων διδασκόντων;¹⁰
Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5, το ποσοστό αποδοχής είναι 100%. Όμως, η ουσιαστική επιλογή των υποψηφίων γίνεται από τους υποψηφίους επιβλέποντες. Οπότε, αρκετές περιπτώσεις ατόμων που εκδηλώνουν την επιθυμία εκπόνησης δ.δ., δεν υποβάλλουν αίτηση στην ΓΣΕΣ καθώς η αρχική διερεύνηση των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων που απαιτούνται γίνεται από τον/την επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τρια. Στην περίπτωση που τα παραπάνω κριτήρια δεν εκπληρώνονται, δεν εκδηλώνεται πρόθεση του επιβλέποντα για θετική εισήγηση προς τη ΓΣΕΣ. Έτσι, δεν υπάρχει καταγραφή της αναλογίας μεταξύ αρχικής εκδήλωσης και αποδοχής υποψηφιότητας.
- Πώς δημοσιοποιείται η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής υποψηφίων διδασκόντων;
Η διαδικασία και τα κριτήρια επιλογής περιλαμβάνονται στο σχετικό κανονισμό που είναι αναρτημένος στον ιστότοπο του ΠΘ.
- Πώς διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της διαδικασίας επιλογής υποψηφίων διδασκόντων;
Η διαφάνεια διασφαλίζεται μέσω της συζήτησης στη ΓΣΕΣ. Για την διασφάλιση της αποτελεσματικότητας δεν έχει προβλεφθεί κάποια διαδικασία.

Θετικά και αρνητικά σημεία / Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Τη βασική ευθύνη για την επιλογή υποψηφίων διδασκόντων φέρουν ουσιαστικά οι υποψήφιοι επιβλέποντες. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει τόσο θετικά, όσο και αρνητικά σημεία.

3.3.5. Πώς κρίνετε την οργάνωση σεμιναρίων και ομιλιών;

- Υπάρχει γενικό σεμινάριο σε τακτή χρονική βάση (εβδομαδιαίο, μηνιαίο) όπου καθηγητές και ερευνητές στο Τμήμα παρουσιάζουν τη δουλειά τους για ενημέρωση των συναδέλφων τους, αλλά και των φοιτητών;
Όχι. Ωστόσο, οι υποψήφιοι διδάκτορες ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε σεμινάρια ή ημερίδες που διοργανώνονται από το ΠΜΣ, αλλά και γενικότερα στο ΠΘ, ιδιαίτερα όταν αυτά συνδέονται με θέματα ερευνητικής μεθοδολογίας.
- Υπάρχει δυνατότητα πρόσκλησης ομιλητών από άλλα παν/μία και ερευνητικά κέντρα για να δώσουν ομιλίες και να ενημερώσουν για το έργο τους;

⁹ Συμπληρώστε τον Πίνακα 5.

¹⁰ Η ερώτηση αυτή μπορεί να απαντηθεί με βάση τα στοιχεία που συμπληρώσατε στον Πίνακα 5.

Δεν υπάρχει (οικονομική) δυνατότητα για πρόσκληση ομιλητών από άλλα πανεπιστήμια αποκλειστικά για τους υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος. Ωστόσο, οι υποψήφιοι διδάκτορες ενθαρρύνονται να παρακολουθήσουν διαλέξεις προσκεκλημένων ομιλητών στα πλαίσια των μαθημάτων του ΠΜΣ, όταν αυτές σχετίζονται με το θέμα της διατριβής τους, αλλά και γενικότερα τις ομιλίες, ημερίδες και σεμινάρια που οργανώνονται στα πλαίσια του ΠΜΣ ή του ΠΘ.

Θετικά και αρνητικά σημεία / Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Δεν υπάρχει οραγνωμένος κύκλος σεμιναρίων και ομιλιών ούτε και αντίστοιχοι πόροι (ανθρώπινοι, οικονομικοί), υπάρχει όμως εγρήγορση για σχετικές ευκαιρίες στο πλαίσιο του ΠΜΣ ή των δραστηριοτήτων του ΠΘ γενικότερα. Τα θετικά και αρνητικά είναι αρκετά συγγενή με την μη ύπαρξη προγράμματος σπουδών (βλ. και 3.3.1.).

3.3.6. Πώς κρίνετε τη διεθνή διάσταση του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών;

- Υπάρχει συμμετοχή διδασκόντων από το εξωτερικό στις 7μελείς και 3μελείς επιτροπές; Σε ποιο ποσοστό;
Όχι.
- Υπάρχει συμμετοχή αλλοδαπών υποψηφίων διδασκόντων;
Όχι.
- Παρέχεται δυνατότητα εκπόνησης της διδακτορικής διατριβής σε ξένη γλώσσα;
Με απόφαση της ΓΣΕΣ έχει δοθεί η δυνατότητα εκπόνησης διατριβής στην αγγλική γλώσσα.
- Υπάρχουν συμφωνίες συνεργασίας με ιδρύματα και φορείς του εξωτερικού;
Τρία (3) μέλη ΔΕΠ του Τμήματος έχουν κληθεί και συμμετάσχει σε πέντε (5) επιτροπές αξιολόγησης δ.δ. ιδρυμάτων του εξωτερικού (Αυστραλία, Ολλανδία και Δανία), ένα (1) μέλος ΔΕΠ συμμετέχει σε 3μελη επιτροπή δ.δ. του εξωτερικού (Φιλανδία), ενώ ένα (1) μέλος ΔΕΠ συμμετείχε σε επιτροπή αξιολόγησης προτάσεων δ.δ. (Νότια Αφρική).
Επίσης, υπάρχουν συμφωνίες για μορφωτικές ανταλλαγές με ιδρύματα του εξωτερικού (και σε επίπεδο υποψηφίων διδασκόντων) στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει χρήση.
- Παρέχονται από το Τμήμα κίνητρα στους υποψήφιους διδάκτορες για την συμμετοχή τους σε διεθνή «Θερινά Προγράμματα» (summer schools), διεθνή ερευνητικά συνέδρια, υποβολή άρθρων σε έγκριτα περιοδικά, κλπ.;
Γίνεται συνεχής προσπάθεια από την πλευρά των επιβλεπόντων καθηγητών για τη διεθνή προβολή του έργου των υποψηφίων διδασκόντων, κυρίως μέσα από τη συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια και την υποβολή και δημοσίευση άρθρων σε διεθνή περιοδικά. Επίσης, στους υποψήφιους διδάκτορες, παρέχεται η δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα και προγράμματα που υλοποιούνται στο Τμήμα.
- Υπάρχουν διεθνείς διακρίσεις του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών; Ποιες;
Ως αναγνώριση της ποιότητας του έργου που παράγεται στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικών διατριβών –σε εθνικό και διεθνές επίπεδο- θα μπορούσαν να αναφερθούν:
(α) Η ένταξη – ύστερα από διαγωνισμό και αξιολόγηση - δυο υποψήφιων διδασκόντων του Τμήματος στην Πράξη «Ηράκλειτος II» «Ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση».
(β) Η χορήγηση υποτροφίας από το ΙΚΥ (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών) σε μία υποψήφια διδάκτορα.
(γ) Η δημοσίευση σε διεθνή περιοδικά και η ανακοίνωση σε διεθνή συνέδρια εργασιών που προέκυψαν από το υλικό των διατριβών των υποψηφίων διδασκόντων και των διδασκόντων του Τμήματος.

Θετικά και αρνητικά σημεία/ Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Θα μπορούσε κάποιος να παραθέσει περίπου όσα αναφέρονται και στο αντίστοιχο πλαίσιο του ΠΜΣ (βλ. 3.2.8.).

4. Διδακτικό έργο

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα του επιτελούμενου σ' αυτό διδακτικού έργου, σε όλα τα επίπεδα σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό και διδακτορικό), απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων, οι οποίες αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Ανάλυση κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων». (Βλ. www.hqaa.gr).

Για κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει να απαντηθούν και να σχολιασθούν τα ακόλουθα τουλάχιστον σημεία:

(α) Ποιά, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

(β) Ποιές ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ποιούς ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

4.1. Πώς κρίνετε την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού;

- Υπάρχει διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές; Πώς εφαρμόζεται;

Διαδικασία αξιολόγησης διδασκόντων από τους φοιτητές και εφαρμογή

Από το 2009 το Τμήμα οργανώνει σε κεντρικό επίπεδο θεσμοθετημένη διαδικασία αξιολόγησης του διδακτικού έργου των διδασκόντων στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών. Η συλλογή των δεδομένων γίνεται βάσει ερωτηματολογίου για το οποίο έχει υιοθετηθεί το πρότυπο του ερωτηματολογίου της ΑΔΙΠ. Η χορήγηση γίνεται ηλεκτρονικά με χρήση σχετικής εφαρμογής που αναπτύχθηκε από το ΠΘ. Κάθε εξάμηνο, γίνεται αξιολόγηση ενός τουλάχιστον μαθήματος για κάθε διδάσκοντα/ουσα, με αποτέλεσμα να αξιολογείται περίπου το 60% του συνόλου των μαθημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-13 αξιολογήθηκαν 46 μαθήματα (23 το χειμερινό και 23 το εαρινό εξάμηνο). Συνολική εικόνα (μέσοι όροι, σε κλίμακα από 1 έως 5):

Χειμερινό εξάμηνο 2012-13

- (α) «Το μάθημα»: 3,5
- (β) «Ο διδάσκων»: 4,1
- (γ) «Ο φοιτητής»: 3,7

Εαρινό εξάμηνο 2013

- (α) «Το μάθημα»: 3,6
- (β) «Ο διδάσκων»: 4,1
- (γ) «Ο φοιτητής»: 3,5

Όσον αφορά το ΠΜΣ, κάθε αξιολογούνται όλα τα μαθήματα βάσει ερωτηματολογίου του Τμήματος (μολύβι/χαρτί, βλ. Παράρτημα Δ).

Παράλληλα, ορισμένοι/ες διδάσκοντες/διδάσκουσες οργανώνουν σε άτυπη μορφή διαδικασίες αξιολόγησης του διδακτικού τους έργου που συμπεριλαμβάνουν συλλογή ποιοτικών δεδομένων και συμβάλλουν στην εκπαίδευση των φοιτητών/τριών σε αναστοχαστικές διαδικασίες.

- Πώς αξιοποιούνται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των διδασκόντων από τους φοιτητές;

Αξιοποίηση αποτελεσμάτων αξιολόγησης διδασκόντων από φοιτητές

Μετά την ολοκλήρωση της εξεταστικής περιόδου κατά το εξάμηνο στο οποίο γίνεται η αξιολόγηση, όλοι οι διδάσκοντες/ουσες, όπως και ο/η πρόεδρος του Τμήματος,

ενημερώνονται για τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των μαθημάτων τους. Βασική αρχή του Τμήματος είναι η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών προς την κατεύθυνση της αναδιαμόρφωσης των μαθημάτων στη βάση της ανατροφοδότησης των φοιτητών /τριών.

- Ποιός είναι ο μέσος εβδομαδιαίος φόρτος διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;

Μέσος εβδομαδιαίος φόρτος διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος

Ο μέσος εβδομαδιαίος φόρτος διδακτικού έργου των μελών ΔΕΠ ανέρχεται σε τουλάχιστον έξι (6) ώρες «πρόσωπο με πρόσωπο» διδασκαλία. Στον χρόνο αυτό προστίθεται ο χρόνος προετοιμασίας και οι ώρες συνεργασίας με τους φοιτητές/τριες, ιδιαίτερα στην περίπτωση μαθημάτων που συμπεριλαμβάνουν εκπόνηση εργασιών (χρόνος για επίβλεψη) ή δραστηριοτήτων στο πλαίσιο εργαστηριακών μαθημάτων. Σε περιπτώσεις εργαστηριακών μαθημάτων με μεγάλο αριθμό φοιτητών/τριών που αναγκαστικά χωρίζονται σε επιμέρους τμήματα, αλλά και σε περιπτώσεις συνδιδασκαλιών, ορισμένοι/ες διδάσκοντες/ουσες επιφορτίζονται με επιπλέον ώρες διδακτικού έργου.

- Πόσα από τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών;

Αριθμός μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Στη διδασκαλία του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Τμήματος εμπλέκονται τα περισσότερα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος. Συγκεκριμένα, την ευθύνη για τη διεξαγωγή των μαθημάτων έχουν οκτώ (8) μέλη ΔΕΠ του τμήματος: Γ. Αμπακούμκιν, Δ. Κακανά, Α. Λεονταρή, Μ. Παπαδοπούλου, Ε. Τσέλιου, Τ. Τσιλιμένη, Β. Χρηστίδου, Α. Χρονάκη. Με απώτερο στόχο τη διασφάλιση της διεπιστημονικότητας στην προσέγγιση των γνωστικών αντικειμένων, τα περισσότερα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συμμετέχουν με διαλέξεις/σεμινάρια στη διδασκαλία των μαθημάτων, ενώ περιορισμένα εφαρμόζεται και συν-διδασκαλία με στόχο την πληρέστερη υποστήριξη συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων.

- Υπάρχουν θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες/βραβεία διδασκαλίας;

Θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες/βραβεία διδασκαλίας

Το ΠΜΣ χορηγεί υποτροφία που αναλογεί στα δίδακτρα ενός εξαμήνου στις 10 πρώτες φοιτήτριες με βάση τη συνολική βαθμολογία εισαγωγής τους στο πρόγραμμα. Στο Τμήμα δεν υπάρχουν θεσμοθετημένα βραβεία διδασκαλίας.

- Συνεισφέρουν στο διδακτικό έργο οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος και σε τί ποσοστό;

Συνεισφορά μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και υποψήφιων διδακτόρων του τμήματος στο διδακτικό έργο

Οι υποψήφιοι/ες διδάκτορες συνεισφέρουν σε περιορισμένο βαθμό στο διδακτικό έργο με διαλέξεις υπό την επίβλεψη των υπεύθυνων διδασκόντων/ουσών, αλλά η απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας εμπλοκής τους σε κεντρικό επίπεδο οργάνωσης του Τμήματος καθιστά δύσκολη την αποτίμηση του ποσοστού συμβολής τους.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σε γενικές γραμμές, θετικά σημεία όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του διδακτικού προσωπικού θα μπορούσαν να θεωρηθούν η ύπαρξη θεσμοθετημένης διαδικασίας αξιολόγησης του διδακτικού έργου, αλλά και η δέσμευση του διδακτικού προσωπικού στην

αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν προς την κατεύθυνση αλλαγών στη βάση της σχετικής ανατροφοδότησης. Επιπλέον, η εμπλοκή των περισσότερων μελών ΔΕΠ στο πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών ενισχύει την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στη βάση της διασφάλισης της πολυμορφίας και της διεπιστημονικότητας.

Ως αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να θεωρηθούν ο αυξημένος φόρτος ωρών διδασκαλίας για ένα μέρος του διδακτικού προσωπικού, η απουσία θεσμοθετημένων διαδικασιών για την ανάδειξη της αριστείας και των καλών πρακτικών όσον αφορά τη διδασκαλία και ενδεχομένως η περιορισμένη αξιοποίηση των υποψήφιων διδασκόντων στο διδακτικό έργο.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Τα υπάρχοντα θετικά σημεία θα μπορούσαν περαιτέρω να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της ακόμη μεγαλύτερης υποστήριξης και ενίσχυσης των διαδικασιών αξιολόγησης του διδακτικού έργου, αλλά και της προώθησης των συνεργασιών μεταξύ των μελών του διδακτικού προσωπικού με ενίσχυση της διεπιστημονικότητας στην υιοθετούμενη προσέγγιση. Στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η επιβάρυνση μελών του διδακτικού προσωπικού και οι ενδεχόμενες συνέπειές της στην παρεχόμενη ποιότητα του διδακτικού έργου, αλλά και η απουσία κινήτρου (διαδικασίες ανάδειξης αριστείας).

4.2. Πώς κρίνετε την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας;¹¹

- Ποιές συγκεκριμένες διδακτικές μέθοδοι χρησιμοποιούνται;

Διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται

Στο πλαίσιο του διδακτικού έργου που επιτελείται στο τμήμα και πέρα από τις διαλέξεις, γίνεται εκτεταμένη αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, ενώ πολλά μαθήματα διεξάγονται με εργαστηριακό τρόπο, αλλά και με χρήση βιωματικών μεθόδων διδασκαλίας. Επίσης σε περιορισμένο βαθμό γίνεται αξιοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων για την υποβοήθηση της διδασκαλίας. Γενικότερα σε μεγάλο βαθμό προάγεται η συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία (π.χ. εκπόνηση και παρουσίαση σύντομων εργασιών κατά τη διδασκαλία των μαθημάτων), αλλά και η άσκησή τους σε αναστοχαστικές διαδικασίες που προάγουν συνεργατικές πρακτικές μεταξύ διδασκόντων / διδασκόμενων κατά τη διδασκαλία.

- Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης του περιεχομένου των μαθημάτων και των διδακτικών μεθόδων;

Διαδικασία επικαιροποίησης του περιεχομένου των μαθημάτων και των διδακτικών μεθόδων

Το σύνολο των μελών του διδακτικού προσωπικού ενημερώνεται συνεχώς για τις εξελίξεις στα εκάστοτε επιστημονικά πεδία (επιστημονική βιβλιογραφία, συνέδρια κλπ.) και επικαιροποιεί την ύλη των μαθημάτων τα οποία αναδιαμορφώνει σε συνεχή βάση.

- Ποιό είναι το ποσοστό των φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις;

Ποσοστό των φοιτητών που συμμετέχουν στις εξετάσεις

Ο αριθμός αυτός χρειάζεται να υπολογιστεί από τα στοιχεία που καταγράφονται στις ηλεκτρονικές υποδομές (ηλεκτρονική Γραμματεία). Ως γενική εικόνα από τον Πίνακα 12.2, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών συμμετέχει στις εξετάσεις.

¹¹ Συμπληρώστε τους Πίνακες 6 και 7.

- Ποιά είναι τα ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις;

Ποσοστά επιτυχίας των φοιτητών στις εξετάσεις

Ισχύουν κι εδώ όσα αναφέρονται στην προηγούμενη ερώτηση. Ως γενική εικόνα από τον Πίνακα 12.2, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των φοιτητών επιτυγχάνει στις εξετάσεις.

- Ποιός είναι ο μέσος βαθμός πτυχίου;

Μέσος βαθμός πτυχίου

Για το χρονικό διάστημα από 2007-2008 έως και 2011-2012 ο μέσος βαθμός πτυχίου ήταν 8,08 (βλ. Πίνακα 6).

- Ποιά είναι η μέση διάρκεια σπουδών για τη λήψη πτυχίου;

Μέση διάρκεια σπουδών για τη λήψη πτυχίου

Η μέση διάρκεια για τη λήψη πτυχίου τα τελευταία χρόνια είναι περίπου 4,5 έτη. Πιο συγκεκριμένα, το 2012-13 ήταν 4,41 έτη. Από το 2007-08 έως το 2012-13 η μέση διάρκεια κυμάνθηκε από 4,41 (το 2012-13) έως 5,06 (το 2009-10).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διδακτικής διαδικασίας ως θετικά σημεία θα μπορούσαν να θεωρηθούν η χρήση σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας και, γενικότερα καλών πρακτικών, που συνδυάζουν διαφορετικά επιστημολογικά μοντέλα σχετικά με τη γνώση και τη μάθηση, η διαρκής ανανέωσή τους, αλλά και η ανανέωση του διδακτικού υλικού, καθώς και ο υψηλός μέσος βαθμός πτυχίου, αν και η τεκμηρίωση του τελευταίου θα προϋπέθετε σχετική μελέτη. Τέλος, η μέση διάρκεια σπουδών είναι μάλλον ικανοποιητική, καθώς ο μέσος φοιτητής δεν χρειάζεται συνήθως παραπάνω από ένα εξάμηνο επιπλέον της κανονικής διάρκειας σπουδών προκειμένου να λάβει πτυχίο.

Στα αρνητικά σημεία ενδεχομένως συγκαταλέγονται η προοδευτική αύξηση του αριθμού των φοιτητών/τριών που καθυστερούν στη λήψη πτυχίου (βλ. Πίνακα 7), αλλά η σύνδεση του συγκεκριμένου στοιχείου με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του παρεχόμενου έργου θα μπορούσε να τεκμηριωθεί εμπειριστικώς μόνο βάσει σχετικής μελέτης. Η αύξηση αυτή χρονικά συμπίπτει και με τις ευρύτερες αλλαγές σε ζητήματα επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων που ευρύτερα συνδέονται κατά την τελευταία τριετία και με το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης των θετικών σημείων θα μπορούσε κανείς να δει τη δέσμευση του διδακτικού προσωπικού στην αναζήτηση και ανανέωση του διδακτικού έργου σε συμφωνία με σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της εκπαίδευσης, καθώς θα μπορούσε περαιτέρω να συμβάλει στη διασφάλιση της ποιότητας του παρεχόμενου διδακτικού έργου.

Στους ενδεχόμενους κινδύνους των αρνητικών σημείων θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η πιθανότητα συγκέντρωσης υπερβολικά μεγάλου αριθμού ενεργών φοιτητών/τριών λόγω της καθυστέρησης στη λήψη πτυχίου, γεγονός που θα μπορούσε περαιτέρω να δυσχεράνει την αποτελεσματικότητα του παρεχόμενου διδακτικού έργου (π.χ. υπερβολικά μεγάλα ακροατήρια φοιτητών/τριών).

4.3. Πώς κρίνετε την οργάνωση και την εφαρμογή του διδακτικού έργου;

- Πώς γνωστοποιείται στους φοιτητές η ύλη των μαθημάτων στην αρχή του εξαμήνου;

Γνωστοποίηση ύλης μαθημάτων στους φοιτητές/τριες κατά την αρχή του εξαμήνου

Η γνωστοποίηση της ύλης των μαθημάτων στους φοιτητές/τριες γίνεται προφορικά, αλλά και με ανάρτηση ανακοινώσεων στην αρχή του εξαμήνου από τους/ις διδάσκοντες/ουσες, ενώ ορισμένοι/ες διδάσκοντες/ουσες που κάνουν χρήση νέων τεχνολογιών αναρτούν επίσης τις σχετικές πληροφορίες στην πλατφόρμα υποστήριξης των μαθημάτων τους (<http://elearn.ece.uth.gr/e-class/>) ή σε προσωπικούς ιστότοπους που διατηρούν για το λόγο αυτό (<http://tme.ece.uth.gr/e-courses/>).

- Περιγράφονται οι μαθησιακοί στόχοι των μαθημάτων και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα;

Περιγραφή μαθησιακών στόχων μαθημάτων και προσδοκώμενα αποτελέσματα

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος υπάρχει ανάρτηση του περιγράμματος τόσο των προπτυχιακών (<http://www.ece.uth.gr/main/el/views/mathimata>) όσο και των μεταπτυχιακών μαθημάτων (<http://www.ece.uth.gr/main/el/mathimata-pms-el>), όπου γίνεται αναφορά τόσο στους μαθησιακούς στόχους όσο και στα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

- Υπάρχει διαδικασία μέτρησης της επίτευξης των μαθησιακών στόχων των μαθημάτων;

Διαδικασία μέτρησης επίτευξης μαθησιακών στόχων μαθημάτων

Η μέτρηση της επίτευξης των μαθησιακών στόχων των μαθημάτων στηρίζεται κατά βάση στη διαδικασία αξιολόγησης των φοιτητών /τριών. Ο/η κάθε διδάσκων/ουσα βάσει της ιδιαιτερότητας του εκάστοτε μαθήματος επιλέγει τον τρόπο αξιολόγησης (γραπτές εξετάσεις, εκπόνηση εργασιών κ.λπ.). Επιπλέον, η διάρθρωση του προγράμματος σπουδών με κεντρικό άξονα την πρακτική άσκηση των φοιτητών/τριών κατά την οποία αξιολογούνται και τη συνεξάρτησή της με προαπαιτούμενα μαθήματα, δίνει τη δυνατότητα ενός είδους «κεντρικής διαδικασίας αξιολόγησης», καθώς επιτρέπει τη δημιουργία μιας συνολικότερης εικόνας. Γενικότερα, παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις όσον αφορά τις μεθόδους αξιολόγησης, βασική αρχή που μοιράζονται τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του τμήματος είναι η προαγωγή της ικανότητας των φοιτητών/τριών για κριτική προσέγγιση στη γνώση και αυτονομία στις διαδικασίες μάθησης.

- Σε ποιό βαθμό τηρείται το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων;

Βαθμός τήρησης ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων

Το ωρολόγιο πρόγραμμα των μαθημάτων συνολικά τηρείται. Σε περιπτώσεις που υπάρχει απώλεια μαθημάτων για λόγους που έχουν να κάνουν με απουσία διδασκόντων/ουσών, η αναπλήρωση τους γίνεται σε συνεννόηση με τους/τις φοιτητές/τριες, αν και υπάρχουν δυσχέρειες λόγω της έλλειψης επαρκούς αριθμού αιθουσών.

- Είναι ορθολογική η οργάνωση και δομή του ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων;

Οργάνωση και δομή ωρολογίου προγράμματος μαθημάτων και ορθολογικός σχεδιασμός

Παρά τις ελλείψεις σε υποδομή και ακαδημαϊκό προσωπικό και τα περιθώρια σχετικής βελτίωσης που ενδεχομένως υπάρχουν, το ωρολόγιο πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο με τρόπους που επιχειρούν να συμβάλουν στην επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων, αλλά ταυτόχρονα να μη δυσχεραίνει τις διαδικασίες μάθησης από

πλευράς φοιτητών/τριών (π.χ. φροντίδα καταμερισμού μαθημάτων σε εβδομαδιαία βάση, ανά εξάμηνο σπουδών). Παρά την προσπάθεια που καταβάλλεται, η ισορροπημένη κατανομή των μαθημάτων στις μέρες της εβδομάδας δεν είναι πάντα ένας στόχος που υλοποιείται, καθώς προσκρούει σε επιμέρους πρακτικές δυσκολίες (διαθεσιμότητα αιθουσών σε σχέση με διαθεσιμότητα μελών ΔΕΠ).

- Πόσα (και ποιά) από τα βασικά εισαγωγικά Μαθήματα διδάσκονται από μέλη ΔΕΠ/ΕΠ των δύο ανώτερων βαθμίδων;

Βασικά εισαγωγικά μαθήματα (αριθμός και αναφορά) που διδάσκονται από μέλη ΔΕΠ/ΕΠ των δύο ανώτερων βαθμίδων

Τα βασικά εισαγωγικά μαθήματα που διδάσκονται από μέλη ΔΕΠ/ΕΠ των δύο ανώτερων βαθμίδων είναι συνολικά 20 και συγκεκριμένα τα παρακάτω:

ΠΔ0301 Θεωρία Προσχολικής Εκπαίδευσης
 ΠΑ0200 Συστηματική Παρατήρηση της Εκπαιδευτικής Διαδικασίας
 ΠΑ0103 Θεωρία και Μεθοδολογία Δραστηριοτήτων Νηπιαγωγείου
 ΠΔ1280 Εφαρμοσμένη Προσχολική Παιδαγωγική
 ΠΔ1395 Οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος
 ΚΤ1320 Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής μεθοδολογίας
 ΚΤ1360 Βασικές έννοιες και σύγχρονοι προβληματισμοί της μουσικής παιδαγωγικής
 ΨΧ1100 Σχολική Ψυχολογία
 ΨΧ9010 Εφαρμογές Σχολικής Ψυχολογίας
 ΚΤ0101 Εικαστικές δημιουργίες
 ΚΤ1102 Μουσεία και Εκπαίδευση
 ΨΧ0100 Εισαγωγή στην Ψυχολογία
 ΨΧ9040 Αναπτυξιακή Ψυχολογία
 ΘΠ0305 Μύηση νηπίων σε έννοιες των φυσικών επιστημών
 ΘΠ0307 Διδακτική των φυσικών επιστημών
 ΘΠ0403 Ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης στις μικρές ηλικίες και διδακτική πράξη
 ΙΠ0201 Νεότερη Ελληνική Ιστορία (1204-1830)
 ΠΔ0400 Εισαγωγή στη Γενική Γλωσσολογία
 ΠΔ1000 Εισαγωγή στο Γραμματισμό
 ΓΛ0307 Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία

- Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διδάσκουν μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο στενό ή ευρύτερο γνωστικό τους πεδίο;

Αριθμός μελών ακαδημαϊκού προσωπικού που διδάσκει μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο στενό ή ευρύτερο γνωστικό τους πεδίο

Το πρόγραμμα σπουδών είναι οργανωμένο με τρόπο που να μη χρειάζεται μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού να διδάσκουν μαθήματα που δεν εμπίπτουν στο γνωστικό τους πεδίο (στενό ή ευρύτερο).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Στα θετικά σημεία όσον αφορά την οργάνωση και εφαρμογή του διδακτικού έργου θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η προσπάθεια σχεδιασμού των μαθημάτων στη βάση των επιδιωκόμενων στόχων/προσδοκώμενων αποτελεσμάτων και η διαφάνεια στην παροχή σχετικών πληροφοριών (ανάρτηση στην ιστοσελίδα του τμήματος), η προσπάθεια για ορθολογική οργάνωση του ωρολόγιου προγράμματος και η αξιοποίηση των μελών ΔΕΠ στην περιοχή του γνωστικού τους αντικειμένου.

Στα αρνητικά σημεία ενδεχομένως θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η δυσκολία υλοποίησης του ωρολόγιου προγράμματος με ισορροπημένη κατανομή των μαθημάτων.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης των θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προώθηση της λογικής της σύνδεσης μεταξύ στόχων των μαθημάτων και οργάνωσής τους, σε σύνδεση με την υλοποίηση του προγράμματος, ενώ ενδεχόμενος κίνδυνος των αρνητικών σημείων μπορεί να είναι η επιβάρυνση των φοιτητών/τριών λόγω της μη ισορροπημένης κατανομής των μαθημάτων στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

4.4. Πώς κρίνετε τα εκπαιδευτικά βοηθήματα;

- Είδη και αριθμός βοηθημάτων (π.χ. βιβλία, σημειώσεις, υλικό σε ιστοσελίδες, κλπ) που διανέμονται στους φοιτητές.

Οι κατηγορίες των βοηθημάτων που χρησιμοποιούνται συμπεριλαμβάνουν βιβλία (διδασκτικά εγχειρίδια), πανεπιστημιακές σημειώσεις, καθώς και υλικό που δίνεται συμπληρωματικά σε φακέλους ή αναρτάται ψηφιακά στην ηλεκτρονική πλατφόρμα υποστήριξης των μαθημάτων (<http://elearn.ece.uth.gr/e-class/>, <http://ltme.ece.uth.gr/e-courses/>) και μπορεί να συμπεριλαμβάνει διαφάνειες από διαλέξεις, επιστημονικά κείμενα κλπ.

Ως προς τον αριθμό των βοηθημάτων δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή.

- Υπάρχει διαδικασία επικαιροποίησης των βοηθημάτων; Πώς εφαρμόζεται;

Διαδικασία επικαιροποίησης βοηθημάτων και εφαρμογή της

Κάθε ακαδημαϊκή χρονιά, ο/η κάθε διδάσκων/ουσα ενημερώνεται για νέες εκδόσεις επιστημονικού υλικού (επιστημονικά άρθρα, βιβλία) και επικαιροποιεί αντίστοιχα τη λίστα των βοηθημάτων που χρησιμοποιεί για τα μαθήματά του. Το μέλος ΕΤΕΠ του τμήματος αναλαμβάνει την ευθύνη για τη διαδικασία επικαιροποίησης της σχετικής λίστας, η οποία στη συνέχεια εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος.

- Πώς και πότε συγκεκριμένα διατίθενται τα βοηθήματα;

Τρόπος και χρόνος διάθεσης βοηθημάτων

Από το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 τα διδασκτικά εγχειρίδια διατίθενται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος «Εύδοξος» και σε συγκεκριμένες ημερομηνίες που ανακοινώνονται εγκαίρως στους φοιτητές/τριες γίνεται η διάθεσή τους. Παράλληλα, γίνεται αντίστοιχα και η διάθεση των πανεπιστημιακών σημειώσεων / φακέλων υλικού, ενώ την ευθύνη για το συντονισμό της όλης διαδικασίας (επικοινωνία με διδάσκοντες/ουσες και φοιτητές/τριες) αναλαμβάνει το μέλος ΕΤΕΠ του Τμήματος.

- Ποιο ποσοστό της διδασκόμενης ύλης καλύπτεται από τα βοηθήματα;

Ποσοστό διδασκόμενης ύλης που καλύπτεται από βοηθήματα

Το ποσοστό της ύλης που καλύπτεται από βοηθήματα (ενδεικτικά βάσει του απογραφικού δελτίου μαθημάτων για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013) ανέρχεται σε ένα εύρος τιμών μεταξύ 40-100%.

- Παρέχεται βιβλιογραφική υποστήριξη πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων;

Παροχή βιβλιογραφικής υποστήριξης πέραν των διανεμόμενων συγγραμμάτων

Πέρα από τη βασική βιβλιογραφία των μαθημάτων στους φοιτητές/τριες παρέχεται συμπληρωματική βιβλιογραφία, ενώ παράλληλα ενθαρρύνονται να αναζητήσουν πηγές μέσω της βιβλιοθήκης. Από το 2010 και μετά η έλλειψη κονδυλίων για ενίσχυση / επικαιροποίηση του υλικού της βιβλιοθήκης δυσχεραίνει σημαντικά την όλη διαδικασία.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Στα θετικά σημεία όσον αφορά την αποτίμηση των εκπαιδευτικών βοηθημάτων θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η προσπάθεια για παροχή ενός εύρους βοηθημάτων που συνάδει με το ζητούμενο ως προς την πρόσβαση στη γνώση σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (κριτική προσέγγιση σε συνδυασμό με χρήση πολλαπλών πηγών), η ύπαρξη ενός κεντρικού ηλεκτρονικού συστήματος υποστήριξης συγγραμμάτων, η προσπάθεια για περαιτέρω υποστήριξη πέρα από τα διανεμόμενα συγγράμματα, η διαρκής διαδικασία επικαιροποίησης και η προσπάθεια για έγκαιρη διανομή των συγγραμμάτων στους φοιτητές/τριες.

Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η δυσκολία επαρκούς κάλυψης της ύλης των μαθημάτων βάσει των διαθέσιμων βοηθημάτων και η περιορισμένη υποστήριξη μέσω της βιβλιοθήκης λόγω των πρόσφατων περικοπών των σχετικών πόρων.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως βασική ευκαιρία αξιοποίησης των θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η σημαντική υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η συμβολή στην ποιότητα του παρεχόμενου διδακτικού έργου που προκύπτουν στη βάση μιας σημαντικής υποστηρικτικής διαδικασίας παρεχόμενου εκπαιδευτικού υλικού (διάθεση συγγραμμάτων, ύπαρξη συμπληρωματικών βοηθημάτων).

Στους ενδεχόμενους κινδύνους που προκύπτουν από τα αρνητικά σημεία, θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η μη επαρκής κάλυψη της ύλης των μαθημάτων και η συνεπαγόμενη δυσκολία των φοιτητών/τριών να έχουν πρόσβαση σε σημαντικό εκπαιδευτικό υλικό, σε συνδυασμό με τον κίνδυνο προοδευτικής συρρίκνωσης των παροχών από πλευράς βιβλιοθήκης και των αντίστοιχων σοβαρών συνεπαγόμενων δυσχερειών στο σύνολο και την ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

4.5. Πώς κρίνετε τα διαθέσιμα μέσα και υποδομές;

- Αίθουσες διδασκαλίας:

(α) Αριθμός και χωρητικότητα.

Το Τμήμα έχει προτεραιότητα στη χρήση των παρακάτω αιθουσών, οι οποίες όμως χρησιμοποιούνται και από άλλα τμήματα του Πανεπιστημίου. Αντίστοιχα, το Τμήμα χρησιμοποιεί αίθουσες των οποίων την ευθύνη έχουν άλλα τμήματα, όπως για παράδειγμα την αίθουσα συνεδριάσεων (1ος όρ., κτήριο Παπαστράτου). Βάσει της καταγραφής που είχε γίνει στο πλαίσιο της προηγούμενης έκθεσης εσωτερικής αξιολόγησης (2010, σ. 24) είναι διαθέσιμα τα παρακάτω στοιχεία:

A/A	Αίθουσα	Χωρητικότητα (Θέσεις)	Χωρητικότητα (τμ)
1	Σκουβαρά (Ημιόροφος, συγκρότημα Παπαστράτου)	100	133,80
2	Αίθουσα Γ (1ος όροφος, Νέα Πτέρυγα, κτήριο Δελμούζου)	50	53,50
3	Αίθουσα Η/Υ (1ος όροφος, Νέα Πτέρυγα, κτήριο Δελμούζου)	25	80,64
4	Αίθουσα Η2 (2ος όροφος, Νέα Πτέρυγα, κτήριο Δελμούζου)	35	43,62

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα.

Λόγω του αυξημένου αριθμού φοιτητών/τριών οι αίθουσες διδασκαλίας δεν πληρούν

τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την απρόσκοπτη διεξαγωγή των μαθημάτων (ιδιαίτερες δυσχέρειες υπάρχουν στην περίπτωση μαθημάτων με μεγάλο αριθμό φοιτητών/τριών). Επιπλέον, πολύ πρόσφατα έχει γίνει μερική ανανέωση του εξοπλισμού, αλλά σε γενικές γραμμές υπάρχουν ελλείψεις (π.χ. παλαιάς τεχνολογίας Η/Υ με σημαντικά προβλήματα). Τέλος, υπάρχουν ζητήματα που δυσχεραίνουν τη διεξαγωγή βιωματικών μαθημάτων και εργαστηρίων, όπως τα ακινητοποιημένα στο πάτωμα καθίσματα, ενώ οι χώροι των αιθουσών παρουσιάζουν φθορές (π.χ. σπασμένα καθίσματα), οι οποίες δεν έχουν αποκατασταθεί μέχρι σήμερα.

(γ) Βαθμός χρήσης.

Οι αίθουσες χρησιμοποιούνται σε καθημερινή βάση (9πμ-9μμ) για την υλοποίηση του προγράμματος των μαθημάτων.

(δ) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του υποστηρικτικού εξοπλισμού.

Παρόλο που γίνονται προσπάθειες προς την κατεύθυνση ανανέωσης του εξοπλισμού των αιθουσών (π.χ. μερική ανανέωση του τεχνολογικού εξοπλισμού που υπάρχει σταθερά στις αίθουσες), σε γενικές γραμμές ο υπάρχων εξοπλισμός δεν επαρκεί, ενώ συχνά υπάρχουν προβλήματα όσον αφορά την καταλληλότητα και την ποιότητά του.

- Εκπαιδευτικά εργαστήρια:

(α) Αριθμός και χωρητικότητα

Το τμήμα διαθέτει αίθουσα Η/Υ (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/352>) με 25 σταθμούς εργασίας, των οποίων η συντήρηση/ ανανέωση έχει προγραμματιστεί για το επόμενο χρονικό διάστημα, εφόσον απορροφηθούν τα σχετικά κονδύλια.

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων.

Η αίθουσα Η/Υ παρουσιάζει καταρχήν μια βασική επάρκεια. Μπορεί όμως να παρατηρηθεί ότι διαθέτει σχετικά περιορισμένη χωρητικότητα και αριθμό σταθμών εργασίας. Παρουσιάζονται δυσκολίες στην κάλυψη των αναγκών για εκπαίδευση των φοιτητών/τριών στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, καθώς και των αναγκών τους για χρήση Η/Υ.

(γ) Βαθμός χρήσης.

Η υπάρχουσα αίθουσα αξιοποιείται στο μέγιστο δυνατό βαθμό για τη διδασκαλία προπτυχιακών μαθημάτων που αφορούν ΤΠΕ, για τις ανάγκες των φοιτητών/τριών για πρόσβαση σε Η/Υ, αλλά και για τη διεξαγωγή σεμιναρίων στο πλαίσιο του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος.

(δ) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού.

Το Τμήμα δεν διαθέτει ξεχωριστούς χώρους εργαστηρίων.

(ε) Επάρκεια αποθηκών (εργαστηριακού εξοπλισμού, αντιδραστηρίων, κλπ)

Δεν υπάρχουν σχετικοί χώροι.

- Είναι διαθέσιμα τα εκπαιδευτικά εργαστήρια για χρήση εκτός προγραμματισμένων ωρών;

Διαθεσιμότητα εκπαιδευτικών εργαστηρίων για χρήση εκτός προγραμματισμένων ωρών

Ο συγκεκριμένος χώρος (αίθουσα Η/Υ) αξιοποιείται για τη διεξαγωγή σεμιναρίων εκτός των προγραμματισμένων ωρών χρήσης του.

- Επάρκεια και ποιότητα των χώρων και του εξοπλισμού των κλινικών.

Το Τμήμα δεν διαθέτει κλινικές.

- Σπουδαστήρια:

Το Τμήμα δεν διαθέτει σπουδαστήρια.

(α) Αριθμός και χωρητικότητα

(β) Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων.

(γ) Βαθμός χρήσης.

- Προσωπικό Διοικητικής/Τεχνικής/Ερευνητικής Υποστήριξης

Το Τμήμα δεν διαθέτει προσωπικό τεχνικής και ερευνητικής υποστήριξης, αλλά οι σχετικές ανάγκες καλύπτονται από αποσπασμένους/ες εκπαιδευτικούς.

(α) Αριθμός και ειδικότητες

Το Τμήμα διαθέτει τρία (3) μέλη διοικητικού προσωπικού και ένα (1) μέλος τεχνικού προσωπικού. Συγκεκριμένα:

(β) Επάρκεια ειδικοτήτων

Το Τμήμα αντιμετωπίζει σοβαρές ελλείψεις σε τεχνικό, ερευνητικό και διοικητικό προσωπικό.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των διαθέσιμων μέσων και υποδομών στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η ύπαρξη εργαστηρίου Η/Υ και πολυμέσων.

Στα αρνητικά σημεία συγκαταλέγονται οι περιορισμοί σε διαθεσιμότητα προσωπικού, χώρων και υποδομών.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η ύπαρξη της δυνατότητας για υποστήριξη των διδακτικών και ερευνητικών αναγκών του τμήματος με ΤΠΕ και ο συνεπαγόμενος εναρμονισμός του τμήματος με σύγχρονες κατευθύνσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία που επιτάσσουν τη χρήση ΤΠΕ.

Στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι δυσχέρειες στην εκπαιδευτική διαδικασία που προκύπτουν από τις σημαντικές ελλείψεις σε χώρους και υποδομές.

4.6. Πώς κρίνετε τον βαθμό αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών;

- Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην παρουσίαση των μαθημάτων; Πώς;

Χρήση και τρόπος χρήσης ΤΠΕ στην παρουσίαση μαθημάτων

Στην ιστοσελίδα του Τμήματος είναι αναρτημένες όλες οι βασικές πληροφορίες (περίγραμμα) τόσο όσον αφορά τα μαθήματα του προπτυχιακού

(<http://www.ece.uth.gr/main/el/views/mathimata>) όσο και τα μαθήματα του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών (<http://www.ece.uth.gr/main/el/mathimata-pms-el>).

Επίσης, ορισμένοι διδάσκοντες/ουσες χρησιμοποιούν είτε την ηλεκτρονική πλατφόρμα e-class (<http://eclass.uth.gr/eclass/modules/auth/opencourses.php?fc=12>), είτε την

ηλεκτρονική πλατφόρμα του τμήματος elearn (<http://elearn.ece.uth.gr/e-class/>), είτε προσωπικές πλατφόρμες όπως <http://ltme.ece.uth.gr/e-courses/>, για την περαιτέρω παρουσίαση των μαθημάτων.

- Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στη διδασκαλία; Πώς;

Χρήση και τρόπος χρήσης ΤΠΕ στη διδασκαλία

Εκτός από συγκεκριμένα μαθήματα που αφορούν στην εκπαίδευση των φοιτητών/τριών στη χρήση ΤΠΕ (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/174>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/180>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/183>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/186>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/179>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/189>), κατά τη διδασκαλία γίνεται προβολή υλικού σχετικού με τα μαθήματα και χρήση διαδικτύου (σε ορισμένα μαθήματα και χρήση βίντεο), χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την επικοινωνία σχετικά με αναθέσεις που αφορούν τα μαθήματα (π.χ. εκπόνηση εργασιών) και σε ορισμένα μαθήματα χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-learn για ανάρτηση υλικού σχετικού με τα μαθήματα, αλλά και για την επικοινωνία φοιτητών/τριών και διδασκόντων/ουσών.

- Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην εργαστηριακή εκπαίδευση; Πώς;

Χρήση ΤΠΕ στην εργαστηριακή εκπαίδευση

Στο πλαίσιο εργαστηριακών μαθημάτων γίνεται χρήση ΤΠΕ, για παράδειγμα εκπαίδευση φοιτητών/τριών σε συγκεκριμένα λογισμικά (π.χ. εκπαίδευση στη χρήση SPSS), χρήση διαδικτύου (on line σύνδεση) και χρήση βιντεοσκοπήσεων ή ηχογραφήσεων με στόχο την αξιοποίησή τους σε διαδικασίες ανατροφοδότησης όσον αφορά τους/τις φοιτητές/τριες (π.χ. βιντεοσκόπηση μικρο-διδασκαλιών ή ηχογράφιση μουσικών συνθέσεων και μετέπειτα επεξεργασία τους).

- Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην αξιολόγηση των φοιτητών; Πώς;

Χρήση ΤΠΕ στην αξιολόγηση φοιτητών/τριών

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης των φοιτητών/τριών γίνεται χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την υποβολή εργασιών, χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την καταχώριση και ανακοίνωση της βαθμολογίας (<http://euniversity.uth.gr/classweb/>), αλλά και χρήση Η/Υ και προβολικού για την παρουσίαση των εργασιών των φοιτητών/τριών. Σε περιορισμένο αριθμό μαθημάτων η υποβολή των εργασιών των φοιτητών/τριών και η βαθμολόγησή τους γίνεται on line με χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-learn.

- Χρησιμοποιούνται ΤΠΕ στην επικοινωνία των φοιτητών με τον διδάσκοντα; Πώς;

Χρήση ΤΠΕ στην επικοινωνία φοιτητών/τριών και διδασκόντα/ουσας

Για την επικοινωνία φοιτητών/τριών και διδασκόντων/ουσών γίνεται χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αλλά και χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-learn (χρήση forum).

- Ποιό το ύψος των επενδύσεων του Τμήματος σε ΤΠΕ κατά την τελευταία πενταετία;

Κατά τα τελευταία έτη δεν υπάρχουν επενδύσεις του Τμήματος.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού αξιοποίησης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η σαφής επένδυση του τμήματος στο σχετικό στόχο, μέσα από μία σειρά πρακτικών που συμπεριλαμβάνουν την ηλεκτρονική υποβοήθηση του διδακτικού έργου και την ευρύτερη αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η σχετικά περιορισμένη ακόμη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων σύγχρονων μέσων υποβοήθησης του διδακτικού έργου (π.χ.

χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class ή e-learn).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η σημαντική υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας με ένα από τα πλέον σύγχρονα 'μέσα' (ΤΠΕ) και κατά συνέπεια ο σημαντικός εκσυγχρονισμός της όλης διαδικασίας και ο εναρμονισμός του τμήματος με τρέχουσες, σύγχρονες επιταγές που αφορούν τις διαδικασίες παροχής γνώσης σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η καθυστέρηση στην εναρμόνιση με σύγχρονες απαιτήσεις και κατά συνέπεια η σχετική ενδεχόμενη 'υστέρηση' στην παρακολούθησή τους, στη βάση της σχετικά περιορισμένης ακόμη χρήσης ΤΠΕ.

4.7. Πώς κρίνετε την αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων και τη μεταξύ τους συνεργασία;

- Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων στα μαθήματα.

Εκτός από τις γενικές αναλογίες (βλ. 2.2.1.), τα περισσότερα μαθήματα δεν έχουν περιορισμό εγγραφών, οπότε οι διδασκόμενοι μπορεί να είναι όσο ο αριθμός φοιτητών σε ένα εξάμηνο ή και περισσότεροι σε περίπτωση που το μάθημα προσφέρεται και σε άλλα Τμήματα.

- Αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων στα εργαστήρια.

Σε αρκετά εργαστήρια η αναλογία κυμαίνεται από 1 προς 30 έως 1 προς 50.

- Έχουν οι διδάσκοντες ανακοινωμένες ώρες γραφείου για συνεργασία με τους φοιτητές; Τις τηρούν; Αξιοποιούνται από τους φοιτητές;

Ώρες συνεργασίας διδασκόντων/ουσών με φοιτητές/τριες, τήρηση από πλευράς διδασκόντων/ουσών και αξιοποίησή τους από τους φοιτητές/τριες

Οι ώρες συνεργασίας διδασκόντων/ουσών και διδασκομένων είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του τμήματος (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node?page=2>) καθώς και έξω από τα γραφεία των διδασκόντων/ουσών και τηρούνται στο μέγιστο δυνατό βαθμό (σε περιορισμένο βαθμό και στην περίπτωση που δεν μπορούν να τηρηθούν, οι φοιτητές/τριες ενημερώνονται με σχετική ανακοίνωση). Επιπλέον, συχνά οι διδάσκοντες/ουσες παρέχουν πρόσθετο χρόνο για συνεργασία με τους/τις φοιτητές/τριες, πέραν των σταθερών ωρών που προβλέπονται σε εβδομαδιαία βάση. Οι φοιτητές/τριες αξιοποιούν τόσο τις ώρες συνεργασίας, όσο και τη δυνατότητα για ηλεκτρονική επικοινωνία με τους/τις διδάσκοντες/ουσες.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση της αναλογίας διδασκόντων/διδασκομένων και τη μεταξύ τους συνεργασία στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η προσπάθεια των διδασκόντων/ουσών για τη μέγιστη δυνατή διαθεσιμότητα για συνεργασία, αλλά και την έγκαιρη σχετική ενημέρωση των φοιτητών/τριών.

Στα αρνητικά σημεία συγκαταλέγονται οι σημαντικοί περιορισμοί σε διαθεσιμότητα για ουσιαστική συνεργασία που αναγκαστικά προκύπτουν από τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό φοιτητών/τριών που αναλογούν σε κάθε διδάσκοντα/ουσα.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η υποστήριξη των φοιτητών/τριών με κάθε διαθέσιμο τρόπο (ώρες συνεργασίας, ηλεκτρονική επικοινωνία). Στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι δυσχέρειες που προκύπτουν στην παροχή επαρκούς εξατομικευμένης υποστήριξης σε

φοιτητές/τριες λόγω της υπάρχουσας αναλογίας διδασκόντων/διδάσκομένων.

4.8. Πώς κρίνετε τον βαθμό σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα;

- Πώς μεθοδεύεται η εκπαίδευση των φοιτητών στην ερευνητική διαδικασία (π.χ. αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας);

Μεθόδευση εκπαίδευσης φοιτητών/τριών στην ερευνητική διαδικασία (π.χ. αναζήτηση και χρήση βιβλιογραφίας)

Το πρόγραμμα σπουδών συμπεριλαμβάνει μαθήματα μεθοδολογίας έρευνας τόσο στο προπτυχιακό (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/136>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/148>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/149>), όσο και στο μεταπτυχιακό επίπεδο (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/911>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/920>). Επιπλέον και άλλα μαθήματα συνδέονται με μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην έρευνα (π.χ., <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/190>), ενώ σε αρκετά μαθήματα η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών προϋποθέτει την εκπόνηση ερευνητικής εργασίας (συνήθως τύπου βιβλιογραφικής ανασκόπησης). Τέλος, στους/στις φοιτητές/τριες δίνεται η δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στο προπτυχιακό επίπεδο σπουδών, ενώ σε μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας είναι υποχρεωτική (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/985>).

- Παρέχεται στους φοιτητές δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα;

Παροχή δυνατότητας συμμετοχής φοιτητών/τριών σε ερευνητικά έργα

Φοιτητές/τριες του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών, αλλά και υποψήφιοι/ες διδάκτορες συμμετέχουν ως μέλη ερευνητικών ομάδων στο πλαίσιο υλοποίησης ερευνητικών προγραμμάτων σε περιορισμένο βαθμό. Γενικότερα, στους φοιτητές/τριες παρέχεται η δυνατότητα συμμετοχής σε ερευνητικά έργα μέσω της συνεργασίας τους με τους/τις διδάσκοντες/ουσες στο πλαίσιο εργασιών που συνδέονται με τα μαθήματα ή των διπλωματικών τους εργασιών. Το αποτέλεσμα αυτής της συμμετοχής αποτυπώνεται και στη διαρκή παραγωγή επιστημονικών δημοσιεύσεων σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων (ελληνικών και διεθνών).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού σύνδεσης της διδασκαλίας με την έρευνα, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η δέσμευση του Τμήματος με τη σημασία διασύνδεσης έρευνας και διδασκαλίας και η υποστήριξη της και με εξειδικευμένα σχετικά μαθήματα. Στα αρνητικά σημεία ενδεχομένως συγκαταλέγονται οι περιορισμένες δυνατότητες για συμμετοχή των φοιτητών/τριών σε ερευνητικά προγράμματα.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η έμφαση από πλευράς του Τμήματος στην υποστήριξη της σχέσης συνεργασίας μεταξύ έρευνας και διδασκαλίας και μ' αυτόν τον τρόπο η, στην πράξη, υποστήριξη της κατεξοχήν επιταγής σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, για επιστημονικές διαδικασίες πρόσκτησης και κατασκευής γνώσης. Επιπλέον ως ευκαιρία και πρόκληση θα μπορούσε να θεωρηθεί η περαιτέρω ενίσχυση της «συνομιλίας» βιωματικής μάθησης και ακαδημαϊκής γνώσης στο πλαίσιο της «συνομιλίας» σχετικών, αντίστοιχων μαθημάτων. Στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι περιορισμοί στο εύρος δυνατοτήτων υποστήριξης της σύνδεσης μεταξύ έρευνας και διδασκαλίας στη βάση περιορισμών της συμμετοχής των φοιτητών/τριών σε ερευνητικές διαδικασίες διαφόρων τύπων (π.χ. εμπλοκή στην εκπόνηση εμπειρικής έρευνας).

4.9. Πώς κρίνετε τις συνεργασίες με εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού και του εξωτερικού και με το κοινωνικό σύνολο;

- Με ποιά εκπαιδευτικά κέντρα του εσωτερικού συνεργάζεται το Τμήμα και πώς;

Εκπαιδευτικά κέντρα εσωτερικού με τα οποία συνεργάζεται το Τμήμα και τρόποι συνεργασίας

Το Τμήμα συνεργάζεται με άλλα Τμήματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών), αλλά και τμήματα άλλων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων (ενδεικτικά, ΑΠΘ, ΕΚΠΑ, ΠΤΝ Ιωαννίνων, ΠΤΝ Κρήτης, στο πλαίσιο της διδασκαλίας προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών μαθημάτων και σεμιναρίων από τους διδάσκοντες/ουσες του τμήματος (βλ. επίσης πίνακες 9 και 11 για τον αριθμό των μελών ΔΕΠ που δίδαξαν σε προγράμματα σπουδών άλλων ΑΕΙ).

Επιπλέον, το ΠΤΠΕ αποτελεί ιδρυτικό μέλος του «Δικτύου Πρακτικών Ασκήσεων» το οποίο δημιουργήθηκε το 2008, από τα 9 Παιδαγωγικά Τμήματα Προσχολικής Εκπαίδευσης της χώρας, με στόχο την ανταλλαγή πληροφοριών και προβληματισμών, τη συνεργασία, την αντιμετώπιση με συλλογικό τρόπο κοινών προβλημάτων και την αναζήτηση κοινών λύσεων μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και απώτερο σκοπό τη βελτίωση της ΠΑ των φοιτητών και φοιτητριών μας. Ο ρόλος του «Δικτύου» σε αυτό το σημείο έχει φανεί να είναι καταλυτικός, αφού έχει λειτουργήσει ως δίαυλος, μοναδικός στο είδος του, ως αναπτυξιακός παράγοντας της ΠΑ σε διαπανεπιστημιακό επίπεδο και ως φορέας βελτίωσής της.

- Με ποιά εκπαιδευτικά κέντρα του εξωτερικού συνεργάζεται το Τμήμα και πώς;

Εκπαιδευτικά κέντρα εξωτερικού με τα οποία συνεργάζεται το Τμήμα και τρόποι συνεργασίας

Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος επιδιώκουν και υλοποιούν συνεργασίες με εκπαιδευτικά κέντρα του εξωτερικού (π.χ., Πανεπιστήμιο Κύπρου) στο πλαίσιο της διδασκαλίας μαθημάτων (βλ. επίσης πίνακες 9 και 11 για τον αριθμό των μελών ΔΕΠ που δίδαξαν σε προγράμματα σπουδών άλλων ΑΕΙ) σε σχετικά περιορισμένο βαθμό (περιορισμένη αξιοποίηση συμφωνιών Erasmus για διδασκαλία).

- Αναπτύσσονται συγκεκριμένες εκπαιδευτικές συνεργασίες με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς φορείς;

Ανάπτυξη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών συνεργασιών με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς κοινωνικούς φορείς

Το Τμήμα επιδιώκει σε μεγάλο βαθμό τη συνεργασία σε εκπαιδευτικό επίπεδο με τοπικούς, περιφερειακούς ή εθνικούς φορείς, όπως για παράδειγμα με την περιφερειακή διεύθυνση πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, με τις φυλακές ανηλίκων, με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας περιοχής Βόλου, με το ορφανοτροφείο Βόλου, κλπ.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των συνεργασιών με εκπαιδευτικά κέντρα εσωτερικού και εξωτερικού, καθώς και με το κοινωνικό σύνολο, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η προσπάθεια των μελών ΔΕΠ για ένα ευρύ φάσμα συνεργασιών με ποικιλία πλαισίων που δεν περιορίζονται σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και κατά συνέπεια η συμβολή αυτή της διαδικασίας στη διασύνδεση ακαδημαϊκής πράξης και ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου. Η ιδιαίτερα μεγάλη έμφαση στην επιδίωξη συνεργασιών με κοινωνικά πλαίσια συμβάλει επίσης στην παροχή σημαντικού υποστηρικτικού έργου με σημαντικές θετικές συνέπειες για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (προαγωγή κοινωνικών δράσεων).

Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η μη αξιοποίηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό των δυνατοτήτων για συνεργασία με ιδρύματα του εξωτερικού και οι συνεπαγόμενοι περιορισμοί στην περαιτέρω δραστηριοποίηση του τμήματος σε διεθνές επίπεδο.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προαγωγή της εξωστρέφειας του Τμήματος και της συμβολής της ακαδημαϊκής κοινότητας στο κοινωνικό σύνολο, ενώ στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι περιορισμοί στην εδραίωση συνεργασιών σε διεθνές επίπεδο και οι συνεπαγόμενοι περιορισμοί στην ανάπτυξη ενός διεθνούς προφίλ του τμήματος.

4.10. Πώς κρίνετε την κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών;¹²

- Υπάρχει στρατηγικός σχεδιασμός του Τμήματος σχετικά με την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας;

Ναι. Ο στρατηγικός σχεδιασμός έχει τέσσερις πτυχές και αντίστοιχους και ιεραρχικά τοποθετημένους στόχους:

(α) Η αύξηση των διμερών συμφωνιών στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus/Socrates.

(β) Η αύξηση της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού μελών του Τμήματος.

(γ) Η αύξηση της κινητικότητας των φοιτητών του Τμήματος.

(δ) Η προσέλκυση φοιτητών από το εξωτερικό.

- Πόσες και ποιές συμφωνίες έχουν συναφθεί για την ενίσχυση της κινητικότητας του διδακτικού προσωπικού ή/και των φοιτητών;

Οι διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί για την ενίσχυση της κινητικότητας του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών είναι οι εξής (βλ. και 3.1.4.):

α/α	Κωδικός συμφωνίας	Πανεπιστήμιο
1	B/HASSELT 02	Katholische Hogenschool Limburg
2	F MONTPELLIER 03	Universite Paul Valery Montpellier III
3	F PARIS 089	IUMF de Paris
4	F RENNES 15	IUMF de Bretagne
5	A KLAGENF 02	Pädagogische Hochschule Kärnten - Viktor Frankl Hochschule
6	FGRENOBL 01	Université JosephFourier, Grenoble 1
7	D HEIDELB 01	Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg
8	DK RISSKOV 06	Via University College
9	DK KOBENHA 56	N. Zahles College of Education/Seminarium
10	IS REYKJAV 01	University of Iceland
11	IS REYKJAV 02	Iceland University of Education
12	CYNICOSIA 23	Frederick University
13	CY NICOSIA 01	ΠανεπιστήμιοΚύπρου
14	TR ANKARA 01	Ankara University
15	TR ISTANBU 25	Istanbul Aydin University
16	S STOCKHO 01	Stockholms Univers tet

- Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Τα τελευταία έτη καταγράφηκαν 43 παρουσίες του προσωπικού του Τμήματος σε άλλα Τμήματα ή και Ιδρύματα, από τις οποίες 31 αφορούσαν Τμήματα του εσωτερικού και 12 του εξωτερικού (για περισσότερες λεπτομέρεις, βλ. Πίνακες 9 και 11).

Ενδεικτικά, κάποιες από τις μετακινήσεις εξωτερικού ήταν προς Γερμανία, Βέλγιο, Κύπρο.

- Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Τα τελευταία έτη καταγράφηκαν 55 παρουσίες από άλλα Τμήματα ή και Ιδρύματα προς το Τμήμα, από τις οποίες 46 είχαν προέλευση Τμήματα του εσωτερικού και 12 του εξωτερικού (για περισσότερες λεπτομέρεις, βλ. Πίνακες 9 και 11).

¹² Συμπληρώστε τον Πίνακα 9.

Ενδεικτικά, κάποιες από τις μετακινήσεις εξωτερικού ήταν από Γερμανία, Δανία, Τουρκία.

- Πόσοι φοιτητές του Τμήματος μετακινήθηκαν προς άλλα Ιδρύματα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Οι σχετικές λεπτομέρεις αναγράφονται στους Πίνακες 9 και 11. Ειδικότερα, για μετακινήσεις φοιτητών προς το εξωτερικό, έχουν καταγραφεί τα εξής επιπλέον στοιχεία:

Ακ. Έτος	Αριθμός μετακινήσεων	Προορισμός
2012-13	1	Κύπρος
2011-12	8	Δανία 4, Βέλγιο 3, Γαλλία 1
2010-11	6	Δανία 2, Βέλγιο 4
2009-10	1	Γερμανία
2008-09	1	Γαλλία

- Πόσοι φοιτητές άλλων Ιδρυμάτων μετακινήθηκαν προς το Τμήμα στο πλαίσιο ακαδημαϊκών/ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά την τελευταία πενταετία;

Οι σχετικές λεπτομέρεις αναγράφονται στους Πίνακες 9 και 11. Ειδικότερα, για μετακινήσεις φοιτητών από το εξωτερικό, έχουν καταγραφεί τα εξής επιπλέον στοιχεία:

Ακ. Έτος	Αριθμός μετακινήσεων	Προέλευση
2012-13	-	-
2011-12	-	-
2010-11	-	-
2009-10	1	Βέλγιο
2008-09	2	Βέλγιο, Κύπρος

- Υπάρχουν διαδικασίες αναγνώρισης του εκπαιδευτικού έργου που πραγματοποιήθηκε σε άλλο Ίδρυμα;

Κάθε μέλος ΔΕΠ που επιστρέφει από μια επίσκεψη για εκπαιδευτικό έργο σε ξένο ίδρυμα, υποβάλλει την έκθεση διδακτικού έργου προς το γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, καθώς και μια σύντομη αναφορά και ενημέρωση προς τον Πρόεδρο και τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος.

- Πόσο ικανοποιητική είναι η λειτουργία και η στελέχωση του κεντρικού Γραφείου Διεθνών / Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και των συνδέσμων τους;

Η λειτουργία του γραφείου Διεθνών Σχέσεων του ΠΘ κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητική. Τα μέλη του γραφείου είναι έμπειρα και ιδιαίτερα αποτελεσματικά στα επαγγελματικά τους καθήκοντα, ιδιαίτερα σε σχέση με το πρόγραμμα Erasmus. Επίσης, ικανοποιητική κρίνεται και η σχετική ιστοσελίδα του γραφείου όπου, μεταξύ άλλων, περιέχονται σχετικές πληροφορίες (<http://erasmus.uth.gr/index.php/el/>).

- Τι ενέργειες για την προβολή και ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας για τα προγράμματα κινητικότητας αναλαμβάνει το Τμήμα;

Όταν υπάρχει επίσκεψη ακαδημαϊκού προσωπικού, αναρτώνται σχετικές ανακοινώσεις, και επίσης τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ενημερώνονται για το πρόγραμμα εκδηλώσεων και διαλέξεων μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Αυτή η διάχυση της πληροφόρησης γίνεται συνήθως και προς τα μέλη ΔΕΠ όλου του Πανεπιστημίου.

- Οργανώνονται εκδηλώσεις για τους εισερχόμενους φοιτητές από άλλα Ιδρύματα;

Μια φορά το χρόνο, προς το τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς, γίνεται μια εκδήλωση στην έδρα διοίκησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, στο Βόλο.

- Πώς υποστηρίζονται οι εισερχόμενοι φοιτητές;

Η διδασκαλία με τους εισερχόμενους φοιτητές από το πρόγραμμα Erasmus βασίζεται στην εξατομικευμένη εργασία, στην παροχή ξένης βιβλιογραφίας και στις ατομικές ή ομαδικές γραπτές εργασίες.

- Πόσα μαθήματα διδάσκονται σε ξένη γλώσσα για εισερχόμενους αλλοδαπούς σπουδαστές;

Κανένα μάθημα δε διδάσκεται σε ξένη γλώσσα, καθώς ο αριθμός των εισερχόμενων φοιτητών από το εξωτερικό είναι ακόμη μικρός. Όμως έχουν γίνει προσπάθειες από διδάσκοντες των εργαστηριακών μαθημάτων, μέσω της χρήσης της αγγλικής γλώσσας στο μάθημά τους να εντάξουν τους εισερχόμενους αλλοδαπούς σπουδαστές.

- Υπάρχει πρόσθετη (από το Τμήμα ή/και το Ίδρυμα) οικονομική ενίσχυση των φοιτητών και των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού που λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα κινητικότητας;

Τα μέλη ΔΕΠ που θέλουν να μετακινηθούν στο εξωτερικό, αξιοποιώντας μια διμερή συμφωνία, λαμβάνουν οικονομική ενίσχυση μέσω του ΙΚΥ, την οποία διαχειρίζεται το Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Πανεπιστημίου. Επιπλέον, υπάρχει μία ενίσχυση των 300 ευρώ ανά μέλος ΔΕΠ για μια μετακίνηση ανά ακαδημαϊκό έτος.

- Πώς προωθείται στο Τμήμα η ιδέα της κινητικότητας φοιτητών και μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού και της Ευρωπαϊκής διάστασης γενικότερα;

Υπάρχει πρόβλεψη για οργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων του Γραφείου Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Η Επιτροπή Φοιτητικών Θεμάτων μαζί με την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Θεμάτων ενημερώνει τους πρωτοετείς φοιτητές/τριες στην αρχή της χρονιάς.

- Πώς ελέγχεται η ποιότητα (και όχι μόνον η ποσότητα) της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού;

Δεν υπάρχει σχετική συστηματοποιημένη διαδικασία ελέγχου.

Ωστόσο, η ποιότητα της κινητικότητας του ακαδημαϊκού προσωπικού αντανακλάται στο παραγόμενο έργο και τις συνεργασίες που προκύπτουν ως αποτέλεσμα αυτής της κινητικότητας. Ως ελάχιστα παραδείγματα της ποιότητας και του έργου που έχει προκύψει από αυτή την κινητικότητα μπορούν να αναφερθούν ότι:

(α) Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συνεργάστηκαν για τη συγγραφή επιστημονικών εργασιών με ακαδημαϊκό προσωπικό από Ιδρύματα του εξωτερικού, καθώς και του εσωτερικού.

(β) Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συνεργάζονται με σημαντικούς ξένους και έλληνες συναδέλφους σε ερευνητικό επίπεδο.

Επιπλέον, το Τμήμα έχει προσδιορίσει κριτήρια επιλογής φοιτητών για τα προγράμματα κινητικότητας (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/950>).

Στη συνέχεια, αναφέρονται οι προϋποθέσεις (α) που θέτει το Τμήμα για συμμετοχή στο πρόγραμμα. Η φοιτήτρια/Ο φοιτητής πρέπει να:

(α1) Έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον το πρώτο έτος των πανεπιστημιακών σπουδών.

(α2) Μην έχει συμπληρώσει τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό μονάδων για τη λήψη του πτυχίου.

(α3) Μην έχει χρησιμοποιήσει υποτροφία ERASMUS για σπουδές / για παρακολούθηση μαθημάτων στο παρελθόν.

(α4) Έχει επαρκή γνώση της ξένης γλώσσας στην οποία γίνονται τα μαθήματα που πρόκειται να παρακολουθήσει, σε επίπεδο τουλάχιστον B2.

(α5) Έχει εξετασθεί επιτυχώς τουλάχιστον στα 2/3 των μαθημάτων όλων των ακαδημαϊκών εξαμήνων, που προηγούνται και στα οποία έχει ολοκληρώσει τη φοίτησή της / του κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για συμμετοχή στο πρόγραμμα ERASMUS.

Εκτός από τις παραπάνω προϋποθέσεις, έχουν οριστεί και κριτήρια (β) για την αποτίμηση των υποψηφιοτήτων (για αναλυτικότερα, βλ. στο <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/950>).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Τα κυριότερα θετικά σημεία του Τμήματος ως προς την κινητικότητα είναι η αυξανόμενη τάση των φοιτητών για μετακίνηση προς άλλα Ιδρύματα, στο πλαίσιο του Προγράμματος Erasmus, καθώς και σε χώρους εργασίας σε σχολικές μονάδες, στα πλαίσια του προγράμματος Erasmus Placement. Το Τμήμα έχει θεσπίσει κριτήρια επιλογής, ώστε να είναι αξιοκρατική η επιλογή των ενδιαφερόμενων φοιτητών και φοιτητριών.

Ως αρνητικό στοιχείο κρίνεται η μικρή κινητικότητα των μελών του διδακτικού προσωπικού. Ωστόσο, η σύναψη νέων συμφωνιών διμερούς συνεργασίας με ιδρύματα του εξωτερικού καθώς και η επιπλέον οικονομική ενίσχυση ανά μέλος ΔΕΠ, την οποία διαχειρίζεται το Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων του Ιδρύματος, μπορεί να βελτιώσει την κινητικότητα του διδακτικού προσωπικού.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Το Τμήμα προωθεί την κινητικότητα, όπως φαίνεται έμπρακτα, π.χ., στη θέσπιση σχετικών κριτηρίων. Περίπου όπως αναφέρεται και στο 3.1.4., οι υπάρχουσες συμβάσεις δίνουν την ευκαιρία για πολύ περισσότερες κινήσεις από και προς το εξωτερικό σε σχέση με εκείνες που πραγματοποιούνται. Ένας κίνδυνος από το μικρό αριθμό ανταλλαγών ή εισερχομένων φοιτητών είναι η ενδεχόμενη υποβάθμιση της διεθνούς διάστασης της παρουσίας του Τμήματος.

5. Ερευνητικό έργο

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα του επιτελούμενου σ' αυτό ερευνητικού έργου, απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων που αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Ανάλυση κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων» Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα, (<http://www.adip.gr>).

Για κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει να απαντηθούν και να σχολιασθούν τα ακόλουθα τουλάχιστον σημεία:

(α) Ποιά, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

(β) Ποιές ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ποιούς ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο;

5.1. Πώς κρίνετε την προαγωγή της έρευνας στο πλαίσιο του Τμήματος;

- Υπάρχει συγκεκριμένη ερευνητική πολιτική του Τμήματος; Ποια είναι;

Ερευνητική πολιτική του Τμήματος

Μια από τις βασικές αρχές που μοιράζονται τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος είναι η σημασία υποστήριξης και προώθησης της έρευνας μέσω της υλοποίησης είτε χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων (τοπικό ή και διεθνές επίπεδο) είτε ερευνητικών δραστηριοτήτων σε πιο περιορισμένο επίπεδο (μη χρηματοδοτούμενη ερευνητική δραστηριότητα μελών ΔΕΠ). Έτσι, παρόλο που δεν υπάρχει συστηματοποιημένη διαδικασία χάραξης ερευνητικής πολιτικής και παρά τις αντιξοότητες που συνδέονται με σημαντικούς περιορισμούς σε πόρους, η χάραξη της ερευνητικής πολιτικής γίνεται σε διάφορα άτυπα επίπεδα, που πέραν της συμμετοχής των μελών ΔΕΠ στην υλοποίηση προγραμμάτων, συμπεριλαμβάνουν επιπλέον την προώθηση συνεργασιών με ερευνητές από άλλα ακαδημαϊκά ιδρύματα, την προώθηση διδακτορικών σπουδών, τη σύνδεση διδακτικής και ερευνητικής πράξης, κλπ.

- Πώς παρακολουθείται η υλοποίηση της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος;

Παρακολούθηση της υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος

Η παρακολούθηση της υλοποίησης των ερευνητικών προγραμμάτων στην εκπόνηση των οποίων εμπλέκονται μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, γίνεται σε κεντρικό επίπεδο από την Επιτροπή Ερευνών. Όσον αφορά τη γενικότερη ερευνητική πολιτική του Τμήματος δεν υπάρχει κάποια θεσμοθετημένη ή συστηματοποιημένη διαδικασία, αλλά γενικότερα παρακολουθούνται κατά διαστήματα οι ευρύτερες προοπτικές σχετικά με την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων, στη βάση της ενημέρωσης που γίνεται από τον/την εκπρόσωπό του στην επιτροπή ερευνών προς τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος.

- Πώς δημοσιοποιείται ο απολογισμός υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος;

Δημοσιοποίηση απολογισμού υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής του Τμήματος

Η δημοσιοποίηση του απολογισμού υλοποίησης της ερευνητικής πολιτικής γίνεται έμμεσα στη βάση ενημερώσεων που αφορούν την ερευνητική δραστηριότητα στο πλαίσιο του Τμήματος είτε μέσω της ιστοσελίδας του Τμήματος.

- Παρέχονται κίνητρα για τη διεξαγωγή έρευνας στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας; Ποια είναι αυτά;

Παροχή κινήτρων (και αναφορά σε αυτά) για τη διεξαγωγή έρευνας στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας

Η υποστήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ είναι ιδιαίτερα περιορισμένη εξαιτίας μια σειράς παραγόντων που συμπεριλαμβάνουν, τις περιορισμένες πηγές χρηματοδότησης της έρευνας στο πεδίο των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών, αλλά και τις ελλείψεις υποστηρικτικές υποδομές (απουσία επαρκών χώρων για εργαστήρια και σχετικό εξοπλισμό, απουσία επαρκούς χρηματοδότησης της βιβλιοθήκης).

- Πώς ενημερώνεται το ακαδημαϊκό προσωπικό για δυνατότητες χρηματοδότησης της έρευνας;

Τρόπος ενημέρωσης ακαδημαϊκού προσωπικού για δυνατότητες χρηματοδότησης της έρευνας

Η ενημέρωση του ακαδημαϊκού προσωπικού γίνεται μέσω της ιστοσελίδας της επιτροπής ερευνών του ΠΘ, μέσω ενημερωτικών ηλεκτρονικών μηνυμάτων που αποστέλλονται στο προσωπικό από την επιτροπή ερευνών και μέσω του μέλους ΔΕΠ του Τμήματος που εκπροσωπεί το τμήμα στην επιτροπή ερευνών.

- Πώς υποστηρίζεται η ερευνητική διαδικασία;

Τρόπος υποστήριξης ερευνητικής διαδικασίας

Η υποστήριξη της ερευνητικής διαδικασίας σε οικονομικό επίπεδο γίνεται μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (π.χ. χρηματοδότηση από επιτροπή ερευνών), με φθίνουσα εξέλιξη τα τελευταία χρόνια. Γενικότερα, υπάρχουν σημαντικοί περιορισμοί όσον αφορά τις δυνατότητες υποστήριξης (βλ. επίσης υποενότητα για παροχή κινήτρων), παρά τις προσπάθειες για προώθηση της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ.

- Υπάρχουν θεσμοθετημένες από το Τμήμα υποτροφίες έρευνας;

Θεσμοθέτηση υποτροφιών έρευνας από το Τμήμα

Το Τμήμα δεν διαθέτει θεσμοθετημένες υποτροφίες έρευνας. Παλαιότερος σχεδιασμός (βλ. Ετήσια Έκθεση 2010) προέβλεπε τη θεσμοθέτηση υποτροφιών σε μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών για συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια από το 2010, αλλά η σχετική υλοποίηση δεν προχώρησε μέσα στη γενικότερη συνθήκη αυξανόμενων περιορισμών σε πόρους.

- Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα στο εσωτερικό του Τμήματος;

Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων στο εσωτερικό του Τμήματος

Τα μέλη ΔΕΠ ενημερώνουν τη Γενική Συνέλευση σχετικά με τη συμμετοχή τους σε ερευνητικά προγράμματα, αλλά και την ιστοσελίδα του Τμήματος με τις επιστημονικές τους δημοσιεύσεις.

- Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα εκτός Τμήματος, στην ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα;

Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων εκτός Τμήματος, στην ελληνική και διεθνή ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα

Η διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη δραστηριότητα των μελών ΔΕΠ, γίνεται μέσω επιστημονικών δημοσιεύσεων σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά, καθώς και μέσω επιστημονικών ανακοινώσεων σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά συνέδρια.

- Πώς διαχέονται τα ερευνητικά αποτελέσματα στο τοπικό και εθνικό κοινωνικό περιβάλλον;

Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων στο τοπικό και εθνικό κοινωνικό περιβάλλον

Το Τμήμα διοργανώνει επιστημονικές/ά ημερίδες/συνέδρια που είναι ανοιχτά σε κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες, όπως γονείς, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες ψυχικής υγείας, κ.λπ. Επιπλέον, μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συνεργάζονται με κοινωνικούς φορείς (π.χ., πραγματοποίηση δράσεων) και σε αυτό το πλαίσιο αξιοποιούν ερευνητικά αποτελέσματα τα οποία γίνονται προσβάσιμα και στα μέλη των φορέων. Τέλος, μέλη ΔΕΠ του Τμήματος δημοσιοποιούν κείμενα που προάγουν την ενημέρωση του κοινού σε επιστημονικά θέματα ευρύτερου κοινωνικού ενδιαφέροντος (π.χ. περιβαλλοντική εκπαίδευση, φαινόμενα ρατσισμού) στον τοπικό και εθνικό τύπο, αλλά και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (π.χ. πραγματοποίηση ραδιοφωνικών εκπομπών).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση της προαγωγής της έρευνας στο πλαίσιο του Τμήματος, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η προσπάθεια των μελών ΔΕΠ για ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων και διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε ακαδημαϊκή κοινότητα και κοινωνικό σύνολο.

Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι περιορισμοί σε υποστηρικτικές υποδομές, χρηματοδότηση και κίνητρα (απουσία υποτροφιών έρευνας).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προαγωγή από πλευράς Τμήματος της διασύνδεσης της επιστημονικής γνώσης με τις ανάγκες του ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου (διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων σε κοινωνικούς φορείς), ενώ στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι περιορισμοί στο βαθμό αξιοποίησης των δυνατοτήτων για υλοποίηση χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων και οι συνεπαγόμενοι περιορισμοί στην ακαδημαϊκή, αλλά και οικονομική ανάπτυξη του τμήματος.

5.2. Πώς κρίνετε τα ερευνητικά προγράμματα και έργα που εκτελούνται στο Τμήμα;

- Ποιά ερευνητικά προγράμματα και δραστηριότητες υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την τελευταία πενταετία;

Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος εμπλέκονται σε ένα εύρος ερευνητικών προγραμμάτων και έργων (χρηματοδοτούμενων και μη, σε συνεργασία με Ιδρύματα του εσωτερικού και του εξωτερικού) είτε ως επιστημονικά υπεύθυνοι/ες είτε ως συνεργάτες. Δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή. Ενδεικτικά, βάσει των στοιχείων της Ετήσιας Έκθεσης 2011-2012 (Πίνακας 15), μόνο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012, τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος συμμετείχαν σε 20 εγχώρια ή διεθνή προγράμματα εκτός ΠΘ, σε 6 ιδρυματικά/διατμηματικά προγράμματα του ΠΘ ως επιστημονικά υπεύθυνοι/ες και σε 29 προγράμματα διαχειριζόμενα από την Επιτροπή Ερευνών του ΠΘ ως επιστημονικά υπεύθυνοι/ες.

Στη συνέχεια αναφέρονται ενδεικτικά χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα / δραστηριότητες και εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιήθηκαν ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την τελευταία πενταετία με επιστημονικά υπεύθυνους μέλη ΔΕΠ του Τμήματος (στοιχεία από ιστοσελίδα Επιτροπής Ερευνών ΠΘ):

Τίτλος προγράμματος	Επιστημονική ευθύνη
"Πρακτική Άσκηση φοιτητών ΠΘ"	Κακανά Δόμνα
Διαπολιτισμικές Ερευνητικές Δράσεις-	Μάγος Κων/νος

Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Θετικές - ανθρωπιστικές επιστήμες στο σχολείο	Χρονάκη Άννα
Ευρωπαϊκά λαϊκά παραμύθια για την κινητικότητα LLP-COMENIUS, MULTILATERAL PROJECT P.N. 510224-LLP-1-2010-1-CY-COMENIUS_CMP	Τσιλιμένη Τασούλα
Αντικείμενα, Λεγόμενα, Χειρονομίες: Ανάλυση Δραστηριότητας/ Λόγου/ Ανα- παραστάσεων της Χρήσης Ψηφιακής Τεχνολογίας για την Παραγωγή Γεωμετρικών/ Χωρικών Εννοιών	Χρονάκη Άννα
Ανάπτυξη στρατηγικών κατανόησης γραπτού λόγου στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	Παπαδοπούλου Μαρία
Μελέτη των παιδαγωγικών και διδακτικών προσεγγίσεων που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης στη διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών	Κακανά Δόμνα
Πρακτική Άσκηση Φοιτητών Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης	Κακανά Δόμνα
Η σημασία των "δύνητικών εαυτών" για τη σχολική επίδοση και την ψυχολογική υγεία των παιδιών και των εφήβων	Λεονταρή Αγγελική
Θεωρία του λόγου: Δημιουργικές εφαρμογές	Πεχτελίδης Ιωάννης
5ο Φεστιβάλ Αφήγησης Θεσσαλίας (29-30/6/2012)	Τσιλιμένη Τασούλα
Διερεύνηση του παιχνιδιού ως δυναμικού λαισίου μάθησης στην Προσχολική Εκπαίδευση	Μιχαλοπούλου Αικατερίνη
Συνέδρια στη Μουσειακή και Ιστορική Εκπαίδευση	Νάκου Ειρήνη
Αναμνήσεις Υποψήφιων Εκπαιδευτικών για τη Διδασκαλία και την Εκπαίδευση	Κακανά Δόμνα
Μαθηματικά σε Δράση στις μικρές ηλικίες: εστίαση στο 'νέο' ψηφιακό σχολείο (13/10/012)	Χρονάκη Άννα
Διερεύνηση πηγών και ανάπτυξη μεθοδολογίας για την δημιουργία ψηφιακού περιβάλλοντος με στόχο την χωρική αναπαράσταση και πλαισιοθέτηση πληροφοριακού υλικού: το παράδειγμα 'διαδρομές και γραφές μαθηματικών' (Κουπόνι Καινοτομίας:48235735-01-000362)	Χρονάκη Άννα
Μουσεία και Εκπαίδευση: μέθοδοι προσέγγισης και ερμηνείας μουσειακών αντικειμένων.	Νικονάνου Κλεονίκη
Συνέδρια στην Κεραμική Τέχνη	Αραπάκη Ξένια
Συστήματα Λόγων περί γνώσης στην εκπαίδευση	Τσέλιου Ελευθερία
Διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν την μαθησιακή αποτελεσματικότητα των βιντεοδιδασκάλων στο πεδίο της ανάπτυξης δεξιοτήτων χρήσης λογισμικού	Καρασσαβίδης Ηλίας
Εγκλεισμός και Εκπαίδευση (1/6/2013)	Μάγος Κώστας
Καλλιερώντας τη Φιλαναγνωσία (3/4/2013)	Τσιλιμένη Τασούλα

- Ποιό ποσοστό μελών ΔΕΠ/ΕΠ αναλαμβάνει ερευνητικές πρωτοβουλίες;

Ποσοστό μελών ΔΕΠ/ΕΠ που αναλαμβάνει ερευνητικές πρωτοβουλίες

Το σύνολο των μελών ΔΕΠ αναλαμβάνει ερευνητικές πρωτοβουλίες.

- Συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες ή/και μεταδιδακτορικοί ερευνητές στα ερευνητικά προγράμματα;

Συμμετοχή εξωτερικών συνεργατών ή/και μεταδιδακτορικών ερευνητών στα ερευνητικά προγράμματα

Στα ερευνητικά προγράμματα συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες (μέλη ΔΕΠ και ερευνητές από άλλα πανεπιστημιακά ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό),

καθώς και μεταδιδακτορικοί φοιτητές/τριες.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των ερευνητικών προγραμμάτων και έργων που εκτελούνται στο τμήμα, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η παράλληλη υλοποίηση χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων αλλά και επιμέρους ερευνητικών δραστηριοτήτων από τα μέλη ΔΕΠ, καθώς και η προαγωγή της διεπιστημονικότητας μέσω της προώθησης συνεργασιών.

Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η περιορισμένη δυνατότητα διεκδίκησης χρηματοδότησης ερευνητικών δραστηριοτήτων λόγω του συγκεκριμένου επιστημονικού πεδίου (κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες), αλλά και οι υπάρχοντες, αυξανόμενοι περιορισμοί σε υποδομές και υποστήριξη.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η ποικιλομορφία των ερευνητικών δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια η προαγωγή μιας διευρυμένης σε επιστημονικά πεδία και τύπους δραστηριότητας που θα μπορούσε να ενέχει στοιχεία ανάπτυξης, ενώ στους ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η ενδεχόμενη συρρίκνωση της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

5.3. Πώς κρίνετε τις διαθέσιμες ερευνητικές υποδομές;

- Αριθμός και χωρητικότητα ερευνητικών εργαστηρίων.

Ο αριθμός των εργαστηρίων του τμήματος (ίδρυση με ΦΕΚ) είναι έξι (6) (<http://www.ece.uth.gr/main/el/views/labs-el>):

- (α) Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού
- (β) Εργαστήριο Εξελικτικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας
- (γ) Εργαστήριο Θεωρητικής και Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής
- (δ) Εργαστήριο Θετικών Επιστημών και Τεχνολογιών
  - (δ1) Μονάδα «Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες και το Περιβάλλον»
  - (δ2) Μονάδα «Μαθησιακή Τεχνολογία και Εκπαίδευση στα Μαθηματικά»
  - (δ3) Μονάδα «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας»
- (ε) Εργαστήριο Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης
- (στ) Εργαστήριο Μουσειακής Έρευνας και Εκπαίδευσης

Επιπλέον, το Τμήμα διαθέτει μια Αίθουσα Η/Υ και Πολυμέσων η οποία αξιοποιείται για διδακτικούς σκοπούς (αλλά και για την παροχή δυνατότητας χρήσης Η/Υ στους φοιτητές/τριες) και στεγάζεται σε αυτόνομο χώρο. Τα εργαστήρια λειτουργούν στα γραφεία των υπεύθυνων μελών ΔΕΠ, καθώς κανένα δεν διαθέτει αυτόνομο χώρο στέγασης.

- Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα των χώρων των ερευνητικών εργαστηρίων.

Λόγω της απουσίας αυτόνομου χώρου στέγασης των εργαστηρίων, υπάρχει απουσία διαθεσιμότητας χώρων και συνεπώς ανεπάρκεια, ακαταλληλότητα και έλλειψη ποιότητας.

- Επάρκεια, καταλληλότητα και ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού.

Υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις όσον αφορά την καταλληλότητα και την ποιότητα του εργαστηριακού εξοπλισμού.

- Καλύπτουν οι διαθέσιμες υποδομές τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας;

Κάλυψη αναγκών ερευνητικής διαδικασίας από τις διαθέσιμες υποδομές

Οι διαθέσιμες υποδομές δεν καλύπτουν τις ανάγκες της ερευνητικής διαδικασίας.

- Ποιά ερευνητικά αντικείμενα δεν καλύπτονται από τις διαθέσιμες υποδομές;

Ερευνητικά αντικείμενα που δεν καλύπτονται από τις διαθέσιμες υποδομές

Οι διαθέσιμες υποδομές δεν καλύπτουν το σύνολο των ερευνητικών αντικειμένων, καθώς υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε χώρους αλλά και εξοπλισμό (π.χ. Η/Υ παλαιάς τεχνολογίας).

- Πόσο εντατική χρήση γίνεται των ερευνητικών υποδομών;

Βαθμός στον οποίο γίνεται εντατική χρήση των ερευνητικών υποδομών

Οι υπάρχουσες ερευνητικές υποδομές χρησιμοποιούνται στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

- Πόσο συχνά ανανεώνονται οι ερευνητικές υποδομές; Ποια είναι η ηλικία του υπάρχοντος εξοπλισμού και η λειτουργική του κατάσταση και ποιες οι τυχόν ανάγκες ανανέωσης/επικαιροποίησης;

Συχνότητα ανανέωσης ερευνητικών υποδομών. Ηλικία υπάρχοντος εξοπλισμού, λειτουργική του κατάσταση και ανάγκες ανανέωσης/επικαιροποίησης

Γενικότερα, καταβάλλεται προσπάθεια ανανέωσης των ερευνητικών υποδομών και του υπάρχοντος εξοπλισμού, αλλά ιδιαίτερα την τελευταία τριετία είναι πολύ δύσκολη η εύρεση σχετικών πόρων. Αυτό έχει ως συνέπεια την ύπαρξη προβλημάτων στη λειτουργική κατάσταση του υπάρχοντος εξοπλισμού που συνδέεται και με την παλαιότητα μηχανημάτων. Το 2012-2013 έγινε εγκατάσταση εξοπλισμού (προβολικά μηχανήματα) σε δύο βασικές αίθουσες διδασκαλίας, αλλά οι αντίστοιχοι ηλεκτρονικοί υπολογιστές δεν ανανεώθηκαν παρά τα προβλήματα στη λειτουργία τους.

- Πώς χρηματοδοτείται η προμήθεια, συντήρηση και ανανέωση των ερευνητικών υποδομών;

Χρηματοδότηση προμήθειας, συντήρησης και ανανέωσης των ερευνητικών υποδομών

Η χρηματοδότηση γίνεται κανονικά μέσω του ετήσιου προϋπολογισμού του Τμήματος. Τα τελευταία έτη έχει εκλείψει αυτή η πηγή χρηματοδότησης. Περαιτέρω χρηματοδότηση υπάρχει από ερευνητικά προγράμματα.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αξιολόγηση των διαθέσιμων ερευνητικών υποδομών, στα θετικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η ύπαρξη εργαστηρίων για την προώθηση της ερευνητικής δραστηριότητας σε διαφορετικές επιστημονικές περιοχές και η καταβολή προσπάθειας για την ανανέωση των υποδομών και του σχετικού εξοπλισμού.

Στα αρνητικά σημεία συγκαταλέγονται οι περιορισμοί σε υποδομές (απουσία χώρων εργαστηρίων) και εξοπλισμό (παλαιότητα, περιορισμένη συντήρηση, απουσία μόνιμου σχετικού εξειδικευμένου προσωπικού).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δυνατότητα

προαγωγής της ερευνητικής δραστηριότητας σε διαφορετικούς τομείς και η ενδεχόμενη διασύνδεση (προώθηση διεπιστημονικών συνεργασιών), ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η προοδευτική συρρίκνωση της ερευνητικής δραστηριότητας των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

5.4. Πώς κρίνετε τις επιστημονικές δημοσιεύσεις των μελών του διδακτικού προσωπικού του Τμήματος κατά την τελευταία πενταετία;¹³

Για τα παρακάτω στοιχεία βλ. Πίνακα 15.

- Πόσα βιβλία/μονογραφίες δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;
40
- Πόσες εργασίες δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ;
  - (α) Σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές;
180
  - (β) Σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές;
6
  - (γ) Σε Πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων με κριτές;
185
  - (δ) Σε Πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων χωρίς κριτές;
13
- Πόσα κεφάλαια δημοσίευσαν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος σε συλλογικούς τόμους;
105
- Πόσες άλλες εργασίες (π.χ. βιβλιοκρισίες) δημοσίευσαν τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;
92
- Πόσες ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια που δεν εκδίδουν Πρακτικά έκαναν τα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος;
  - (α) Σε συνέδρια με κριτές
224
  - (β) Σε συνέδρια χωρίς κριτές
33

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ κατά την τελευταία πενταετία, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται το εύρος του τύπου των

¹³ Συμπληρώστε τον Πίνακα 15.

δημοσιεύσεων (βιβλία, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές κ.λπ.), καθώς και η αρκετά ικανοποιητική αναλογία δημοσιεύσεων ανά μέλος ΔΕΠ. Για παράδειγμα, σε κάθε μέλος ΔΕΠ αναλογούν περίπου 1,5 δημοσιεύσεις σε περιοδικά με κριτές ανά έτος. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η σχετικά ανισομερής κατανομή διαφόρων τύπων δημοσιεύσεων μεταξύ των μελών ΔΕΠ.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η διαρκής και σταθερή παραγωγή ποικίλων τύπων επιστημονικών κειμένων από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και η συνδεόμενη δραστηριοποίηση σε ερευνητικό επίπεδο, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η πιθανή ανισομερής κατανομή διαφόρων τύπων δημοσιεύσεων μεταξύ των μελών ΔΕΠ.

5.5. Πώς κρίνετε τον βαθμό αναγνώρισης της έρευνας που γίνεται στο Τμήμα από τρίτους;¹⁴

Για τα παρακάτω στοιχεία βλ. Πίνακα 15.

- Πόσες ετεροαναφορές (citations) υπάρχουν σε δημοσιεύσεις μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;

1259

- Πόσες αναφορές του ειδικού ή του επιστημονικού τύπου έγιναν σε ερευνητικά αποτελέσματα μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος κατά την τελευταία πενταετία;

113

- Πόσες βιβλιοκρισίες για βιβλία μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος έχουν δημοσιευθεί σε επιστημονικά περιοδικά;

15

- Πόσες συμμετοχές μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων υπήρξαν κατά την τελευταία πενταετία; Να γίνει διάκριση μεταξύ ελληνικών και διεθνών συνεδρίων.

121

- Πόσες συμμετοχές μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών υπάρχουν; Να γίνει διάκριση μεταξύ ελληνικών και διεθνών περιοδικών.

92

(δεν υπάρχουν δεδομένα για διάκριση μεταξύ ελληνικών και διεθνών περιοδικών)

- Πόσες προσκλήσεις μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος από άλλους *ακαδημαϊκούς / ερευνητικούς* φορείς για διαλέξεις/παραουσιάσεις κλπ. έγιναν κατά την τελευταία πενταετία;

50

- Πόσα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος και πόσες φορές έχουν διατελέσει κριτές σε επιστημονικά περιοδικά;

155 φορές (τα τελευταία 3 έτη) από σχεδόν το σύνολο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

- Πόσα διπλώματα ευρεσιτεχνίας απονεμήθηκαν σε μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;

Κανένα

- Υπάρχει πρακτική αξιοποίηση (π.χ. βιομηχανικές εφαρμογές) των ερευνητικών αποτελεσμάτων των μελών ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;

Η πρακτική αξιοποίηση αφορά κυρίως την παραγωγή έντυπου και ψηφιακού παιδαγωγικού υλικού σε θέματα διαπολιτισμικότητας, διδακτικής μαθηματικών, διδασκαλίας της γλώσσας, εικαστικών, κλπ.

¹⁴ Συμπληρώστε, στην Ενότητα 11, τον Πίνακα 16.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού αναγνώρισης της έρευνας που γίνεται στο τμήμα από τρίτους, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η αναγνώριση του έργου των μελών ΔΕΠ (ετεροαναφορές), οι προσκλήσεις από την επιστημονική και την ευρύτερη κοινότητα προς τα μέλη ΔΕΠ για διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων και η δραστηριοποίηση των μελών ΔΕΠ προς την κατεύθυνση της πρακτικής αξιοποίησής τους. Η αναλογία ετεροαναφορών ανά μέλος ΔΕΠ είναι περίπου 11 ανά έτος.

Όπως και στις δημοσιεύσεις, στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η σχετικά ανισομερής κατανομή της αναγνώρισης του έργου των μελών ΔΕΠ.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δυνατότητα διασύνδεσης με την ευρύτερη επιστημονική κοινότητα που προκύπτει από την αναγνώριση του έργου των μελών ΔΕΠ, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η ανισομερής κατανομή της αναγνώρισης του έργου των μελών ΔΕΠ.

5.6. Πώς κρίνετε τις ερευνητικές συνεργασίες του Τμήματος;

- Υπάρχουν ερευνητικές συνεργασίες και ποιές

(α) Με άλλες ακαδημαϊκές μονάδες του ιδρύματος;

Βάσει των στοιχείων από τα απογραφικά δελτία του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος (2012-2013) υπάρχουν συνεργασίες με τα δύο Παιδαγωγικά Τμήματα (ΠΤΕΑ και ΠΤΔΕ) και με το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

(β) Με φορείς και ιδρύματα του εσωτερικού;

Βάσει των στοιχείων από τα απογραφικά δελτία του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος (2012-2013) διατηρούνται συνεργασίες με τα ακόλουθα ιδρύματα: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Τμήμα Θεάτρου), Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας, Εργαστήριο Μουσειολογίας), Πανεπιστήμιο Αθηνών, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστήμιο Πατρών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Κύπρου, Πανεπιστήμιο Κρήτης και Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

(γ) Με φορείς και ιδρύματα του εξωτερικού;

Βάσει των στοιχείων από τα απογραφικά δελτία του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος (2012-2013) διατηρούνται συνεργασίες με τα ακόλουθα ιδρύματα: Utrecht University, The Netherlands, University of Southampton, UK, Knowledge Media Research Center, Tuebingen, Germany, The University of Western Ontario, Karlstad University, Sibelious Academy (University of the Arts, Finland), Πανεπιστήμιο του Twente, The Netherlands, Saint John's University, New York, U.S.A., Παν/μιο της Στοκχόλμης στη Σουηδία (Παιδαγωγικό Τμήμα).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των ερευνητικών συνεργασιών του Τμήματος, στα θετικά σημεία συγκαταλέγεται η ύπαρξη συνεργασιών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί ο σχετικά περιορισμένος αριθμός συνεργασιών σε διεθνές επίπεδο.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δυνατότητα εδραίωσης σταθερών συνεργασιών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και η συνεπαγόμενη αναπτυξιακή ερευνητική προοπτική για το Τμήμα, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί ένας σχετικά περιορισμός των συνεργασιών σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

5.7. Πώς κρίνετε τις διακρίσεις και τα βραβεία ερευνητικού έργου που έχουν απονεμηθεί σε μέλη του Τμήματος;

Δεν καταγράφονται διακρίσεις στις παρακάτω κατηγορίες πέραν ενός τιμητικού τίτλου.

- Ποια βραβεία ή/και διακρίσεις έχουν απονεμηθεί σε μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;
  - (α) σε επίπεδο ακαδημαϊκής μονάδας;
  - (β) σε επίπεδο ιδρύματος;
  - (γ) σε εθνικό επίπεδο;

(δ) σε διεθνές επίπεδο;

- Ποιοι τιμητικοί τίτλοι (επίτιμοι διδάκτορες, επισκέπτες καθηγητές, ακαδημαϊκοί, αντεπιστέλλοντα μέλη ακαδημιών κλπ). έχουν απονεμηθεί από άλλα ιδρύματα σε μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος;

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των διακρίσεων και βραβείων ερευνητικού έργου που έχουν απονεμηθεί σε μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, η διαπίστωση της απουσίας τους καθιστά αρνητικό σημείο όσον αφορά τη δραστηριότητα των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Η απουσία διακρίσεων και βραβείων θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ενέχει τον κίνδυνο του περιορισμού στην εμβέλεια του έργου των μελών ΔΕΠ του Τμήματος.

5.8. Πώς κρίνετε τον βαθμό συμμετοχής των φοιτητών/σπουδαστών στην έρευνα;

- Πόσοι προπτυχιακοί φοιτητές συμμετέχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος; Πόσοι μεταπτυχιακοί και πόσοι υποψήφιοι διδάκτορες;

Ο αριθμός των προπτυχιακών φοιτητών/τριών που εμπλέκονται σε ερευνητική δραστηριότητα είναι περιορισμένος (είναι δύσκολο να προσδιοριστεί με ακρίβεια), καθώς η εκπόνηση πτυχιακής εργασίας δεν είναι υποχρεωτική και τα μαθήματα που προϋποθέτουν εμπλοκή σε ερευνητική διαδικασία (εκπόνηση μικρής κλίμακας έρευνας) επιλέγονται από έναν περιορισμένο αριθμό φοιτητών /τριών (περίπου 20-30 φοιτητές/τριες). Όσον αφορά τους μεταπτυχιακούς/ες φοιτητές/τριες, το σύνολό τους εκπονεί κάποιας μορφής ερευνητική διπλωματική εργασία και συνεπώς με αυτή την έννοια, όλοι/ες δραστηριοποιούνται ενεργά στο χώρο της έρευνας. Την τελευταία πενταετία από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος αποφοίτησαν 80 μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες (Βλ. Πίνακα 14), ενώ 72 ακόμη έχουν εμπλακεί με την έρευνα στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής τους εργασίας.

Το σύνολο των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών εμπλέκεται στην εκπόνηση εμπειρικής έρευνας τόσο στο πλαίσιο σχετικών μαθημάτων (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/911>, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/920>), όσο και κατά την εκπόνηση της υποχρεωτικής διπλωματικής εργασίας. Περιορισμένος αριθμός μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών και υποψηφίων διδασκόντων εμπλέκεται επίσης στην εκπόνηση ερευνητικής δραστηριότητας, στο πλαίσιο της συμμετοχής του σε ερευνητικά προγράμματα που υλοποιούνται από τους/τις διδάσκοντες/ουσες.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού συμμετοχής των φοιτητών/τριών / σπουδαστών/τριών στην έρευνα, παρά την ύπαρξη σχετικών μαθημάτων, τη δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας και τη σχετική οργάνωση σε επίπεδο μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και τον σταθερό αριθμό εγγραφών υποψήφιων διδασκόντων, στα αρνητικά σημεία συμπεριλαμβάνεται η σχετικά περιορισμένη εμπλοκή τους στην εκπόνηση εμπειρικών ερευνών.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η σταθερή επένδυση του Τμήματος στην προώθηση και υποστήριξη των μεταπτυχιακών σπουδών, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί ο περιορισμένος βαθμός εμπλοκής των προπτυχιακών φοιτητών/τριών στην ερευνητική διαδικασία που μακροπρόθεσμα μπορεί να θεωρηθεί ότι ενδεχομένως συμβάλει στον περιορισμό των δυνατοτήτων για σπουδές μεταπτυχιακού επιπέδου, αλλά και γενικότερα σε περιορισμούς σχετικά με την παρεχόμενη ακαδημαϊκή γνώση.

6. Σχέσεις με κοινωνικούς/πολιτιστικούς/παραγωγικούς (ΚΠΠ) φορείς

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα των σχέσεων του με ΚΠΠ φορείς, απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων που αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Ανάλυση κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων» Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα, (<http://www.adip.gr>).

Η απάντηση σε κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει, τουλάχιστον, να περιλαμβάνει:

- α) Ποια, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο
- β) Ποιες ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο

6.1. Πώς κρίνετε τις συνεργασίες του Τμήματος με ΚΠΠ φορείς;

- Ποια έργα συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς εκτελούνται ή εκτελέστηκαν στο Τμήμα κατά την τελευταία πενταετία;

Έργα συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς που εκτελούνται ή εκτελέστηκαν στο Τμήμα κατά την τελευταία πενταετία

Το Τμήμα δραστηριοποιείται ιδιαίτερα προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς, στο πλαίσιο της διοργάνωσης πληθώρας δράσεων/εκδηλώσεων και αυτή η δραστηριοποίηση αποτελεί ιδιαίτερο συστατικό της φυσιογνωμίας του.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα γίνεται προσπάθεια να συστηματοποιηθεί η καταγραφή των διαφόρων συνεργασιών / εκδηλώσεων (π.χ., στο

http://www.ece.uth.gr/main/el/arxeio_ekdiloseon, αλλά και στην πλατφόρμα ΜΟΔΙΠ).

Ενδεικτικά, βάσει των στοιχείων της Ετήσιας Έκθεσης 2011-2012 (σσ. 8-9), αναφέρεται ότι μόνο κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 το Τμήμα υλοποίησε συνεργασίες με: το Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, το Μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας Τσαλαπάτα, το Δήμο Βόλου, το ΔΗΚΙ, το Παράρτημα Βόλου της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας Αναπήρων Παίδων (ΕΛΕΠΑΠ), το Ορφανοτροφείο Βόλου, το Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Βόλου, τον Ξενώνα Υποστήριξης και Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο Ανηλίκων (Μακρινίτσα Πηλίου), το ΚΨΥ Βόλου, την Κινητή Μονάδα Ψυχικής Υγείας Τρικάλων κ.λπ.), με ΜΚΟ που ασχολούνται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δικαιωμάτων των γυναικών και με τα δικαιώματα του παιδιού, με συλλόγους (Φωτογραφική Λέσχη Βόλου, Λύκειο Ελληνίδων, σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων κ.λπ.), σχολεία, θεατρικά και καλλιτεχνικά εργαστήρια, σχολές χορού, βιβλιοπωλεία, κέντρα δημιουργικών δραστηριοτήτων και άλλα, όπως επίσης και με τις διευθύνσεις Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.

- Πόσα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος συμμετείχαν σ' αυτά;

Μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος που συμμετείχαν στα παραπάνω

Δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή, αλλά σχεδόν το σύνολο των μελών ΔΕΠ έχει με κάποιον τρόπο εμπλακεί στο πλαίσιο μιας τουλάχιστον δράσης/ συνεργασίας.

- Πόσοι προπτυχιακοί, μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί φοιτητές του Τμήματος συμμετείχαν

σε αυτά;

Αριθμός προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών φοιτητών/τριών του Τμήματος που συμμετείχαν

Δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή του αριθμού, η εκτίμηση κατά προσέγγιση που αναφέρεται στην Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (2009, σ. 42) για την προηγούμενη πενταετία είναι 2.000.

- Πώς αναγνωρίζεται και προβάλλεται η επιστημονική συνεργασία του Τμήματος με ΚΠΠ φορείς;

Αναγνώριση και προβολή της επιστημονικής συνεργασίας του τμήματος με ΚΠΠ φορείς

Η αναγνώριση και προβολή της συνεργασίας του τμήματος με ΚΠΠ φορείς γίνεται με ανακοινώσεις στα ΜΜΕ (π.χ. ραδιοφωνικές συνεντεύξεις) και δημοσιεύματα στον εθνικό/τοπικό τύπο, με δημοσιεύσεις επιστημονικών άρθρων και με ανάρτηση του αρχείου των σχετικών δράσεων/εκδηλώσεων στην ιστοσελίδα του τμήματος (http://www.ece.uth.gr/main/el/arxeio_ekdiloseon).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Γενικότερα, τα βασικότερα θετικά σημεία όσον αφορά τη δραστηριοποίηση του Τμήματος σε επίπεδο συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς είναι η επιδίωξη της εξωστρέφειας και της διάχυσης της επιστημονικής γνώσης στην κοινότητα. Παράλληλα, συχνά οι υλοποιούμενες δράσεις / εκδηλώσεις συνίστανται σε παρεμβάσεις που αφορούν μείζονα κοινωνικά θέματα, όπως π.χ. δράσεις που οργανώνονται από το Τμήμα προς την κατεύθυνση της προαγωγής μη ρατσιστικών συμπεριφορών σε διαπολιτισμικά πλαίσια. Όσον αφορά τα αρνητικά σημεία, σε αυτά ενδεχομένως θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η περιορισμένη συστηματικότητα και η απουσία κεντρικού σχεδιασμού.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δέσμευση του Τμήματος προς την προαγωγή της εξωστρέφειας της ακαδημαϊκής κοινότητας και τη συμβολή της σε ζητήματα κοινωνικού πλαισίου. Από την άλλη πλευρά, ως πιθανοί κίνδυνοι των αρνητικών σημείων θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι περιορισμοί στην εμβέλεια των σχετικών δράσεων που μπορεί να προκύπτουν από την απουσία συστηματικού σχεδιασμού και αξιολόγησης της υλοποίησης.

6.2. Πώς κρίνετε τη δυναμική του Τμήματος για ανάπτυξη συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς;

- Υπάρχουν μηχανισμοί και διαδικασίες για την ανάπτυξη συνεργασιών; Πόσο αποτελεσματικοί είναι κατά την κρίση σας;

Μηχανισμοί και διαδικασίες για την ανάπτυξη συνεργασιών και αποτελεσματικότητά τους

Παρόλο που δεν υπάρχουν συστηματοποιημένες διαδικασίες για την ανάπτυξη συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς, λόγω της μεγάλης σημασίας που το Τμήμα αποδίδει στο συγκεκριμένο ζήτημα, επιδιώκεται η ανάπτυξη συνεργασιών με συγκεκριμένα πλαίσια σε σταθερή βάση. Για παράδειγμα, τα τελευταία χρόνια υπάρχει σταθερή συνεργασία με το Ορφανοτροφείο Βόλου, στο πλαίσιο της οποίας οργανώνονται σειρά από δράσεις. Παράλληλα, τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος επιδιώκουν την προώθηση της επικοινωνίας με διάφορους φορείς, οι οποίοι αντίστοιχα ενίοτε δραστηριοποιούνται από την πλευρά τους

προς την κατεύθυνση της επιδίωξης συνεργασιών με το Τμήμα ή προς την κατεύθυνση της υποστήριξης σχετικών πρωτοβουλιών.

- Πώς αντιμετωπίζουν τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του Τμήματος την ανάπτυξη τέτοιων συνεργασιών;

Αντιμετώπιση των συνεργασιών από τα μέλη ΔΕΠ/ΕΠ του τμήματος

Το σύνολο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, ακόμη και στην περίπτωση που δεν υπάρχει άμεση εμπλοκή στην υλοποίηση δραστηριοτήτων, υποστηρίζει την ανάπτυξη συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς.

- Πώς αντιμετωπίζουν οι ΚΠΠ φορείς την ανάπτυξη τέτοιων συνεργασιών;

Αντιμετώπιση των συνεργασιών από τους ΚΠΠ φορείς

Η σταθερότητα των συνεργασιών με συγκεκριμένους φορείς έχει πιθανά συμβάλει στη θετική από πλευράς τους αντιμετώπιση της ανάπτυξης συνεργασιών με το Τμήμα.

- Διαθέτει το Τμήμα πιστοποιημένα εργαστήρια για παροχή υπηρεσιών;

Ύπαρξη πιστοποιημένων εργαστηρίων για παροχή υπηρεσιών στο τμήμα

Το Τμήμα δεν διαθέτει πιστοποιημένα εργαστήρια για παροχή υπηρεσιών. Παρόλα αυτά, τα εργαστήρια του Τμήματος έχουν τη δυνατότητα παροχής σχετικών υπηρεσιών (με έγκριση της Επιτροπής Ερευνών, όπως π.χ. αυτό ισχύει για το Εργαστήριο Εξελικτικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας ή το Εργαστήριο Θεωρητικής και Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής).

Δεν είναι ακριβές. Και της Ζαφειροπούλου διέθετε υπηρεσίες συμβουλευτικής με παροχή υπηρεσιών και το δικό μου. Απλώς τώρα τελευταία δεν έχει προκύψει τίποτα. Εκτός αν δεν καταλαβαίνω καλά τι θέλει να πει με την πιστοποίηση. Η παροχή υπηρεσιών ενός εργαστηρίου είναι απλή, χρειάζεται αίτημα & έγκριση της Επιτροπής ερευνών

- Αξιοποιούνται οι εργαστηριακές υποδομές του Τμήματος στις συνεργασίες με ΚΠΠ φορείς;

Αξιοποίηση εργαστηριακών υποδομών του τμήματος στις συνεργασίες με ΚΠΠ φορείς

Οι εργαστηριακές υποδομές του Τμήματος αξιοποιούνται στο μέγιστο δυνατό βαθμό στις συνεργασίες με ΚΠΠ φορείς. Για παράδειγμα, το Εργαστήριο Θεωρητικής και Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/96>) συμβάλει στη δημιουργία προγραμμάτων επιμόρφωσης / κατάρτισης εκπαιδευτικών, το Εργαστήριο Εξελικτικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/97>) στη συνεργασία με φορείς που αφορούν ζητήματα ψυχικής υγείας στην παιδική ηλικία, το Εργαστήριο Μουσικακής Έρευνας και Εκπαίδευσης (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/101>) στη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε συνεργασία με μουσεία, το Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/99>) στη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη γλώσσα.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Γενικότερα, σε σχέση με τη δυναμική του Τμήματος προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης συνεργασιών, ως θετικό σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η σταθερότητα στην επιδίωξη των συνεργασιών και η σημασία που αποδίδεται από το Τμήμα στην ύπαρξη συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν περιορισμοί στη συστηματικότητα σχετικά με την ανάπτυξη και εδραίωση των συνεργασιών και απουσία επιδίωξης πιστοποίησης των εργασθήριων για παροχή συγκεκριμένων, σχετικών υπηρεσιών.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαρία αξιοποίησης των θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η εκμετάλλευση της συμβολής των συνεργασιών προς την κατεύθυνση της προώθησης της εξωστρέφειας του Τμήματος. Ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να θεωρηθούν οι περιορισμοί στις δυνατότητες 'χάραξης' ενός είδους αναπτυξιακής πολιτικής σε σχέση με το συγκεκριμένο θέμα, καθώς και η απουσία ενός συνολικότερου σχεδιασμού στη βάση μιας συστηματικής αξιολόγησης των ήδη υπαρχόντων δράσεων.

6.3. Πώς κρίνετε τις δραστηριότητες του Τμήματος προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης και ενίσχυσης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς;

- Ανακοινώνονται τα αποτελέσματα των έργων συνεργασίας σε ειδικά περιοδικά ή στον τύπο;

Ανακοίνωση αποτελεσμάτων έργων συνεργασίας σε ειδικά περιοδικά ή στον τύπο

Το Τμήμα επιδιώκει την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των έργων συνεργασίας στον τύπο.

- Οργανώνει ή συμμετέχει το Τμήμα σε εκδηλώσεις με σκοπό την ενημέρωση ΚΠΠ φορέων σχετικά με τους σκοπούς, το αντικείμενο και το παραγόμενο έργο του Τμήματος;

Οργάνωση ή συμμετοχή του τμήματος σε εκδηλώσεις με σκοπό την ενημέρωση ΚΠΠ φορέων σχετικά με τους σκοπούς, το αντικείμενο και το παραγόμενο έργο του Τμήματος

Το Τμήμα οργανώνει εκδηλώσεις με σκοπό την ενημέρωση ΚΠΠ φορέων σχετικά με τους σκοπούς, το αντικείμενο και το παραγόμενο έργο του (π.χ. ημερίδες που απευθύνονται σε μέλη ΚΠΠ φορέων).

- Υπάρχει επαφή και συνεργασία με αποφοίτους του Τμήματος που είναι στελέχη ΚΠΠ φορέων;

Επαφή και συνεργασία με αποφοίτους του Τμήματος που είναι στελέχη ΚΠΠ φορέων

Το Τμήμα διατηρεί συνεργασίες με αποφοίτους του που είναι στελέχη ΚΠΠ φορέων (π.χ. εκπαιδευτικούς που εργάζονται ως προσωπικό σε Μουσεία).

Θετικά και αρνητικά σημεία:

Σχετικά με την αποτίμηση των δραστηριοτήτων του Τμήματος προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης και ενίσχυσης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς, στα θετικά σημεία συγκαταλέγεται το ότι το Τμήμα γενικότερα επιδιώκει σε σημαντικό βαθμό μια τέτοιου τύπου δραστηριοποίηση με διάφορους τρόπους, όπως, για παράδειγμα, τη διάχυση των αποτελεσμάτων των ήδη υπάρχουσών συνεργασιών. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας αποτίμησης της συγκεκριμένης δραστηριοποίησης.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δυνατότητα εδραίωσης συνεργασιών με ΚΠΠ που θα μπορούσαν αμοιβαία να ανατροφοδοτήσουν την ανάπτυξη του Τμήματος αλλά και αντίστοιχα των συνεργαζόμενων φορέων, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν περιορισμοί ως προς την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση και το σχεδιασμό των συγκεκριμένων δράσεων στη βάση της απουσίας συστηματοποιημένης διαδικασίας αξιολόγησής τους.

6.4. Πώς κρίνετε τον βαθμό σύνδεσης της συνεργασίας με ΚΠΠ φορείς με την εκπαιδευτική διαδικασία;

- Εντάσσονται οι εκπαιδευτικές επισκέψεις των φοιτητών σε ΚΠΠ χώρους στην εκπαιδευτική διαδικασία;

Ένταξη εκπαιδευτικών επισκέψεων φοιτητών/τριών σε ΚΠΠ χώρους στην εκπαιδευτική διαδικασία

Στο πλαίσιο μαθημάτων επιδιώκονται και υλοποιούνται εκπαιδευτικές επισκέψεις φοιτητών/τριών σε ΚΠΠ χώρους, όπως π.χ. Μουσεία.

- Οργανώνονται ομιλίες / διαλέξεις στελεχών ΚΠΠ φορέων;

Οργάνωση ομιλιών/διαλέξεων στελεχών ΚΠΠ φορέων

Στελέχη ΚΠΠ φορέων προσκαλούνται ως ομιλητές/τριες στο πλαίσιο επιστημονικών ημεριδών, π.χ. πρόσκληση προσωπικού που εργάζεται σε Μουσεία στο πλαίσιο της διοργάνωσης σχετικής ημερίδας, <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/1103>).

- Απασχολούνται στελέχη ΚΠΠ φορέων ως διδάσκοντες;

Απασχόληση στελεχών ΚΠΠ φορέων ως διδάσκοντες/ουσες

Δεν υπάρχει συστηματική απασχόληση στελεχών ΚΠΠ φορέων με την ιδιότητα του διδάσκοντα/ουσας, αλλά παρόλα αυτά στελέχη ΚΠΠ φορέων προσκαλούνται στο πλαίσιο μαθημάτων/σεμιναρίων, π.χ. πρόσκληση στελεχών από το Δίκτυο Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Γενικότερα το Τμήμα προάγει σε σημαντικό βαθμό τη σύνδεση της συνεργασίας ΚΠΠ με την εκπαιδευτική διαδικασία στο πλαίσιο που αυτό είναι δυνατό και συνάδει με το περιεχόμενο και τη δομή των μαθημάτων. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας αποτίμησης της διασύνδεσης που θα μπορούσε να συμβάλει σε περαιτέρω σχεδιασμό δράσεων σε πιο κεντρικό επίπεδο οργάνωσης.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η σταθερή προσπάθεια σύνδεσης μεταξύ εκπαιδευτικής διαδικασίας και ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου που συνάδει με επιταγές σύγχρονων θεωρήσεων, όσον αφορά την εκπαιδευτική πράξη, αλλά και οι δυνατότητες για συνεισφορά του Τμήματος σε ένα ευρύτερο της εκπαιδευτικής κοινότητας πλαίσιο. Στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η περιορισμένη συστηματικότητα και η συνεπαγόμενη αποσπασματικότητα στο σχεδιασμό των συγκεκριμένων δράσεων που συνδέεται και με την απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας αξιολόγησής τους.

6.5. Πώς κρίνετε τη συμβολή του Τμήματος στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη;

- Πόσο σταθερές και βιώσιμες είναι οι υπάρχουσες συνεργασίες;

Σταθερότητα και βιωσιμότητα υπάρχουσών συνεργασιών

Καταβάλλεται προσπάθεια για τη διασφάλιση της σταθερότητας και της βιωσιμότητας των συνεργασιών του τμήματος και σε περιπτώσεις που υπάρχει διάρκεια αυτό

επιτυγχάνεται σε σημαντικό βαθμό (π.χ. σταθερές συνεργασίες με πλαίσια όπως Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου, Ορφανοτροφείο).

- Συνάπτονται προγραμματικές συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ Τμήματος και ΚΠΠ φορέων;

Σύναψη προγραμματικών συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ Τμήματος και ΚΠΠ φορέων

Δεν υπάρχει σύναψη προγραμματικών συμφωνιών συνεργασίας μεταξύ τμήματος και ΚΠΠ φορέων.

- Εκπροσωπείται το Τμήμα σε τοπικούς και περιφερειακούς οργανισμούς και αναπτυξιακά όργανα;

Εκπροσώπηση του Τμήματος σε τοπικούς και περιφερειακούς οργανισμούς και αναπτυξιακά όργανα

Δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή. Εκτιμάται ότι η εκπροσώπηση είναι μάλλον περιορισμένη.

- Συμμετέχει ενεργά το Τμήμα στην εκπόνηση τοπικών /περιφερειακών σχεδίων ανάπτυξης;

Ενεργός συμμετοχή Τμήματος στην εκπόνηση τοπικών /περιφερειακών σχεδίων ανάπτυξης

Το Τμήμα προσπαθεί να συμμετάσχει στα τοπικά ή και περιφερειακά σχέδια ανάπτυξης. Για παράδειγμα, το 2012-2013 υπέβαλε προτάσεις εντός του ΠΘ για στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

- Υπάρχει διάδραση ή/και συνεργασία του Τμήματος με το περιβάλλον του, ιδίως με αντίστοιχα Τμήματα άλλων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης;

Υπαρξη διάδρασης ή/και συνεργασίας του Τμήματος με το περιβάλλον του, ιδίως με αντίστοιχα Τμήματα άλλων ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης

Το Τμήμα διατηρεί συνεργασίες με Παιδαγωγικά Τμήματα άλλων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων είτε στο πλαίσιο της διδασκαλίας είτε στο πλαίσιο της εκπόνησης ερευνητικών προγραμμάτων (π.χ., ΤΕΠΑΕ Α.Π.Θ., ΤΕΑΠΗ Παν/μιο Αθηνών, ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων).

- Αναπτύσσει το Τμήμα και διατηρεί σχέσεις με την τοπική και περιφερειακή κοινωνία, καθώς και με την τοπική, περιφερειακή ή/και εθνική οικονομική υποδομή;

Ανάπτυξη και διατήρηση σχέσεων με την τοπική και περιφερειακή κοινωνία καθώς και με την τοπική, περιφερειακή ή/και εθνική οικονομική υποδομή

Το Τμήμα επιδιώκει την ανάπτυξη και διατήρηση σχέσεων με την τοπική και περιφερειακή κοινωνία μέσω της υλοποίησης συνεργασιών με ΚΠΠ φορείς, μέσω της διεκδίκησης επιμορφωτικών και ερευνητικών προγραμμάτων (με εθνική ή/και ευρωπαϊκή

χρηματοδότηση).

- Πώς συμμετέχει το Τμήμα στα μείζονα περιφερειακά, εθνικά και διεθνή ερευνητικά και ακαδημαϊκά δίκτυα;

Συμμετοχή του Τμήματος στα μείζονα περιφερειακά, εθνικά και διεθνή ερευνητικά και ακαδημαϊκά δίκτυα

Το Τμήμα συμμετέχει στα μείζονα περιφερειακά εθνικά και διεθνή ερευνητικά και ακαδημαϊκά δίκτυα μέσω της διεκδίκησης και υλοποίησης σχετικών προγραμμάτων, αλλά δεν υπάρχει συστηματοποιημένη καταγραφή των σχετικών στοιχείων.

- Το Τμήμα διοργανώνει ή/και συμμετέχει στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων που απευθύνονται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον;

Διοργάνωση και συμμετοχή στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων που απευθύνονται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον

Το τμήμα συμμετέχει στη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων που απευθύνονται στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (π.χ., συμμετοχή στο 5^ο Φεστιβάλ Αφήγησης Ολύμπου: <http://www.ece.uth.gr/main/el/node/844>).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση της συμβολής του Τμήματος στην τοπική, εθνική και περιφερειακή ανάπτυξη, στα θετικά σημεία συγκαταλέγεται η προσπάθεια συμμετοχής σε σχετικά προγράμματα και εκδηλώσεις, καθώς και οι προσπάθειες συνεργασίας με σχετικούς φορείς ή άλλα Τμήματα. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η απουσία προγραμματικών συμφωνιών συνεργασίας και η περιορισμένη εκπροσώπηση σε φορείς.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προσπάθεια του Τμήματος να παρακολουθήσει αλλά και να συμβάλει σε ζητήματα ανάπτυξης με αποτέλεσμα τη δραστηριοποίησή του σε ένα πεδίο δράσης που υπερβαίνει τα στενά όρια της ακαδημαϊκής κοινότητας. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί απουσία συστηματικής δραστηριοποίησης προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση.

7. Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα της στρατηγικής ακαδημαϊκής ανάπτυξής του, απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων που αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Ανάλυση κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων» Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα, (<http://www.adip.gr>).

Η απάντηση σε κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει, τουλάχιστον, να περιλαμβάνει:
 α) Ποια, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο
 β) Ποιες ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο

7.1 Πώς κρίνετε τη στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος;

- Ποια είναι η συμμετοχή της ακαδημαϊκής κοινότητας στη διαμόρφωση και παρακολούθηση της υλοποίησης, και στη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αναπτυξιακών του στρατηγικών;

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης συμμετέχει με εκπροσώπους του στην Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και συνδιαμορφώνει τους στόχους της Ακαδημαϊκής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου, που αφορούν το παρόν και το μέλλον των Τμημάτων και των Σχολών στο πλαίσιο ενός Στρατηγικού Σχεδιασμού για το μέλλον του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Στην Επιτροπή κατατίθενται και συζητούνται προτάσεις που αφορούν τις πιθανές συνέργειες μεταξύ των Τμημάτων, την ανάδειξη των ισχυρών στοιχείων των Τμημάτων και του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας ευρύτερα, την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων, τους τρόπους βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας με ανάδειξη καινοτόμων πρακτικών και μορφών ηλεκτρονικής εκπαίδευσης.

Στην τελευταία συνάντηση της Επιτροπής (2011) παρουσιάστηκαν τα δυνατά και αδύναμα σημεία του Πανεπιστημίου και των τμημάτων του, μέσα από μία ανάλυση SWOT (Strengths, Opportunities, Weaknesses, Threats) που είχε υλοποιηθεί από κάθε τμήμα χωριστά (2010), και συζητήθηκαν προτάσεις και στρατηγικές βελτιώσεων στο πλαίσιο ενός μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού. Αυτά τα σημεία λήφθηκαν υπόψη στην Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης που υποβλήθηκε το 2009-2010 και επηρέασαν τη διαμόρφωση του Οδηγού Σπουδών του Τμήματος, ο οποίος ανασχεδιάστηκε το 2010 με προσπάθειες βελτίωσης των αρνητικών σημείων.

Ενδεικτικά, βελτιώθηκαν ο εξοπλισμός στις αίθουσες διδασκαλίας, αναπτύχθηκε νέα ιστοσελίδα του ΠΤΠΕ (σε αγγλική και ελληνική μορφή) με δυνατότητα άμεσων παρεμβάσεων από τους διδάσκοντες και διδάσκουσες (ανάρτηση υλικού), μολονότι δεν αξιοποιήθηκε πλήρως, ενισχύθηκε η εξωστρέφεια του τμήματος με ποικίλες δράσεις. Επίσης, αναπτύχθηκε ηλεκτρονικό πρόγραμμα γραμματειακής υποστήριξης («ηλεκτρονική Γραμματεία», βλ. και 1.2.) με αποτέλεσμα την υπέρβαση δυσχερειών και καθυστερήσεων διαικπεραίωσης των διοικητικών θεμάτων, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους φοιτητές και τις φοιτήτριες και τέλος, την αποτελεσματικότερη επικοινωνία με τους συμβασιούχους διδάσκοντες και διδάσκουσες με βάση το Π.Δ. 407/80.

Από το 2011 η επιτροπή Στρατηγικής Ανάπτυξης του ΠΘ αδράνησε και σε συνδυασμό με το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον υπήρξε δυσπραγία σε όλους τους τομείς ανάπτυξης του ΠΘ και συνεπώς και του ΠΤΠΕ. Παράλληλα, οι διάφορες αλλαγές που έλαβαν χώρα στους νόμους για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση συνέτειναν σε πολλές περιπτώσεις σε μια ασάφεια ως προς το αντίστοιχο νομικό πλαίσιο και τις δυνατότητες για την πορεία του Τμήματος μέσα σε αυτό.

- Συγκεντρώνει και αξιοποιεί το Τμήμα τα απαιτούμενα για τον αποτελεσματικό

σχεδιασμό της ακαδημαϊκής ανάπτυξης του στοιχεία και δείκτες;

Από το 2009 γίνεται συστηματική καταγραφή στοιχείων που αφορούν το σχεδιασμό της ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος στο πλαίσιο της διαδικασίας εσωτερικής αξιολόγησης του Τμήματος (Ετήσιες Εκθέσεις και Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης). Από το 2011, τα στοιχεία αυτά καταγράφονται ψηφιακά στην πλατφόρμα ΜΟΔΙΠ (ΠΣΑΤ).

Η έκθεση υποβάλλεται στα μέλη του Τμήματος, στη ΜΟΔΙΠ του ΠΘ και στην ΑΔΙΠ. Ωστόσο, τα στοιχεία δεν συζητούνται εκτενώς με αποτέλεσμα να λαμβάνονται μόνο μερικώς υπόψη στο Στρατηγικό Σχεδιασμό του Τμήματος.

- Τι προσπάθειες κάνει το Τμήμα προκειμένου να προσελκύσει μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού υψηλού επιπέδου;

Το Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης προκήρυσσε θέσεις μελών ΔΕΠ και συμβασιούχων διδασκόντων με βάση τις ανάγκες του Προγράμματος Σπουδών και τις εξελίξεις στις Επιστήμες της Αγωγής με τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα και διαφάνεια (με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Τμήματος και του ΠΘ καθώς και με δημοσίευση στον Τύπο), ωστόσο από το 2011, η διαδικασία προσλήψεων έχει παγώσει από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ ταυτόχρονα οι σημαντικές περικοπές στους μισθούς αποτρέπουν την προσέλκυση συναδέλφων από το εξωτερικό. Ωστόσο, το ιδιαίτερα καλό κλίμα μεταξύ των συναδέλφων, των διοικητικών υπαλλήλων και των φοιτητών/τριών και οι πολλές δυνατότητες συνεργασίας που παρέχονται λόγω της διεπιστημονικότητας των αντικειμένων αποτελούν θετικά στοιχεία στην προσέλκυση συναδέλφων ακόμη και από άλλα Τμήματα του ΠΘ.

- Πώς συνδέεται ο προγραμματισμός προσλήψεων και εξελίξεων μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού με το σχέδιο ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος; Πόσους φοιτητές ζητάει τεκμηριωμένα το Τμήμα ανά έτος; Πόσοι φοιτητές τελικά σπουδάζουν ανά έτος και ποια είναι η προέλευσή τους ανά τρόπο εισαγωγής (εισαγωγικές εξετάσεις, μετεγγραφές, ειδικές κατηγορίες, κλπ);

Έως το 2011 οι θέσεις για νέες προσλήψεις συνδέονταν με τις ανάγκες εξυπηρέτησης ενός καινοτόμου Προγράμματος Σπουδών το οποίο καλύπτει πολλά σύγχρονα αντικείμενα, ωστόσο αυτές οι προσλήψεις δεν έχουν ολοκληρωθεί τόσο για μέλη ΔΕΠ όσο και για μέλη βοηθητικού προσωπικού. Για παράδειγμα, το μοναδικό μέλος ΕΕΔΙΠ που εκλέχθηκε το 2010 με υψηλά προσόντα δεν έχει ακόμη διορισθεί. Μεταξύ άλλων, αυτό έχει επίπτωση και στη στελέγχιση της αίθουσας Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πολυμέσων του Τμήματος. Άλλες θέσεις μελών ΔΕΠ που προκηρύχθηκαν και αφορούσαν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, το Θεατρικό Παιχνίδι κ.α. δεν έχουν ακόμη προχωρήσει από το Υπουργείο.

Τα τελευταία 10 χρόνια, το ΠΤΠΕ ζητάει από το Υπουργείο Παιδείας περίπου 80 φοιτητές και φοιτήτριες λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες υποδομές τόσο του Τμήματος όσο και των σχολείων που εξυπηρετούν το ιδιαίτερα εκτεταμένο πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης των φοιτητών (βλ. και Επιτομή Στοιχείων). Παρόλα αυτά, η σχετική απόφαση Υπουργείου ορίζει τους εισακτέους σε περίπου 120-140 φοιτητές και φοιτήτριες, αναλόγως το έτος. Ο βασικός αριθμός φοιτητών που επιλέγεται από το Υπουργείο προσαυξάνεται με φοιτητές από άλλες κατηγορίες όπως κατατακτκήριες εξετάσεις, άτομα με σοβαρές παθήσεις, από μεταγραφές κλπ. (βλ. και και Επιτομή Στοιχείων ή και αναλυτικότερα τον Πίνακα 3).

- Τι προσπάθειες κάνει το Τμήμα προκειμένου να προσελκύσει φοιτητές υψηλού επιπέδου;

Το ΠΤΠΕ οργανώνει ετησίως μεγάλο αριθμό ημερίδων, συνεδρίων και εκδηλώσεων (βλ. και http://www.ece.uth.gr/main/el/arxeio_ekdiloseon) με σκοπό το άνοιγμα στην εκπαιδευτική κοινότητα και την τοπική κοινωνία αλλά και την προσέλκυση φοιτητών για το Προπτυχιακό και Μεταπτυχιακό του Πρόγραμμα Σπουδών. Αυτές οι εκδηλώσεις λαμβάνουν πάντα δημοσιότητα και προσελκύουν μεγάλα ακροατήρια.

Πέρα από τον τοπικό Τύπο και τις προσκλήσεις που αποστέλλονται, οι εκδηλώσεις του Τμήματος αναρτώνται στην ιστοσελίδα του καθώς και στην ιστοσελίδα του ΠΘ. Ομοίως, ανακοινώνονται τα πεπραγμένα στις ημερίδες, στα συνέδρια και τις εκδηλώσεις του Τμήματος.

Επίσης, τα τελευταία χρόνια το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει θεσπίσει ημέρες γνωριμίας με τα ακαδημαϊκά τμήματα για μαθητές και μαθήτριες στις πρωτεύουσες όλων των νομών της Θεσσαλίας, στις οποίες το ΠΤΠΕ συμμετέχει με ελκυστικές και αναλυτικές παρουσιάσεις. Ακόμη, αξιοποιείται ο θεσμός των κατατακτηρίων, ώστε να εισαχθούν στο Τμήμα οι καλύτεροι φοιτητές και φοιτήτριες οι οποίοι καθώς προέρχονται από διαφορετικά Τμήματα, προσδίδουν στο Τμήμα διαφορετικές οπτικές των ποικίλων αντικειμένων.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Από τα παραπάνω διακρίνονται αρκετά θετικά σημεία. Συνοπτικά, το Τμήμα καταβάλλει πολλές και διαφορετικού είδους προσπάθειες στην κατεύθυνση της ακαδημαϊκής του ανάπτυξης (π.χ., εργασίες Επιτροπών, συγκέντρωση στοιχείων, εκδηλώσεις).

Ως αρνητικό σημείο θα μπορούσε να θεωρηθεί η σε κάποια σημεία ελλιπής επεξεργασία όλων των πληροφοριών και εξελίξεων (βλ., π.χ., συζήτηση για ενσωμάτωση στοιχείων στο Στρατηγικό Σχεδιασμό). Όπως έχει παρατηρηθεί και σε άλλες ενότητες όμως, η ύπαρξη σχετικών διαδικασιών προϋποθέτει πόρους (π.χ., ανθρώπινο δυναμικό και αντίστοιχο χρόνο εργασίας), οι οποίοι είναι μάλλον ζητούμενοι.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Το Τμήμα δημιουργεί τη βάση προκειμένου να μπορεί να αναπτυχθεί προς διάφορες κατευθύνσεις. Αρκετοί κίνδυνοι για την ακαδημαϊκή ανάπτυξη του Τμήματος προέρχονται έξωθεν. Για παράδειγμα, εκτός από το γενικό οικονομικό περιβάλλον και τη στάση διορισμών, το Τμήμα δεν μοιάζει να μπορεί να αποφύγει την εισαγωγή περίπου διπλάσιου αριθμού φοιτητών από αυτόν που εισηγείται με τεκμηριωμένο τρόπο.

7.2. Πώς κρίνετε τη διαδικασία διαμόρφωσης στρατηγικής ακαδημαϊκής ανάπτυξης του Τμήματος;

- Υπάρχει διαδικασία διαμόρφωσης συγκεκριμένου βραχυ-μεσοπρόθεσμου (λ.χ. 5ετούς) σχεδίου ανάπτυξης; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε ότι είναι η διαδικασία αυτή;

Με βάση το πρώτο σκέλος της 7.1. φαίνεται ότι, ειδικά από το 2011, το ευρύτερο περιβάλλον και οι υπάρχουσες συνθήκες μειώνουν σημαντικά τη δυνατότητα βραχυπρόθεσμων ουσιαστικών σχεδιασμών. Επιπλέον αυτού, υπάρχει μάλλον εν γένει υπερβολική εξάρτηση (π.χ., διαδικασιών) από το Υπουργείο Παιδείας σε συνδυασμό με αρκετή γραφειοκρατία. Αυτά, επί της ουσίας είναι σε θέση έως και να ματαιώσουν τους σχεδιασμούς του Τμήματος. Για παράδειγμα, το 2010 υποβλήθηκε στο Υπουργείο, στη Διεύθυνση Μεταπτυχιακών Σπουδών, Σχέδιο Υπουργικής Απόφασης με πρόταση αλλαγής τίτλου και προγράμματος σπουδών, αποφάσεις που είχαν ληφθεί με βάσει τις αξιολογήσεις των φοιτητών/τριών του ΠΜΣ αλλά και αιτήματα από την ευρύτερη κοινότητα (βλ. και 3.2.3.). Υπήρχε η προσδοκία ότι η αλλαγή αυτή ότι θα μπορούσε να οδηγήσει στην προσέλκυση φοιτητών και από άλλους επιστημονικούς τομείς. Μετά από 2 χρόνια αναμονής, το Υπουργείο απέρριψε την εισήγηση του Τμήματος (βλ. και 3.2.3.).

Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ότι το Τμήμα βρίσκεται ήδη από το 2012-13 σε

διαδικασία σχεδιασμού νέου Προγράμματος Σπουδών (βλ. 2.3.1.), το οποίο προγραμματίζεται να τεθεί σε ισχύ από την ακαδημαϊκή χρονιά 2014-15. Με το νέο αυτό πρόγραμμα θα επαναπροσδιοριστούν οι σκοποί και οι προσανατολισμοί του Τμήματος λαμβάνοντας υπόψη τις νέες κοινωνικές, εκπαιδευτικές και οικονομικές συγκυρίες. Οι μέχρι τώρα συζητήσεις μεταξύ των μελών ΔΕΠ του Τμήματος τείνουν να έχουν ως ένα βασικό κριτήριο την ευελιξία του Προγράμματος Σπουδών (π.χ., λήψη υπόψη ενδεχόμενων μελλοντικών αποχωρήσεων μελών ΔΕΠ, μικρότερο συνολικό αριθμό μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου, συνδιδασκαλίες κλπ.).

- Υπάρχει διαδικασία παρακολούθησης αυτού του σχεδίου ανάπτυξης; Πόσο αποτελεσματική κρίνετε ότι είναι;

Όπως ήδη σημειώθηκε στην 7.1. το ΠΤΠΕ συγκεντρώνει ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα από τις ετήσιες εκθέσεις αξιολόγησης, η αξιοποίηση των οποίων δεν είναι πάντα εφικτή λόγω των συνθηκών που αναφέθηκαν.

- Υπάρχει διαδικασία δημοσιοποίησης αυτού του σχεδίου ανάπτυξης και των αποτελεσμάτων του;

Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας έχει ξεκινήσει ένας διάλογος για το Στρατηγικό Σχεδιασμό του Πανεπιστημίου μέσα από το νέο πλαίσιο για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ο οποίος όμως βρίσκεται σε αρχικά στάδια και τα δεδομένα δεν έχουν ακόμη δημοσιοποιηθεί.

Θετικά και αρνητικά σημεία / Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Τα θετικά και αρνητικά, οι ευκαιρίες αξιοποίησης και οι κίνδυνοι έχουν αρκετά κοινά με όσα αναγράφηκαν στο 7.1., δηλ. αυξημένες προσπάθειες του Τμήματος, έλλειψη πόρων, ύπαρξη βάσης για ανάπτυξη και εξωτερικές επιρροές και παρεμβάσεις που εμποδίζουν την ανάπτυξη του Τμήματος.

8. Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

Στην ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να αναλύσει κριτικά και να αξιολογήσει την ποιότητα των διοικητικών υπηρεσιών και των υποδομών του, απαντώντας σε μια σειρά ερωτήσεων που αντιστοιχούν επακριβώς στα κριτήρια αξιολόγησης που περιγράφονται στο έντυπο «Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Ανάλυση κριτηρίων Διασφάλισης Ποιότητας Ακαδημαϊκών Μονάδων» Έκδοση 2.0, Ιούλιος 2007, ΑΔΙΠ, Αθήνα, (<http://www.adip.gr>).

Η απάντηση σε κάθε μία από τις ερωτήσεις πρέπει, τουλάχιστον, να περιλαμβάνει:

α) Ποια, κατά τη γνώμη του Τμήματος, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος ως προς το αντίστοιχο κριτήριο

β) Ποιες ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία διακρίνει το Τμήμα ως προς το αντίστοιχο κριτήριο

8.1. Πώς κρίνετε την αποτελεσματικότητα των διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών;

- Πώς είναι στελεχωμένη και οργανωμένη η Γραμματεία του Τμήματος και των Τομέων;

Στελέχωση της Γραμματείας του Τμήματος και των τομέων

Η γραμματεία του τμήματος είναι στελεχωμένη με τρία (3) άτομα (βλ. Πίνακα 1), ενώ υπάρχει επίσης και ένα άτομο που στελεχώνει τη γραμματεία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Το Τμήμα διαθέτει άτυπους τομείς και δεν υπάρχει στελέχωσή τους με διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες.

Σχετικά με την οργάνωση της Γραμματείας, υπάρχει επιμερισμός αρμοδιοτήτων στα μέλη του προσωπικού (βλ. σχετικά, <http://www.ece.uth.gr/main/el/adminstaff-el>).

- Πόσο αποτελεσματικές θεωρείτε πως είναι οι παρεχόμενες υπηρεσίες και το ωράριο λειτουργίας της Γραμματείας του Τμήματος και των Τομέων για την εξυπηρέτηση των αναγκών του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών;

Βαθμός αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και ωράριο λειτουργίας της Γραμματείας του Τμήματος και των Τομέων για την εξυπηρέτηση των αναγκών του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών

Η Γραμματεία έχει ως ωράριο λειτουργίας το ωράριο που έχει η διοίκηση του ΠΘ (ωράριο Δημοσίου). Σε περιπτώσεις που υπάρχουν αυξημένες ανάγκες αυτό ενίοτε τροποποιείται ή παρατείνεται. Συχνά, οι αυξημένες ανάγκες λόγω του μεγάλου αριθμού φοιτητών/τριών, αλλά και η έλλειψη επαρκούς εκπαιδευμένου προσωπικού, καθιστούν δύσκολη την ανταπόκριση του προσωπικού της γραμματείας στην κάλυψη αυτών των αναγκών και επιτακτική την αναγκαιότητα για περαιτέρω κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό.

- Πόσο αποτελεσματική είναι η συνεργασία των διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος με εκείνες της κεντρικής διοίκησης του Ιδρύματος; Πόσο ικανοποιητική για τις ανάγκες του Τμήματος είναι:
  - (α) η οργάνωση και το ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;
  - (β) οι Υπηρεσίες Πληροφόρησης;

Αποτελεσματικότητα συνεργασίας διοικητικών υπηρεσιών του Τμήματος με εκείνες της κεντρικής διοίκησης του Ιδρύματος. Βαθμός ικανοποίησης αναγκών του τμήματος από:

(α) την οργάνωση και το ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;

Η οργάνωση (κατανομή με βάση τις επιμέρους ειδικότητες του υπάρχοντος προσωπικού, βλ. σχετικά: <http://www.lib.uth.gr/LWS/el/ls/stf.asp>) και το ωράριο λειτουργίας της βιβλιοθήκης (Κεντρική Βιβλιοθήκη, ωράριο λειτουργίας: 8.15-20.00) (http://www.lib.uth.gr/LWS/el/el_hp.asp) συμβάλουν στην ικανοποίηση των αναγκών του Τμήματος. Σημαντικές δυσκολίες έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια (2009-έως σήμερα) στη βάση των αυξανόμενων περικοπών σε πόρους και στη βάση της συνεπαγόμενης μη επαρκούς ανανέωσης του υλικού της Βιβλιοθήκης.

(β) τις Υπηρεσίες Πληροφόρησης;

Οι ανάγκες του Τμήματος ικανοποιούνται σε γενικές γραμμές από τις υπηρεσίες πληροφόρησης (δεν υπάρχουν στοιχεία συστηματικής αξιολόγησης της ικανοποίησης από τις υπηρεσίες πληροφόρησης).

- Πώς είναι στελεχωμένα και πώς οργανώνονται τα Εργαστήρια ή/και τα Σπουδαστήρια του Τμήματος;

Στελέχωση και οργάνωση Εργαστηρίων και Σπουδαστηρίων τμήματος

Σχετικά με τη στελέχωση/οργάνωση των εργαστηρίων, ένα μέλος ΔΕΠ έχει θέση διευθυντή/τριας του εκάστοτε εργαστηρίου, ενώ στο κάθε εργαστήριο ως μέλη υπάρχουν και άλλα μέλη ΔΕΠ (βλ. επίσης ενότητα 5.3). Το εργαστήριο Θετικών Επιστημών και Τεχνολογιών διαθέτει επίσης επιμέρους τομείς (Μονάδα «Εκπαίδευση στις Φυσικές Επιστήμες και το Περιβάλλον», Μονάδα «Μαθησιακή Τεχνολογία και Εκπαίδευση στα Μαθηματικά» και Μονάδα «Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας»). Τα εργαστήρια δεν διαθέτουν προσωπικό για γραμματειακή και τεχνική υποστήριξη.

Το Τμήμα δεν διαθέτει σπουδαστήρια.

- Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε πως είναι η λειτουργία τους;

Αποτελεσματικότητα λειτουργίας τους

Παρά την ανεπάρκεια σε χώρους, εξοπλισμό, υποδομές και προσωπικό (τεχνική και γραμματειακή υποστήριξη), τα εργαστήρια του Τμήματος επιτυγχάνουν να παράγουν ερευνητικό έργο.

- Πώς υποστηρίζονται οι υποδομές και υπηρεσίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών του Τμήματος; Πόσο αποτελεσματικές είναι;

Υποστήριξη υποδομών και υπηρεσιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών τμήματος

Το Τμήμα διαθέτει μόνιμο ένα μέλος ΕΤΕΠ όχι όμως περαιτέρω εξειδικευμένο προσωπικό για την υποστήριξη υποδομών και υπηρεσιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, αλλά οι σχετικές ανάγκες καλύπτονται εν μέρει (π.χ. αποσπασμένος εκπαιδευτικός για κάλυψη αναγκών σε υπηρεσίες πληροφορικής).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η ύπαρξη διακριτού προσωπικού γραμματειακής υποστήριξης για προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών και η ευελιξία του προσωπικού για την κάλυψη αναγκών κατά περίπτωση και εκτός ωραρίου. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι ελλείψεις σε εξειδικευμένο και κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό, η απουσία συστηματικής μελέτης και σχεδιασμού οργανογράμματος των υπηρεσιών και οι ελλείψεις σε χώρους και υποδομές (εργαστήρια, σπουδαστήρια).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η σημαντική προσπάθεια που καταβάλλεται για την κάλυψη των υπαρχουσών αναγκών, παρά τις δεδομένες αντιξοότητες, καθώς συμβάλλει στην κατά το δυνατό απρόσκοπτη υποστήριξη της λειτουργίας του Τμήματος σε διοικητικό επίπεδο. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν γενικότερες δυσχέρειες στις λειτουργίες του Τμήματος (π.χ., καθυστερήσεις, επιπλέον φόρτος των μελών ΔΕΠ με γραμματειακού τύπου αρμοδιότητες και η μη επαρκής υποστήριξή τους στα διοικητικά τους καθήκοντα).

8.2. Πώς κρίνετε τις υπηρεσίες φοιτητικής μέριμνας;

- Πώς εφαρμόζεται ο θεσμός του Σύμβουλου Καθηγητή;

Τρόπος εφαρμογής θεσμού Σύμβουλου Καθηγητή

Στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους για κάθε πρωτοετή φοιτητή/τρια ορίζεται ένας Σύμβουλος Καθηγητής/τρια, ο οποίος/α ενημερώνεται από τη γραμματεία για τους φοιτητές/τριες που έχει αναλάβει. Κάθε μέλος ΔΕΠ αναλαμβάνει την ευθύνη για περίπου 15 φοιτητές/τριες ανά έτος (συνολικός αριθμός: 60). Ο αριθμός αυτός συνεπώς καθιστά δύσκολη τη δυνατότητα αντπόκρισης από πλευράς μελών ΔΕΠ, παρά την περιορισμένη χρήση του θεσμού από πλευράς φοιτητών/τριών.

- Πόσο αποτελεσματικά υποστηρίζεται η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών;

Βαθμός αποτελεσματικότητας υποστήριξης της πρόσβασης των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών

Το Τμήμα διαθέτει αίθουσα Η/Υ και πολυμέσων που εξυπηρετεί τις ανάγκες των φοιτητών/τριών για πρόσβαση σε Η/Υ και στο διαδίκτυο (συνολικός αριθμός σταθμών: 25) (<http://www.ece.uth.gr/main/el/node/352>). Το Τμήμα διαθέτει περιορισμένο εξειδικευμένο προσωπικό για την υποστήριξη της λειτουργίας της αίθουσας, αλλά και γενικότερα για την υποστήριξη διδασκόντων και διδασκομένων στη χρήση νέων τεχνολογιών (συνολικά, ένα μέλος ΕΤΕΠ, ένας τεχνικός για ορισμένες ημέρες και ώρες σε εβδομαδιαία βάση, ενώ διέθετε και έναν αποσπασμένο εκπαιδευτικό).

Οι αίθουσες διδασκαλίας διαθέτουν wi-fi, αλλά όχι όλα τα γραφεία των μελών ΔΕΠ. Ένα μέρος των αναγκών καλύπτεται κεντρικά μέσω της υπηρεσίας του Κέντρου Δικτύου Τηλεματικής (<http://www.noc.uth.gr/>) (ζητήματα τεχνικής υποστήριξης). Συνεπώς, η υποστήριξη της πρόσβασης των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη χρήση

τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών είναι περιορισμένη.

- Υπάρχει υπηρεσία υποστήριξης των εργαζόμενων φοιτητών; Πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία της;

Υπηρεσία υποστήριξης των εργαζόμενων φοιτητών και βαθμός αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της

Δεν υπάρχει συγκεκριμένη υπηρεσία υποστήριξης των εργαζόμενων φοιτητών/τριών, αλλά υπάρχει συνεννόηση με τους/τις διδάσκοντες/ουσες και διαχείριση σχετικών ζητημάτων στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

- Υπάρχει υπηρεσία υποστήριξης των περισσότερο αδύναμων φοιτητών και εκείνων που δεν ολοκληρώνουν εμπρόθεσμα τις σπουδές τους; Πόσο αποτελεσματική είναι η λειτουργία της;

Υπηρεσία υποστήριξης των περισσότερο αδύναμων φοιτητών και εκείνων που δεν ολοκληρώνουν εμπρόθεσμα τις σπουδές τους και βαθμός αποτελεσματικότητας της λειτουργίας της

Δεν υπάρχει συγκεκριμένη υπηρεσία υποστήριξης, αλλά στο σύνολό τους τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος είναι διαθέσιμα για υποστήριξη σε άτυπη βάση. Όσον αφορά αδυναμίες που παρουσιάζονται σε Φοιτητές με ειδικές Ανάγκες, βλ. 8.3.

- Παρέχονται υποτροφίες στους άριστους φοιτητές ή σε ειδικές κατηγορίες φοιτητών (πέραν των υποτροφιών του ΙΚΥ);

Παροχή υποτροφιών στους άριστους φοιτητές ή σε ειδικές κατηγορίες φοιτητών (πέραν των υποτροφιών του ΙΚΥ)

Το ΠΜΣ χορηγεί υποτροφία που αναλογεί στα διδάκτρα ενός εξαμήνου στις 10 πρώτες φοιτήτριες με βάση τη συνολική βαθμολογία εισαγωγής τους στο πρόγραμμα.

- Υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική του Τμήματος για την ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων στο Τμήμα φοιτητών; Πόσο αποτελεσματική είναι;

Ύπαρξη συγκεκριμένης πολιτικής του Τμήματος για την ομαλή ένταξη των νεοεισερχόμενων στο Τμήμα φοιτητών και βαθμός αποτελεσματικότητάς της

Κάθε χρόνο το Τμήμα διοργανώνει τελετή υποδοχής πρωτοετών φοιτητών/τριών, στο πλαίσιο της οποίας γίνεται γνωριμία με τους/τις διδάσκοντες/ουσες του τμήματος, καθώς και μια συνοπτική παρουσίαση όλων των απαραίτητων πληροφοριών (π.χ. παρουσίαση του προφίλ του τμήματος, ενημέρωση για τον Οδηγό Σπουδών, για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και τη χρήση τους, κ.λπ.). Επιπλέον, το πρόγραμμα σπουδών του πρώτου έτους είναι κατάλληλα διαμορφωμένο ώστε να εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στο συνολικό πλαίσιο, ενώ ο θεσμός του/της Συμβούλου Καθηγητή/τριας λειτουργεί επίσης υποστηρικτικά.

- Πώς συμμετέχουν οι φοιτητές στη ζωή του Τμήματος και του Ιδρύματος γενικότερα;

Συμμετοχή των φοιτητών/τριών στη ζωή του Τμήματος και του Ιδρύματος

γενικότερα

Οι φοιτητές/τριες του τμήματος συμμετέχουν σε εκδηλώσεις που οργανώνονται από το τμήμα (επιστημονικά συνέδρια, δράσεις παρέμβασης στην κοινότητα, συνεργασία με ΚΠΠ φορείς).

- Πώς υποστηρίζονται ειδικά οι αλλοδαποί φοιτητές που μετακινούνται προς το Τμήμα;

Τρόποι υποστήριξης ειδικά των αλλοδαπών φοιτητών/τριών που μετακινούνται προς το Τμήμα

Η υποστήριξη των αλλοδαπών φοιτητών/τριών γίνεται μέσω της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Θεμάτων, που αναλαμβάνει την πληροφόρησή τους για θέματα σπουδών, διαμονής κ.λπ. Επιπλέον, υπάρχει συνεργασία με τους/τις διδάσκοντες με στόχο την υποστήριξή τους κατά τη συμμετοχή τους στα μαθήματα (ανάθεση εργασιών για εκπόνηση στην αγγλική γλώσσα).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση των υπηρεσιών φοιτητικής μέριμνας, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η ύπαρξη του θεσμού του Συμβούλου Καθηγητή/τριας, η ύπαρξη πολιτικής για την υποδοχή των νεοεισερχόμενων φοιτητών/τριών και η ύπαρξη διαθεσιμότητας από πλευράς μελών ΔΕΠ για την υποστήριξη ειδικών περιπτώσεων (π.χ. εργαζόμενοι φοιτητές/τριες). Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η απουσία συγκεκριμένων υπηρεσιών για την υποστήριξη ομάδων όπως οι αδύναμοι/ες ή οι εργαζόμενοι/ες φοιτητές/τριες.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η υποστήριξη από πλευράς Τμήματος ζητημάτων φοιτητικής μέριμνας, ενώ στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η μη επαρκής υποστήριξη συγκεκριμένων ομάδων φοιτητών/τριών που προκύπτει ενδεχομένως από την απουσία σχετικών υπηρεσιών.

8.3. Πώς κρίνετε τις υποδομές πάσης φύσεως που χρησιμοποιεί το Τμήμα;

- **Επάρκεια και ποιότητα των τεκμηρίων της βιβλιοθήκης**

Από το 2010 καμία από τις παραγγελίες βιβλίων δεν έχει προχωρήσει λόγω περικοπών σε πόρους, ενώ κατά διαστήματα για τους ίδιους λόγους έχει υπάρξει διακοπή πρόσβασης σε διεθνή περιοδικά και βάσεις δεδομένων. Συνεπώς, παρά την ποιότητα των υπάρχοντων τεκμηρίων υπάρχουν σοβαρά και πολύ σημαντικά προβλήματα στην απαιτούμενη ανανέωσή τους.

- **Επάρκεια και ποιότητα κοινόχρηστου τεχνικού εξοπλισμού**

Λόγω της μη συστηματικής συντήρησης του εξοπλισμού και της απουσίας μόνιμου σχετικού προσωπικού, ο υπάρχων εξοπλισμός αν και επαρκεί για την κάλυψη ορισμένων αναγκών, χρήζει περαιτέρω βελτίωσης (π.χ. δεν υπάρχει σταθερός εξοπλισμός σε όλες τις αίθουσες διδασκαλίας και ως προς αυτόν που είναι διαθέσιμος υπάρχουν μηχανήματα που χρειάζονται συντήρηση ή ανανέωση).

- **Επάρκεια και ποιότητα χώρων και εξοπλισμού σπουδαστηρίων**

Το τμήμα δεν διαθέτει σπουδαστήρια.

- **Επάρκεια και ποιότητα γραφείων διδασκόντων**

Η κατανομή των χώρων γραφείων των διδασκόντων/ουσών δεν είναι ισοδύναμη (ύπαρξη πολύ μικρών γραφείων που δεν παρέχουν δυνατότητες για συνεργασίες με φοιτητές/τριες και πολύ μεγάλων γραφείων), ενώ σχεδόν οι μισοί/ες διδάσκοντες/ουσες έχουν γραφεία σε κτήριο (Κουμουνδούρου) εκτός του κεντρικού κτηρίου του Πανεπιστημίου (συγκρότημα Παπαστράτου) όπου βρίσκονται οι αίθουσες διδασκαλίας. Στο κτήριο αυτό δεν υπάρχει φύλαξη, υπάρχουν προβλήματα θέρμανσης και επαρκούς φωτισμού. Συνεπώς, η υπάρχουσα κατάσταση δεν καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες των μελών ΔΕΠ σε χώρους γραφείων.

- **Επάρκεια και ποιότητα χώρων Γραμματείας Τμήματος και Τομέων**

Η Γραμματεία του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών και η Γραμματεία του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών διαθέτουν ξεχωριστούς, αυτόνομους χώρους που επαρκούν, αν και δεν υπάρχει αποθηκευτικός χώρος. Το Τμήμα διαθέτει άτυπους τομείς που δεν έχουν συγκεκριμένους χώρους στέγασης.

- **Επάρκεια και ποιότητα χώρων συνεδριάσεων**

Το Τμήμα αξιοποιεί κοινόχρηστο χώρο (δυνατότητα χωρητικότητας περίπου 25 ατόμων), η χωρητικότητα του οποίου επαρκεί οριακά για τη διεξαγωγή των Γενικών Συνελεύσεων. Επιπλέον, ενίοτε δημιουργούνται προβλήματα διαθεσιμότητας του χώρου, λόγω αυξημένων αναγκών (χρήση του χώρου και από άλλα Τμήματα).

- **Επάρκεια και ποιότητα άλλων χώρων (διδασκαλεία, πειραματικά σχολεία, μουσεία, αρχεία, αγροκτήματα, εκθεσιακοί χώροι κλπ)**

Λόγω απουσίας χώρου, και όπως αναφέρεται και στην προηγούμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (2009), δεν έχει ικανοποιηθεί μέχρι σήμερα πάγιο αίτημα του τμήματος για λειτουργία πειραματικού νηπιαγωγείου, το οποίο έχει ιδρυθεί από το 1996 (ΦΕΚ 657/30-7-1996). Το Τμήμα έχει ικανοποιητικές συνεργασίες με άλλους χώρους όπως, π.χ. Μουσεία (π.χ. Αθανασάκειο Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου).

- **Επάρκεια και ποιότητα υποδομών ΑΜΕΑ**

Στους κοινόχρηστους χώρους του ΠΘ (συγκρότημα Παπαστράτου) υπάρχουν υποδομές για ΑΜΕΑ (π.χ. ειδικές ράμπες), ενώ την ενασχόληση για σχετικά θέματα έχει αναλάβει ειδική δομή του ΠΘ (<http://prosvasi.uth.gr/>), στην οποία συμμετέχει μέλος ΔΕΠ του Τμήματος που ασχολείται με την ειδική αγωγή, ενώ το Τμήμα διαθέτει και σχετική Επιτροπή.

- Πώς εξασφαλίζεται η πρόσβαση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σε υποδομές και εξοπλισμό του Ιδρύματος;

Τρόποι εξασφάλισης της πρόσβασης των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας σε υποδομές και εξοπλισμό του Ιδρύματος

Η πρόσβαση είναι ελεύθερη και σε περιπτώσεις που χρειάζεται γίνεται συνεννόηση και προγραμματισμός χρήσης μέσω επαφής με συγκεκριμένη διοικητική υπηρεσία (π.χ. χρήση αμφιθέατρων Ιδρύματος για διενέργεια επιστημονικών συνεδρίων).

Θετικά και αρνητικά σημεία:

Σχετικά με την αποτίμηση των υποδομών πάσης φύσεως που χρησιμοποιεί το Τμήμα, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η ύπαρξη ξεχωριστών χώρων για ατομικά γραφεία των μελών ΔΕΠ. Στα αρνητικά σημεία συγκαταλέγονται τα σοβαρά πρόσφατα προβλήματα σε σχέση με την ανανέωση του υλικού της βιβλιοθήκης, αλλά και οι ελλείψεις σε χώρους και κοινόχρηστο εξοπλισμό/υποδομές.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η δυνατότητα των μελών ΔΕΠ να έχουν ατομικό χώρο ως προσωπικό τους γραφείο. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν δυσχέρειες όσον αφορά τη λειτουργικότητα του Τμήματος, αλλά και την ερευνητική δραστηριότητα των μελών ΔΕΠ σε διάφορα επίπεδα (π.χ. ελλείψεις στη βιβλιοθήκη), που προκύπτει από τις ελλείψεις σε εξοπλισμό και σχετικές υποδομές.

8.4. Πώς κρίνετε τον βαθμό αξιοποίησης νέων τεχνολογιών από τις διάφορες υπηρεσίες του Τμήματος (πλην εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου);

- Ποιες από τις λειτουργίες του Τμήματος υποστηρίζονται από ΤΠΕ;

Λειτουργίες του τμήματος που υποστηρίζονται από ΤΠΕ

- Παροχή πληροφοριών σχετικά με το τμήμα και το προσωπικό (π.χ. διδάσκοντες/ουσες) στην ιστοσελίδα του Τμήματος
- Ενημέρωση φοιτητών/τριών για ζητήματα που αφορούν συνολικά τη λειτουργία του Τμήματος (ανάρτηση ανακοινώσεων στην ιστοσελίδα του τμήματος)
- Διάχυση πληροφοριών για δραστηριότητες Τμήματος (ενημέρωση ιστοσελίδας)
- Ηλεκτρονική δήλωση μαθημάτων
- Το σύστημα διανομής συγγραμμάτων ΕΥΔΟΞΟΣ
- Η ηλεκτρονική καταχώρηση βαθμολογίας
- Ηλεκτρονική Γραμματεία
- Καταγραφή στοιχείων για την εσωτερική αξιολόγηση (ΠΣΑΤ)

- Ποιες από αυτές και πόσο χρησιμοποιούνται από τις διοικητικές υπηρεσίες, τους φοιτητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος;

Λειτουργίες του τμήματος που υποστηρίζονται από ΤΠΕ και βαθμός χρήσης τους από τις διοικητικές υπηρεσίες, τους φοιτητές και το ακαδημαϊκό προσωπικό του Τμήματος

Γίνεται χρήση όλων των παραπάνω υπηρεσιών σε σημαντικό βαθμό από διοικητικές υπηρεσίες, φοιτητές/τριες και ακαδημαϊκό προσωπικό.

- Πόσα μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος διαθέτουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο;

Αριθμός μελών ακαδημαϊκού προσωπικού του τμήματος που διαθέτει ιστοσελίδα

στο διαδίκτυο

Υπάρχουν μέλη του Τμήματος που διαθέτουν προσωπική ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, αλλά δεν υπάρχει συστηματοποιημένη, έγκυρη καταγραφή.

- Πόσο συχνά ανανεώνεται ο ιστότοπος του Τμήματος στο διαδίκτυο;

Συχνότητα ανανέωσης ιστότοπου του Τμήματος στο διαδίκτυο

Σε εβδομαδιαία βάση γίνεται ανανέωση των αναρτημένων ανακοινώσεων, ενώ γενικότερα, κατά διαστήματα γίνεται ανανέωση συγκεκριμένων ενοτήτων μετά από σχετική συζήτηση στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος (π.χ. πρόταση για επικαιροποίηση βιογραφικών σημειωμάτων μελών ΔΕΠ) ή μετά από πρωτοβουλία συγκεκριμένων επιτροπών (π.χ. ανανέωση των πληροφοριών σχετικά με το ΠΜΣ μετά από πρωτοβουλία της επιτροπής ΠΜΣ).

Θετικά και αρνητικά σημεία:

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού αξιοποίησης νέων τεχνολογιών από τις υπηρεσίες του Τμήματος, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η αξιοποίησή τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό σε θέματα που αφορούν την ενημέρωση του προσωπικού ή των φοιτητών/τριών του Τμήματος. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η μέχρι στιγμής απουσία διερεύνησης και άλλων εναλλακτικών τρόπων αξιοποίησης ΤΠΕ (π.χ. εκσυγχρονισμός μηχανοργάνωσης Γραμματείας).

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά:

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η εναρμόνιση του Τμήματος με σύγχρονους τρόπους μετάδοσης πληροφοριών σχετικά με τη λειτουργία του. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η μη περαιτέρω αξιοποίηση των υπαρχουσών δυνατοτήτων.

8.5. Πώς κρίνετε τον βαθμό διαφάνειας και την αποτελεσματικότητα στη χρήση υποδομών και εξοπλισμού;

- Γίνεται ορθολογική χρήση των διαθέσιμων υποδομών του Τμήματος; Πώς διασφαλίζεται;

Ορθολογική χρήση διαθέσιμων υποδομών του Τμήματος και διασφάλισή της

Το Τμήμα, ιδιαίτερα κατά την τελευταία τριετία προσπαθεί να κάνει ορθολογική χρήση των υπαρχουσών υποδομών. Γενικότερα η διαδικασία διασφάλισής της που ακολουθείται είναι η προσπάθεια για διαφανή συζήτηση του τρόπου αξιοποίησης των υποδομών στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης, μετά από εισηγήσεις σχετικών Επιτροπών.

- Γίνεται ορθολογική χρήση του διαθέσιμου εξοπλισμού του Τμήματος; Πώς διασφαλίζεται;

Ορθολογική χρήση διαθέσιμου εξοπλισμού του Τμήματος και διασφάλισή της

Η διασφάλιση της ορθολογικής χρήσης του διαθέσιμου εξοπλισμού του Τμήματος γίνεται μέσω της προσπάθειας για διαφανείς διαδικασίες αξιοποίησης του υπάρχοντος εξοπλισμού, αλλά και ανανέωσής του, με σχετική συζήτηση στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης.

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού διαφάνειας και αποτελεσματικότητας στη χρήση υποδομών και εξοπλισμού, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η προσπάθεια διασφάλισης διαδικασιών και συγκεκριμένου θεσμοθετημένου πλαισίου (Γενική Συνέλευση) για τη διαχείριση των σχετικών θεμάτων. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η απουσία συστηματικής διαδικασίας οργάνωσης και αποτίμησης των απαιτούμενων στοιχείων για τη λήψη σχετικών αποφάσεων.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προσπάθεια διασφάλισης της διαφάνειας σχετικά με ζητήματα που αφορούν εξοπλισμό και υποδομές και η συνεπαγόμενη ενδεχόμενη συμβολή της στην ορθολογική διαχείριση πόρων. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η δυσκολία στη διασφάλιση ορθολογικότητας και ισορροπημένης κατανομής υποδομών και εξοπλισμού στη βάση της απουσίας συστηματοποιημένης διαδικασίας διαχείρισης του σχετικού θέματος.

8.6. Πώς κρίνετε τον βαθμό διαφάνειας και την αποτελεσματικότητα στη διαχείριση οικονομικών πόρων;

- Προβλέπεται διαδικασία σύνταξης και εκτέλεσης προϋπολογισμού του Τμήματος; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται;

Πρόβλεψη διαδικασίας σύνταξης και εκτέλεσης προϋπολογισμού Τμήματος και αποτελεσματικότητα εφαρμογής

Γενικότερα, αποφάσεις για οικονομικά θέματα λαμβάνονται στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης. Αυτό ισχύει και για τον προϋπολογισμό του Τμήματος. Σημειώνεται όμως, ότι τα τελευταία έτη ουσιαστικά δεν υφίσταται προϋπολογισμός Τμήματος.

- Προβλέπεται διαδικασία κατανομής πόρων; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται;

Πρόβλεψη διαδικασίας κατανομής πόρων και αποτελεσματικότητα εφαρμογής

Η διαδικασία κατανομής και διάθεσης των πόρων του Τμήματος αποφασίζεται στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης. Σημειώνεται όμως, ότι τα τελευταία έτη ουσιαστικά δεν υφίστανται οικονομικοί πόροι.

- Προβλέπεται διαδικασία απολογισμού; Πόσο αποτελεσματικά εφαρμόζεται;

Πρόβλεψη διαδικασίας απολογισμού και αποτελεσματικότητα εφαρμογής

Στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης δίνεται η δυνατότητα συζήτησης και έγκρισης προϋπολογισμού (π.χ. οικονομική διαχείριση εσόδων από το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών).

Θετικά και αρνητικά σημεία

Σχετικά με την αποτίμηση του βαθμού διαφάνειας και αποτελεσματικότητας στη διαχείριση οικονομικών πόρων, στα θετικά σημεία συγκαταλέγονται η προσπάθεια διασφάλισης διαφάνειας μέσω διαδικασιών έγκρισης στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης. Στα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η απουσία συστηματικής διαδικασίας συλλογής, επεξεργασίας και αποτίμησης των σχετικών στοιχείων.

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων και ενδεχόμενοι κίνδυνοι από τα αρνητικά

Ως ευκαιρία αξιοποίησης θετικών σημείων θα μπορούσε να θεωρηθεί η προσπάθεια για ορθολογική διαχείριση πόρων και διαφανείς διαδικασίες διαχείρισής τους. Από την άλλη πλευρά, στους πιθανούς κινδύνους από τα αρνητικά σημεία θα μπορούσε να συμπεριληφθεί η δυσκολία στη διασφάλιση ορθολογικότητας και ισορροπημένης κατανομής πόρων στη βάση της απουσίας συστηματοποιημένης διαδικασίας διαχείρισης του σχετικού θέματος.

9. Συμπεράσματα

Στην Ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να εντοπίσει τα κυριότερα θετικά και αρνητικά του σημεία, όπως αυτά συνάγονται από τις προηγούμενες ενότητες και να αναγνωρίσει ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών του σημείων και ενδεχόμενους κινδύνους που προκύπτουν από τα αρνητικά του σημεία.

9.1. Ποια, κατά την γνώμη σας, είναι τα κυριότερα θετικά και αρνητικά σημεία του Τμήματος, όπως αυτά προκύπτουν μέσα από την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης;

Θετικά σημεία

Προφίλ / φυσιογνωμία / γενικότερη φιλοσοφία

- Διεπιστημονική προσέγγιση και ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων
- Δέσμευση για σύνδεση θεωρίας, έρευνας, πράξης
- Αξιοποίηση «επικοινωνίας» μεταξύ επιστημών και τέχνης

Προγράμματα σπουδών

- Διαρκής ανατροφοδοούμενη διαδικασία αποτίμησης σκοπών και στόχων με σκοπό την ανανέωση του προγράμματος προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών
- Διαρκής ενασχόληση του Τμήματος με το βαθμό ανταπόκρισης του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών στις απαιτήσεις της κοινωνίας
- Μεταφορά επιστημονικής τεχνογνωσίας στην πράξη – εκτεταμένο δίκτυο Πρακτικής Άσκησης
- Ανταγωνιστικό, αυτοχρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με διαφανείς διαδικασίες αξιολόγησης υποψηφίων
- Ικανοποιητικός αριθμός Υποψήφιων Διδασκτόρων

Διδακτικό έργο

- Αξιοποίηση σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας (π.χ. βιωματική μάθηση, αναστοχαστικές διαδικασίες)
- Ελευθερία διδασκόντων/ουσών στη διαμόρφωση των μαθημάτων τους
- Αξιοποίηση ΤΠΕ για την υποστήριξη της διδασκαλίας (πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης, ηλεκτρονικό σύστημα υποβοήθησης διδασκαλίας, κ.λπ.)
- Ύπαρξη θεσμοθετημένης διαδικασίας αξιολόγησης διδακτικού έργου και δέσμευση διδασκόντων/ουσών για αξιοποίηση αποτελεσμάτων της
- Διαρκής ανανέωση διδακτικού υλικού και μεθόδων
- Διαφανείς στους/στις φοιτητές/τριες διαδικασίες αξιολόγησης
- Αξιοποίηση των μελών ΔΕΠ στη βάση των γνωστικών τους αντικειμένων
- Συνεργατικότητα και διαθεσιμότητα στη σχέση με φοιτητές/τριες

Ερευνητικό έργο

- Επιδίωξη υλοποίησης ερευνητικών προγραμμάτων (συχνά με ίδιους πόρους)
- Ύπαρξη εργαστηρίων
- Εύρος τύπου δημοσιεύσεων
- Ικανοποιητική αναλογία δημοσιεύσεων ανά μέλος ΔΕΠ
- Ικανοποιητική αναλογία αναγνώρισης επιστημονικού έργου ανά μέλος ΔΕΠ

Σχέσεις με κοινωνικούς και πολιτιστικούς / παραγωγικούς φορείς

- Σύνδεση με την κοινωνία και συνεργασίες με ΚΠΠ φορείς / εξωστρέφεια ακαδημαϊκής κοινότητας και διάχυση επιστημονικής γνώσης
- Παρέμβαση στην κοινότητα και παροχή κοινωνικού έργου σε σχέση με μείζονα κοινωνικά θέματα

Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

- Έντονη και ποικίλη δραστηριότητα του Τμήματος στην κατεύθυνση της ακαδημαϊκής ανάπτυξης.

Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

- Καταμερισμός αρμοδιοτήτων στη βάση της οργάνωσης των μελών ΔΕΠ σε επιμέρους επιτροπές
- Αξιοποίηση ΤΠΕ σε υπηρεσίες ενημέρωσης (Ιστοσελίδα Τμήματος)
- Ύπαρξη διακριτού προσωπικού γραμματειακής υποστήριξης για το Προπτυχιακό και το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
- Ευελιξία προσωπικού στην προσπάθεια για κάλυψη αναγκών

Αρνητικά σημεία

Προφίλ / φυσιогνωμία / γενικότερη φιλοσοφία

- Απουσία συστηματικότητας στην αξιοποίηση της δυνατότητας για διεπιστημονική προσέγγιση
- Περιορισμένη σε βάθος και συστηματικότητα προσπάθεια σύνδεσης μεταξύ φιλοσοφίας, στόχων και υλοποίησης

Προγράμματα σπουδών

- Απουσία θεσμοθετημένης διαδικασίας παρακολούθησης βαθμού ανταπόκρισης προγράμματος σπουδών στη/στους φιλοσοφία/στόχους και στις απαιτήσεις της κοινωνίας
- Απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας διασφάλισης εγκυρότητας όσον αφορά την ανατροφοδότηση του Τμήματος για την πορεία του σε θέματα προγραμμάτων σπουδών
- Μεγάλος αριθμός φοιτητών/τριών στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
- Απουσία συστηματικής διαδικασίας παρακολούθησης της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων
- Απουσία συστηματοποιημένου προγράμματος διδακτορικών σπουδών
- Απουσία συστηματοποιημένης διαδικασίας αξιολόγησης του συστήματος αξιολόγησης των φοιτητών / τριών

Διδακτικό έργο

- Εντατικό ωρολόγιο πρόγραμμα σπουδών
- Περιορισμοί στη διασύνδεση έρευνας και διδασκαλίας
- Απουσία θεσμοθετημένης διαδικασίας για ανάδειξη αριστείας και καλών πρακτικών
- Δυσκολία υποστήριξης του διδακτικού έργου λόγω έλλειψης πόρων

Ερευνητικό έργο

- Ανισομερής κατανομή δημοσιεύσεων μεταξύ των μελών ΔΕΠ
- Περιορισμένη αξιοποίηση δυνατοτήτων για χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων
- Περιορισμοί σε υποδομές, εξοπλισμό, πόρους

Σχέσεις με κοινωνικούς και πολιτιστικούς / παραγωγικούς φορείς

- Απουσία συστηματικού σχεδιασμού κεντρικής οργάνωσης δράσεων για παρεμβάσεις στην κοινότητα

Στρατηγική ακαδημαϊκής ανάπτυξης

- Ελλιπής συστηματοποίηση του σχετικού σχεδιασμού
- Μειωμένη ενδομηματική σχετική επεξεργασία πληροφοριών

Διοικητικές υπηρεσίες και υποδομές

- Μη επαρκής στελέχωση σε εξειδικευμένο τεχνικό, διοικητικό και εργαστηριακό προσωπικό
- Απουσία συστηματοποιημένων διαδικασιών αρχειοθέτησης/οργάνωσης

9.2. Διακρίνετε ευκαιρίες αξιοποίησης των θετικών σημείων και ενδεχόμενους κινδύνους από τα αρνητικά σημεία;

Ευκαιρίες αξιοποίησης θετικών σημείων

- Εξωστρέφεια μέσω συνεργασιών με άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα
- Προώθηση καινοτομίας στη βάση της αξιοποίησης σύγχρονων προσεγγίσεων
- Ανάπτυξη μέσω διεκδίκησης πόρων από Ευρωπαϊκά προγράμματα
- Δυνατότητες βελτίωσης του προγράμματος σπουδών προς την κατεύθυνση της ακόμη μεγαλύτερης συνεκτικότητας και συνέπειας σε σχέση με φιλοσοφία και στόχους
- Προώθηση συνεργασιών ακαδημαϊκού προσωπικού Τμήματος
- Περαιτέρω ανάπτυξη διαδικασιών αξιολόγησης πορείας Τμήματος
- Εναρμόνιση με τρέχουσες, σύγχρονες εξελίξεις στην εκπαίδευση
- Διασφάλιση ποιότητας διδακτικού και ερευνητικού έργου με παρακολούθηση εξελίξεων και διαρκή ανανέωση
- Διασύνδεση με ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και αμοιβαία ανατροφοδότηση ακαδημαϊκής κοινότητας και κοινωνικού πλαισίου

- Η βασική ευκαιρία είναι η περαιτέρω αρμονική ανάπτυξη και καθιέρωση της πολυμορφίας του Τμήματος σε μια σειρά από πεδία, δηλαδή: Από τη μια έρευνα και η διδασκαλία και από την άλλη τέχνες, σχέση με κοινωνία και επαγγελματικούς χώρους.

Ενδεχόμενοι κίνδυνοι από αρνητικά σημεία

- Παρεμπόδιση ανάπτυξης στη βάση της απουσίας επαρκών πόρων
- Επιβάρυνση μελών ΔΕΠ λόγω αυξημένου αριθμού φοιτητών και απουσίας επαρκούς υποστήριξης στο διοικητικό έργο και παρεμπόδιση του διδακτικού και ερευνητικού έργου τους στη βάση της απουσίας υποστηρικτικού προσωπικού, πόρων, εξοπλισμού και υποδομών – συνεπαγόμενη υποβάθμιση της ποιότητας του παρεχόμενου έργου
- Προοδευτική συρρίκνωση παροχών σε φοιτητές/τριες
- Περιορισμοί στην εμβέλεια των δράσεων προς την κοινότητα στη βάση της απουσίας συστηματοποιημένης διαδικασίας

10. Σχέδια βελτίωσης

Στην Ενότητα αυτή το Τμήμα καλείται να καταρτίσει σχέδιο δράσης για την άρση των αρνητικών σημείων και την ενίσχυση των θετικών του, καθορίζοντας προτεραιότητες με βάση τις δυνατότητές του.

10.1. Περιγράψτε το βραχυπρόθεσμο σχέδιο δράσης από το Τμήμα για την άρση των αρνητικών και την ενίσχυση των θετικών σημείων.

- Συνέχιση της διαδικασίας αναμόρφωσης του Οδηγού Σπουδών που βρίσκεται σε εξέλιξη
- Αποτίμηση των δυσχερειών στη λειτουργία του Τμήματος βάσει πρόσφατων περιορισμών σε πόρους και προσωπικό
- Αποτίμηση δυνατοτήτων ανταπόκρισης στις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών στη βάση αποχωρήσεων μελών ΔΕΠ και μη αντικατάστασής τους, αλλά και στη βάση περικοπών σε υποστηρικτικό προσωπικό
- Διερεύνηση δυνατοτήτων περαιτέρω συνεργασίας με τα άλλα Παιδαγωγικά Τμήματα του ΠΘ
- Δημιουργία Πειραματικού Νηπιαγωγείου για τη δυνατότητα υλοποίησης καινοτόμων δράσεων και παιδαγωγικών εφαρμογών

10.2. Περιγράψτε το μεσοπρόθεσμο σχέδιο δράσης από το Τμήμα για την άρση των αρνητικών και την ενίσχυση των θετικών σημείων.

- Αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών
- Διερεύνηση δυνατοτήτων για κάλυψη αναγκών σε πόρους, υποδομές, εξοπλισμό και προσωπικό
- Διερεύνηση υποστήριξης διδακτικού έργου από ΤΠΕ
- Διερεύνηση δυνατοτήτων σχεδιασμού συστηματοποιημένης διαδικασίας αξιολόγησης της υλοποίησης του προγράμματος σπουδών (με προϋπόθεση την εξασφάλιση εξειδικευμένου προσωπικού τεχνικής υποστήριξης)
- Προσπάθεια για βελτίωση ερευνητικού έργου (δημοσιεύσεις, αναγνώριση, διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων)
- Εδραίωση και συστηματικοποίηση συνεργασιών με την κοινότητα (και την εκπαιδευτική)
- Προσπάθεια για περαιτέρω βελτίωση της εξωστρέφειας (προώθηση διεθνών συνεργασιών)
- Αξιολόγηση βιωσιμότητας Τμήματος και αναζήτηση σχετικών πόρων

10.3. Διατυπώστε προτάσεις προς δράση από τη Διοίκηση του Ιδρύματος.

- Αναβάθμιση υπηρεσιών και πρόσληψη εξειδικευμένου υποστηρικτικού προσωπικού
- Αποκατάσταση δυσχερειών σε υποδομές και εξοπλισμό (συντήρηση υπαρχουσών υποδομών και εξοπλισμού και ανανέωση)
- Ορθολογική κατανομή των πόρων ανά Σχολές και Τμήματα

10.4. Διατυπώστε προτάσεις προς δράση από την Πολιτεία.

- Συνυπολογισμός των απόψεων του Τμήματος (και ευρύτερα του ΠΘ) σχετικά με ζητήματα λήψης αποφάσεων όπως για παράδειγμα, σχετικά με τον αριθμό εισακτέων

- Τήρηση διαφανών και συστηματοποιημένων διαδικασιών σχετικά με αποφάσεις για ζητήματα που αφορούν ανάγκες σε πόρους, υποδομές και προσωπικό και ορθολογικότητα
- Παροχή πόρων και μη περαιτέρω περικοπές
- Αξιοποίηση της έρευνας από το χώρο των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών σε επίπεδο χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής
- Αξιοποίηση προτάσεων θεσμοθετημένων ακαδημαϊκών οργάνων σε επίπεδο χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής

11. Πίνακες

Οι πίνακες που ακολουθούν παρατίθενται σε οριζόντια διάταξη σελίδας.

(Το υπόλοιπο της σελίδας είναι εσκεμμένα κενό)

ΕΠΙΤΟΜΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΙΔΡΥΜΑ: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΤΜΗΜΑ : Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

Αριθμός προσφερόμενων κατευθύνσεων: 1

Αριθμός μεταπτυχιακών προγραμμάτων: 1

ΣΧΕΤΙΚΌ Σ ΠΙΝΑΚ ΑΣ	Ακαδημαϊκό έτος	2012- 2013 (T)*	T-1	T-2	T-3	T-4	T-5
# 1	Συνολικός αριθμός μελών ΔΕΠ	23	25	25	24	23	23
# 1	Λοιπό προσωπικό	8	14	16	27	32	24
# 2	Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (ν Χ 2)	594	574	552	521	532	411
# 3	Προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές	80 ^α	80	80	80	80	80
# 3	Συνολικός αριθμός νεοεισερχομένων φοιτητών	161	140	147	166	140	121
# 7	Αριθμός αποφοίτων	118	108	112	84	93	105
# 6	Μ.Ο. βαθμού πτυχίου	8,00	7,86	7,97	8,05	7,98	8,12
# 4	Προσφερόμενες από το Τμήμα Θέσεις ΠΜΣ	20	20	20	20	20	20
# 4	Αριθμός αιτήσεων για ΠΜΣ	64	96	119	94	67	107
# 12.1	Συνολικός αριθμός μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	62 ^β	66	68	66	63	60
# 12.1	Σύνολο υποχρεωτικών μαθημάτων (Υ)	35	38	40	38	35	34
# 12.1	Συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής	27	28	28	28	28	26
# 15	Συνολικός αριθμός δημοσιεύσεων ΔΕΠ	107 ^γ	89	119	108	106	85
# 16	Αναγνώριση ερευνητικού έργου (σύνολο)	327 ^δ	278	284	171	199	160
# 17	Διεθνείς συμμετοχές	7	6	4	2	1	1

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

α: Σημείωση (ΟΜΕΑ): Ο αριθμός αφορά την πρόταση του Τμήματος προς το Υπουργείο για τους εισακτέους. Το 2012-13 ο αριθμός προσδιορίστηκε στη ΓΣ 21-13/03/13 και το 2011-12 στη ΓΣ 07-15/02/12. Για τα προηγούμενα έτη ο αριθμός συμπληρώθηκε κατ' εκτίμηση. Η πρόταση του Τμήματος τα τελευταία αρκετά έτη είναι για περίπου 70-80 εισακτέους.

β: Σημείωση (ΟΜΕΑ): Αναφέρεται στον αριθμό μαθημάτων που χρειάζονται οι πρωτοετείς φοιτητές. Π.χ., οι αντίστοιχοι αριθμοί για τεταρτοετείς είναι 66 συνολικά, 38 υποχρεωτικά, 28 επιλογής (βλ. και στήλη T-3).

γ: Σημείωση (ΟΜΕΑ): Περιλαμβάνονται βιβλία, εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά και σε πρακτικά συνεδρίων, και κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους. Συνυπολογίζονται εργασίες από συμβασιούχους διδάσκοντες και ΕΕΔΙΠ. Η αύξηση του συνολικού αριθμού που προκύπτει από το έργο των μη μελών ΔΕΠ είναι της τάξης του 10-15%.

δ: Σημείωση (ΟΜΕΑ): Αναγράφονται οι ετεροαναφορές που έγιναν το συγκεκριμένο έτος. Συνυπολογίζονται ετεροαναφορές από συμβασιούχους διδάσκοντες και ΕΕΔΙΠ. Η αύξηση του συνολικού αριθμού που προκύπτει από τη συμβολή των μη μελών ΔΕΠ είναι της τάξης του 10-15%.

Πίνακας 1. Εξέλιξη του προσωπικού του Τμήματος

		2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
		A Θ***	A και Θ	A και Θ	A και Θ	A και Θ	A και Θ
Καθηγητές	Σύνολο	5 (1A,4Θ)	6	5	5	5	5
	Από εξέλιξη	1 (1Θ)	1			1	4
	Νέες προσλήψεις						
	Συνταξιοδοτήσεις					1	
	Παραιτήσεις	1 (1A)	1				
Αναπληρωτές Καθηγητές	Σύνολο	8 (3A,5Θ)	7	7	7	7	4
	Από εξέλιξη	2 (1A,1Θ)	1		1	4	
	Νέες προσλήψεις			1			
	Συνταξιοδοτήσεις						
	Παραιτήσεις				1		
Επικουροι Καθηγητές	Σύνολο	8 (5A,3Θ)	8	8	5	5	9
	Από εξέλιξη	2 (2A)	1	1			
	Νέες προσλήψεις			2			
	Συνταξιοδοτήσεις						
	Παραιτήσεις						
Λέκτορες	Σύνολο	2 (1A,1Θ)	4	5	7	6	5
	Νέες προσλήψεις				1		1
	Συνταξιοδοτήσεις						
	Παραιτήσεις						
Μέλη ΕΕΔΙΠ	Σύνολο						
Διδάσκοντες επί συμβάσει**	Σύνολο	4	10	11	22	27	19
Τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων	Σύνολο	1 (1Θ)	1	1	1	1	2
Διοικητικό προσωπικό	Σύνολο	3 (3Θ)	3	4	4	4	3

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

** Αναφέρεται σε αριθμό συμβάσεων – όχι διδασκόντων (π.χ. αν ένας διδάσκων έχει δύο συμβάσεις, χειμερινή και εαρινή, τότε μετρώνται δύο συμβάσεις).

*** A: Άρρενες, Θ: Θήλειες, Σημείωση (ΟΜΕΑ): Δεν έχει γίνει συστηματική καταγραφή ανά φύλο. Αναλύονται ανά φύλο τα στοιχεία του τελευταίου ακαδημαϊκού έτους

Πίνακας 2. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών

	2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Προπτυχιακοί*	662	596	713	634	574	515
Μεταπτυχιακοί (ΜΔΕ)	70	87	73	69	62	48
Διδακτορικοί	51	46	52	39	50	47

*Σημείωση (ΟΜΕΑ): Πρόκειται για τον αριθμό φοιτητών στο τέλος του ακαδημαϊκού έτους. Σε αυτόν δεν περιλαμβάνονται όσοι έχουν αποφοιτήσει, ούτε όμως και οι νέες εγγραφές του επόμενου ακαδημαϊκού έτους. Ο αριθμός στις αρχές του επόμενου ακαδημαϊκού έτους (π.χ., τον Οκτώβριο) είναι αυξημένος όσο οι νέες εγγραφές, δηλαδή περίπου κατά 150 άτομα. Η υποτίμηση αυτή στον αριθμό φοιτητών αφορά μόνο τους προπτυχιακούς.

Πίνακας 3. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος

Εισαχθέντες με:	2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Εισαγωγικές εξετάσεις	125	115	120	183	132	105
Μετεγγραφές (εισροές προς το Τμήμα)	0	0	41	28	20	26
Μετεγγραφές (εκροές προς άλλα Τμήματα)**	0	9	47	57	33	29
Κατατακτήριες εξετάσεις (Πτυχιούχοι ΑΕΙ/ΤΕΙ)	11	13	14	12	12	9
Άλλες κατηγορίες	25	21	19		9	10
Σύνολο**	161	140	147	166	140	121
Αλλοδαποί φοιτητές (εκτός προγραμμάτων ανταλλαγών)	4	4	0	7	3	6

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

– ** Προσοχή: ο αριθμός των εκροών πρέπει να αφαιρεθεί κατά τον υπολογισμό του Συνόλου.

Πίνακας 4. Εξέλιξη του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)*

Τίτλος ΠΜΣ: «Παιδαγωγικό παιχνίδι και παιδαγωγικό υλικό στην πρώτη παιδική ηλικία»

Κανονική διάρκεια σπουδών (μήνες): 24

	2012-2013**	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Συνολικός αριθμός Αιτήσεων (α+β)	64	96	119	94	67	107
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	21	32	27	21	35	31
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	43	64	92	73	32	76
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων	20	20	20	20	20	20
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων	70	87	73	69	62	48
Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	24	15	19	12	10	16
Αλλοδαποί φοιτητές (εκτός προγραμμάτων ανταλλαγών)	0	0	0	0	0	0

* Σε περίπτωση περισσότερων του ενός ΠΜΣ συμπληρώνεται ένας πίνακας για **κάθε** ΠΜΣ.

** Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Πίνακας 5. Εξέλιξη του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων* του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών

	2012-2013**	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008
Συνολικός αριθμός Αιτήσεων (α+β)	7	8	4	3	5	11
(α) Πτυχιούχοι του Τμήματος	1				1	1
(β) Πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων	6	8	4	3	4	10
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων						
Συνολικός αριθμός εγγραφέντων υποψηφίων	7	8	4	3	5	11
Απόφοιτοι	1	5	3		3	3
Μέση διάρκεια σπουδών αποφοίτων	6,00	5,60	6,33		4,33	5,66

* Απόφοιτοι = Αριθμός Διδακτόρων που ανακηρύχθηκαν στο έτος που αφορά η στήλη.

** Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Πίνακας 6. Κατανομή βαθμολογίας και μέσος βαθμός πτυχίου των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Έτος Αποφοίτησης	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Κατανομή Βαθμών (αριθμός φοιτητών και % επί του συνόλου των αποφοιτησάντων)				Μέσος όρος Βαθμολογίας (στο σύνολο των αποφοίτων)
		5.0-5.9	6.0-6.9	7.0-8.4	8.5-10.0	
2007-2008	105	0	3	82	15	8,12
2008-2009	93	0	4	78	18	7,98
2009-2010	84	0	6	75	19	8,05
2010-2011	112	0	7	66	27	7,97
2011-2012	108	0	5	79	16	7,86
2012-2013*	118	0	9	65	26	8,00
Σύνολο	620	0	6	74	20	8,08

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Επεξήγηση: Σημειώστε σε κάθε στήλη τον αριθμό των φοιτητών που έλαβαν την αντίστοιχη βαθμολογία και το ποσοστό που αυτοί εκπροσωπούν επί του συνολικού αριθμού των αποφοιτησάντων το συγκεκριμένο έτος [π.χ. 26 (=15%)].

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Οι αριθμοί για την κατανομή βαθμών εκφράζουν ποσοστά.

Πίνακας 7. Εξέλιξη του αριθμού των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών και διάρκεια σπουδών

Στον πίνακα αυτόν θα αποτυπωθούν τα εξελικτικά στοιχεία 7 συνολικά ετών: του έτους στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης και των 6 προηγούμενων ετών. Προσαρμόστε τις χρονολογίες ανάλογα.

Έτος αποφοίτησης	Αποφοιτήσαντες Διάρκεια Σπουδών (σε έτη)							Σύνολο αποφοιτησάντων	Δεν έχουν αποφοιτήσει (καθυστερούντες) ¹⁷	Σύνολο
	K ¹⁵	K+1	K+2	K+3	K+4	K+5	≥K+6 ¹⁶			
2006-2007	46	34	3	1	1	1	1	87	73	160
2007-2008	65	33	6		1			105	84	189
2008-2009	60	23	6	1	2	1		93	118	211
2009-2010	54	19	6	1		3	1	84	103	187
2010-2011	78	24	6	2	1		1	112	112	224
2011-2012	70	28	5	1	1		3	108	125	233
2012-2013*	69	42	5	2				118	151	269

*Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

¹⁵ Όπου K = Κανονική διάρκεια σπουδών (σε έτη) στο Τμήμα (π.χ. αν η κανονική διάρκεια σπουδών είναι 4 έτη, τότε K=4 έτη, K+1=5 έτη, K+2=6 έτη,...., K+6=10 έτη).

¹⁶ Σημείωση (ΟμΕΑ): Η στήλη «K+6» (του προτύπου) αντικαταστάθηκε με «≥K+6» για συμβατότητα με φόρμα καταγραφής παρελθόντων στοιχείων. Η στήλη K+6 και πλέον αντικαταστάθηκε με «Σύνολο αποφοιτησάντων», ώστε να αναγράφεται το σύνολο των αποφοιτησάντων.

¹⁷ Σημείωση (ΟμΕΑ): Αναγράφεται το σύνολο όσων έχουν υπερβεί την κανονική διάρκεια σπουδών (δηλ., 4 έτη)

Πίνακας 8. Επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών*

Έτος Αποφοίτησης	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Χρονικό διάστημα επαγγελματικής ένταξης μετά την αποφοίτηση (σε μήνες)**			
		6	12	24	Μη ενταχθέντες – συνέχεια σπουδών
Τρέχον έτος – 5					
Τρέχον έτος – 4					
Τρέχον έτος – 3					
Τρέχον έτος – 2					
Προηγ. έτος					
Τρέχον έτος**					
Σύνολο					

* Σημείωση (ΟΜΕΑ Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία στο Τμήμα για παρακολούθηση της επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων. (βλ. σχετικά και 3.1.1.).

** Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

*** Οι στήλες συμπληρώνονται με το πλήθος των αποφοίτων του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, των οποίων η επαγγελματική ένταξη πραγματοποιήθηκε εντός του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος μετά την αποφοίτησή τους.

Πίνακας 9. Συμμετοχή σε Διαπανεπιστημιακά ή Διατμηματικά Προγράμματα Προπτυχιακών Σπουδών

		2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008	Σύνολο	
Φοιτητές του Τμήματος που φοίτησαν σε άλλο Α.Ε.Ι. ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού								
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**	1	8	6	1	1	3	20
		Άλλα							
Επισκέπτες φοιτητές άλλων Α.Ε.Ι. ή Τμημάτων στο Τμήμα	Εσωτερικού								
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**				1	2		3
		Άλλα							
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος που δίδαξαν σε άλλο Α.Ε.Ι. ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού			2	1	3	1	7	
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**	1	2		2	2		7
		Άλλα		1					1
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Α.Ε.Ι. ή Τμημάτων που δίδαξαν στο Τμήμα	Εσωτερικού								
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**	1	2	1			2	6
		Άλλα							
Σύνολο		3	13	9	5	8	6	44	

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

** Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών.

Πίνακας 10. Επαγγελματική ένταξη των αποφοίτων των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών*

Έτος Αποφοίτησης	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάν των ΠΜΣ	Χρονικό διάστημα επαγγελματικής ένταξης μετά την αποφοίτηση (σε μήνες)**			
		6	12	24	Μη ενταχθέντες – συνέχεια σπουδών
Τρέχον έτος - 5					
Τρέχον έτος - 4					
Τρέχον έτος - 3					
Τρέχον έτος - 2					
Προηγ. έτος					
Τρέχον έτος**					
Σύνολο					

* Σημείωση (ΟΜΕΑ Δεν υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία στο Τμήμα για παρακολούθηση της επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων. (βλ. σχετικά και 3.1.1. για τις προπτυχιακές σπουδές και 3.2.3.).

** Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

*** Οι στήλες συμπληρώνονται με το πλήθος των αποφοίτων του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, των οποίων η επαγγελματική ένταξη πραγματοποιήθηκε εντός του αντίστοιχου χρονικού διαστήματος μετά την αποφοίτησή τους.

Πίνακας 11. Συμμετοχή σε Διαπανεπιστημιακά ή Διατμηματικά Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

		2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008	Σύνολο	
Φοιτητές του Τμήματος που φοίτησαν σε άλλο Α.Ε.Ι. ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού								
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**							
		Άλλα							
Επισκέπτες φοιτητές άλλων Α.Ε.Ι. ή Τμημάτων στο Τμήμα	Εσωτερικού								
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**							
		Άλλα							
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού του Τμήματος που δίδαξαν σε άλλο Α.Ε.Ι. ή σε άλλο Τμήμα	Εσωτερικού	8	4	8	2	2	2	26	
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**	1		1		1		3
		Άλλα					1		1
Μέλη ακαδημαϊκού προσωπικού άλλων Α.Ε.Ι. ή Τμημάτων που δίδαξαν στο Τμήμα	Εσωτερικού	8	10	7	6	3	12	46	
	Εξωτε- ρικού	Ευρ.**	1						1
		Άλλα			1		1		2
Σύνολο		18	14	17	8	8	14	79	

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

** Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών.

Πίνακας 12.1 Μαθήματα Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (Ακαδημ. έτος 2012-2013)¹

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαιτούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
1	Ιταλικά I (2012-2013)	ΞΓ0401	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	1ο			
2	Γερμανικά I (2012-2013)	ΞΓ0301	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	1ο			
3	Γαλλικά I (2012-2013)	ΞΓ0201	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	1ο			
4	Αγγλικά I (2012-2013)	ΞΓ0101	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα			1ο			
5	Εισαγωγή στις βασικές αρχές του σύγχρονου χορού (2012-2013)	ΚΤ1410	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	1ο	-		76
6	Παιδική ηλικία και αντικείμενα (2012-2013)	ΙΠ1011	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	1ο	-		
7	Βασικές έννοιες και σύγχρονοι προβληματισμοί της μουσικής παιδαγωγικής (2012-2013)	ΚΤ1360	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	1ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/191	71
8	Εισαγωγή στις τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας (2012-2013)	ΘΠ0200	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	1ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=104	63
9	Εισαγωγή στη γενική γλωσσολογία (2012-2013)	ΠΔ0400	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	1ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=77	57
10	Νεότερη ελληνική ιστορία (1204 -	ΙΠ0201	4	(Υ)		3	1ο	-	-	37

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαιτούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	1830) (2012-2013)			Υποχρεωτικό						
11	Εισαγωγή στην κοινωνιολογία (2012-2013)	ΒΠ0700	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	1ο	-	http://eclass.uth.gr/eclass/index.php	49
12	Εισαγωγή στην ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ0100	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	1ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/132	46
13	Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων νηπιαγωγείου (2012-2013)	ΠΑ0103	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	1ο	-		28
14	Ιταλικά II (2012-2013)	ΞΓ0402	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	2ο			
15	Γερμανικά II (2012-2013)	ΞΓ0302	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	2ο			
16	Γαλλικά II (2012-2013)	ΞΓ0202	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	2ο			
17	Αγγλικά II (2012-2013)	ΞΓ0102	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	2ο			
18	Κινητική και δημιουργική έκφραση στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΚΤ0305	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-		72
19	Εικαστικές δημιουργίες (2012-2013)	ΚΤ0101	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	2ο	-		72
20	Περιβαλλοντική εκπαίδευση (2012-2013)	ΘΠ0502	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-	http://eclass.uth.gr/eclass/SEAB129/	
21	Νεότερη ελληνική ιστορία (19ος - 20ος αι.) (2012-2013)	ΙΠ0202	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-		40

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
22	Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία (2012-2013)	ΙΥΓΛ0307	3,5	(Υ) Υποχρεωτικό		3	2ο	-		
23	Κοινωνιολογία της παιδικής ηλικίας (2012-2013)	ΠΔ1290	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-	http://eclass.uth.gr/eclass/index.php	49
24	Αναπτυξιακή ψυχολογία (2012- 2013)	ΨΧ9040	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	2ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/133	46
25	Εισαγωγή στην ειδική αγωγή (2012-2013)	ΠΔ1240	3	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/	40
26	Δραστηριότητες νηπιαγωγείου και αναλυτικό πρόγραμμα (2012-2013)	ΠΑ0104	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	2ο	-		
27	Εισαγωγή στην κοινωνική παιδαγωγική (2012-2013)	ΠΔ1250	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	2ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/105	34
28	Θεωρία προσχολικής εκπαίδευσης (2012-2013)	ΠΔ0301	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	2ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/104	33
29	Ιταλικά III (2012-2013)	ΞΓ0403	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	3ο			
30	Γαλλικά III (2012-2013)	ΞΓ0203	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	3ο			
31	Γερμανικά III (2012-2013)	ΞΓ0303	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	3ο			
32	Αγγλικά III (2012-2013)	ΞΓ0103	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	3ο			
33	Φυσική και κινητική αγωγή στην προσχολική ηλικία (2012-2013)	ΚΤ0319	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	3ο	-		78
34	Διδακτική των εικαστικών τεχνών	ΚΤ1380	3,5	(Ε) κατ'			3ο	-		

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)			Επιλογήν						
35	Κούκλα: Κατασκευή και χώροι χρήσης (2012-2013)	ΚΤ0800	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν			3ο	-		
36	Εισαγωγή στην ιστορία της τέχνης (2012-2013)	ΚΤ0600	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	3ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/194	73
37	Κοινωνική ψυχολογία Ι (2012-2013)	ΨΧ0700	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	3ο		http://www.ece.uth.gr/main/el/node/134	47
38	Δημιουργικότητα και μέσα έκφρασης (2012-2013)	ΠΑ0401	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	3ο	-		41
39	Η διαπολιτισμική διάσταση στην προσχολική εκπαίδευση (2012- 2013)	ΠΔ1320	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	3ο	-		35
40	Οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Ι (2012- 2013)	ΠΔ1395	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	3ο	-		34
41	Συστηματική παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (2012- 2013)	ΠΑ0200	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	3ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/106	34
42	Ιταλικά ΙV (2012-2013)	ΞΓ0404	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	4ο			
43	Γαλλικά ΙV (2012-2013)	ΞΓ0204	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	4ο			
44	Γερμανικά ΙV (2012-2013)	ΞΓ0304	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	4ο			

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
45	Αγγλικά IV (2012-2013)	ΞΓ0104	3	(ΞΓ) Ξένη Γλώσσα		3	4ο			
46	Μουσειακή εκπαίδευση και επικοινωνία σε μουσεία τέχνης και πολιτισμού (2012-2013)	ΚΤ1100	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/208	79
47	Προσεγγίσεις στην παιδαγωγική του μουσικού αυτοσχεδιασμού (2012-2013)	ΚΤ1365	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/207	79
48	Μουσεία και εκπαίδευση (2012- 2013)	ΚΤ1102	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	4ο	-		
49	Ψηφιακά μέσα: σχεδιασμός, δημιουργία, επεξεργασία και παραγωγή (2012-2013)	ΘΠ0208	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=114	68
50	Ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης στις μικρές ηλικίες και διδακτική πράξη (2012-2013)	ΘΠ0403	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	4ο	-	http://ltme.ece.uth.gr/e-courses	
51	Μύηση νηπίων σε έννοιες των Φυσικών Επιστημών (2012-2013)	ΘΠ0305	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/176	64
52	Εισαγωγή στο γραμματισμό (2012- 2013)	ΠΔ1000	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	4ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=78	57
53	Κοινωνική ψυχολογία II: Η ομάδα (2012-2013)	ΨΧ0702	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/146	51
54	Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας (2012-2013)	ΒΠ0800	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/136	47
55	Οργάνωση του ελληνικού	ΠΔ1410	3,5	(Ε) κατ'		3	4ο	-		41

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	εκπαιδευτικού συστήματος II (2012-2013)			Επιλογήν						
56	Η εκπαιδευτική διαχείριση της προκλητικής συμπεριφοράς των παιδιών με ειδικές ανάγκες (2012-2013)	EA0101	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://elearn.ece.uth.gr	40
57	Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση διαπολιτισμικών δράσεων (2012-2013)	ΠΔ1340	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	4ο	-		38
58	Εκπαίδευση για την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα (2012-2013)	ΠΔ1220	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	4ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/114	45
59	Εικαστικές τέχνες και νέες τεχνολογίες (2012-2013)	KT0114	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	5ο	-		80
60	Εμφύχωση της κούκλας στο χώρο του νηπιαγωγείου (2012-2013)	KT1350	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	5ο	-		80
61	Διδακτική της ιστορίας και μουσεία: Παιδική ηλικία και ιστορική κατανόηση (2012-2013)	KT1121	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	5ο	-		
62	Μάθηση με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας (2012-2013)	ΘΠ0811	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	5ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=105	67

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
63	Ψηφιακά μαθηματικά: Σχεδιασμός μαθησιακής δραστηριότητας και παιχνιδιού (2012-2013)	ΘΠ0204	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	5ο	-	http://ltme.ece.uth.gr/e-courses	
64	Διδακτική των φυσικών επιστημών (2012-2013)	ΘΠ0307	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	5ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/178	65
65	Η αφήγηση στην προσχολική εκπαίδευση: Διδακτικές εφαρμογές (2012-2013)	ΓΛ0206	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	5ο	-		
66	Ιστορικοί τόποι και περιβάλλον: Διδακτικές προσεγγίσεις για παιδιά προσχολικής ηλικίας (2012-2013)	ΙΠ1000	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	5ο	-	-	39
67	Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο: Διδακτικές προσεγγίσεις του προφορικού λόγου (2012-2013)	ΓΛ0107	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	5ο	-		58
68	Εφαρμογές μεθοδολογίας έρευνας: Ποιοτικές προσεγγίσεις (2012-2013)	ΒΠ0815	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	5ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/148	53
69	Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης (2012-2013)	ΒΠ0405	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	5ο	-	http://eclass.uth.gr/eclass/index.php	49
70	Σχολική ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ1100	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	5ο	-		48

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
71	Τα δικαιώματα του παιδιού (2012-2013)	ΠΔ1260	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	5ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/124	49
72	Παιδαγωγική της ένταξης (2012-2013)	ΠΔ1360	4	(Υ) Υποχρεωτικό		3	5ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=98	35
73	Κινητικές δραστηριότητες και παιδαγωγικές αρχές του δημιουργικού χορού (2012-2013)	ΚΤ0320	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		71
74	Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμικής αναφοράς (2012-2013)	ΚΤ1390	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/199	75
75	Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής μεθοδολογίας (2012-2013)	ΚΤ1320	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/198	74
76	Ζωγραφική-Χαρακτική: Θεωρία και πράξη στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΚΤ0107	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν			6ο	-		
77	Σύγχρονες εφαρμογές της μουσειοπαιδαγωγικής στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΒΠ0921	3,5	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		
78	Εθνογραφικές μελέτες σε πρακτικές	ΠΑ0107	3,5	(Ε) κατ'		3	6ο	-	http://ltme.ece.uth.gr/e-courses	

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαιτούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	μαθηματικών και τεχνολογίας (2012-2013)			Επιλογήν						
79	Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού και ψηφιακού παιχνιδιού (2012-2013)	ΘΠ0820	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://elearn.ece.uth.gr/e-class/course/view.php?id=113	69
80	Νεότερη ελληνική ιστορία: κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις (2012-2013)	ΙΠ0203	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		41
81	Τέχνη και τεχνική της μυθοπλασίας/συγγραφής (2012-2013)	ΓΛ0207	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		
82	Αναπαραστάσεις της παιδικής ηλικίας: Υποκειμενικότητα και εξουσία (2012-2013)	ΠΔ1300	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://eclass.uth.gr/eclass/index.php	55
83	Η διαμόρφωση της προσωπικότητας (2012-2013)	ΨΧ1002	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		53
84	Στατιστική και εκπαιδευτικές εφαρμογές (2012-2013)	ΘΠ0100	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/149	52
85	Ψυχολογία παιδικού σχεδίου (2012-2013)	ΨΧ0205	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/145	51
86	Ετερότητα και αφήγηση (2012-2013)	ΠΔ0406	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		44
87	Οικονομικά της εκπαίδευσης και εκπαιδευτικός προγραμματισμός	ΠΔ1430	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-		43

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαιτούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	(2012-2013)									
88	Ο χώρος ως πεδίο αγωγής και μάθησης (2012-2013)	ΠΔ0303	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	6ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/120	40
89	Οικογένεια και συστημική οπτική: μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην κλινική ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ0509	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο		http://www.ece.uth.gr/main/el/node/157	56
90	Γλυπτική-Κατασκευές: Θεωρία και πράξη στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΚΤ0102	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν			7ο	-		
91	Η λειτουργία της σύνθεσης στη δημιουργική μουσική παιδαγωγική: Θεωρητικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές εφαρμογές (2012-2013)	ΚΤ1340	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/213	81
92	Ειδικά ζητήματα ιστορίας της τέχνης (2012-2013)	ΚΤ0605	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/212	81
93	Δραστηριότητες και εκπαιδευτικό υλικό για τις φυσικές επιστήμες και το περιβάλλον (2012-2013)	ΘΠ0308	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/188	70
94	Δίγλωσση εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΓΛ0614	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-		61
95	Σύγχρονα ρεύματα για τη μελέτη του φύλου (2012-2013)	ΨΧ9050	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-		
96	Παιδιά με ειδικές ανάγκες: Διδασκαλία και μάθηση (2012-	ΠΔ1380	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-	http://elearn.ece.uth.gr	45

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Πιστ. Μονάδες ECTS	Κατηγορία μαθήματος ³	Υποβάθρου (Υ) Επιστ. Περιοχής (ΕΠ) Γενικών Γνώσεων (ΓΓ) Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (ΑΔ)	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Σε ποιο εξάμηνο σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Προαπαι- τούμενα μαθήματα ⁴	Ιστότοπος ⁵	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ⁶
	2013)									
97	Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αξιολόγηση διαπολιτισμικού εκπαιδευτικού υλικού (2012-2013)	ΠΔ1330	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-		44
98	Διαπολιτισμική – Αντιρατσιστική εκπαίδευση (2012-2013)	ΠΔ1230	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/127	65
99	Διοίκηση εκπαίδευσης και εκπαιδευτική πολιτική (2012-2013)	ΠΔ1420	3,5	(Ε) κατ' Επιλογήν		3	7ο	-		42
100	Η διαδικασία της αξιολόγησης στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΠΔ1270	5,5	(Υ) Υποχρεωτικό		3	7ο	-		36
101	Εφαρμογές σχολικής ψυχολογίας (2012-2013)	ΨΧ9010	6	(Υ) Υποχρεωτικό		3	8ο	-		49
102	Κοινωνικά θέματα προσχολικής παιδαγωγικής (2012-2013)	ΒΠ0814	6	(Υ) Υποχρεωτικό		3	8ο	-		37
103	Πρακτική Άσκηση (2012-2013)	ΠΔ1210	10	(Υ) Υποχρεωτικό		3	8ο	-	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/29	26
104	Εφαρμοσμένη προσχολική παιδαγωγική (2012-2013)	ΠΔ1280	6	(Υ) Υποχρεωτικό		3	8ο	-		30

1 Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

2 Καταγράψτε τα μαθήματα με τη σειρά που ορίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών (δηλ. 1^{ου}, 2^{ου}, 3^{ου} κ.ο.κ. εξαμήνου)

3 Χρησιμοποιείστε τις ακόλουθες συντομογραφίες :

Υ = Υποχρεωτικό

Ε = κατ' επιλογήν από πίνακα μαθημάτων

ΕΕ = Μάθημα ελεύθερης επιλογής

Π = Προαιρετικό

Αν το Τμήμα κατηγοριοποιεί τα μαθήματα με διαφορετικό τρόπο, εξηγήστε.

4 Σημειώστε τον/τους κωδικούς αριθμούς του/των προσπατούμενων μαθημάτων, αν υπάρχουν.

5 Σημειώστε την ηλεκτρονική διεύθυνση του μαθήματος, αν υπάρχει.

6 Σημειώστε τη σελίδα του Οδηγού Σπουδών (αν υπάρχει), όπου περιγράφονται οι στόχοι, η ύλη και ο τρόπος διδασκαλίας και εξέτασης του μαθήματος.

7 Συμπληρώστε όλα τα μαθήματα που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών.

Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Πίνακας 12.2. Μαθήματα Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (Ακαδημ. έτος 2012-2013)^{1α}

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
1	Ιταλικά Ι (2012-2013)	ΞΓ0401	Ευδωρίδου Ελισσάβητ	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Ναι	Ναι	5	3	3	
2	Γερμανικά Ι (2012-2013)	ΞΓ0301	Παλασάκη Βασιλική	Ε.Ε.ΔΙ.Π.	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	6	6	5	
3	Γαλλικά Ι (2012-2013)	ΞΓ0201	Γαλανού Μάγια	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	8	4	4	
4	Αγγλικά Ι (2012-2013)	ΞΓ0101	Τσουτσουλοπούλου Μαρίνα	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι		0		
5	Εισαγωγή στις βασικές αρχές του σύγχρονου χορού (2012-2013)	ΚΤ1410	Τσουβαλά Μαρία	Λέκτορας	Πρακτικό (Π)	Όχι	Όχι	Όχι	146	140	140	21
6	Παιδική ηλικία και αντικείμενα (2012-2013)	ΙΠ1011	Νάκου Ειρήνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Ναι	Ναι	120	110	95	
7	Βασικές έννοιες και σύγχρονοι προβληματισμοί της μουσικής παιδαγωγικής (2012-2013)	ΚΤ1360	Κανελλόπουλος Παναγιώτης	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	162	148	118	51
8	Εισαγωγή στις τεχνολογίες	ΘΠ0200	Καρασαββίδης	Επικουρος	Διαλέξεις (Δ),	Όχι	Ναι	Όχι		0		

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	της πληροφορίας και επικοινωνίας (2012-2013)		Ηλίας	Καθηγητής	Εργαστήριο (Ε)							
9	Εισαγωγή στη γενική γλωσσολογία (2012-2013)	ΠΔ0400	Παπαδοπούλου Μαρία	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Όχι	Όχι	195	216	135	41
10	Νεότερη ελληνική ιστορία (1204 - 1830) (2012-2013)	ΙΠ0201	Σακκής Δημήτριος	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Όχι	Όχι	196	48	138	37
11	Εισαγωγή στην κοινωνιολογία (2012-2013)	ΒΠ0700	Πεχτελίδης Ιωάννης	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	103	93	63	
12	Εισαγωγή στην ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ0100	Χριστίνα Ρούσση	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	165	186	109	38
13	Θεωρία και μεθοδολογία δραστηριοτήτων νηπιαγωγείου (2012-2013)	ΠΑ0103	Μιχαλοπούλου Αικατερίνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	202	208	160	24
14	Ιταλικά II (2012-2013)	ΞΓ0402	Ευδωρίδου Ελισσάβετ	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Ναι	Ναι	4	3	3	
15	Γερμανικά II (2012-2013)	ΞΓ0302	Παλασάκη Βασιλική	Ε.Ε.ΔΙ.Π.	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	2	2	2	
16	Γαλλικά II (2012-2013)	ΞΓ0202	Γαλανού Μάγια	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	8	4	4	
17	Αγγλικά II (2012-2013)	ΞΓ0102	Τσουτσουλοπούλου Μαρίνα	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	140	121	121	
18	Κινητική και δημιουργική έκφραση στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΚΤ0305	Τσουβαλά Μαρία	Λέκτορας	Πρακτικό (Π)	Όχι	Όχι	Όχι	157	121	121	25

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
19	Εικαστικές δημιουργίες (2012-2013)	ΚΤ0101	Μαγουλιώτης Απόστολος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Όχι	Όχι	184	180	163	32
20	Περιβαλλοντική εκπαίδευση (2012-2013)	ΘΠ0502	Χοβαρδός Αναστάσιος	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	92	81	35	
21	Νεότερη ελληνική ιστορία (19ος - 20ος αι.) (2012-2013)	ΙΠ0202	Σακκής Δημήτριος	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Όχι	Όχι		10		22
22	Εισαγωγή στην παιδική λογοτεχνία (2012-2013)	ΙΥΓΛ0307	Τσιλιμένη Τασούλα	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Όχι	Όχι	191	231	144	
23	Κοινωνιολογία της παιδικής ηλικίας (2012-2013)	ΠΔ1290	Πεχτελίδης Ιωάννης	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	82	97	48	21
24	Αναπτυξιακή ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ9040	Μπονώτη Φωτεινή	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Ναι	Όχι	169	146	108	45
25	Εισαγωγή στην ειδική αγωγή (2012-2013)	ΠΔ1240	Στρογγυλός Βασίλειος	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ) Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι		0		
26	Δραστηριότητες νηπιαγωγείου και αναλυτικό πρόγραμμα (2012-2013)	ΠΑ0104	Μιχαλοπούλου Αικατερίνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Ναι	Ναι	Ναι	68	62	62	
27	Εισαγωγή στην κοινωνική παιδαγωγική (2012-2013)	ΠΔ1250	Πανταζής Βασίλειος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Όχι	203	177	141	40

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
28	Θεωρία προσχολικής εκπαίδευσης (2012-2013)	ΠΔ0301	Κακανά Δόμνα	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Ναι	181	159	118	46
29	Ιταλικά ΙΙΙ (2012-2013)	ΞΓ0403	Ευδωρίδου Ελισάβετ	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Ναι	Ναι	8	5	5	
30	Γαλλικά ΙΙΙ (2012-2013)	ΞΓ0203	Γαλανού Μάγια	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	7	3	3	
31	Γερμανικά ΙΙΙ (2012-2013)	ΞΓ0303	Παλασάκη Βασιλική	Ε.Ε.ΔΙ.Π.	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	7	7	7	
32	Αγγλικά ΙΙΙ (2012-2013)	ΞΓ0103	Τσουτσουλοπούλου Μαρίνα	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	150	134	132	
33	Φυσική και κινητική αγωγή στην προσχολική ηλικία (2012-2013)	ΚΤ0319	Τσουβαλά Μαρία	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π)	Όχι	Όχι	Όχι	73	62	62	25
34	Διδακτική των εικαστικών τεχνών στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΚΤ1380	Αραπάκη Πολυξένη	Επίκουρος Καθηγητής		Όχι	Όχι	Όχι		0		
35	Κούκλα: Κατασκευή και χώροι χρήσης (2012-2013)	ΚΤ0800	Μαγουλιώτης Απόστολος	Αναπληρωτής Καθηγητής		Όχι	Ναι	Όχι	57	53	53	
36	Εισαγωγή στην ιστορία της τέχνης (2012-2013)	ΚΤ0600	Νικονάνου Κλεονίκη	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Όχι	192	194	146	20
37	Κοινωνική ψυχολογία Ι (2012-2013)	ΨΧ0700	Αμπακούμκιν Γεώργιος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	176	0	144	24
38	Δημιουργικότητα και μέσα έκφρασης (2012-2013)	ΠΑ0401	Μιχαλοπούλου Αικατερίνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	127	124	111	

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
39	Η διαπολιτισμική διάσταση στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΠΔ1320	Μάγος Κωσταντίνος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	153	147	130	
40	Οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος Ι (2012-2013)	ΠΔ1395	Λαΐνας Αθανάσιος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι		0		13
41	Συστηματική παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας (2012-2013)	ΠΑ0200	Κακανά Δόμνα	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Ναι	168	174	115	41
42	Ιταλικά IV (2012-2013)	ΞΓ0404	Ευδωρίδου Ελισσάβετ	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Ναι	Ναι	9	5	5	
43	Γαλλικά IV (2012-2013)	ΞΓ0204	Γαλανού Μάγια	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	9	2	2	
44	Γερμανικά IV (2012-2013)	ΞΓ0304	Παλασάκη Βασιλική	Ε.Ε.ΔΙ.Π.	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	5	6	5	
45	Αγγλικά IV (2012-2013)	ΞΓ0104	Τσουτσουλοπούλου Μαρίνα	Ε.Ε.ΔΙ.Π.		Όχι	Όχι	Όχι	146	135	125	
46	Μουσειακή εκπαίδευση και επικοινωνία σε μουσεία τέχνης και πολιτισμού (2012-2013)	ΚΤ1100	Νικονάνου Κλεονίκη	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Όχι	29	29	23	
47	Προσεγγίσεις στην παιδαγωγική του μουσικού αυτοσχεδιασμού (2012-	ΚΤ1365	Κανελλόπουλος Παναγιώτης	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Ναι	Ναι	Όχι	51	42	42	

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	2013)											
48	Μουσεία και εκπαίδευση (2012-2013)	KT1102	Νάκου Ειρήνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Ναι	Ναι	174	179	146	
49	Ψηφιακά μέσα: σχεδιασμός, δημιουργία, επεξεργασία και παραγωγή (2012-2013)	ΘΠ0208	Καρασαββίδης Ηλίας	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Όχι	Ναι	Όχι	73	0	0	
50	Ανάπτυξη μαθηματικής σκέψης στις μικρές ηλικίες και διδακτική πράξη (2012-2013)	ΘΠ0403	Χρονάκη Άννα	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	184	190	116	
51	Μύηση νηπίων σε έννοιες των Φυσικών Επιστημών (2012-2013)	ΘΠ0305	Χρηστίδου Βασιλεία	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Ναι	Όχι	188	194	144	44
52	Εισαγωγή στο γραμματισμό (2012-2013)	ΠΔ1000	Παπαδοπούλου Μαρία	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Όχι	Όχι	184	194	135	15
53	Κοινωνική ψυχολογία II: Η ομάδα (2012-2013)	ΨΧ0702	Αμπακούμκιν Γεώργιος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	49	50	43	11
54	Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας (2012-2013)	ΒΠ0800	Τσέλιου Ελευθερία	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	249	215	156	22
55	Οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος	ΠΔ1410	Λαΐνας Αθανάσιος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι		0		

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	II (2012-2013)											
56	Η εκπαιδευτική διαχείριση της προκλητικής συμπεριφοράς των παιδιών με ειδικές ανάγκες (2012-2013)	ΕΑ0101	Στρογγυλός Βασίλειος	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Όχι	61	54	52	23
57	Σχεδιασμός, οργάνωση και αξιολόγηση διαπολιτισμικών δράσεων (2012-2013)	ΠΔ1340	Μάγος Κωσταντίνος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	48	44	43	17
58	Εκπαίδευση για την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα (2012-2013)	ΠΔ1220	Πανταζής Βασίλειος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Όχι	52	39	37	
59	Εικαστικές τέχνες και νέες τεχνολογίες (2012-2013)	ΚΤ0114	Αραπάκη Πολυξένη	Επίκουρος Καθηγητής	Εργαστήριο (Ε)	Όχι	Ναι	Όχι	60	56	51	
60	Εμφύχωση της κούκλας στο χώρο του νηπιαγωγείου (2012-2013)	ΚΤ1350	Μαγουλιώτης Απόστολος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Όχι	Όχι	36	31	30	0
61	Διδακτική της ιστορίας και μουσεία: Παιδική ηλικία και ιστορική κατανόηση (2012-2013)	ΚΤ1121	Νάκου Ειρήνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	76	73	62	
62	Μάθηση με τις τεχνολογίες	ΘΠ0811	Καρασαββίδης	Επίκουρος	Διαλέξεις (Δ),	Όχι	Ναι	Όχι	99	0		12

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	της πληροφορίας και επικοινωνίας (2012-2013)		Ηλίας	Καθηγητής	Εργαστήριο (Ε)							
63	Ψηφιακά μαθηματικά: Σχεδιασμός μαθησιακής δραστηριότητας και παιχνιδιού (2012-2013)	ΘΠ0204	Χρονάκη Άννα	Καθηγητής		Όχι	Ναι	Όχι	80	60	60	80
64	Διδακτική των φυσικών επιστημών (2012-2013)	ΘΠ0307	Χρηστίδου Βασιλεία	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π)	Όχι	Ναι	Όχι	155	150	123	44
65	Η αφήγηση στην προσχολική εκπαίδευση: Διδακτικές εφαρμογές (2012-2013)	ΓΛ0206	Τσιλιμένη Τασούλα	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Όχι	Όχι	6	2	2	
66	Ιστορικοί τόποι και περιβάλλον: Διδακτικές προσεγγίσεις για παιδιά προσχολικής ηλικίας (2012-2013)	ΙΠ1000	Σακκής Δημήτριος	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Όχι	Όχι	11	13	4	
67	Ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο: Διδακτικές προσεγγίσεις του προφορικού λόγου (2012-2013)	ΓΛ0107	Ελένη Μότσιου	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	29	13	12	
68	Εφαρμογές μεθοδολογίας έρευνας: Ποιοτικές	ΒΠ0815	Τσέλιου Ελευθερία	Επικουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο	Ναι	Ναι	Όχι	25	16	13	6

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	προσεγγίσεις (2012-2013)				(Ε)							
69	Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης (2012-2013)	ΒΠ0405	Πεχτελίδης Ιωάννης	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	157	173	118	22
70	Σχολική ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ1100	Λεονταρή Αγγελική	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	175	169	108	50
71	Τα δικαιώματα του παιδιού (2012-2013)	ΠΔ1260	Πανταζής Βασίλειος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Όχι	120	116	109	
72	Παιδαγωγική της ένταξης (2012-2013)	ΠΔ1360	Στρογγυλός Βασίλειος	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι		0		25
73	Κινητικές δραστηριότητες και παιδαγωγικές αρχές του δημιουργικού χορού (2012-2013)	ΚΤ0320	Τσουβαλά Μαρία	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Όχι	Όχι	72	68	68	25
74	Σχεδιασμός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε μουσειακούς χώρους και χώρους πολιτισμικής αναφοράς (2012-2013)	ΚΤ1390	Νικονάνου Κλεονίκη	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Όχι	36	33	31	16
75	Εργαστήριο μουσικής παιδαγωγικής: βιωματική κατανόηση της διδακτικής μεθοδολογίας (2012-2013)	ΚΤ1320	Κανελλόπουλος Παναγιώτης	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	32	24	24	15
76	Ζωγραφική-Χαρακτική: Θεωρία και πράξη στο	ΚΤ0107	Μαγουλιώτης Απόστολος	Αναπληρωτής Καθηγητής		Όχι	Όχι	Όχι		41		26

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	νηπιαγωγείο (2012-2013)											
77	Σύγχρονες εφαρμογές της μουσειοπαιδαγωγικής στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΒΠ0921	Νάκου Ειρήνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Ναι	36	27	26	
78	Εθνογραφικές μελέτες σε πρακτικές μαθηματικών και τεχνολογίας (2012-2013)	ΠΑ0107	Χρονάκη Άννα	Καθηγητής		Όχι	Ναι	Όχι	48	42	36	0
79	Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού λογισμικού και ψηφιακού παιχνιδιού (2012-2013)	ΘΠ0820	Καρασαββίδης Ηλίας	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Όχι	Ναι	Όχι	65	0		15
80	Νεότερη ελληνική ιστορία: κοινωνικοοικονομικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις (2012-2013)	ΙΠ0203	Σακκής Δημήτριος	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Όχι	Όχι		19		
81	Τέχνη και τεχνική της μυθοπλασίας/συγγραφής (2012-2013)	ΓΛ0207	Τσιλιμένη Τασούλα	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Όχι	Όχι	107	99	94	
82	Αναπαραστάσεις της παιδικής ηλικίας: Υποκειμενικότητα και εξουσία (2012-2013)	ΠΔ1300	Πεχτελίδης Ιωάννης	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Όχι	75	80	50	
83	Η διαμόρφωση της	ΨΧ1002	Λεονταρή	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ),	Ναι	Ναι	Όχι	44	40	31	25

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
	προσωπικότητας (2012-2013)		Αγγελική		Ασκήσεις (Α)							
84	Στατιστική και εκπαιδευτικές εφαρμογές (2012-2013)	ΘΠ0100	Αμπακούμκιν Γεώργιος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Ναι	Ναι	Ναι	35	27	24	
85	Ψυχολογία παιδικού σχεδίου (2012-2013)	ΨΧ0205	Μπονιώτη Φωτεινή	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	131	123	104	
86	Ετερότητα και αφήγηση (2012-2013)	ΠΔ0406	Μάγος Κωσταντίνος	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι	175	73	169	
87	Οικονομικά της εκπαίδευσης και εκπαιδευτικός προγραμματισμός (2012-2013)	ΠΔ1430	Λαΐνας Αθανάσιος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι				9
88	Ο χώρος ως πεδίο αγωγής και μάθησης (2012-2013)	ΠΔ0303	Κακανά Δόμνα	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Όχι	Ναι	Ναι	161	137	137	43
89	Οικογένεια και συστημική οπτική: μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην κλινική ψυχολογία (2012-2013)	ΨΧ0509	Τσέλιου Ελευθερία	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι	43	34	27	
90	Γλυπτική-Κατασκευές: Θεωρία και πράξη στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΚΤ0102	Μαγουλιώτης Απόστολος	Αναπληρωτής Καθηγητής		Όχι	Όχι	Όχι				

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
91	Η λειτουργία της σύνθεσης στη δημιουργική μουσική παιδαγωγική: Θεωρητικές προσεγγίσεις και παιδαγωγικές εφαρμογές (2012-2013)	KT1340	Κανελλόπουλος Παναγιώτης	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε)	Ναι	Ναι	Όχι	74	72	72	
92	Ειδικά ζητήματα ιστορίας της τέχνης (2012-2013)	KT0605	Νικονάνου Κλεονίκη	Επίκουρος Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Όχι				
93	Δραστηριότητες και εκπαιδευτικό υλικό για τις φυσικές επιστήμες και το περιβάλλον (2012-2013)	ΘΠ0308	Χρηστίδου Βασιλεία	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π)	Όχι	Όχι	Όχι	67	63	63	
94	Δίγλωσση εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο (2012-2013)	ΓΛ0614	Ελένη Μότσιου	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Όχι	Όχι	215	195	187	
95	Σύγχρονα ρεύματα για τη μελέτη του φύλου (2012-2013)	ΨΧ9050	Κοσμά Υβόν	Συμβασιούχος Π.Δ. 407		Όχι	Όχι	Όχι	169	199	111	
96	Παιδιά με ειδικές ανάγκες: Διδασκαλία και μάθηση (2012-2013)	ΠΔ1380	Στρογγυλός Βασίλειος	Λέκτορας	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Ναι	Ναι	Όχι				
97	Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αξιολόγηση διαπολιτισμικού εκπαιδευτικού υλικού (2012-2013)	ΠΔ1330	Μάγος Κωσταντίνος	Επίκουρος Καθηγητής	Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Ναι	81	94	75	

A/A	Μαθήματα ² Προγράμματος Σπουδών (ανά εξάμηνο)	Κωδικός Μαθήματος	Υπεύθυνος Διδάσκων και Συνεργάτες (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)		Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Εργαστήριο (Ε) & αντίστοιχες ώρες/εβδ.	Πολλαπλή Βιβλιογραφία (ΝΑΙ/ΟΧΙ)	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ³)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός Φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές; ⁴
98	Διαπολιτισμική – Αντιρατσιστική εκπαίδευση (2012-2013)	ΠΔ1230	Πανταζής Βασίλειος	Επίκουρος Καθηγητής		Όχι	Ναι	Όχι	26	19	19	
99	Διοίκηση εκπαίδευσης και εκπαιδευτική πολιτική (2012-2013)	ΠΔ1420	Λαΐνας Αθανάσιος	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Ναι	Ναι	Ναι				
100	Η διαδικασία της αξιολόγησης στην προσχολική εκπαίδευση (2012-2013)	ΠΔ1270	Ποιμενίδου Μαρία	Συμβασιούχος Π.Δ. 407		Όχι	Ναι	Ναι	51	41	39	
101	Εφαρμογές σχολικής ψυχολογίας (2012-2013)	ΨΧ9010	Λεονταρή Αγγελική	Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ)	Όχι	Ναι	Ναι	42	26	14	23
102	Κοινωνικά θέματα προσχολικής παιδαγωγικής (2012-2013)	ΒΠ0814	Ποιμενίδου Μαρία	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ), Ασκήσεις (Α)	Όχι	Ναι	Ναι	20	7	5	
103	Πρακτική Άσκηση (2012-2013)	ΠΔ1210	Ποιμενίδου Μαρία	Συμβασιούχος Π.Δ. 407	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Όχι	Ναι	Ναι	13	3	3	
104	Εφαρμοσμένη προσχολική παιδαγωγική (2012-2013)	ΠΔ1280	Μιχαλοπούλου Αικατερίνη	Αναπληρωτής Καθηγητής	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Ναι	Ναι	Ναι	136	135	134	17

- 1 Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.
  - 2 Καταγράψτε τα μαθήματα με τη σειρά που ορίζεται στο *Πρόγραμμα Σπουδών* (δηλ. 1^{ου}, 2^{ου}, 3^{ου} κ.ο.κ. εξαμήνου), όπως ακριβώς στον Πίνακα 12.1.
  - 3 Υπάρχουν επαρκή εκπαιδευτικά μέσα, όπως χώροι διδασκαλίας, συστήματα προβολής, υπολογιστές, εκπαιδευτικά λογισμικά; Αν η απάντηση είναι αρνητική, δώστε σύντομη αναφορά των ελλείψεων.
  - 4 Αν η απάντηση είναι **θετική**, σημειώστε τον αριθμό των φοιτητών που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια γι' αυτό το μάθημα. Επίσης, επισυνάψτε ένα δείγμα του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε και περιγράψτε στην *Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης* τα κριτήρια και τους τρόπους αξιολόγησης της διδασκαλίας, προσθέστε στοιχεία της απόδοσης των φοιτητών, στοιχεία που δείχνουν τον βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών, με βάση π.χ. το ερωτηματολόγιο κατά την αποφοίτηση ή τα αποτελέσματα αξιολόγησης μαθημάτων από τους φοιτητές ή άλλα δεδομένα που αποδεικνύουν την επιτυχία του μαθήματος, καθώς και τυχόν δυσκολίες.
Αν το μάθημα **ΔΕΝ** αξιολογήθηκε, αφήστε το πεδίο κενό.
- α: Σημείωση (ΟΜΕΑ): Λόγω τεχνικού λάθους στην επικοινωνία στοιχείων μεταξύ ηλεκτρονικής Γραμματείας και ΠΣΑΤ υπάρχει πρόβλημα στα στοιχεία που εμφανίζονται στις στήλες «Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα», «Αριθμός φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις» και «Αριθμός Φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση». Το συνηθέστερο πρόβλημα είναι να μην εμφανίζονται καθόλου στοιχεία (ενώ όλα τα μαθήματα έχουν διαξαχθεί). Σε σπανιότερες περιπτώσεις, υπάρχει σφάλμα στον αναγραφόμενο αριθμό.

Πίνακας 13.1 Μαθήματα Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Ακαδημ. έτος 2012-2013)¹⁸

Τίτλος ΠΜΣ: « Παιδαγωγικό παιχνίδι και παιδαγωγικό υλικό στην πρώτη παιδική ηλικία.»

α.α.	ΜΑΘΗΜΑ ¹⁹	Κωδικός Μαθήματος	Ιστότοπος ²⁰	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ²¹	Υπεύθυνος Διδάσκων (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)	Υποχρεωτικό (Υ) , κατ'επιλογήν (Ε) Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ)	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Ασκήσεις (Α)	Σε ποιο εξάμηνο διδάχθηκε; ²² (Εαρ.-Χειμ.)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές ²³
1	Μεθοδολογία Έρευνας Ι	A.1.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/911	10	Αμπακούμκιν Γεώργιος Επίκουρος καθηγητής	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ), Ασκήσεις (Α)	Χειμερινό	23	22	22	ΝΑΙ/17
2	Ψυχολογία της μάθησης	A.2.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/915	11	ΛεονταρήΑγγελική Καθηγήτρια	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ)	Χειμερινό	21	18	18	ΝΑΙ/18
3	Σύγχρονες Παιδαγωγικές Θεωρίες και Διδακτικά Μοντέλα	A.3.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/917	11	Κακανά Δόμνα Καθηγήτρια	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ)	Χειμερινό	20	20	20	ΝΑΙ/19

¹⁸ Σε περίπτωση περισσότερων του ενός ΠΜΣ συμπληρώνεται ένας πίνακας για κάθε ΠΜΣ.

¹⁹ Καταγράψτε τα μαθήματα με τη σειρά που ορίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών (δηλ. 1^{ου}, 2^{ου}, 3^{ου} κ.ο.κ. εξαμήνου), όπως ακριβώς στον Πίνακα 7.0

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Επιπλέον των αναγραφόμενων μαθημάτων, προσφέρονται και κύκλοι σεμιναρίων.

²⁰ Σημειώστε την ηλεκτρονική διεύθυνση του μαθήματος, αν υπάρχει.

²¹ Σημειώστε τη σελίδα του Οδηγού Σπουδών (αν υπάρχει), όπου περιγράφονται οι στόχοι, η ύλη και ο τρόπος διδασκαλίας και εξέτασης του μαθήματος.

²² Σημειώστε με την υποδεικνυόμενη συντομογραφία σε ποιο από τα δύο εξάμηνα (ή και στα δύο) της Εσωτερικής Αξιολόγησης διδάχθηκε το συγκεκριμένο μάθημα.

²³ Αν η απάντηση είναι θετική, σημειώστε τον αριθμό των φοιτητών που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια γι' αυτό το μάθημα. Αν το μάθημα ΔΕΝ αξιολογήθηκε. Αφήστε το πεδίο κενό. Επίσης, περιγράψτε στην Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης τα κριτήρια και τους τρόπους αξιολόγησης της διδασκαλίας (προσθέστε στοιχεία της απόδοσης των φοιτητών, στοιχεία που δείχνουν τον βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών, με βάση π.χ το ερωτηματολόγιο κατά την αποφοίτηση ή τα αποτελέσματα αξιολόγησης μαθημάτων από τους φοιτητές ή άλλα δεδομένα που αποδεικνύουν την επιτυχία του μαθήματος, καθώς και τυχόν δυσκολίες)

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Τα μαθήματα του ΠΜΣ αξιολογούνται στο σύνολό τους κάθε εξάμηνο με σχετικό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο χορηγείται σε όλους/ες τους/ις φοιτητές/ήτριες σε μια από τις τελευταίες συνεδρίες του κάθε μαθήματος.

α.α.	ΜΑΘΗΜΑ ¹⁹	Κωδικός Μαθήματος	Ιστότοπος ²⁰	Σελίδα Οδηγού Σπουδών ²¹	Υπεύθυνος Διδάσκων (ονοματεπώνυμο και βαθμίδα)	Υποχρεωτικό (Υ) , κατ'επιλογήν (Ε) Ελεύθερης Επιλογής (ΕΕ)	Διαλέξεις (Δ), Φροντιστήριο (Φ) Ασκήσεις (Α)	Σε ποιο εξάμηνο διδάχθηκε; ²² (Εαρ.-Χειμ.)	Αριθμός φοιτητών που ενεγράφησαν στο μάθημα	Αριθμός φοιτητών που συμμετείχαν στις εξετάσεις	Αριθμός φοιτητών που πέρασε επιτυχώς στην κανονική ή επαναληπτική εξέταση	Αξιολογήθηκε από τους Φοιτητές ²³
4	Μεθοδολογία Έρευνας II	B.4.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/920	12	Τσέλιου Ελευθερία Επίκουρη Καθηγήτρια	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Εαρινό	27	22	22	ΝΑΙ/19
5	Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	B.5.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/922 http://elearn.ece.uth.gr/e-class/user/view.php?id=1352&course=110	13	Χρηστίδου Βασιλεία Καθηγήτρια	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ), Πρακτικό (Π), Ασκήσεις (Α)	Εαρινό	19	19	19	ΝΑΙ/17
6	Θεωρίες Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Παιδαγωγικού Υλικού & Παιδαγωγικού Παιχνιδιού	B.6.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/924 http://elearn.ece.uth.gr/e-class/user/view.php?id=1352&course=109	14	Παπαδοπούλου Μαρία Αναπληρώτρια Καθηγήτρια	Υποχρεωτικό (Υ)	Διαλέξεις (Δ)	Εαρινό	20	20	20	ΝΑΙ/17
7	Σχεδιασμός & Αξιολόγηση Έντυπου Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Α'.7.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/927	15	Τσιλιμένη Τασούλα Αναπληρώτρια Καθηγήτρια	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Χειμερινό	13	12	12	ΝΑΙ/7
8	Διεπιστημονική Προσέγγιση και Διδακτική Αξιοποίηση Έντυπου Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Α'.8.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/933	16	Τσιλιμένη Τασούλα Αναπληρώτρια Καθηγήτρια	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Ασκήσεις (Α)	Χειμερινό	14	12	12	ΝΑΙ/7
9	Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Ψηφιακού Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Β'.9.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/931	16	Χρονάκη Άννα Καθηγήτρια	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Χειμερινό	13	13	13	ΝΑΙ/10
10	Διεπιστημονική Προσέγγιση και Διδακτική Αξιοποίηση Ψηφιακού Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Β'.10.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/933	17	Χρονάκη Άννα Καθηγήτρια	(ΥΕ) Υποχρεωτικό κατ' Επιλογήν	Διαλέξεις (Δ), Εργαστήριο (Ε), Πρακτικό (Π)	Χειμερινό	15	15	15	ΝΑΙ/10
11	Εκπόνηση διπλωματικής εργασίας	Δ.11.	http://www.ece.uth.gr/main/el/node/985	18		Υποχρεωτικό (Υ)		Εαρινό				

Πίνακας 13.2 Μαθήματα Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (Ακαδημ. έτος 2012-2013)

Τίτλος ΠΜΣ: « Παιδαγωγικό παιχνίδι και παιδαγωγικό υλικό στην πρώτη παιδική ηλικία»

α.α	Μάθημα ²⁴	Κωδικός Μαθήματος	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Περιλαμβάνονται ώρες εργαστηρίου ή άσκησης ²⁵ ;	Διδακτ. Μονάδες	Πρόσθετη Βιβλιογραφία ²⁶ (Ναι/Όχι)	Σε ποιο εξάμηνο των σπουδών αντιστοιχεί; (1 ^ο , 2 ^ο κλπ.)	Τυχόν προαπαιτούμενα μαθήματα ²⁷	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ²⁸)
1	Μεθοδολογία Έρευνας I	A.1.	3.00	Ναι/1	7,50	Ναι	1 ^ο	-	Ναι	Όχι (Προβολικό αίθουσας)
2	Ψυχολογία της μάθησης	A.2.	3.00	Όχι	7,50	Ναι	1 ^ο	-	Ναι	Όχι
3	Σύγχρονες Παιδαγωγικές Θεωρίες και Διδακτικά Μοντέλα	A.3.	3.00	Όχι	7,50	Ναι	1 ^ο	-	Ναι	Ναι
4	Μεθοδολογία Έρευνας II	B.4.	3.00	Ναι/1	7,50	Ναι	2 ^ο	-	Ναι	Όχι (Μη υλοποίησης παραγγελιών βιβλιογραφικού υλικού)
5	Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις	B.5.	3.00	Ναι/1	7,50	Ναι	2 ^ο	-	Ναι	Όχι (Διαθέσιμο προς δανεισμό υλικό, π.χ., βιβλία, εκπαιδευτικό υλικό και λογισμικά)

²⁴ Καταγράψτε τα μαθήματα με τη σειρά που ορίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών (δηλ. 1^{ου}, 2^{ου}, 3^{ου} κ.ο.κ. εξαμήνου)

²⁵ Σε περίπτωση θετικής απάντησης, σημειώστε τον αριθμό των ωρών εργαστηρίου.

²⁶ Πέραν των δωρεάν διανεμομένων συγγραμμάτων.

²⁷ Σημειώστε τον αύξοντα αριθμό του ή των προαπαιτούμενων μαθημάτων, αν υπάρχουν.

²⁸ Υπάρχουν επαρκή εκπαιδευτικά μέσα, όπως χώροι διδασκαλίας, υπολογιστές, εκπαιδευτικά λογισμικά; Αν η απάντηση είναι αρνητική, δώστε σύντομη αναφορά των ελλείψεων.

α.α	Μάθημα ²⁴	Κωδικός Μαθήματος	Ωρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα	Περιλαμβάνονται ώρες εργαστηρίου ή άσκησης ²⁵ ;	Διδακτ. Μονάδες	Πρόσθετη Βιβλιογραφία ²⁶ (Ναι/Όχι)	Σε ποιο εξάμηνο των σπουδών αντιστοιχεί; (1°, 2° κλπ.)	Τυχόν προαπαιτούμενα μαθήματα ²⁷	Χρήση εκπαιδ. μέσων (Ναι/Όχι)	Επάρκεια Εκπαιδευτικών Μέσων (Ναι/Όχι ²⁸)
6	Θεωρίες Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Παιδαγωγικού Υλικού & Παιδαγωγικού Παιχνιδιού	B.6.	3.00	Όχι	7,50	Ναι	2°	-	Όχι	-
7	Σχεδιασμός & Αξιολόγηση Έντυπου Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Α'.7.	3.00	Ναι/1	11,50	Ναι	3°	-	Ναι	Ναι
8	Διεπιστημονική Προσέγγιση και Διδακτική Αξιοποίηση Έντυπου Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Α'.8.	3.00	Όχι	11,00	Ναι	3°	-	Ναι	Ναι
9	Σχεδιασμός και Αξιολόγηση Ψηφιακού Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Β'.9.	3.00	Ναι/2	11,50	Ναι	3°	-	Ναι	Όχι (Ανάγκη για λογισμικά εκπαιδευτικής ρομποτικής και τύπου Logo)
10	Διεπιστημονική Προσέγγιση και Διδακτική Αξιοποίηση Ψηφιακού Παιδαγωγικού Υλικού	Γ.Β'.10.	3.00	Ναι/1	11,00	Ναι	3°	-	Ναι	Όχι (βλ. Γ.Β.'9.)
	Εκπόνηση διπλωματικής εργασίας	Δ.11.			30,00		4°			

Πίνακας 14. Κατανομή βαθμολογίας και μέσος βαθμός πτυχίου των αποφοίτων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΜΔΕ)

Τίτλος ΠΜΣ: « Παιδαγωγικό παιχνίδι και παιδαγωγικό υλικό στην πρώτη παιδική ηλικία »

Έτος Αποφοίτησης	Συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων	Κατανομή Βαθμών (αριθμός φοιτητών και % επί του συνόλου των αποφοιτησάντων)				Μέσος όρος Βαθμολογίας (στο σύνολο των απόφοιτων)
		5.0-5.9	6.0-6.9	7.0-8.4	8.5-10.0	
2008-2009	10	0	0	10	90	8,96
2009-2010	12	0	0	8	92	9,00
2010-2011	19	0	0	16	84	8,36
2011-2012	15	0	0	53	47	8,37
2012-2013*	24	0	4	50	46	8,26
Σύνολο	80	0	1	31	68	8,50

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Επεξηγήσεις:

Σημειώστε σε κάθε στήλη τον αριθμό των φοιτητών που έλαβαν την αντίστοιχη βαθμολογία και το ποσοστό που αυτοί εκπροσωπούν επί του συνολικού αριθμού των αποφοιτησάντων το συγκεκριμένο έτος [π.χ. 6 (=5%)].

Προσοχή! Το άθροισμα κάθε έτους πρέπει να συμφωνεί με το άθροισμα των αποφοιτησάντων που δώσατε για το αντίστοιχο έτος στον Πίνακα 4.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Οι αριθμοί για την κατανομή βαθμών εκφράζουν ποσοστά.

Πίνακας 15. Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος

	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Z	H	Θ	I	K
2008	9	28	4	41	3	21	---	10	64	---	7
2009	10	36	0	34	5	23	---	7	33	---	3
2010	6	42	2	41	3	25	---	39	58	---	7
2011	5	29	0	30	2	23	---	20	29	---	6
2012*	10	45	0	39	0	13	---	16	40	---	10
Σύνολο	40	180	6	185	13	105		92	224		33

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Από την Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 και μετά, οι δημοσιεύσεις και η αναγνώριση του επιστημονικού έργου καταγράφονται για το αντίστοιχο προηγούμενο πλήρες ημερολογιακό έτος, δηλ. η Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 κατέγραψε τις δημοσιεύσεις του 2010. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει αλληλοεπικάλυψη στα στοιχεία των εκθέσεων 2009-2010 και 2010-2011.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Η παρούσα καταγραφή περιλαμβάνει το έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, αλλά και των συμβασιούχων (και υπό διορισμό) διδασκόντων, όπως επίσης και μελών ΕΕΔΙΠ (τουλάχιστον από το 2010 και μετά). Η αύξηση στους αριθμούς δημοσιεύσεων και αναγνώρισης έργου που προκύπτει έτσι είναι της τάξης του 10-15%.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Οι στήλες δεν είναι ενιαίες ανάμεσα στο νεότερο πρότυπο της ΑΔΙΠ, στο παλαιότερο πρότυπο, καθώς και στο πληροφοριακό σύστημα που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκέντρωση στοιχείων από την Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 και μετά. Στον παρόντα πίνακα έχουν συγκεντρωθεί τα στοιχεία με βάση το πιο πρόσφατο πρότυπο. Έτσι, κάποιες στήλες μένουν κενές, όπως η Z («Συλλογικοί τόμοι στους οποίους επιστημονικός εκδότης είναι μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος»), για την οποία δεν έχουν συγκεντρωθεί στοιχεία συστηματικά (δεν περιέχεται στο πληροφοριακό σύστημα), αν και υπάρχει σχετικό έργο από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος.

Επεξηγήσεις:

- A = Βιβλία/μονογραφίες
- B = Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές
- Γ = Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές
- Δ = Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές

- E = Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές
- ΣΤ = Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους
- Z = Συλλογικοί τόμοι στους οποίους επιστημονικός εκδότης είναι μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος (→ όχι)
- H = Άλλες εργασίες
- Θ = Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά
- I = Βιβλιοκρισίες που συντάχθηκαν από μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος
- K = Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά

Πίνακας 16. Αναγνώριση του ερευνητικού έργου του Τμήματος

	A	B	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Z	H	Θ	I
2008	199	32	3	18	19	10	0	---	---	---
2009	171	31	3	15	16	8	0	---	---	---
2010	284	3	2	23	21	6	0	50	0	0
2011	278	13	0	18	17	12	0	43	0	0
2012*	327	34	7	47	19	14	0	62	0	1
Σύνολο	1259	113	15	121	92	50	0	155	0	1

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Από την Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 και μετά, οι δημοσιεύσεις και η αναγνώριση του επιστημονικού έργου καταγράφονται για το αντίστοιχο προηγούμενο πλήρες ημερολογιακό έτος, δηλ. η Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 κατέγραψε τις δημοσιεύσεις του 2010. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει αλληλοεπικάλυψη στα στοιχεία των εκθέσεων 2009-2010 και 2010-2011.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Η παρούσα καταγραφή περιλαμβάνει το έργο των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, αλλά και των συμβασιούχων (και υπό διορισμό) διδασκόντων, όπως επίσης και μελών ΕΕΔΙΠ (τουλάχιστον από το 2010 και μετά). Η αύξηση στους αριθμούς δημοσιεύσεων και αναγνώρισης έργου που προκύπτει έτσι είναι της τάξης του 10-15%.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Οι στήλες δεν είναι ενιαίες ανάμεσα στο πρότυπο της ΑΔΙΠ και στο πληροφοριακό σύστημα που χρησιμοποιήθηκε για τη συγκέντρωση στοιχείων από την Ετήσια Έκθεση του 2010-2011 και μετά, το οποίο περιέχει περισσότερες στήλες. Στον παρόντα πίνακα έχουν συγκεντρωθεί τα στοιχεία με βάση τη δομή του πληροφοριακού συστήματος. Έτσι, δεν υπάρχουν στοιχεία για κάποιες στήλες σε παλαιότερα έτη (πριν το 2010), όπως για την Η («Κριτής σε επιστημονικά περιοδικά»), αν και υπάρχει σχετική δραστηριότητα από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Επίσης, η κατηγορία ΣΤ αναφέρεται σε προσκλήσεις για διαλέξεις σε διεθνή συνέδρια.

Σημείωση (ΟΜΕΑ): Για το 2009, οι αριθμοί που αναφέρονται στην προηγούμενη Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης (του 2009) έχουν προκύψει εκ παραδρομής ως άθροισμα των ετών 2005 έως 2008. Το λάθος αυτό ανακαλύφθηκε αργότερα. Οι αριθμοί που καταχωρούνται εδώ για το 2009 αποτελούν μια προσέγγιση και προέκυψαν από τον υπολογισμό του μέσου όρου των προηγούμενων ετών της Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης του 2009, δηλαδή των ετών 2005 έως 2008.

Επεξηγήσεις:

A = Ετεροαναφορές

B = Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου

Γ = Βιβλιοκρισίες τρίτων για δημοσιεύσεις μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος
Δ = Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων
Ε = Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών
ΣΤ = Προσκλήσεις για διαλέξεις
Ζ = Διπλώματα ευρεσιτεχνίας
Η = Κριτής σε επιστημονικά περιοδικά
Θ = Βραβεία
Ι = Τιμητικοί τίτλοι

Πίνακας 17. Διεθνής Ερευνητική/Ακαδημαϊκή Παρουσία Τμήματος

		2012-2013*	2011-2012	2010-2011	2009-2010	2008-2009	2007-2008	Σύνολο
Αριθμός συμμετοχών σε διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα	Ως συντονιστές							0
	Ως συνεργάτες (partners)	4	4	2	1	1	1	13
Αριθμός μελών ΔΕΠ με χρηματοδότηση από διεθνείς φορείς ή διεθνή προγράμματα έρευνας		2	1	1				4
Αριθμός μελών ΔΕΠ με διοικητικές θέσεις σε διεθνείς ακαδημαϊκούς/ερευνητικούς οργανισμούς ή επιστημονικές εταιρείες		1	1	1	1			4

Σημείωση: Τα σκιασμένα πεδία δεν συμπληρώνονται.

* Πρόκειται για το ακαδημαϊκό έτος (δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά εξάμηνα), στο οποίο αναφέρεται η Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

12. Παραρτήματα

Στην Ενότητα αυτή το Τμήμα μπορεί, αν το επιθυμεί, να παραθέσει οποιαδήποτε στοιχεία θεωρεί ότι θα είναι χρήσιμα στην Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης και τα οποία ενδεχομένως δεν καλύπτονται επαρκώς στο κυρίως σώμα της Έκθεσης.

Σε κάθε περίπτωση, στα Παραρτήματα αναμένεται οπωσδήποτε να περιληφθεί ο Οδηγός Σπουδών του Τμήματος και πλήρης κατάλογος των επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών του Τμήματος κατά την τελευταία πενταετία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α. Κατάλογος δημοσιεύσεων μελών του Τμήματος, 2008-2012²⁹

2008

Ελληνικές δημοσιεύσεις, 2008

1. Άλκηστις (2008). Μαύρη Αγελάδα – Άσπρη Αγελάδα. Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα. Αθήνα: Τόπος.
2. Άλκηστις (2008). Βιοηθική και Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση στον κόσμο αυτό, το μικρό, το μεγάλο, Το Θέατρο στην Εκπαίδευση, (Τιμητική Έκδοση). Αθήνα: Μεταίχμιο.
3. Άλκηστις (2008). Τι κι αν λαλεί άλλη γλώσσα ο Αλί; Σενάρια γλωσσικής ανάπτυξης και διαπολιτισμικότητας μέσω δράματος. Ερευνώντας τον Κόσμο του Παιδιού της ΟΜΕΡ, 8.
4. Βαλακώστα, Μ., & Χρηστίδου, Β. (2008). Δραστηριότητες με παιδιά προσχολικής ηλικίας μέσα από το δραματικό παιχνίδι και τη διήγηση ιστοριών: Το Φαινόμενο του μαγνητισμού. Στο Π. Κουμαράς & Φ. Σέρογλου (επ.), Αναλυτικά Προγράμματα και Βιβλία Φυσικών Επιστημών - Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών (σελ. 279-287). Θεσσαλονίκη: Χριστοδουλίδης.
5. Γκόρια, Σ., & Παπαδοπούλου, Μ. (2008). Οπτικός γραμματισμός στην προσχολική ηλικία: Μια διδακτική παρέμβαση με τη χρήση χαρτών. Στο Ε. Σταυρίδου, Χ. Σολομωνίδου, & Μ. Παπαρούση (επιμ.). Προωθώντας τη μάθηση: Έρευνα σε σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης και παραγωγή διδακτικού υλικού (σελ. 289-309). Αθήνα: Εκδόσεις νέων Τεχνολογιών
6. Γονιτσιώτη, Χ. & Χρηστίδου, Β. (2008). Η κατανόηση και οι δυσκολίες ανάγνωσης οπτικών αναπαραστάσεων από παιδιά του δημοτικού: το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη, 26, 6-19.
7. Γονιτσιώτη, Χ., & Χρηστίδου, Β. (2008). Η χρήση της εικόνας από τα παιδιά του Δημοτικού: κατανόηση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Στο Δ. Κακανά & Γ. Σιμούλη (επ.), Η προσχολική εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές πρακτικές (σελ. 128-138). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
8. Δώσσα, Κ., Χρηστίδου, Β., & Λάμνιας Κ. (2008). Η κοινωνική προέλευση των μαθητών και ο προσανατολισμός τους σε νοήματα: η δραστηριότητα ομαδοποίησης εικόνων. Επιστήμες Αγωγής, 3, 65-79.
9. Επιτρόπου, Μ., Παπαδοπούλου, Μ. Π., Παρασκευά, Α., & Παπαδοπούλου, Μ. Κ. (2008). Με λογισμικό και μ' όνειρο στο Παράξενο Ταξίδι του Φουντούλη. Ανάπτυξη ενός λογισμικού για τη γλωσσική αγωγή στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία. Στο Πρακτικά του 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου «Τ.Π.Ε. & Εκπαίδευση», Πειραιάς.
10. Θεοδοσίου, Μ., & Χρηστίδου, Β. (2008). Οι αναλογίες ως διδακτικό εργαλείο για τη διδασκαλία της έννοιας 'μόριο χημικής ένωσης'. Στο Π. Κουμαράς και Φ. Σέρογλου (επ.), Αναλυτικά Προγράμματα και Βιβλία Φυσικών Επιστημών - Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου της Ένωσης για τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών (σσ. 329-338). Θεσσαλονίκη: Χριστοδουλίδης.

²⁹ Σημείωση (ΟμΕΑ): Η παρούσα καταγραφή βασίστηκε σε στοιχεία που έδωσαν μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, καθώς και συμβασιούχοι διδάσκοντες και μέλη ΕΕΔΙΠ στο ΠΣΑΤ. Το πληροφοριακό σύστημα δεν διαθέτει δυνατότητα μορφοποίησης χαρακτήρων (π.χ., πλάγια).

11. Θεοδωρακάκου, Μ., & Καρασαββίδης, Η. (2008). Μια πρόταση αξιοποίησης του ψηφιακού βίντεο στην προσχολική εκπαίδευση. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Ψηφιακό Υλικό για την Υποστήριξη του Παιδαγωγικού Έργου των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης".
12. Ιωαννίδης, Χ., Κακανά, Δ. Μ., & Καζέλα, Κ. (2008). «Τα βαριά αντικείμενα βυθίζονται και τα ελαφριά επιπλέουν»: Όταν οι διδακτικές παρεμβάσεις ενισχύουν τις διαισθητικές αντιλήψεις των παιδιών. Στο Β. Χρηστίδου (επιμ). Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί Προσανατολισμοί και Παιδαγωγικές Πρακτικές. Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη Α.Ε.
13. Καβαλάρη, Π., Κακανά, Δ.-Μ. & Καζέλα, Κ. (2008). Διδακτικές επιλογές των νηπιαγωγών για την προσέγγιση εννοιών από τον κόσμο των Φυσικών Επιστημών. Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών. Έρευνα και Πράξη, 24, 20-27
14. Καζέλα Κ., Ανδριοπούλου Γ., & Κακανά Δ. Μ. (2008). Ανάπτυξη ενός project με θέμα «Πειρατές» με την ομαδοσυνεργατική προσέγγιση. Στο Δ. Μ. Κακανά & Γ. Σιμούλη (επιμ.). Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές (σσ.512-522). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
15. Κακανά, Δ. Μ., Καμαριανός, Ι, Μεταλλίδου, Π., & Μπότσογλου, Κ. (2008). ΜΜΕ και Επαγγελματικές Επιλογές Εφήβων. Ο ρόλος του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Σειρά: Καινοτομίες στην Εκπαίδευση/ 56 (Διευθ.: Δ. Χατζηδημού- Ε. Ταρατόρη). Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη ΑΕ.
16. Κακανά, Δ.-Μ, & Σιμούλη Γ.(2008) (επιμ.) Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
17. Κακανά, Δ.-Μ. (2008). Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Εκπαιδευτικές Προοπτικές. Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη ΑΕ. Σειρά: Παιδαγωγική και Εκπαίδευση /56 (Διευθ.: Π.Δ. Ξωχέλλης-Ν. Τερζής- Α.Γ. Καψάλης)
18. Κακανά, Δ.-Μ., & Μητσιούλη, Β (2008) Η θεωρία του Gardner στο νηπιαγωγείο. Μια πειραματική εφαρμογή. Στο Δ. Μ. Κακανά, & Γ. Σιμούλη (επιμ.), Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές (σελ.199-208). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
19. Κακανά, Δ-Μ. (2008). Ο κύβος του Rubik και το Επάγγελμα του Εκπαιδευτικού. Στο Δ.Μ. Κακανά & Γ. Σιμούλη (επιμ.), Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές (σσ.13-25). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
20. Καυκά, Δ. & Σακκής, Δ. (2008). Οι πρώτες προσπάθειες για την περίθαλψη των ορφανών της ελεύθερης Ελλάδας. Στο Εκπαίδευση και Κοινωνική Δικαιοσύνη. Πρακτικά του 5ου διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου Ιστορίας Εκπαίδευσης (σελ. 1-12). Πάτρα (ηλεκτρονική μορφή).
21. Λεονταρή, Α. (2008). Συμβουλευτικές παρεμβάσεις σε παιδιά που πενθούν. Στο Δ. Νικολόπουλος (Επιμ.), Σχολική Ψυχολογία: Εφαρμογές στο σχολικό περιβάλλον (σ. 165-178). Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
22. Μάγος, Κ. (2008). Η αξιοποίηση του παραμυθιού στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας σε τάξεις μεταναστών. Στα Πρακτικά του 11^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα» (CD-ROM), Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Πατρών.
23. Μάγος, Κ. (2008). Δρω ερευνώντας και ερευνώ δρώντας: Η έρευνα δράσης στην εκπαίδευση εκπαιδευτών. Στα Πρακτικά του 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων με τίτλο: «Εκπαίδευση και Επαγγελματοποίηση Εκπαιδευτών Ενηλίκων» (DC – ROM).
24. Μάγος, Κ. (2008). Εκπαιδεύοντας το διαπολιτισμικό εκπαιδευτή. Στα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου «Η Διαπολιτισμική Διάσταση στην Εκπαίδευση Ενηλίκων», (σελ. 24-33). ΕΚΕΠΙΣ.
25. Μάγος, Κ. (2008). Όλη η γη μια τάξη: Γνωριμία με το Διεθνές Δίκτυο Εκπαίδευσης και Πηγών iEARN, Σύγχρονο Δημοτικό Σχολείο, 5, 20-22.
26. Μαγουλιώτης, Α. (2008). Έντυπα που αφορούν την εικαστική αγωγή μικρών παιδιών, Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 53, 245-272.
27. Μαγουλιώτης, Α. (2008). Η λογοτεχνία και το διδακτικό πακέτο των Εικαστικών Δημοτικού Σχολείου, Ανέμη (Επιθεώρηση Κυπριακής Παιδικής Λογοτεχνίας), 17, 109-114.

28. Μαγουλιώτης, Α. (2008). Οι τέχνες των Εικόνων και του λόγου: Μια σύντομη προσέγγιση στα διδακτικά πακέτα των Εικαστικών του Δημοτικού Σχολείου. *Διαδρομές*, 91, 53-64.
29. Μιχαλοπούλου, Κ. (2008). Δημιουργία, διαμόρφωση και οργάνωση μιας καινούριας γωνιάς στο Νηπιαγωγείο με βάση το συμβολικό παιχνίδι. Στο Δ. Μ. Κακανά, & Γ. Σιμούλη (επιμ.), *Η Προσχολική εκπαίδευση στον 21^ο Αιώνα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές πρακτικές* (σελ. 333-338). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
30. Μιχαλοπούλου, Κ. (2008) Ο ρόλος της γλωσσικής δραστηριότητας στην κατανόηση εννοιών των Φυσικών Επιστημών στο Νηπιαγωγείο: η δημιουργία της αφίσας. Στο Β. Χρηστίδου (επιμ.), *Εκπαιδευοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες. Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές* (σελ. 287-301). Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
31. Μπαμπαλιούτας, Δ. & Παπαδοπούλου, Μ. (2008). Παραγωγή διδακτικού υλικού για την ανάπτυξη κριτικού οπτικού γραμματισμού μέσα από έντυπα διαφημιστικά κείμενα σε μαθητές/τριες Στ' τάξης Δημοτικού. Στο Ε. Σταυρίδου, Χ. Σολομωνίδου, & Μ. Παπαρούση (επιμ.), *Προωθώντας τη μάθηση: Έρευνα σε σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης και παραγωγή διδακτικού υλικού* (σελ. 310-329) . Αθήνα: Εκδόσεις νέων Τεχνολογιών.
32. Νάκου, Ε. (2008). Αξιοποίηση μουσείων και διδακτική της Ιστορίας στην προσχολική ηλικία. Στο Δ. Μ. Κακανά, & Γ. Σιμούλη (επιμ.) *Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο
33. Νάκου, Ε. (2008). Μουσεία και σχολεία – Εμπειρίες και προοπτικές. *Επιστήμες της Αγωγής*, τριμηνιαία έκδοση του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης. Θεματικό Τεύχος 2008, *Η Τέχνη και ο Πολιτισμός ως πεδίο ευέλικτων διαθεματικών προσεγγίσεων. Προτάσεις για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών*, Απρίλιος – Ιούνιος 2008, σ. 67-75.
34. Νάκου, Ε. (2008). Σχεδιασμός πολύπλευρου εκπαιδευτικού υλικού για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση – Η περίπτωση των μειονοτικών σχολείων της Θράκης. Στο Θ. Δραγώνα, & Α. Φραγκουδάκη (επιμ.), *Πρόσθεση όχι Αφαίρεση, Πολλαπλασιασμός όχι Διαίρεση - Η μεταρρυθμιστική παρέμβαση στην εκπαίδευση της μειονότητας της Θράκης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
35. Νικολακοπούλου, Α., & Ζαφειροπούλου Μ. (2008). Το λαϊκό παραμύθι και το θεατρικό παιχνίδι ως μέσα εξοικείωσης των παιδιών της σχολικής ηλικίας με την έννοια του θανάτου. *Νέα Παιδεία*.
36. Πανταζής, Β. (2008). Μετανάστευση – Ένταξη των Μεταναστών. Στο Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καρδίτσας. 1^ο Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομού Καρδίτσας, 417-431.
37. Πανταζής, Β. (2008). Παιδεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Αξιοποίηση «Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» στην εκπαιδευτική πρακτική. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 8, 107-122.
38. Πανταζής, Β., & Μανιάτης, Π. (2008). Ευκαιρίες πρόσβασης των αλλοδαπών μαθητών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στα Πρακτικά του ΙΒ' Διεθνές Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος (σελ. 320-328). Αθήνα.
39. Πανταζής, Β., & Δεληγιάννη, Μ. (2008). Η βία κατά των γυναικών και ο ρόλος της εκπαίδευσης. *Δικαιώματα του Ανθρώπου*, 38/2008, 571-591.
40. Πανταζής, Β., & Μανιάτης, Π. (2008). Τα δικαιώματα του παιδιού ως πρόκληση για κοινωνική δικαιοσύνη. Στο Πανεπιστήμιο Πατρών UNIVERSITY OF PATRAS, 5th SCIENTIFIC CONFERENCE HISTORY OF EDUCATION WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION. HISTORY OF EDUCATION: «EDUCATION AND SOCIAL JUSTICE» Conference & Cultural Centre of the University of Patra, http://www.eriande.elemedu.upatras.gr/?section=985&language=el_GR&page706=2
41. Παπαδοπούλου, Μ., & Γιαννικοπούλου, Α. (2008). Σημεία και εικόνες της γραφής στην έντυπη καταναλωτική διαφήμιση: Μια 50χρονη περιδιάβαση στη «Γυναίκα». Στο Α. Λάζαρης, Γ. Πασχαλίδης, Κ. Τσουκαλά, & Ε. Χοντολίδου (επιμ.) *Διαπολιτισμικότητα, ταυτότητες, παγκοσμιοποίηση* (σελ. 433-447). Αθήνα: Gutenberg
42. Παπαδοπούλου, Μ., & Ζάγκα, Ε. (2008). Ανάπτυξη δεξιοτήτων παραγωγής γραπτού λόγου στη διδασκαλία της Δεύτερης Γλώσσας: Κατασκευάζοντας κείμενα με αφορμή την επίσκεψη σε μία έκθεση. *Επιστήμες της Αγωγής*, 1, 237-250.
43. Πατέρα, Α., & Τσιλιμένη, Τ. (2008) Ο θάνατος του παππού στα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία. *KEIMENA* (www.keimena.ece.uth.gr), 7.

44. Περδικάρη, Σ., Κοντογιάννη, Α., & Σκαναβή, Κ. (2008). Αξιολόγηση της ικανότητας περιβαλλοντικής δράσης παιδιών προσχολικής ηλικίας. Στα Πρακτικά του 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αθήνα: ΠΕ.ΕΚ.Π.Ε.
45. Πεχτελίδης, Ι. (2008). Τα "παιχνίδια" των λόγων και η συγκρότηση της μαθητικής ταυτότητας. Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 51.
46. Ποιμενίδου, Μ. & Παπαδοπούλου, Μ. (2008). Απλοποιήσεις της γλώσσας των Φυσικών Επιστημών στο Νηπιαγωγείο. Στο Β. Χρηστίδου (επιμ.). Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί Προσανατολισμοί και Παιδαγωγικές Πρακτικές. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης
47. Ρέντα, Χ., & Μαγουλιώτης, Α. (2008). Μουσεία, Πολιτιστικοί χώροι και εκπαιδευτικά προγράμματα. Στο Πρακτικά 1^{ου} Αναπτυξιακού Συνεδρίου Νομού Καρδίτσας. Καρδίτσα.
48. Σακκής, Δ. Α. (2008). Εκπαιδευτικές διαστάσεις του ελληνικού ευεργετισμού κατά τον ΙΘ΄ αιώνα. Στο Ελληνικός Ευεργετισμός και Κυθηραϊκά Κληροδοτήματα. Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο (σελ. 545-565). Αθήνα: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δήμου Κυθήρων.
49. Σακκής, Δ. Α. (2008). Το κορίτσι στον ελληνικό ΙΘ΄ αιώνα: Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση. Στο Γυναίκα και Παράδοση. Η γυναίκα στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή, την παιδεία, τον πολιτισμό
50. Στρογγυλός, Β., & Ξανθάκου, Γ. (2008). Ο Σχεδιασμός του Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Πλάνου, Στο Φ. Καλαβάσης, & Α. Κοντάκος (επιμ.). Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Συλλογικός τόμος ΤΕΠΑΕΣ. Αθήνα: Ατραπός
51. Τσιλιμένη, Τ. (2008). (επιμ.) Προφορικός και Γραπτός λόγος. Τόποι και σημεία συνάντησης. Βόλος: Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού Π.Θ.
52. Τσιλιμένη, Τ. (2008). Διαθεματική χρήση του Ανθολογίου Α και Β΄ Δημοτικού. Ανέμη(ΚΥΠΡΟΣ), 17, 104-108.
53. Τσιλιμένη, Τ. (2008). Η αφήγηση στη σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία. Ανέμη(ΚΥΠΡΟΣ), 17, 75-78.
54. Τσιλιμένη, Τ. (2008). Συνέντευξη με τον αφηγητή Henri Gougaud. Διαδρομές, 92, 74-77
55. Τσιλιμένη, Τ. (2008). Παρεμβατικές δράσεις στους γονείς για την καλλιέργεια της βιβλιοφιλίας σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Στο Α. Κατσίκη-Γκίβαλου, Τζ. Καλογήρου, & Α. Χαλκιαδάκη (επιμ.). Φιλαναγνωσία και Σχολείο (σελ. 95-106). Αθήνα: Πατάκης
56. Τσιλιμένη, Τ., & Σταυρουλάκη, Ε. (2008) Αφήγηση ιστοριών: ο φυσικός τρόπος μέσα από τον οποίο μαθαίνουμε τον κόσμο και τα συναισθήματα μας. Διαδρομές, 90, 49-53.
57. Χατζηνικήτα, Β., Δημόπουλος, Κ., & Χρηστίδου, Β. (2008). Μια σύγκριση θεμάτων του διαγωνισμού PISA με τα σχολικά βιβλία Φυσικών Επιστημών στην Ελλάδα. Διδασκαλία των Φυσικών Επιστημών: Έρευνα και Πράξη, 27, 23-36.
58. Χατζοπούλου, Κ., & Κακανά, Δ-Μ, (2008). Από τον παραδοσιακό εκπαιδευτικό στον εκπαιδευτικό ερευνητή. Στο Δ. Μ. Κακανά, & Γ. Σιμούλη (επιμ.). Η προσχολική εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Πρακτικές. (σ.88-94). Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
59. Χρηστίδου, Β. (2008). Εισαγωγή. Στο Β. Χρηστίδου (επ.) Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές (σ. 9-52). Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
60. Χρηστίδου, Β. (Επιμέλεια). (2008). Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
61. Χρηστίδου, Β., Μπονώτη, Φ., & Χατζηνικήτα, Β. (2008). Η εικόνα του/της επιστήμονα: στερεότυπες αναπαραστάσεις στα σχέδια μελλοντικών νηπιαγωγών. Στο Β. Χρηστίδου (επ.) Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές (σελ. 161-174). Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
62. Χρονάκη, Α. (2008). Βλέμματα, Ομιλίες, και Σιωπές: Όψεις της 'επικοινωνίας' στο πλαίσιο της έρευνας για τη διδακτική των μαθηματικών'. Στα Πρακτικά του 25^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Μαθηματικής Παιδείας «Η Μαθηματική Εκπαίδευση και η Σύμφυτη Πραγματικότητα του 21^{ου} αιώνα» (σελ. 130-171). Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία (ΕΜΕ). ISSN: 1105-7955

Διεθνείς δημοσιεύσεις, 2008

63. Avagianou, P-A, & Zafiropoulou, M. (2008). Parental Bonding and Depression: Personality as a Mediating Factor. *Int. J. Adolesc. Med. Health*.
64. Chronaki, A. (2008). Sciences entering the 'body' of education: Women's experiences and masculine domains of knowledge. In M. Chionidou-Moskofoglou, A. Blunk, R. Sierpinska, Y. Solomon, & R. Tanzberger (eds.). *Promoting Equity in Maths Achievement: The Current discussion* (pp. 97-110). The University of Barcelona Press.
65. Chronaki, A. (2008). Technoscience in the 'body' of Education: Knowledge and Gender politics. In A. Chronaki. (ed). *Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective* (pp. 7-27). University of Thessaly Press.
66. Chronaki, A.. (2008). An Entry to Dialogicality in the Maths Classroom: Encouraging Hybrid Learning Identities. In M. César and K. Kumpulainen (eds.) *Social Interactions in Multicultural Settings* (pp. 117-144). Sense Publishers Press.
67. Chronaki, A., & Kanellopoulos, P. (2008). Performing 'beginnings'. In A. Chronaki. (ed). *Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective* (pp. 61-72). University of Thessaly Press.
68. Chronaki, A.. (2008). *Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective*. University of Thessaly Press. (175 pages) ISBN – 978-960-8029-88-0
69. Chronaki, A.. (2008). Women-authors in a school mathematics journal: belonging and/within becoming. In A. Chronaki. (ed). *Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective* (pp. 124-130).. University of Thessaly Publication Series.
70. Dermitzaki, I., Leondari, A, & Goudas, M. (2009). Relations between young students' strategic behaviours, domain-specific self-concept, and performance in a problem solving situation. *Learning and Instruction*, 19, 144-157.
71. Gorias, S., & Papadopoulou, M. (2008). Preschoolers using Maps: An Educational Approach. *The International Journal of Learning*, (15)8, 171-186.
72. Hatzinikita, V., Dimopoulos, K., & Christidou, V. (2008). PISA test items and school textbooks related to science: A textual comparison. *Science Education*, 92(4), 664-687.
73. Kanellopoulos, P. A. (2008). 'For Us It Is Important, But To Other People It Might Seem Foolish': Conceptualizing 'Child Music'. In B. A. Roberts (ed.), *Sociological Explorations* (pp. 217-236). St. John's, Newfoundland, Canada: The Binder's Press. Available online in www.sociologyofmusiceducation.com/SOCIOLOGICAL%20EXPLORATIONS.TOC.pdf
74. Kanellopoulos, P. A. (2008). The Oughtness of Freedom: Sketching a Bakhtinian Perspective on Musical Improvisation and Its Implications for Music Education. In M. Pourkos, (Ed.), *Perspectives and Limits of Dialogism in Mikhail Bakhtin: Applications in Psychology, Art, Education and Culture* (pp. 269-284). Rethymnon: Department of Preschool Education, School of Education, University of Crete.
75. Karasavvidis, I. (2008). Activity Theory as a theoretical framework for the study of blended learning: a case study. *Proceedings of the 6th International Networked Learning Conference* (pp 195-202).
76. Karasavvidis, I. (2008). Enhancing the uptake of learning resources by increasing integration into course structure: a case study. *Proceedings of the IASTED Computers and Advanced Technology in Education Conference* (pp. 229-234), Crete, Greece.
77. Karasavvidis, I. (2008). Patterns of use of online resources in an undergraduate ICT course. *Proceedings of the Teaching and Learning IASK 2008 Conference*(pp. 317-324). Aveiro, Portugal.
78. Karasavvidis, I. (2008). Student use of online resources as a function of integration into course assignments: a comparative study. *Proceedings of the International Conference on Information Communication Technologies in Education* (pp. 638-649). Corfu, Greece.
79. Lenhart, V., & Pantazis, V. (2008). Menschenrechtsbildung in friedenspädagogischem Kontext. Vortrag zur Menschenrechtsbildung in friedenspädagogischem Kontext von Volker Lenhart und Vassilios Pantazis: [Luxembourg Vortrag \(PDF\)](http://www.ibw.uni-heidelberg.de/lenhart.html). In: <http://www.ibw.uni-heidelberg.de/lenhart.html>, und <http://www2.ibw.uni-heidelberg.de/feldevaluation09/luxembourg.pdf>, 1-19.

80. Leondari, A., & Gonida, E. (2008). Adolescents' possible selves, achievement goal orientations, and academic achievement. *Hellenic Journal of Psychology*, 5(2), 179-198.
81. Magos, K., & Politi, F. (2008). The creative second language lesson: The contribution of the role-play technique to the teaching of a second language in immigrant classes, *RELC Journal*, 39(1), 96 -112.
82. Michalopoulou, A. (2008). The development of children's aptitude for comparison in kindergarten. *International Journal of Learning*, 15(6), 219-224.
83. Michalopoulou, C. (2008). Diversité des pratiques d'enseignement à l' école maternelle: le cas des interactions verbales des étudiants-stagiaires. Πρακτικά σε ηλεκτρονική μορφή του Διεθνούς Συνεδρίου "Les Didactiques et leurs rapports à l' enseignement et à la formation", AFIRSE, Université Victor Segalen Bordeaux 2, Sciences de l' Éducation, www.aquitaine.iufm.fr/infos/colloque2008.
84. Misailidi, P., & Bonoti, F. (2008). Emotion in children's art: Do young children understand the emotions expressed in other children's drawings? *Journal of Early Childhood Research*, 6(2), 189-200.
85. Papadopoulou, M., & Poimenidou, M. (2008). The Contribution of Play in the Emergence of Hybrid Genres in Kindergarten. Special Issue of the Odense Working Papers in Language and Communication, edited by Nina Norgaard, online *Journal*, 621-633.
86. Papadopoulou, M. & Gana, H. (2008). L'enfant de l'age préscolaire dans le rôle du «lecteur » des textes fonctionnels multimodaux. In A. Weil-Barais, E. Marti, K. Ravanis (eds). *Noter pour Penser : Approches Développementales et didactiques. Actes du Colloque International, Angers, 27-28/1/2005*. Ανακτήθηκε στις 5/2/2009, από: http://ead.univ-angers.fr/~confluences/IMG/pdf/3_Papadopoulou_al.pdf http://ead.univ-angers.fr/~confluences/IMG/pdf_sommaire291008.pdf
87. Pechtelidis, Y. (2008). Myths behind screens and numbers. In A. Chronaki (ed.). *Mathematics Technologies Education. The Gender Perspective* (pp.115-118). Volos: Thessaly University Press.
88. Piperakis, S.M., Garagouni-Areou, F., Argyrakouli, E., Piperakis, A. S., Iakovidou-Kritsi, Z., & Triga, A. (2008). A survey on smoking habits and attitudes among adolescents in Greece. *Int. J. Adolesc. Med. Health*, 20, 63-71.
89. Piperakis, S.M., Kontogianni, K., Karanastasi, G., Siffel, C., Cebulska-Wasilewska, A., Marcos, R., Iakovidou-Kritsi, Z., & Piperakis, M. (2008). Effects of pesticides on exposed populations from four European Countries. *Rev. Clin. Pharm. Pharmacoc.*, 22, 291-293.
90. Piperakis, S.M., Kritsi, A., Garagouni-Areou, F., & Gialama, X. (2008). A survey on the knowledge, attitude and behavior of Greek elementary school students about
91. Piperakis, S.M., Triga, A., Papanikolaou, A., Garagouni-Areou, F., & Roussi, C. (2008). Drinks and teeth hygiene: a school-based survey of children's preferences of soft drinks and knowledge of dental health. *Journal of Science Education*, 9, 32-36.
92. Pirioutakis, G., & Pantazis, V. (2008). Historische Entwicklung der Lehrerausbildung in Griechenland und aktuelle Tendenzen im Lehrerberuf. In *Pädagogische Rundschau* 2/2008, 177-190. Frankfurt.
93. Stamou, A., & Chronaki, A. (2008). Dominant discourses and gender dimensions in the writing of school mathematics: the case of the school magazine Euclid A. In A. Chronaki. (ed). *Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective* (pp. 137-140). University of Thessaly Press
94. Stavridou, F., & Kakana, D. (2008) Graphic abilities in relation to mathematical and scientific ability in adolescents. *Educational Research*, 50(1), 75-93.
95. Tsilimeni, T., & Stavroulaki, E. (2008). Storytelling: the natural way for people to learn about their world and their emotions, Life History and Biography Network Conference, 7-9 Mars 2008, for International Studies of Diversity and Participation Department of Educational Research Canterbury Christ Church University North Holmes Road Canterbury Kent CT1 1QU United Kingdom. Retrieved from: <http://www.canterbury.ac.uk/education/cisdp/conferences/esrea/abstracts-and-papers.aspx>
96. Vekiri, I., & Chronaki, A. (2008). Primary boys' and girls' math and computer self-efficacy beliefs and their relation to students' socialization experiences beyond

school. In A. Chronaki. (ed). Mathematics, Technologies, Education: The gender perspective (pp. 95-102). University of Thessaly Press.

97. Vekiri, I., & Chronaki, A.. (2008). Gender Issues in technology use: Perceived social support, computer self-efficacy and value beliefs, and computer use beyond school. *Computers and Education*, 51(3), 1392-1404.

2009

Ελληνικές δημοσιεύσεις, 2009

98. Ζαφειροπούλου, Μ., & Ψύλλου, Ρ. (2009). Τα φιλαράκια. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
99. Κανελλόπουλος, Π. Α. (2009). Μια Κοινωνικο-πολιτισμική Προσέγγιση στη Μελέτη της Παιδικής Μουσικής Έκφρασης και Δημιουργικότητας. Στο Μ. Πουρκός (Επιμ.), Τέχνη, Παιχνίδι, Αφήγηση : Ψυχολογικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Διαστάσεις (σσ. 311-355). Αθήνα: Τόπος.
100. Κανελλόπουλος, Π. Α. (2009). Μουσικός Αυτοσχεδιασμός και Μουσική Εκπαίδευση: Εννοιολογικά Ζητήματα. Στο Ξ. Παπαπαναγιώτου (Επιμ.) Ζητήματα Μουσικής Παιδαγωγικής. Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ένωση για την Μουσική Εκπαίδευση.
101. Καρασαββίδης, Η., & Κόμης, Β. (2009). Θεωρητικά ζητήματα για την υποστήριξη της συνεργασίας και της μάθησης. Στο Ν. Αβούρης, Χ. Καραγιαννίδης & Β. Κόμης (επιμέλεια). Συνεργατική Τεχνολογία: Συστήματα και Μοντέλα Συνεργασίας για Εργασία, Μάθηση, Κοινότητες Πρακτικής και Δημιουργία Γνώσης (σσ. 11-39). Αθήνα: εκδόσεις Κλειδάριθμος.
102. Κόλλιας, Β., Μαμαλούγκος, Ν., Καρασαββίδης, Η., & Βοσνιάδου, Σ. (2009). Μελλοντικοί και εν ενεργεία δάσκαλοι: η συνεργατική μάθηση με υποστήριξη υπολογιστή από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών. Στο Ν. Αβούρης, Χ. Καραγιαννίδης & Β. Κόμης (επιμ.). Συνεργατική Τεχνολογία: Συστήματα και Μοντέλα Συνεργασίας για Εργασία, Μάθηση, Κοινότητες Πρακτικής και Δημιουργία Γνώσης (σσ. 303-319). Αθήνα: εκδόσεις Κλειδάριθμος.
103. Κορώνη, Μ., Ρούση – Βέργου, Χ., Ζαφειροπούλου, Μ., & Πιπεράκης, Σ.Μ. (2009). Διατροφικές επιλογές μαθητών Δημοτικού σχολείου: Ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε παιδιά με φυσιολογικό και μη φυσιολογικό βάρος. Στο Κλινική Ψυχολογία και Ψυχολογία της Υγείας «Έρευνα και Πρακτική». Αθήνα: Παπαζήσης.
104. Λεονταρή, Α. (2009). Αυτο-αντιλήψεις, αυτοεκτίμηση και φύλο: Σημαντικές παράμετροι για τη συμβουλευτική νεαρών γυναικών. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Α. Στογιαννίδου, & Χ. Αθανασιάδου (Επιμ.), Συμβουλευτική στην εφηβική ηλικία με την οπτική του φύλου.
105. Λεονταρή, Α. (2009). Η εικόνα του σώματος στους άνδρες: Η σημασία της στη συμβουλευτική νεαρών ανδρών. Στο Μ. Μαλικιώση – Λοΐζου & Α. Παπαστυλιανού (Επιμ. Εκδ.) Η συμβουλευτική στους άνδρες. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
106. Λεονταρή, Α. (2009). Οι επιπτώσεις του θανάτου στο κοντινό οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού και του εφήβου στην ψυχική υγεία και την προσαρμογή του. Στο Φ. Μόττη- Στεφανίδη (Επιμ.), Αντιξοότητες και στρεσογόνα γεγονότα στη ζωή των παιδιών και των εφήβων.
107. Μαγουλιώτης, Α. (2009). Κούκλες στην Κοινωνία, στις Τέχνες, στην Εκπαίδευση. Βόλος: Πανεπιστημιακές Θεσσαλικές Εκδόσεις.
108. Μαγουλιώτης, Α. (2009). Τα βιβλία των Εικαστικών είναι ένα αναγκαίο έντυπο υλικό Έκφρασης και Δημιουργίας για τα παιδιά του Δημοτικού ή ένα ακόμη βιβλίο;. Στο πρακτικά του 1^{ου} Πανελληνίου Συνέδριου Επιστημών Εκπαίδευσης. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης, σσ. 444-52).
109. Μαγουλιώτης, Α.- Λαμπίτση, Β. -Βάος Α.- Ντάνης, Αν. (2009). Εικαστική αγωγή: κατάρτιση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της προσχολικής εκπαίδευσης. Στο Κ. Μαλαφάντης – Μ. Σακελλαρίου – Θ. Μπάκας (επιμ.) *ΙΓ' Διεθνές Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος*. Αθήνα: Διάδραση τ. 1, 641-651.
110. Μάτος, Α., & Χρονάκη, Α. (2009). 'Οι φιλόλογοι έχουμε τη ρετινιά ότι είμαστε μη πρακτικά άτομα, οι μαθηματικοί όμως ταιριάζουν περισσότερο με τις νέες τεχνολογίες' Κουλτούρες Ειδικότητας και χρήση ΤΠΕ@Ε. Στα Πρακτικά του 1^{ου}

- Εκπαιδευτικού Συνεδρίου: Ένταξη και Χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαιδευτική Διαδικασία (σελ. 82-87).
111. Μιχαλοπούλου, Κ. (2009). Ο προφορικός λόγος στην προσχολική εκπαίδευση. Θεωρητικές προσεγγίσεις και διδακτικές εφαρμογές, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
112. Πανταζής, Β. (2009). Παιδεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: Στο Β. Οικονομίδης & Θ. Ελευθεράκης (επιμ.) Εκπαίδευση, Δημοκρατία και Ανθρώπινα Δικαιώματα (σελ. 156-184). Αθήνα.
113. Πανταζής, Β. (2009). Ανθρώπινα Δικαιώματα, Δικαιώματα του Παιδιού και Εκπαίδευση. Αθήνα: Ατραπός.
114. Σταυρίδου, Χ. & Καρασαββίδης, Η. (2009). Σχεδιασμός και αξιολόγηση της διαδικασίας αναπλαισίωσης ενός ψηφιακού παιχνιδιού στην προσχολική εκπαίδευση. Πρακτικά 1ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου "Ένταξη & Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία".
115. Σταυρίδου, Χ. & Καρασαββίδης, Η. (2009). Το ψηφιακό παιχνίδι στην προσχολική εκπαίδευση: η περίπτωση του Frozen Bubble. Πρακτικά Εισηγήσεων 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ.
116. Τσιλιμένη, Τ. (2009) (επιμ.) *Ξεκλειδώνοντας τα μυστικά της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας*. Βόλος: Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού Π.Θ.
117. Τσιλιμένη, Τ. (2009). Έμφυλες αναπαραστάσεις στο Ανθολόγιο Λογοτεχνιών Κειμένων για το Νηπιαγωγείο, του ΥΠΕΠΘ. Διαδρομές, 93, 30-36. (http://www.psichogios.gr/diadromes_new.asp).
118. Τσιλιμένη, Τ. (2009). Η έννοια του πολέμου στα εικονογραφημένα παιδικά βιβλία: διαπιστώσεις και απόψεις. Στο Τ. Τσιλιμένη (επιμ.). *Ξεκλειδώνοντας τα μυστικά της ελληνικής κοινωνίας*. Βόλος: Εργαστήριο Λόγου και Πολιτισμού Π.Θ.
119. Τσιλιμένη, Τ., & Αγγελίδου, Ε. (2009). Η αφήγηση ως εργαλείο μάθησης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Αθήνα: Καστανιώτης

Διεθνείς δημοσιεύσεις, 2009

120. Arapaki, X. et. al. (2009). *Caft, a Comparative Analysis of folk tales: A Multicultural Perspective*. "We Speak the Same Culture", Ankara.
121. Botsoglou, K., Kakana, D., Germanos, D., Vlachou, M., Abakoumkin, G., Kavalari, E., & Simoulli, P. (2009). Translation, adaptation and implementation in the Greek educational reality of the Early Childhood Environmental Rating Scale ECERS-R. In M. Paramythiotou & C. Angelaki (Eds.), *Proceedings of the O.M.E.P. European regional meeting and conference 2009 "Current issues in preschool education in Europe: Shaping the future"*, Syros, Greece (pp. 79-88). Patras: O.M.E.P.
122. Christidou, V., Hatzinikita, V., & Dimitriou, A. (2009). Children's drawings about environmental phenomena: the use of visual codes. *International Journal of Science in Society*.
123. Christidou, V., Kazela, K., Kakana, D., & Valakosta, M. (2009). Teaching magnetic attraction to preschool children: a comparison of different approaches. *International Journal of Learning*, 16 (2) 116-127
124. Chronaki, A.. (2009). 'Troubling' School Maths: the teaching experiment as a possibility to dialogicality. In M. Pourkos (ed.). *Perspectives and Limits of Dialogism in Mikhail Bakhtin: Applications in Psychology, Art, Education and Culture* (pp.209-227). University of Crete publishing series. Rethymnon.
125. Hatzinikita, V., Christidou, V., & Bonoti, F. (2009). Teachers' pictorial representations of the scientist. In A. Selkirk & M. Tichenor (Eds.) *Teacher Education: Policy, Practice and Research* (pp. 233-249). Hauppauge NY: Nova Science Publishers.
126. Koliopoulos, D., Christidou, V., Simidala, I., & Koutsidou, M. (2009). Pre-energy reasoning in preschool children. *Review of Science, Mathematics and ICT Education*, 3(1), 123-140.
127. Koroni, M., Garagouni-Areou, F., Roussi-Vergou, C., Zafiropoulou, M., & Piperakis, S. M. (2009). The stigmatization of obesity in children: A survey in Greek elementary schools. *Appetite*, 52, 241-244
128. Magouliotis, A. (2009). Lines as Ideas and Structure Elements for Preschool Children's Plastic Art Works. *International Journal of Learning*, 16(1), 423-434.

129. Magouliotis, A., & Moraiti, T. (2009). Creating orange purple and green: an experiment with preschool children in Greece. *International Journal of Education Through Art*, 5(1), 37-49.
130. Pantazis, V. (2009). Grundlagen der Waldorfpädagogik. In *Unsere Kinder. Das Fachjournal für Bildung und Betreuung. In der frühen Kindheit*, 2/2009, 20-22. Wien.
131. Pantazis, V. (2009). Migrantenkinder im griechischen Kindergarten. In U. Heimlich, & I. Behr (Hrsg.), *Inklusion in der frühen Kindheit. Internationale Perspektiven*, 184-197. Berlin
132. Piperakis, S.M., Thanou, A., Garagouni-Areou, F., Kouziokas, K.A., & Zafiropoulou, M. (2009). Design, implementation and assessment of an innovative anti-smoking intervention program in Greek preschool children. *Int Public Health Journal*, 1(1).
133. Pechtelidis, Y. (2009). Childhood, subjectivity and power in science fiction. In *ESA2009 Full Paper Book, Lisbon ICTE – IUL* (www.esa9thconference.com).
134. Pechtelidis, Y. (2009). School Ethnocentric Discourse and Gendered Bodies. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*, 4(4).
135. Piperakis, S. M. (2009). Comet assay: A brief history. *Cell Biol. Toxicol.*, 25, 1-3.
136. Piperakis, S. M., Kontogianni, K., Karanastasi, G., Iakovidou- Kritsi, Z., & M. M. Piperakis (2009). The use of comet assay in measuring DNA damage and repair efficiency in child, adult, and old age populations *Cell Biol.*, 25, 65-71.
137. Piperakis, S. M., Kontogianni, K., Karanastasi, G., Iakovidou- Kritsi, Z., Cebulska-Wasilewska, A., & Piperakis, M. M. (2009). Investigation of the Genotoxic Effect of Pesticides on Greenhouse Workers' Lymphocytes. *Environm. Molec.*

2010

Ελληνικές δημοσιεύσεις, 2010

138. Βαλακώστα, Μ., & Χρηστίδου, Β. (2010). Η προσέγγιση της μαγνητικής έλξης με τη χρήση του δραματικού παιχνιδιού και της διήγησης ιστοριών στο νηπιαγωγείο. Στο Κ. Πλακίτση (Επιμ.), *Επιστήμη και Κοινωνία: Οι Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση*. 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο (σσ. 24-33). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
139. Βέμη, Μπ. & Νάκου, Ε. (2010). Πρόλογος. Στο Μπ. Βέμη, & Ε. Νάκου (Επιμ.), *Μουσεία και Εκπαίδευση* (σελ. 15-16). Αθήνα: Νήσος.
140. Βέμη, Μπ. & Νάκου, Ε. (Επιμ.) *Σχεδιασμός και επιμέλεια συλλογικού τόμου: (2010). Μουσεία και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Νήσος.
141. Επιτρόπου, Μ., Παγκουρέλια, Ε., & Παπαδοπούλου, Μ. (2010). Ο ελληνικός εμφύλιος: ένα διαθεματικό σενάριο. Στο Α. Τζιμογιάννης (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»* (σ. 1-7). Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Κόρινθος.
142. Κανελλόπουλος Π. Α. & Ν. Τσαφταρίδης (επιμέλεια) (2010). *Η Τέχνη στην Εκπαίδευση – η Εκπαίδευση στην Τέχνη*. Αθήνα: Νήσος.
143. Κανελλόπουλος Π. Α. . (2010). Σχεδιάγραμμα μιας παιδαγωγικής του ελεύθερου μουσικού αυτοσχεδιασμού. Στο Π. Α. Κανελλόπουλος & Ν. Τσαφταρίδης (επιμ.), *Η Τέχνη στην Εκπαίδευση – η Εκπαίδευση στην Τέχνη*. Αθήνα: Νήσος.
144. Κανελλόπουλος, Π. Α. (2010). Η εθνογραφική μελέτη των τρόπων που τα παιδιά δημιουργούν μουσική: μεθοδολογικά ζητήματα, εκπαιδευτικές προεκτάσεις. Στο Μ. Πουρκός & Μ. Δαφέρμος (Επιμ.), *Ποιοτική Έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση: Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα* (σσ. 511-538). Αθήνα: Τόπος.
145. Κανελλόπουλος, Π. Α. (2010). Προσεγγίσεις στην έννοια και την παιδαγωγική του μουσικού αυτοσχεδιασμού. *Μουσικός Λόγος, Μουσικολογική Επιθεώρηση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου*, 9, 5-36.
146. Καρασαββίδης, Η. Ανδριάνη, Ε. & Παπαδήμας, Χ. (2010). Εισαγωγή στην Επεξεργασία Ψηφιακού Βίντεο με το Blender. Στο Β. Κολτσάκης, Γ. Σαλονικίδης & Μ. Δοδοντσής (Επιμ.), *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου*

- Ημαθίας “Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση” (σελ. 1606-1612). [On-line: <http://www.ekped.gr/praktika10/gen.htm>] [Εργαστήριο]
147. Καρασαββίδης, Η. Ανδριάνη, Ε. & Παπαδήμας, Χ. (2010). Η εξοικείωση με ΕΛ/ΛΑΚ και η πρόσληψη του από προπτυχιακούς φοιτητές: μια μελέτη περίπτωσης. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή “Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα (ΕΛ/ΛΑΚ) στην Εκπαίδευση”. [On-line: <http://www.foss4edu.gr/praktika/default.htm>]
148. Καρασαββίδης, Η. & Θεοδοσίου, Σ. (2010). Η εφαρμογή τεχνολογιών Web 2.0 στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: η περίπτωση σχεδιασμού μιας δραστηριότητας Wiki. Στο Α. Τζιμογιάννης (Επιμέλεια). Πρακτικά Εργασιών 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή “Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση” (σελ. 329-336), τόμος ΙΙ. ΕΤΠΕ: Κόρινθος. [CD-ROM]
149. Καρασαββίδης, Η. (2010). Το σχεδιαστικό πείραμα: εμφάνιση, καταβολές, εξέλιξη & προοπτικές. Στο Μ. Πουρκός & Μ. Δαφέρμος (επιμέλεια). Ποιοτική έρευνα στην ψυχολογία και την εκπαίδευση. Επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα (σσ. 637-669). Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
150. Καρασαββίδης, Η. Ανδριάνη, Ε. & Παπαδήμας, Χ. (2010). Επεξεργασία Ψηφιακού Βίντεο με το Blender. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή “Ελεύθερο Λογισμικό / Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα (ΕΛ/ΛΑΚ) στην Εκπαίδευση”. [On-line: <http://www.foss4edu.gr/praktika/default.htm>] [Εργαστήριο]
151. Κορώνη, Μ., Ρούση-Βέργου, Χ., Ζαφειροπούλου, Μ., & Πιπεράκης, Σ. (2010). Διατροφικές επιλογές μαθητών Δημοτικού σχολείου: Ομοιότητες και Διαφορές ανάμεσα σε παιδιά με φυσιολογικό και μη φυσιολογικό βάρος. Στο Γ. Κουλιεράκη, Α. Πασχάλη, Β. Ρότσικα, & Μ. Τζινιέρη-Κοκκώση (επιμ.) Κλινική Ψυχολογία και Ψυχολογία της Υγείας, Έρευνα και Πρακτική (σελ.149-160). Αθήνα: Παπαζήσης
152. Λαμπίτση, Β. –Μαγουλιώτης, Α. – Ντάνης, Α. (2010). Τα εικαστικά στο νηπιαγωγείο: Πρακτικές των εκπαιδευτικών Προσχολικής Αγωγής. Στο πρακτικά του 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης τ. Α΄, σσ. 603-612. Αθήνα: ΠΤΔΕ του ΕΚΠΑ
153. Λεονταρή Α. (2010). Αυτοαντίληψεις, αυτοεκτίμηση και φύλο: Σημαντικές παράμετροι για τη συμβουλευτική νεαρών γυναικών. Στο Β. Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Χ. Αθανασιάδου, & Α. Στοιγιαννίδου (Επιμ.), Συμβουλευτική με την οπτική του φύλου (σσ. 65-90). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
154. Μάγος, Κ. (2010) «Καθρέφτες και παράθυρα, γέφυρες και σταυροδρόμια». Αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού ως προς τη διαπολιτισμική του διάσταση. Στα Πρακτικά του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα» (σελ. 298-309). Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
155. Μάγος, Κ. (2010) Αφήγηση: Μια διαχρονική εκπαιδευτική τεχνική. Καταρτίζειν (Περιοδική Έκδοση του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης ΕΚΕΠΙΣ), 28, 10-13.
156. Μάγος, Κ., & Σιμόπουλος, Γ. (2010) Εκπαίδευση ενηλίκων και διαπολιτισμική ικανότητα : Μια έρευνα στις τάξεις διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες. Στο Δ. Βεργίδης, & Α. Κόκκος (Επιμ.), Εκπαίδευση Ενηλίκων: διεθνείς προσεγγίσεις και ελληνικές διαδρομές (σελ. , 215-240). Αθήνα: Μεταίχμιο.
157. Μιχαλοπούλου, Κ.(2010). Δραματικό παιχνίδι και αναδυόμενος γραμματισμός στην Προσχολική Εκπαίδευση. Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 57, 103-118.
158. Μιχαλοπούλου, Κ., & Βάρδα, Α. (2010) Η ποιότητα της αλληλεπίδρασης παιδαγωγού-παιδιού στο νηπιαγωγείο. Στο Α.Κοσμόπουλος & Σ.Βασιλόπουλος(επιμ.), Η Παιδαγωγική Σχέση Διδάσκοντος-Διδασκόμενου (σελ. 346-351). Αθήνα: Γρηγόρης.
159. Νάκου, Ε. (2010). Το μουσείο ως χώρος συνάντησης ποικίλων εκπαιδευτικών αντιλήψεων και πρακτικών: Γενικές παρατηρήσεις με βάση έρευνα σε πανεπιστήμια και μουσεία της χώρας μας. Στο Μ. Βέμη & Ε. Νάκου (Επιμ.), Μουσεία και Εκπαίδευση (σελ. , 319-333). Αθήνα: Νήσος.
160. Νικολακοπούλου, Α., & Ζαφειροπούλου Μ. (2010). Έντεχνο παραμύθι και θεατρικό παιχνίδι: Μία μελέτη για την εξοικείωση των Παιδιών με την έννοια του θανάτου. Στο Γ. Κουλιεράκη, Α. Πασχάλη, Β. Ρότσικα, & Μ. Τζινιέρη-Κοκκώση (επιμ.), Κλινική Ψυχολογία και Ψυχολογία της Υγείας, Έρευνα και Πρακτική (σελ. 161-173). Αθήνα: Παπαζήσης.

161. Νικονάνου, Ν. (2010). Μουσειοπαιδαγωγική: από τη θεωρία στην πράξη. Αθήνα: Πατάκης (στη σειρά: Μουσειακές Σπουδές).
162. Νικονάνου, Ν. (2010). Προσεγγίζοντας το 'Άλλο' μέσα στο μουσείο. Μουσεία τέχνης, διαπολιτισμικότητα και εκμάθηση ξένων γλωσσών, Τετράδια Μουσειολογίας, 7, 62-66
163. Νικονάνου, Ν. (2010). Η μουσειοπαιδαγωγική στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στο Μ. Βέμη & Ε. Νάκου (Επιμ.), Μουσεία και Εκπαίδευση (47-55). Αθήνα: Νήσος.
164. Νταλούκα, Δ. & Καρασαββίδης, Η. (2010). Πτυχές Σχεδιασμού και Δημιουργίας ενός Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Βίντεο με Θέμα ένα Απειλούμενο Είδος. Στο Β. Κολτσάκης, Γ. Σαλονικίδης & Μ. Δοδοντσής (Επιμ.), Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας "Ψηφιακές και Διαδικτυακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση" (σελ. 702-715). [On-line: <http://www.ekped.gr/praktika10/das.htm>]
165. Παπαδοπούλου, Μ., Κούκα, Α., & Ποιμενίδου, Μ. (2010). Προσεγγίζοντας το νόημα σε εξώφυλλα παιδικών βιβλίων: μια έρευνα με παιδιά 4-7 ετών. Στο Π. Παπούλια - Τζελέπη & Α. Φτερνιάτη (επιμ.). Γραφή και Γραφές στον 21ο αιώνα. Η πρόκληση για την εκπαίδευση. Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Γραμματισμού (σελ. 91-108).
166. Παράσχας Σ, Πεχλιβάνος Μ, & Σηφάκη Ε (Θεώρηση μετάφρασης): Knelwolf, Christa & Christopher Norris (επιμέλεια) 2001 (ελληνική μετάφραση 2010). The Cambridge History of Literary Theory. Ιστορία της θεωρίας της λογοτεχνίας 9: Πολιτικές, φιλοσοφικές και ψυχολογικές όψεις της θεωρίας της λογοτεχνίας στον 20ό αιώνα. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
167. Ποιμενίδου, Μ. & Παπαδοπούλου, Μ. (2010). Η συμβολή των Επεξηγήσεων σε δραστηριότητες Φυσικών Επιστημών στο νηπιαγωγείο. Στο Κ. Πλακίση (επιμ.) Επιστήμη και Κοινωνία: Οι Φυσικές Επιστήμες στην Προσχολική Εκπαίδευση. 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο (σελ. 76-83).
168. Ποιμενίδου, Μ. (2010). Οι "Ελεύθερες Ανακοινώσεις" στο νηπιαγωγείο. Κυριολεξία ή ευφημισμός; Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 58, 219-234.
169. Ποιμενίδου, Μ., & Χρηστίδου, Β. (2010). Ο χρόνος και η συμβολή του στην οργάνωση δραστηριοτήτων Φυσικών Επιστημών στο νηπιαγωγείο. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο για τις Φυσικές Επιστήμες, Αλεξανδρούπολη, Δεκέμβριος 2010.
170. Πολεμικός, Ν., Καΐλα, Μ., Θεοδωροπούλου, Ε., & Στρογγυλός, Β. (2010). Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολύπρισματική προσέγγιση. Αθήνα: Πεδίο.
171. Ρούση – Βέργου, Ι. Χ., Ζαφειροπούλου, Μ., & Ανδρέου, Ε. (2010). Χαρακτηριστικά της Προσωπικότητας των Νηπιαγωγών και των Δασκάλων. Στο Δ. Βαβουγιός (επιμ.), Επετειακός Τόμος για τα 20 Χρόνια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, (σελ. 207-218). Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
172. Σακκής, Δ. (2010). Η θέση της Ελληνίδας κατά τον ΙΘ΄ αιώνα: Κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση. Στο Δ. Σακκής κ.ά (επιμ.), Γυναίκα και Παράδοση: Η γυναίκα στην οικογενειακή και κοινωνική ζωή, την παιδεία, τον πολιτισμό και την εργασία, Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου (σελ. 37-54). Καρδίτσα.
173. Στρογγυλός, Β. (2010). Η πολυαισθητηριακή προσέγγιση του προγράμματος διδασκαλίας και μάθησης. Μια βασική ενταξιακή προσέγγιση. Στο Ν. Πολεμικός, Μ. Καΐλα, Ε. Θεοδωροπούλου & Β. Στρογγυλός (επιμ.). Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολύπρισματική προσέγγιση. Πεδίο: Αθήνα
174. Στρογγυλός, Β., Τραγουλιά, Ε., & Καΐλα, Μ. (2010). Παιδιά με πολλαπλές ειδικές ανάγκες. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση. Στο Ν. Πολεμικός, Μ. Καΐλα, Ε. Θεοδωροπούλου & Β. Στρογγυλός (επιμ.). Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολύπρισματική προσέγγιση. Πεδίο: Αθήνα.
175. Τραγουλιά, Ε. & Στρογγυλός, Β. (2010). Η αλληλεπιδραστική προσέγγιση της διδασκαλίας και μάθησης για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στο Ν. Πολεμικός, Μ. Καΐλα, Ε. Θεοδωροπούλου & Β. Στρογγυλός (επιμ.). Εκπαίδευση παιδιών με ειδικές ανάγκες. Μια πολύπρισματική προσέγγιση. Πεδίο: Αθήνα
176. Τσαβέ, Π. & Παπαδοπούλου, Μ. (2010). Βελτίωση του λεξιλογίου παιδιών Γυμνασίου μέσα από μια γλωσσική παρέμβαση στο πλαίσιο ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Φιλόλογος, 142, 642-655.

177. Τσιλιμένη, Τ. (2010). "Φλερτάροντας με την παιδική λογοτεχνία". 'Όταν οι συγγραφείς για ενήλικες γράφουν για παιδιά. Δια-κείμενα, 12, 121-129 (<http://diakείμενα.frl.auth.gr>)
178. Τσιλιμένη, Τ. (2010). Η τέχνη της μυθοπλασίας και της δημιουργικής γραφής: Θέσεις και απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα που τίθενται σε ένα συγγραφέα, ANEMH, 18, 53-59.
179. Φακίδου Α., & Μαγουλιώτης Α. (2010). Η λογοτεχνία και τα Εικαστικά: Η διασύνδεση των δύο τεχνών στο διδακτικό πακέτο των εικαστικών της Ε' & ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Επιστήμες Αγωγής, 2, 103-114.
180. Λαμπίτση Β., Μαγουλιώτης Α., & Ντάνης, Α. (2010). Τα εικαστικά στο νηπιαγωγείο: Πρακτικές των εκπαιδευτικών Προσχολικής Αγωγής. Στα πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης.
181. Χοβαρδός, Τ. (2010). Περιβαλλοντική πολιτική σε προστατευόμενες περιοχές: ζητήματα θεμελίωσης του κυρίαρχου οικολογικού λόγου. Μυτιλήνη: 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Περιβαλλοντικής Πολιτικής και Διαχείρισης, Πρακτικά συνεδρίου(σελ. 134-146).
(<http://www3.aegean.gr/environment/eeppd/CONF2010/ENV%20POLICY%20&%20MANAGEMENT%20CONF%202010%20MINUTES%20Version1.pdf>).
182. Χοβαρδός, Τ., & Κορφιάτης, Κ. (2010). Ανάλυση Επιχειρηματολογίας Σχετικά με τη Μείωση του Οικολογικού Αποτυπώματος. Ιωάννινα: 5ο Συνέδριο Πανελληνίας Ένωσης Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Ηλεκτρονική Έκδοση Πρακτικών Συνεδρίου (CDROM).
183. Χρονάκη, Α. (2010). Το 'Διδακτικό Πείραμα': η ποιοτική μελέτη της μαθησιακής διαδικασίας στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Στο Μ.Α. Πουρκός και Μ. Δαφέρμος (επιμ.) Ποιοτική Έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση: επιστημολογικά, μεθοδολογικά και ηθικά ζητήματα (σελ. 605-628). Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Διεθνείς δημοσιεύσεις, 2010

184. Abakoumkin, G., Stroebe, W., & Stroebe, M. (2010). Does relationship quality moderate the impact of marital bereavement on depressive symptoms? *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29, 510-526.
185. Anagnostopoulou, K., Hatzinikita, V., & Christidou, V. (2010). Assessed Students' Competencies in the Greek School Framework and the PISA Survey. *Review of Science, Mathematics, and ICT Education*, 4(2), 43-61.
186. Andreou, E., & Bonoti, F. (2010). Children's bullying experiences expressed through drawings and self-reports. *School Psychology International*, 31(2), 164-177.
187. Arapaki, X., & Koliopoulos, D. (2010). Popularization and teaching of the relationship between visual arts and natural sciences: historical, philosophical and didactical dimensions of the problem. *Science & Education* (DOI: 10.1007/s11191-010-9263-x).
188. Avagianou, P., Angelopoulos N. V, Stamatiou, G, & Zafiropoulou M. (2010). The relationship of parental bonding to depression in patients with chronic pain. *International Journal of Disability and Human Development*, 9(4), 339-342.
189. Black L., Chronaki A., Lerman S., Mendick, H., & Solomon, Y. (2010) Symposium proposal: Telling choices: mathematics, identity and social justice. In *Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES)*. Berlin.
190. Bonoti, F., & Metallidou, P. (2010). Children's judgments and feelings about their own drawings. *Psychology*, 1(5), 329-336.
191. Bourdakis, V., & Chronaki, A. (2010) Control technology as a means for designing virtual interactive space: what could be learned from blender use in architectural education? In E. Menegatti (ed.) *2nd International Conference on Simulation, Modeling and Programming for Autonomous Robots (SIMPAN)* Proceedings (pp. , Darmstadt,
192. Christidou, V. (2010). Greek students' images of scientific researchers. *Journal of Science Communication*, 9(3). Available at: <http://jcom.sissa.it/archive/09/03/Jcom0903%282010%29A01/>

193. Chronaki, A. (2010). Choosing Mathematics for Choosing Life: identity-work through discursive rationales. In Symposium 'Telling Choices: Mathematics, Identity and Social Justice' In Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES). Berlin.
194. Chronaki A. (2010). Troubling language priority: Reversing identity fortune: Opening up mathematics learning? In Symposium 'Same Question Different Countries: Use of Multiple Languages in Mathematics Learning and Teaching' In Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES). Berlin.
195. Chronaki A. and Matos A. (2010). Desiring / Disrupting Identity Change Politics: Mathematics, Technology and Teacher Narratives. In Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES). Berlin.
196. Chronaki A., Planas N., Setati, M., & Civil, M. (2010). Use of multiple languages in mathematics learning and teaching. In Symposium 'Same Question Different Countries: Use of Multiple Languages in Mathematics Learning and Teaching' In Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES). Berlin.
197. Chronaki, A. (2010) Racism as Gazing Bodies: From 'body-color' epistemology to epistemic violence A response to: Not-so-strange bedfellows: Racial projects and the mathematics education enterprise. In Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES). Berlin. (Invited Keynote Critical Review).
198. Chronaki, A. (2010) Revisiting mathemacy: A process-reading of critical mathematics education. In H. Alro, O. Ravn & P. Valero (eds.), *Critical Mathematics Education: Past, Present and Future* (pp. 31-50). Rotterdam: Sense Publishers
199. Chronaki, A., & Alimisi, R. (2010) Engaging young children to 'control' technology: emotion, negotiation, agency. In E. Menegatti (ed.) *2nd International Conference on Simulation, Modeling and Programming for Autonomous Robots (SIMPAN) Proceedings* (pp. 624-638). Darmstadt
200. Chronaki, A. (2010). Disrupting development as the quality/equity discourse: Cyborgs and subalterns in school technoscience. In B. Atweh, M. Graven, W. Secada & Valero (eds.). *Mapping equity and quality in mathematics education*(pp. 3-21). Springer. Dordrecht.
201. de Jong, T., van Joolingen, W.R., Giemza, A., Girault, I., Hoppe, U., Kindermann, J., Kluge, A., Lazonder, A.W., Vold, V., Weinberger, A., Weinbrenner, S., Wichmann, A. Anjewierden, A., Bodin, M., Bollen, L. d'Ham, C., Dolonen, J., Engler, J., Geraedts, C., Grosskreutz, H., Hovardas, T., Julien, R., Lechner, J., Ludvigsen, S., Matteman, Y., Meistadt, Ø., Næss, B., Ney, M., Pedaste, M., Perritano, A., Rinket, M., von Schlanbusch, H., Sarapuu, T., Schulz, F., Sikken, J., Slotta, J., Toussaint, J., Verkade, A., Wajeman, C., Wasson, B., Zacharia, Z.C., & van der Zanden, M. (2010). Learning by creating and exchanging objects: the SCY experience. *British Journal of Educational Technology*, 41, 909-921.
202. Hovardas, T. (2010). The contribution of social science research in the management of the Dadia Forest Reserve: nature's face in society's mirror. In: C. Catsadorakis, & H. Källander, (Eds.), *The Dadia- Lefkimi-Soufli Forest National Park, Greece: Biodiversity, management, and conservation* (pp. 253- 263). Athens: WWF-International.
203. Kanellopoulos, P. A. (2010). Experimental music in music education: Promises and conflicts. In C. Tsougras, D. Stefanou & K. Chardas (eds.), *Proceedings of the International Conference Beyond the Centres: Musical Avant-Gardes Since 1950*, Thessaloniki, Greece, <http://btc.web.auth.gr/>
204. Kanellopoulos, P. A. (2010). Towards a Sociological Perspective on Researching Children's Creative Music Making Practices: an Exercise in Self-Consciousness. In R. Wright (Ed.), *Sociology and Music Education* (pp. 115-138). London: Ashgate.
205. Karasavvidis, I. (2010). Integrating Web 2.0 technologies in undergraduate teaching: experiences with a Wiki implementation. In M. Iskander, V. Kapila, M. A. Karim (Eds). *Technological developments in education and automation* (pp. 449-454). NY: Springer.

206. Karasavvidis, I. (2010). Understanding Wikibook-based Tensions in Higher Education: an Activity Theory approach. *E-Learning and Digital Media*, 7(4), 386-394.
207. Karasavvidis, I. (2010). Wiki uses in higher education: exploring barriers to successful implementation. *Interactive Learning Environments*, 18(3), 219-231.
208. Karasavvidis, I. (2010). Wikibooks as tools for promoting constructivist learning in Higher Education: findings from a case study. In K. Elleithy, T. Sobh, M. Iskander, V. Kapila, M.A. Karim & A. Mahmood (Eds). *Technological developments in networking, education, and automation* (pp. 133-138). NY: Springer.
209. Kotarinou P., Chronaki A., & Stathopoulou C. (2010). Debating for 'one measure for the world': Sensitive Pendulum or Heavy Earth? In *Proceedings of the 6th Mathematics Education and Society Conference (MES)*. Berlin.
210. Nakou, I., & Apostolidou. E. (2010). Debates in Greece: Textbooks as the Spinal Cord of History Education and the Passionate Maintenance of a Traditional Historical Culture. In I. Nakou & I. Barca. (eds.), *Contemporary Public Debates Over History Education. A volume in International Review of History Education* (pp. 115-131). Charlotte, NC: Information Age Publishing,.
211. Nakou, I. & Barca, I. (2010) Introduction. In Nakou, I. & Barca, I. (eds.), *Contemporary Public Debates Over History Education. A volume in International Review of History Education*. Charlotte, NC: Information Age Publishing, 1-8.
212. Nakou, I. & Barca, I. (eds.) (2010). *Contemporary Public Debates Over History Education. A volume in International Review of History Education*. Charlotte, NC: Information Age Publishing.
213. Panaou, P., & Tsilimeni, T. (2010). The Implied Reader of the Translation: Picture Books and 'Normal Children' Translated from One Language/Culture to Another. In S. Wolf, K. Coats, P.A. Enciso, & C. Jenkins(Eds.), *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature* (pp 419-427). New York: Routledge
214. Papadopoulou, M. (2010). Literacy and Multiliteracies in Early Childhood Education: Some comments on the Greek Curriculum. In *Proceedings of the European Regional Conference of OMEP "Current Issues in Preschool Education in Europe: Shaping the Future"*, Syros.
215. Patera, A., & Tsilimeni, T.(2010). Death of grandparents in contemporary picturebooks for children 8 years old. Suggestions of using the books in the elementary classroom. *International Scientific Publication: Educational Alternatives*, 8(1), 4-16. (www.science-journals.eu).
216. Piperakis, S. M., Papanikolaou, M., Garagouni-Areou, F., Kritsi, A., Iakovidou-Kritsi, Z. & Roussi, C. (2010). Greek elementary school children's beliefs about long-term effects of drinking and smoking. *Journal of Science Education*, 1(11), 13-16.
217. Poimenidou, M. & Christidou, V. (2010). Communication Practices and the Construction of Meaning: Science Activities in the Kindergarten. *Creative Education*, 2, 81-92.
218. Stroebe, W., Abakoumkin, G., & Stroebe, M. (2010). Beyond depression: Yearning for the loss of a loved one. *Omega: The Journal of Death and Dying*, 61, 85-101.
219. Tseliou, E. (2010). From feedback to reflexivity: inspirations by a 'polyphonic dialogue' methodology in trainee's evaluation. *Journal of Family therapy*, 32, 334-337.
220. Tsilimeni, T. (2010). La littérature pour l'enfance et la jeunesse : tendances et développements. *Revue des Etudes Neo-Helleniques(REN)*, N.S.6
221. Tsilimeni, T.(2010). The subject of war represented in contemporary illustrated books by European authors. *International Scientific Publication: Educational Alternatives*, 8(1), 221-231 (www.science-journals.eu).
222. Wright, R. & Kanellopoulos, P. A. (2010). Informal music learning, improvisation and teacher education. *British Journal of Music Education*, 27(1), 71-87.

2011

Ελληνικές δημοσιεύσεις, 2011

223. Αραπάκη Ξ. (2011). Παρουσίαση του περιεχομένου και των αποτελεσμάτων ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ελληνικών παραδοσιακών παραμυθιών. Στο 11ο Παγκύπριο συνέδριο, με θέμα 'Διαχείριση Εκπαιδευτικής Αλλαγής: Έρευνα, Πολιτική, Πράξη', Λεμεσός. Διαθέσιμο στο: http://www.frederick.ac.cy/educonf2011/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=14 ή κατευθείαν στο http://www.frederick.ac.cy/educonf2011/docs/3ienia_arapaki.pdf.
224. Βάρδα, Α., & Μιχαλοπούλου, Κ. (2011). Διαθεματική προσέγγιση: η εφαρμογή ενός διαθεματικού προγράμματος διδασκαλίας στο σύγχρονο ελληνικό νηπιαγωγείο, *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 51, 100-120.
225. Γαβριηλίδου, Μ., & Χρονάκη, Α. (2011). Αφήγηση και Ψηφιακά Μέσα: Ανασκόπηση μέσων και αφηγηματική δράση. Στο Κ. Γλέζου & Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.), *Πρακτικά Εργασίας του Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη»*, Σύρος. (ψηφιακός δίσκος. ISBN 978-960-89753-7-8).
226. Γίδαρη, Σ., Χρονάκη, Α., Τζιουβάρας, Ν., & Τζιουβάρα, Μ. Ρ. (2011) Χρήση Περιβαλλόντων τύπου Logo στο Νηπιαγωγείο: Διερεύνηση του Κοινωνικού Πλαισίου Μάθησης. Στο Ν. Αλεξανδράκης, Π. Βλάμος, Χ. Δουληγέρης & Β. Μπελεσιώτης (επιμ.) *Πρακτικά του 3ου Συνεδρίου με θέμα 'Πληροφορική στην Εκπαίδευση'* (σελ. 104-114). Τμήμα Πληροφορικής Πανεπιστημίου Πειραιώς & Ελληνική Εταιρεία Επιστημόνων Πληροφορικής και Επικοινωνιών (www.epy.gr). Αθήνα. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
227. Ευδωρίδου, Ε. (2011). Ιταλικά Ειδικών Σκοπών Ι, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, (επικαιροποιημένη έκδοση του 2011).
228. Ευδωρίδου, Ε. (2011). Κείμενα Τέχνης, Επιστήμης και Πολιτισμού: Τεύχος Α, Σημειωτική Θεωρία και Ανάλυση Κειμένων, <http://eclass.uth.gr/eclass/index.php> Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
229. Ευδωρίδου, Ε. (2011). Πρόταση διδασκαλίας μιας ξένης γλώσσας, με ειδικό σκοπό τη σύνθεση επιστημονικής εργασίας. Στο Μ. Ζουμπουλάκης (επιμ.), *Επιστημονικά Ανάλεκτα: Επετειακός τόμος για τα 20 χρόνια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας* (σελ. 450-458). Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.
230. Καζέλα, Κ. & Κακανά Δ. Μ. (2011) Εξαέρωση στο νηπιαγωγείο; μια διδακτική παρέμβαση με διαθεματικές επεκτάσεις. Στο Κ. Plakitsi (Ed.), *Κοινωνιογνωστικές και κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις στη διδακτική των φυσικών επιστημών στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. (Sociocognitive and sociocultural approaches to science in early childhood)* (σσ 345-361). Αθήνα: Πατάκης.
231. Κακανά Δ. Μ & Καζέλα, Κ. (2011). Η αξιολόγηση στην προσχολική εκπαίδευση. Στο Κ. Χρυσάφιδης & Ρ. Σιβροπούλου (επιμ.) *Αρχές και Προοπτικές της προσχολικής εκπαίδευσης. Αφιέρωμα: στην Ευγενία Κουτσουβάνου* (σσ.45-71). Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη ΑΕ. Σειρά: Καινοτομίες στην Εκπαίδευση/ 85 (Διευθ.: Δ. Χατζηδημού- Ε. Ταρατόρη).
232. Κακανά, Δ. Μ. & Καπαχτσή, Β. (2011). Ανάπτυξη του αναστοχασμού και της συνεργατικότητας μέσω της συνεργατικής έρευνας δράσης. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 52, 68
233. Κακανά, Δ. Μ. & Καπαχτσή, Β. (2011). Η Ομαδοσυνεργατική Προσέγγιση της Μάθησης και Διδασκαλίας. Θεωρητική επινόηση ή εκπαιδευτική πρακτική; Βιώματα εκπαιδευτικών. *Πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα» της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος*
234. Κακανά, Δ. Μ. (2011). Θεματικές Προσεγγίσεις στην Προσχολική Εκπαίδευση. Δημιουργικές δράσεις ή στερεότυπες επιλογές; Στο Ν. Stellakis & Μ. Efstathiadou (eds). *Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της OMEP 2011 «Δημιουργικότητα και μάθηση στην πρωτοσχολική ηλικία»* (σ. 27-37). Type: CD-ROM ISBN: 978-9963-7377-0-3 ανακτήθηκε από <http://www.omep.com.cy/>
235. Κακανά, Δ. Μ., Καβαλάρη, Π., Καζέλα, Κ. & Θάνου, Α. (2011). Διερευνώντας τις αντιλήψεις Ελληνίδων νηπιαγωγών για τη συν-εργασία με συναδέλφους. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), *Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις* (σσ. 231-243). Αθήνα: Πεδίο.
236. Κανελλόπουλος, Π. (2011). Ο Κρίστοφερ Σμολ και η ανατροπή του μουσικοπαιδαγωγικού Κανόνα. [De-Canonising Music Education: An Homage to Christopher Small]. *Approaches: Music Therapy & Special Music Education*, 3(2),

- 48-55. Διαθέσιμο στο:
<http://approaches.primarymusic.gr/approaches/content/view/42/1/lang,en/>
237. Κανελλόπουλος, Π., & Πανακωνσταντίνου, Γ. (2011). Θραύσματα πολυτροπικών βιωμάτων της πόλης: δημιουργικότητα, μετασχηματισμός και αναπλαισίωση – σκέψεις επάνω σε ένα μουσικο-οπτικό δρώμενο. Στο Μ. Πουρκός και Ε. Κατσαρού (επιμ.), Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα: Εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση (σσ. 286-304). Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
  238. Καπαχτοσή, Β., & Κακανά, Δ. Μ. (2011) Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας από τη μεριά των μαθητών. Στο Κ. Σαραφίδου & Π. Δεμίρογλου (επιμ.) Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης (σελ. 576-680). Δράμα: Εταιρεία Επιστημών Αγωγής Δράμας (ΕΤ.Ε.Α.Δ.)
  239. Καρασαββίδης, Η. & Θεοδωρακάκου, Μ. (2011). Πτυχές σχεδιασμού, δημιουργίας και αξιοποίησης ενός ψηφιακού βίντεο στα πλαίσια της προσχολικής εκπαίδευσης. Στο Μ. Πουρκός & Ε. Κατσαρού (Επιμ.), Βίωμα, Μεταφορά και Πολυτροπικότητα: Εφαρμογές στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση, τη Μάθηση και την Γνώση (σσ. 527-549). Αθήνα: Τόπος.
  240. Καρασαββίδης, Η. (2011). Εισαγωγή στην Επεξεργασία Ψηφιακού Βίντεο με το Blender. Στο Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.), Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ: Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη. Σύρος.
  241. Κουτσουσίμου-Τσίνογλου, Β. & Παπαδοπούλου, Μ. (2011). Πολυτροπικά παλίμψηστα και στρατηγικές πρόσληψης λόγου. Στο Μ. Πουρκός & Ε. Κατσαρού (επιμ.). Βίωμα, μεταφορά και πολυτροπικότητα: Εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση, (σσ. 349-364). Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
  242. Γκόρια, Σ., & Παπαδοπούλου, Μ. (2011). Πολυτροπικά κείμενα στο νηπιαγωγείο: Η περίπτωση των χαρτών. Στο Μ. Πουρκός & Ε. Κατσαρού (επιμ.). Βίωμα, μεταφορά και πολυτροπικότητα: Εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση, (σσ.445- 466). Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
  243. Λεονταρή, Α. (2011). Η σημασία της εικόνας του σώματος για την ψυχική υγεία νεαρών ανδρών και γυναικών: Συμβουλευτικές παρεμβάσεις. *Hellenic Journal of Psychology*, 8, 309-337.
  244. Μάγος, Κ. (2011). «Τα σπίτια που μιλάνε»: Ένα σχέδιο εργασίας - τόπος συνάντησης μουσειοπαιδαγωγικής και διαπολιτισμικής παιδαγωγικής. Στο Δ. Καλεσοπούλου (Επιμ.), Παιδί και Εκπαίδευση στο Μουσείο. Θεωρητικές αφηρητές και παιδαγωγικές πρακτικές (σελ. 245-258). Αθήνα: Πατάκης & Ελληνικό Παιδικό Μουσείο.
  245. Μάγος, Κ., & Χαλατσογιάννη, Α. (2011) «Ζουμπαλά, ζουμπαλά, μαύρη μπογιά και κόκκινα φτερά»: Η προσέγγιση των «άλλων» πολιτισμών στις γιορτές του Νηπιαγωγείου. Στα Πρακτικά του 14ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Μετανάστευση-Διαχείριση συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας». Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
  246. Μαγουλιώτης, Α. (2011). Εικαστικές δραστηριότητες ζωγραφικής και οι απόψεις των νηπίων. Στο Αργυρίου Μ. & Καμπύλης, Π. (επιμ.) 4th International Conference Arts and Education- A creative way into languages (σελ. 118-124).
  247. Μαγουλιώτης, Α. (2011). Κούκλες: Αυθόρμητες εκφράσεις παιδιών του νηπιαγωγείου. Στο Ι. Βιβιλάκης (επιμ.) Από τη χώρα των κειμένων στο βασίλειο της σκηνής (σελ. 241-252). Αθήνα: ΤΘΣ Πανεπιστημίου Αθηνών.
  248. Μάτος, Α., & Χρονάκη, Α. (2011) Διδασκαλία μαθηματικών και φιλολογικών μαθημάτων με ΤΠΕ: οι κουλτούρες των 'παλαιών' αντικειμένων μπροστά στο δέος των 'νέων' τεχνολογιών, Στο Χ. Θ. Παναγιωτακόπουλος (επιμ.), Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία" της ΕΤΠΕ (σελ.511-510) Πάτρα.
  249. Μιχαλοπούλου, Κ. (2011) Διαμόρφωση των απόψεων και αναπαραστάσεων φοιτητών για το επάγγελμα του νηπιαγωγού κατά τη διάρκεια της Πρακτικής τους Άσκησης. Στο Β. Οικονομίδης (επιμ.) Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και Ερευνητικές Προσεγγίσεις. Αθήνα: Πεδίο.
  250. Μιχαλοπούλου, Κ. (2011). «Αναγνώσεις» έργων τέχνης: ο ρόλος της εικόνας. Παραδείγματα από τη διδακτική αξιοποίηση έργων ζωγραφικής στο Νηπιαγωγείο. Στο Μ. Πουρκός & Ε.Κατσαρού (επιμ.) Βίωμα, Μεταφορά και πολυτροπικότητα:

- Εφαρμογές στην επικοινωνία, τη μάθηση και τη γνώση (σελ. 487-496). Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
251. Μπακαρού Μ., & Κακανά Δ. Μ. (2011). Διερεύνηση της Χωρικής Αντίληψης Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας μέσα από το Παιχνίδι με Blocks. Στο Ν. Stellakis & Μ. Efstathiadou (eds.) Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της OMEP 2011 «Δημιουργικότητα και μάθηση στην πρωτοσχολική ηλικία» (σελ. 519-533) Type: CD-ROM ISBN: 978-9963-7377-0-3. Ανακτήθηκε από <http://www.omep.com.cy/>
  252. Νικονάνου, Ν. (2011). Μουσειοπαιδαγωγικές προσεγγίσεις: τα έργα τέχνης και η δημιουργική χρήση της γλώσσας. Στο Μ. Αργυρίου, & Π. Καμπύλης (επιμ.), Τέχνες και Εκπαίδευση. Δημιουργικοί τρόποι εκμάθησης γλωσσών, Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου (σελ. 159-165), Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Αθήνα..
  253. Οικονόμου, Ε., & Χρηστίδου, Β. (2011). «Ψάχνοντας το Νέμο»: Δυνατότητες παιδαγωγικής αξιοποίησης για την προσέγγιση της έννοιας του οικοσυστήματος. Στο Κ. Πλακίτση (Επιμ.), Κοινωνιογνωστικές και κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις στη διδακτική των φυσικών επιστημών στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία (σελ. 328-343). Αθήνα: Πατάκης.
  254. Πανταζής, Β., & Μαυρούλη, Δ. (2011). Τα παιδιά των Ρομά στο Δημοτικό Σχολείο. Πολιτισμικός εμπλουτισμός ή ανασταλτικός παράγων; Οι αντιλήψεις γονέων. Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, 61.
  255. Παπαηλιού, Χ., Πολεμικός, Ν., Φρυσίρα, Ε., Κοντάκος, Α., Καΐλα, Μ., Μιχαηλίδης, Κ., Στρογγυλός, Β., & Πολεμικού, Α. (2011). Αλληλοσυντονισμός της προσοχής και γλωσσική ανάπτυξη σε νήπια με σύνδρομο Down. Ψυχολογία, 18(4), 468-483.
  256. Πεχτελίδης, Γ. (2011). Κυριαρχία και Αντίσταση. Μεταδομιστικές αναλύσεις της Εκπαίδευσης, Αθήνα: Εκκρεμές.
  257. Ποιμενίδου, Μ. & Κακανά, Δ.Μ. (2011). Οι εθνικές γιορτές στο νηπιαγωγείο. Το ιστορικό παρελθόν και ο αυτοσχεδιασμός στη διδακτική του προσέγγιση. Στο Β. Οικονομίδης (Επιμ.), Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις (σελ. 244-254). Αθήνα: Πεδίο
  258. Σακκής, Δ. (2011). Αναζητώντας την ιδεολογική θεμελίωση της εκπαίδευσης στις απαρχές της ίδρυσης του νεοελληνικού κράτους: ελληνικός μεγαλοϊδεατισμός και ευεργετισμός στην πολιτιστική τους διάσταση. Στο Σ. Μπουζάκης (Επιμ.), Πανόραμα ιστορίας της εκπαίδευσης: Όψεις και Απόψεις (σελ. 99-115). Αθήνα: Gutenberg.
  259. Σακκής, Δ. (2011). Η δράση των Αυστριακών μυστικών υπηρεσιών απέναντι στις αποσχιστικές κινήσεις του Αλή Πασά: έρευνα από πρωτογενές υλικό του Archivio di Stato di Venezia. Στο Χ. Μπαμπούνης (Επιμ.): Ιστορίας μέριμνα. Τιμητικός τόμος στον καθηγητή Γεώργιο Ν. Λεοντσίνη (σελ. 1201-1216). Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
  260. Σακκής, Δ. (2011). Η στάση των Αυστριακών μυστικών υπηρεσιών απέναντι στην ελληνική επανάσταση του 1821: μαρτυρίες των αρχείων της Βενετίας. Βόλος: Εκτυπωτική Καρδίτσας.
  261. Στρογγυλός, Β. (2011). Αποτελεσματικές πρακτικές στην εκπαίδευση των παιδιών με νοητική καθυστέρηση. Στο Σ. Παντελιάδου & Β. Αργυρόπουλος (επιμ.), Ειδική Αγωγή. Από την έρευνα στη διδακτική πράξη. Αθήνα: Πεδίο
  262. Τσιλιμένη, Τ., & Μαγουλιώτης, Α. (2011). Η εικαστική δημιουργία των νηπίων ως μέσο ανάπτυξης της αφηγηματικής τους ικανότητας, σε c.d. Στο Μ. Αργυρίου & Π. Καμπύλης (επιμ.), Τέχνες και Εκπαίδευση
  263. Τσιλιμένη, Τ. & Πανάου, Π. (2011). Ο Εννοούμενος Αναγνώστης-Παιδί του Μεταφρασμένου Παιδικού Βιβλίου: Η μετάβαση του εικονογραφημένου παιδικού βιβλίου από τον πολιτισμό πηγή στον πολιτισμό υποδοχής και η αναδόμηση της «παιδικότητας» που εγγράφεται σε αυτό. «Ατηλιώτης» ηλ. έκδοση του Εθνικού Κέντρου Μετάφρασης (ΕΚΕΜΕΛ), www.Apiliotis.gr, Σεπτέμβριος.
  264. Τσιλιμένη, Τ. (2011). Τόποι και τοπία της Θεσσαλίας στο έργο της Ε. Φακίνου. Θεσσαλικά Μελετήματα», 1, 55-71, έκδοση της ΦΙΛΑΛΕΘ. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης
  265. Τσιλιμένη Τ. (2011), «"Παράφρασις εκ...": Κείμενα ευρωπαϊών λογοτεχνών στη «Διάπλαση των Παίδων» την τελευταία δεκαετία του 19ου αιώνα», στο περιοδικό KEIMENA www.keimena.ece.uth.gr τ.12.
  266. Τσιλιμένη, Τ., & Μαγουλιώτης, Α. (2011). Η εικαστική δημιουργία των νηπίων, ως μέσο ανάπτυξης της αφηγηματικής τους ικανότητας. Στο Αργυρίου Μ. & Καμπύλης, Π. (επιμ.) 4th International Conference Arts and Education- A creative way into languages (pp 211-216).

267. Τσιλιμένη, Τ., Μάγος, Κ., & Σπανοπούλου, Αικ. (2011) Η γνωριμία με τον «άλλον» στα παιδιά προσχολικής εκπαίδευσης με τη συμμετοχή τους στην ψηφιακή κοινότητα e-twenning: Διαπιστώσεις-προοπτικές. Στα Πρακτικά του 14ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Μετανάστευση-Διαχείριση συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας». Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
268. Χρονάκη, Α., & Μουτζούρη, Γ. (2011) Αναδυόμενες Δεξιότητες Αριθμητικού Γραμματισμού μέσω της 'πολυφωνικής αφήγησης' ενός έργου Παιδικής Λογοτεχνίας. Στο Ν. Στελλάκης και Μ. Ευσταθιάδου (επιμ.) Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της OMEP 2011. Δημιουργικότητα και μάθηση στην πρώτη σχολική ηλικία (σελ. 870-979). Λευκωσία (ISBN 978-9963-7377-0-3).
269. Χρονάκη, Α., & Αλιμήση, Ρ. (2011) Μαθηματικές Έννοιες, Αυθεντικά Πλαίσια Μάθησης και Ψηφιακή Τεχνολογία: το περιβάλλον ANIMath. Στο Κ. Γλέζου & Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών του Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη», Σύρος (ψηφιακός δίσκος. ISBN 978-960-89753-7-8).
270. Χρονάκη, Α., & Γαβριηλίδου, Μ. (2011) Ψηφιακά αφηγηματικά μέσα και αλληλεπίδραση. Στο Χ. Θ. Παναγιωτακόπουλος (επιμ.), Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία" (σελ 999-1008). Πάτρα: ΕΤΠΕ.
271. Χρονάκη, Α., & Κούριας, Σ. (2011) Παιδιά, Ρομπότ και Lego Mindstorms: Καταγράφοντας το ξεκίνημα μιας αλληλεπιδραστικής σχέσης. Στο Χ. Θ. Παναγιωτακόπουλος (επιμ.), Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία" (σελ 1009-1022). Πάτρα: ΕΤΠΕ.
272. Χρονάκη, Α., & Μουτζούρη, Γ. (2011) Λογοτεχνία και Μαθηματικά στις Μικρές Ηλικίες: Πολυφωνικές αφηγήσεις και αναδυόμενες δεξιότητες αριθμητικού γραμματισμού. Στο Δ. Χασάπης (επιμ.), 9ο Διήμερο Διαλόγου για τη Διδασκαλία των Μαθηματικών με θέμα 'Μαθηματικά και Τέχνες στην Εκπαίδευση' (σελ. 183-202). . Αθήνα: ΕΚΠΑ.
273. Χρονάκη, Α., & Χατζηγεωργίου Μ. (2011). Εκπαιδευτική ρομποτική, προσχολική εκπαίδευση, και παιχνίδι/μάθηση: εστίαση στη συνεργασία μιας μικρής ομάδας παιδιών για την κατασκευή-ρομπότ με το LegoWeDo. Στο Ν. Στελλάκης και Μ. Ευσταθιάδου (επιμ.) Πρακτικά του Ευρωπαϊκού Συνεδρίου της OMEP 2011. Δημιουργικότητα και μάθηση στην πρώτη σχολική ηλικία (σελ. 880-888). Λευκωσία (ISBN 978-9963-7377-0-3).
274. Χρονάκη, Α., & Μάτος, Α. (2011). ΤΠΕ και διδακτική πρακτική: ξανα-γράφοντας τα 'μαθηματικά' και τα 'φιλολογικά' μαθήματα στην κοινότητα εκπαιδευτικών Σύρου. Στο Κ. Γλέζου & Ν. Τζιμόπουλος (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών του Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη», Σύρος (ψηφιακός δίσκος. ISBN 978-960-89753-7-8)

Διεθνείς δημοσιεύσεις, 2011

275. Abakoumkin, G. (2011). Forming choice preferences the easy way: Order and familiarity effects in elections. *Journal of Applied Social Psychology*, 41, 2689-2707.
276. Anagnostopoulou, K., Hatzinikita, V., Christidou, V., & Dimpoulos, K. (2011). PISA Test Items and School-Based Examinations in Greece: Exploring the relationship between global and local assessment discourses. *International Journal of Science Education*. Available online, DOI: 10.1080/09500693.2011.60480.
277. Arapaki X., (2011). The necessity of teaching visual arts in primary school. In Salla T. (Ed.) *Contemporary Approaches in Art Education* (pp. 155-164) Nissos.
278. Arapaki, X., & Koliopoulos, D. (2011). Popularization and teaching of the relationship between visual arts and natural sciences: historical, philosophical and didactical dimensions of the problem. *Science & Education*, 20 (7-8), 797-803. (DOI: 10.1007/s11191-010-9263-x).
279. Botsoglou, K., Hrisikou, S., & Kakana, D. M. (2011). Measuring safety levels in playgrounds using environment assessment scales: The issue of playground safety in Greece. *Early Child Development and Care*, 181(6), 749-760

280. Christidou, V. (2011). Interest, attitudes and images related to science: combining students' voices to school science, teachers, and popular science. *International Journal of Environmental and Science Education*, 6(2), 141-159.
281. Christidou, V., Kouvatas, A., & Hatzinikita, V. (2011). Greek scientists' contemporary and historical self-images. In F. Seroglou, V. Koulountzos, & A. Siatras (Eds.), 11th International IHPST and 6th Greek History, Philosophy and Science Teaching Joint Conference, Thessaloniki, 1-5 July 2011, Greece. *Science & Culture: Promise, Challenge and Demand. Book of Proceedings* (pp. 138-143). Thessaloniki: Epikentro.
282. Chronaki, A. (2011). "Troubling" Essentialist Identities: Performative Mathematics and the Politics of Possibility'. In M. Kontopodis, C. Wulf, and B. Fichtner. (eds.) *Children, Development and Education: Cultural, Historical and Anthropological Perspectives* (pp. 207-227). Springer Science. The Series: *International Perspectives on Early Childhood Education and Development*.
283. Chronaki, A. (2011). *Cyborgs and Subalterns in School TechnoScience. Contribution to the Mathematics Education and Contemporary Theory network Metropolitan University of Manchester, Manchester, UK, 17-19 July 2011.* (<http://www.esri.mmu.ac.uk/mect/index.php>).
284. Chronaki, A. (2011). Disrupting development as the quality/equity discourse: Cyborgs and subalterns in school technoscience. In B. Atweh, M. Graven, W. Secada and P. Valero (eds.). *Mapping equity and quality in mathematics education* (pp. 3-21). Dordrecht. Springer.
285. Chronaki, A. (2011). Invited keynote lecture 'Gendered dimensions of digital media use and production with(in) educational practices' in the III Conference organized by Collaborative Knowledge Building Group (CKGB) at the University of Bari, Italy. 6-8 April 2011 <http://www.ckbg.org/congresso2011>
286. Dafermakis, M. & Chronaki A. (2011). What happens when socio-cultural-historical theory travels? Critical Perspectives from Greece and epistemological issues. Invited Regional Symposium for the ISCAR (International Society for Cultural and Activity Research). ISCAR Congress, Rome, Italy (Ψηφιακός Δίσκος).
287. Dimitriou, A., & Christidou, V., (2011). Causes and consequences of air pollution and environmental injustice as critical issues for science and environmental education. In M. Khallaf (Ed.), *The Impact of Air Pollution on Health, Economy, Environment and Agricultural Sources* (pp. 215-238). Rijeca, Croatia: InTech Open Access Publisher.
288. Gonida, E. N., & Leondari, A. (2011). Patterns of motivation among adolescents with biased and accurate self-efficacy beliefs. *International Journal of Educational Research*, 50(4), 209-220.
289. Hovardas T., & Korfiatis K. J. (2011). Towards a critical re-appraisal of ecology education: scheduling an educational intervention to revisit the 'Balance of Nature' metaphor. *Science and Education*, 20, 1039-1053.
290. Kanellopoulos, P. A. (2011). Cage's short visit to the classroom: Experimental music in music education – A sociological view on a radical move. In J. O'Flynn (ed.), *Proceedings of the 6th International Symposium on the Sociology of Music Education*, held at Mary Immaculate College, University of Limerick, Ireland (5th - 9th July 2009).
291. Kanellopoulos, P. A. (2011). In Pursuit of Musical Freedom Through Free Improvisation: A Bakhtinian Provocation to Music Education. In J. White & M. Peters (eds.), *Bakhtinian Pedagogy: Opportunities and Challenges for Research, Policy and Practice in Education Across the Globe* (pp. 91-116). Pieterlen, Switzerland: Peter Lang.
292. Kanellopoulos, P. A. (2011). Freedom and Responsibility in Musical Improvisation: A view from Bakhtin. *Philosophy of Music Education Review*, 19(2), 113-135.
293. Kleftoyanni, V., Abakoumkin, G., & Vokou, D. (2011). Environmental perceptions of students, farmers, and other economically active members of the local population near the protected area of Axios, Loudias and Aliakmonas estuaries, in Greece. *Global NEST Journal*, 13, 288-299.
294. Kosma, Y. A. (2011), *Gloves and Moustaches: Gender Relations in Greek Comedy of the Sixties*. In Y. Tzioumaki & L. Papadimitriou (eds.), *Greek Cinema: Texts, Forms and Identities*. U.S.A.: Chicago University Press.

295. Kotarinou, P., Stathopoulou, C., & Chronaki, A. (2011). Establishing the 'meter' as citizens of French National Assembly during the French Revolution. In M. Pytlak, T. Rowland, & E. Swoboda (eds.), *Proceedings of CERME7, The 7th Congress of the European Society for Research in Mathematics Education* (pp. 1710-1719).
296. Magos, K., & Tsouvala, M. (2011). Dancing with the "other": An action research project in a children's social care institution. *Action Research in Education*, 2, 62-70.
297. Magos, K. (2011). Dina's story: Student Teachers' Intercultural Education as a path of Transformative Learning. In the *Proceedings (CD-ROM) of the 9th International Conference on Transformative Learning: "Transformative Learning in Time of Crisis: Individual and Collective Challenges"* (pp. 673-678). Athens: Hellenic Adult Education Association.
298. Michalopoulou, Aik. (2011). Developing creativity through the dramatic play in Early Years Education. In *Proceedings of OMEP European Conference 2011 «Perspectives on Creativity and Learning in Early Childhood»* (pp. 218-222).
299. Papaeliou, C. F., Fryssira, H., Kodakos, A., Kaila, M., Benaveli, E., Michaelides, K., Strogilos, V., Vrettoupolou, M. & Polemikos, N. (2011). Non-verbal communication, functional play and language in Greek toddlers with Williams syndrome. *Child Neuropsychology*, 17(3), 225-241.
300. Pechtelidis, Y. (2011). December uprising '08: universality and particularity in young people's discourse. *Journal of Youth Studies*, 14(4), 449-462.
301. Staniou, E., & Tsilimeni T. (2011). Pinocchio's road to adulthood presented through the work of his creator, Carlo Collodi, and that of the Greek author, Christos Boulotis. *Bookbird*, 49(3), 47-54.
302. Strogilos, V., Lacey, P., Xanthacou, Y., & Kaila, M. (2011). Collaboration and integration of services in Greek special schools: two different models of delivering school services. *International Journal of Inclusive Education*, 15(8), 797-818.
303. Tsilimeni, T., & Panaou, P. (2011). Poetry for Young People in Greece: Its Development and Current State. *Bookbird*, 49(2), 17-24.
304. Tsivitanidou, O. E., Zacharia, Z. C. & Hovardas, T. (2011). Investigating secondary school students' unmediated peer assessment skills. *Learning and Instruction*, 21, 506-519.
305. Tsouvala, M., & McFee, G. (2011). *The Philosophical Aesthetics of Dance: Identity, Performance and Understanding*. Alton: Dance Books, *Choros International Dance Journal*, 1, 97-99.
306. Vlachos, F., & Bonoti, F. (2011). Handedness and drawing: Attempting to complete the picture: A comment on Bruckner et al. (2011). *Perceptual and Motor Skills*, 113(1), 277-280.
307. Zacharia, Z., Rotsaka, I., & Hovardas, T. (2011). Development and test of an instrument that investigates teachers' beliefs, attitudes and intentions concerning the educational use of simulations. In I. M. Saleh, & M.S. Khine (Eds.), *Attitude Research in Science Education* (pp. 81-115). Charlotte: Information Age Publishing.
308. Zmas, A., & Pantazis, V. (2011). Hochschulrankings und Qualitätsmessung. *Das Hochschulwesen*, 3, 83-90.

2012

Ελληνικές δημοσιεύσεις, 2012

309. Αλεξανδρίδου, Ε. & Μαγουλιώτης, Απ. (2012). Κούκλες και η θέση τους στο χώρο εκπαίδευσης του νηπιαγωγείου. Στο Α. Τριλανός- Γ. Κουτρούμανος & Ν. Αλεξόπουλος (επιμ.), *Πανελλήνιο Συνέδριο με διεθνή συμμετοχή και θέμα: Η ποιότητα στην εκπαίδευση: Τάσεις και προοπτικές* (σελ. 693-704). Αθήνα: ΠΤΔΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών.
310. Γεωργογιάννης, Π., & Μάγος, Κ. (Επιμ.) (2012). *Πρακτικά του 14ου Διεθνούς Συνεδρίου: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Μετανάστευση, Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας*, Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών

311. Γίδαρη, Σ., Μαρινάκου, Ν., & Χρονάκη, Α. (2012). Μοτίβα και Κανονικότητες στις Μικρές Ηλικίες: σχεδίαση της διδακτικής αξιοποίησης ψηφιακού υλικού. Πρακτικά του Συνεδρίου της ΕΤΠΕ: Ελληνική Επιστημονική Ένωση για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. <http://www.etpe.eu/new/conf?cid=19>
312. Γωνίδα, Ε. & Λεονταρή, Α. (2012). Ατομικοί στόχοι επίτευξης μαθητών και μαθητριών. Στο Α. Σταλίκας, Σ. Τριλίβα & Π. Ρούσση (Επιμ. Έκδ.), Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα (σσ. 809-810). Αθήνα:Πεδίο.
313. Γωνίδα, Ε. & Λεονταρή, Α. (2012). Χρήση στρατηγικών. Στο Α. Σταλίκας, Σ. Τριλίβα & Π. Ρούσση (Επιμ. Έκδ.), Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα (σσ. 911-912). Αθήνα:Πεδίο.
314. Θεοδοσίου, Σ., & Καρασαββίδης, Η. (2012). Μια εναλλακτική πρόταση διερεύνησης του επιπέδου τεχνολογικού αλφαριθμητισμού φοιτητών. Στο Χ. Καραγιαννίδης, Π. Πολίτης & Η. Καρασαββίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
315. Κακανά, Δ. Μ. & Καπαχτσή, Β. (2012). Η Ομαδοσυνεργατική Προσέγγιση της Μάθησης και Διδασκαλίας. Θεωρητική επινόηση ή εκπαιδευτική πρακτική; Βιώματα εκπαιδευτικών. Στο Κ. Δ.Μαλαφάντης, Ν. Ανδρεαδάκης, Δ. Καραγιώργος, Γ. Μανωλίτσης & Β. Οικονομίδης (επιμ.), Πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα» της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος (σσ.1261-1271). Αθήνα: Διάδραση
316. Καπαχτσή, Β. & Κακανά, Δ.Μ. (2012) Αυτοαξιολόγηση σχολικής μονάδας: Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής ενός εργαλείου μέτρησης. Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, τ.61, <http://www.uth.gr/tovima/periexomena.htm>
317. Καραγιαννίδης, Χ., Πολίτης, Π. & Καρασαββίδης, Η. (Επιμέλεια) (2012). Πρακτικά 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση". Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
318. Καρασαββίδης, Η. & Κόλλιας, Β. (2012). Η ένταξη και η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στους διδακτικούς σχεδιασμούς εκπαιδευόμενων στο ΠΑΚΕ Θεσσαλίας: Μια μελέτη περίπτωσης. Στο Χ. Καραγιαννίδης, Π. Πολίτης & Η. Καρασαββίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση», Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
319. Καρατεργίου, Α., & Μάγος, Κ. (2012). Διερεύνηση της διαπολιτισμικής ικανότητας φοιτητών Παιδαγωγικών Τμημάτων Προσχολικής Εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων Θεσσαλίας και Θράκης. Στο Πρακτικά του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμικότητα, Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Οικονομική Κρίση και τα Ελληνικά ως ξένη Γλώσσα» (σ. 85-95). Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
320. Κοσκώση, Ε. & Πανταζής, Β. (2012). Ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση. Αντισεξιστική εκπαίδευση στο μάθημα κοινωνική και πολιτική αγωγή της Ε΄και Στ΄ Δημοτικού. Στο Ποιότητα στην εκπαίδευση: Τάσεις και Προοπτικές. Πανελλήνιο Συνέδριο (σελ. 427-437). Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών.
321. Λεονταρή, Α. (2012). Αυτοεκτίμηση: Μια βασική ψυχολογική ανάγκη; Στο Η. Μπεξεβέγκης & Σ. Χατζηχρήστου (Επιμ. Έκδ.), Θέματα ανάπτυξης και προσαρμογής των παιδιών στην οικογένεια και το σχολείο (σ. 300-321). Αθήνα: Πεδίο.
322. Μαγουλιώτης, Α. (2012). Ιστορία Νεοελληνικού Κουκλοθεάτρου (1870-1938). Αθήνα: Παπαζήση
323. Μαγουλιώτης, Α. & Λαμπίτση, Β. (2012). Εικαστική Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Νηπιαγωγών Ελλάδας. Εξερευνώντας τον κόσμο του παιδιού (ΟΜΕΠ), 11(β), 11-20.
324. Μαγουλιώτης, Α., & Αλεξανδρίδου, Ε., (2012). Κούκλες -Παιχνίδια: Οι προτιμήσεις των μικρών παιδιών στο χώρο του νηπιαγωγείου. Στο Μ. Βελιώτη (επιμ.), Κουκλοθέατρο, το θέατρο της εμπύχωσης: Διεπιστημονικές αναγνώσεις-Καλλιτεχνικές συναντήσεις (σελ. 214-226). Αθήνα:ΤΟΣ ΠΠ - Αιγόκερως.
325. Μανιάτης, Π., & Πανταζής, Β. (2012). Η Αλληλεπίδραση των μαθητών στην πολυπολιτισμική τάξη. Μια έρευνα δράσης. Στα Πρακτικά 15ου Διεθνούς Συνεδρίου (σελ. 242-253). Πάτρα.

326. Μητσιάκη, Γ., Καμπάκη Α. & Κακανά, Δ. Μ. (2012). Εποχικότητα και Παιδική Διαφήμιση: Από την Barbie των Χριστουγέννων στη στολή του Batman. Στο Ευ. Κούρτη (Επιμ.) Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (σσ 137-151). Αθήνα: Ηρόδοτος/ Ο.Μ.Ε.Ρ.
327. Μόγλη, Μ. & Παπαδοπούλου, Μ. (2012). "Μιλάνε τα ελληνικά φαρσί;" Στάσεις Αφγανών μεταναστών απέναντι στην ελληνική γλώσσα και η ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. Στο Πρακτικά του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου "Διαπολιτισμικότητα, Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Οικονομική Κρίση και τα Ελληνικά ως Ξένη Γλώσσα". Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
328. Μπάρκογλου, Γ., Μάγος, Κ., & Κεδράκα, Αικ. (2012). Διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών καθηγητών Γυμνασίων του Νομού Έβρου που διδάσκουν σε τμήματα με μουσουλμάνους μαθητές. Στο Πρακτικά του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμικότητα, Διοίκηση της Εκπαίδευσης, Οικονομική Κρίση και τα Ελληνικά ως Ξένη Γλώσσα» (σ.401-413). Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
329. Μπότσογλου, Κ., & Κακανά, Δ. Μ. (2012). Η λειτουργία και το περιεχόμενο των κανόνων κατά τις αυθόρμητες δραστηριότητες παιχνιδιού παιδιών προσχολικής ηλικίας. Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού. Περιοδική Επιστημονική Έκδοση της Ο.Μ.Ε.Ρ., 11(α), 22-31.
330. Νάκου, Ε. (2012). Η προφορική ιστορία στην εκπαίδευση ως ριζοσπαστική μαθησιακή διαδικασία. Στο Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Γεφυρώνοντας τις γενιές: Διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα - Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος.
331. Νικολαράιζη, Μ., & Στρογγυλός, Β. (2012). Συνεργασία εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής. Οι εμπειρίες των αρχάριων εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής. Στο Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος (σελ. 877-885). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Ρέθυμνο.
332. Νικονάνου, Ν. (2012), Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη Θεωρία στην Πράξη, 3η έκδοση. Αθήνα: Πατάκης,
333. Νικονάνου, Ν., & Μπούνια, Ν. (2012). Ψηφιακές εφαρμογές στα ελληνικά μουσεία: μια μουσειοπαιδαγωγική ανάλυση. Στο Χ. Καραγιαννίδης, Π. Πολίτης & Η. Καρασαββίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες της Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση». Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
334. Παγουρέλια, Ε., & Παπαδοπούλου, Μ. (2012). «Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα;» Η παρουσία της αφήγησης και της περιγραφής σε μαθητικά γραπτά επιχειρηματολογίας. Στο Ζ. Gavriilidou, Α. Eftymiou, Ε. Thomadaki & Ρ. Kampakis-Vougiouklis (eds). Selected papers of the 10th ICGL. (pp.1038-1046). Komotini/Greece: Democritus University of Thrace.
335. Παλασάκη, Β. (2012). Γερμανικά Ειδικών Σκοπών III και IV, Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
336. Πανταζής, Β., & Μαυρουλή, Δ. (2012). Τα παιδιά των Ρομά στο Δημοτικό σχολείο. Πολιτισμικός εμπλουτισμός ή ανασταλτικός παράγων; Οι αντιλήψεις γονέων μαθητών δημοτικών σχολείων Ηλείας. ΒΗΜΑ των Κοινωνικών Επιστημών. ΙΕ, 121-136.
337. Πεχτελίδης, Γ., & Κοσμά Υ. (2012). Αγ(ρ)ια Παιδιά. Θεσσαλονίκη; Επίκεντρο.
338. Πεχτελίδης, Γ. (2012). Κοινωνιολογία του Ανδρισμού στο Σχολείο. Στο Να κοιτάς με άλλα μάτια να βλέπεις διαφορετικά – έμφυλες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση, Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών - Σχολή Μωραϊτη.
339. Πεχτελίδης, Γ. (2012). Artificial Intelligence: Παιδική ηλικία, υποκειμενικότητα, cyborgs. Στο Παιδική Ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Αθήνα: Ηρόδοτος.
340. Πεχτελίδης, Γ. (2012). Μαθαίνοντας να δουλεύεις: Δυνατότητες και περιορισμοί στη μελέτη της σχολικής και κοινωνικής ανισότητας. Στο Π. Γουίλις (επιμ.), Μαθαίνοντας να δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης, Αθήνα, Gutenberg (Learning to Labor. How working class kids get working class jobs, Νέα Υόρκη, Columbia University Press, 1981).
341. Σιμόπουλος, Γ., & Μάγος, Κ. (2012). "Εμείς", "κάτι άτομα περίεργα" και η γυναίκα του Ιουστιανιανού... Διδάσκοντας ελληνικά σε ενηλίκους μετανάστες. Στα Πρακτικά του 15ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμικότητα, Διοίκηση της Εκπαίδευσης,

- Οικονομική Κρίση και τα Ελληνικά ως ξένη Γλώσσα» (σ. 144-153). Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
342. Τσιλιμένη, Τ. (2012). "Μεγάλες προσδοκίες": Συνομιλώντας για τη δημιουργική γραφή με φοιτητές του ΠΤΠΕ του Π.Θ., ΚΕΙΜΕΝΑ, 15. Ανακτήθηκε 30/9/2013 από http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=262:15-tsilimeni&catid=59:tefxos15&Itemid=95
343. Τσιλιμένη, Τ. (2012). Συνοπτική ανασκόπηση άρθρων και μελετημάτων στο έργο της Ζωρζ Σαρή/ Διαδρομές, 108, 74-87. Ανακτήθηκε 30/9/2013 από http://www.psichogios.gr/datafiles/videos/Diadromes%20108_site.pdf M
344. Τσιλιμένη, Τ. (2012). Κριτική και Κριτικοί της Παιδικής Λογοτεχνίας. Στο Η. Τριαντάφυλλος, Η. Κωτόπουλος, & Δ. Σουλιώτη (επιμ.), Θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας (σελ. 329-346) Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. (http://afroditu.uom.gr/uompress/themata_paidikis_logotexnias.pdf) <http://www.biblionet.gr/main.asp?page=results&key=%CE%B8%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1+%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82+%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82>
345. Τσιλιμένη Τ., & Τσιβούλη, Θ. (2012), Αποδελτίωση του περιοδικού ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ, άρθρα και μελετήματα 1986-2010". Αθήνα: Εκδόσεις Διαδρομές/Ψυχογιός.
346. Χαλιαμπάλιας, Ρ., & Χρονάκη, Α. (2012). Αθροιστική Ανάλυση και Χειρισμοί Φυσικών και Άυλων Αντικειμένων μέσω Απτών Διεπαφών Χρήστη. Πρακτικά του Συνεδρίου της ΕΤΠΕ: Ειλληνική Επιστημονική Ένωση για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. <http://www.etpe.eu/new/conf?cid=19>
347. Χάλιος, Η., & Πανταζής, Β. (2012). Αλλοδαποί μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες στο σχολείο. Οι στάσεις των εκπαιδευτικών. Στο Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο, ISSN 1790-8574 1.
348. Χρονάκη, Α. (2012). Η επίλυση αριθμητικών προβλημάτων ως τόπος παραγωγής ετερότητας. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 137-138, 173-200.
349. Χρονάκη, Α., Μπουρδάκης, Β., & Στώκος, Ι. (2012) Σχεδιάζοντας μια VR διαδραστική αφήγηση ως παιχνίδι μάθησης: το παράδειγμα 'ζώα στον πλανήτη σχημάτων'. Στο Πρακτικά του Συνεδρίου της ΕΤΠΕ: Ειλληνική Επιστημονική Ένωση για τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. <http://www.etpe.eu/new/conf?cid=19>
350. Χρονάκη, Α. (2012) Δημιουργώντας ρήγματα σε κυρίαρχους Λόγους περί ανάπτυξης: κυβερνοοργανισμοί και υπάλληλα υποκείμενα στη σχολική τεχνοεπιστήμη. Στο Σ. Αθανασοπούλου-Κυπρίου, Π. Βουτσινά κ.α. (επιμ.) Να κοιτάς με άλλα μάτια να βλέπεις διαφορετικά (σελ. 91-129). Αθήνα. Εκδόσεις Σχολής Μωραΐτη.
351. Χρονάκη, Α. (2012) Το 'δικαίωμα' στο δικαίωμα εκπαίδευσης: ο απόηχος ενός εθνογραφικού πειράματος για τα σχολικά μαθηματικά. Στο Α. Λυδάκη (επιμ.). Κοινωνικές Ανισότητες στην Ελλάδα: Η περίπτωση των Ρομά (σελ. 105-131). Αθήνα. Αλεξάνδρεια (επιμέλεια σειράς: Ιορδάνης Ψημμένος).

Διεθνείς δημοσιεύσεις, 2012

352. Anagnostopoulou, K., Hatzinikita, V., & Christidou, V. (2012). Exploring visual material in PISA and school-based examination tests. *Scholé*, 17, 47-56.
353. Anagnostopoulou, K., Hatzinikita, V., & Christidou, V. (2012). PISA and biology school textbooks: the role of visual material. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 1839-1845.
354. Bounia, A., Nikiforidou, A., Nikonanou, N., & Matosian, A. D. (2012). Voices from the Museum: Survey Research in Europe's National Museums, Linköping University Electronic Press. Available online: <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:563949>
355. Buijs, A., Hovardas, T., Figari, H., Castro, P., Devine-Wright, P., Fischer, A., Mouro, C., & Selge, S. (2012). Understanding people's ideas on natural resource management: Research on social representations of nature. *Society and Natural Resources*, 25, 1167- 1181.

356. Christidou, V., Gravani, M. N., & Hatzinikita V. (2012). Distance learning material for Adult Education: The case of the Open University of Cyprus. *Ubiquitous Learning*, 4(2), 33-46.
357. Christidou, V., Hatzinikita, V., & Samaras, G. (2012). The image of scientific researchers and their activity in Greek adolescents' drawings. *Public Understanding of Science*, 21(5), 626-647.
358. Christidou, V., Hatzinikita, V., & Gravani, M. (2012). Pedagogic practices promoted by distance learning educational material on adult education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 1988-1996.
359. Chronaki, A., & Pechtelidis, Y. (2012). Following (or not) mathematics related paths as a gendered choice. In 64th CIEAEM (Commission Internationale pour l'Etude et l'Amelioration de l' Enseignement des Mathematics <http://www.cieaem.net/> > <http://www.cieaem.net/>). Rhodes, Greece (<http://ltee.org/cieaem64/> > <http://ltee.org/cieaem64/>).
360. Chronaki, A., & Pechtelidis, Y. (2012). 'Being Good' at Maths: Fabricating Gender Subjectivity. *Journal of Research in Mathematics Education*, 3(3), 246-277. (doi: <http://dx.doi.org/10.4471/redimat.2012.14>).
361. Chronaki, A., & Mountzouri, G. (2012). Playing with Numbers in Cultures: Beginning to Trouble Essentialist Views of Mathematical Knowledge re - production. Special Issue Edited by B. Di Paola & J. Diez-Palomar. *Journal Quaderni di Ricerca in Didattica (Mathematics)*, 22, 90-95.
362. Chronaki, A., (2012). Women in relation to school technology and mathematics: reading hegemonic discourses via "cyborgs" and "subalterns". Special Issue Edited by B. Di Paola & J. Diez-Palomar. *Journal Quaderni di Ricerca in Didattica (Mathematics)*, 22, 156-161.
363. Chronaki, A. with the contribution of Kourias, S. (2012). Playing Robots, Playing with Robots. In S. Kafousi, C. Skoumbourdi and F. Kalavasis (eds.), *Proceedings of the 64th CIEAEM (Commission Internationale pour l'Etude et l' Amelioration de l' Enseignement des Mathematics <http://www.cieaem.net/>)*. Rhodes, Greece (<http://ltee.org/cieaem64/>).
364. de Jong, T., Weinberger, A., van Joolingen, W. R., Ludvigsen, S., Ney, M., Girault, I., Kluge, A., Lazonder, A., Pedaste, M., Wasson, B., Wichmann, A., Geraedts, C., Hovardas, T., Julien, R., Lejeune, A., Manoli, C., Matteman, Y., Sarapuu, T., Vold, V., Wanders, B., Zacharia, Z. (2012). Designing complex and open learning environments based on scenarios. *Educational Technology Research & Development*, 60, 883 – 901.
365. Diorinou, M., & Tseliou, E. (2012). Studying circular questioning 'in situ': discourse analysis of a first systemic family therapy session. *Journal of Marital and Family Therapy*. doi: 10.1111/jmft.12005.
366. Fakidou, T., & Magouliotis, A. (2012). The social discourse of childhood and the children's notions for the childhood's characteristics. In SEA Lemesos Cyprus, 186-199.
367. Goria, S., & Papadopoulou, M. (2012). Icons versus symbols: investigating preschoolers' cartographic design. *Meta-carto-semiotics. Journal for Theoretical Cartography*, 5, 1-18.
368. Hovardas T., & Korfiatis K.J. (2012). Adolescents' beliefs about the wolf: Investigating the potential of human-wolf coexistence in the European south. *Society and Natural Resources*, 25, 1277-1292.
369. Hovardas, T., & Korfiatis K.J. (2012). Effects of an environmental education course on consensus estimates for proenvironmental intentions. *Environment and Behavior*, 44, 760-784.
370. Hovardas, T. (2012). Can forest management produce new risk situations? A mixed-motive perspective from the Dadia-Soufli-Lefkimi Forest National Park, Greece. In J. J. Diez (Ed.), *Sustainable Forest Management: Case Studies* (pp. 239-258). Rijeka: INTECH.
371. Kafyri, A., Hovardas, T., & Poirazidis, K. (2012). Determinants of visitor proenvironmental intentions on two small Greek islands: Is ecotourism possible at coastal protected areas? *Environmental Management*, 50, 64-76.
372. Kakana, D. M. (2012). The Initial Education of Elementary and Early Childhood Teachers in Greece. *Journal of Teacher Education and Educators*, 1(1) 133-143.

373. Kanellopoulos, P. A. (2012). Envisioning Autonomy through Improvising and Composing: Castoriadis visiting creative music education practice. *Educational Philosophy and Theory*, 44(2), 151-182.
374. Kanellopoulos, P. (2012). Response to Roger Mantie "Bands and/as Music Education: Antinomies and the Struggle for Legitimacy". *Philosophy of Music Education Review*, 20(2), 191-197.
375. Kanellopoulos, P. A., & Wright, R. W. (2012). Improvisation as an informal music learning process: Implications for teacher education. In L. Väkevä & S. Karlsen (Eds.), *Future prospects for music education: Corroborating informal learning pedagogy*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing
376. Kapaxchi, B. & Kakana, D.M. (2012) Initiating a collaborative model of Action Research after the result of school self-evaluation. *CCEAM- International Studies in Educational Administration*, 40(1), 35-46.
377. Karasavvidis, I. & Theodosiou, S. (2012). The design and development of a wiki task in undergraduate education: retrospects and prospects. In A. Jimoyiannis (Ed.), *Research on E-Learning and ICT in Education* (pp. 157-168). Springer.
378. Karasavvidis, I. (2012). Re-engineering Wiki se In Higher Education: process or product? *Proceedings of the International Conference on Education and New Learning Technologies*. IATED.
379. Kavalari, E., Kakana, D. M., & Christidou, V. (2012). Contemporary teaching methods and science content knowledge in preschool education: searching for connections. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 3649-3654.
380. Magos, K. (2012). "..., but I can not do research": Action-research and early childhood teachers. A case study from Greece, *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 18(3), 331-343.
381. Manoli, P., & Papadopoulou, M. (2012). Graphic Organizers as a Reading Strategy: Research Findings and Issues. *Creative Education*, 3(3), 348-356.
382. Manoli, P., & Papadopoulou, M. (2012). Reading strategies versus reading skills: Two faces of the same coin. *Procedia-Social and Behavioral Sciences Journal*, 46, 817-821.
383. Michalopoulou, A.(2012). Investigations and inquiry-based learning in the curriculums of Preschool Education. In *EULEARN12 Proceedings, 4th International Conference on Education and New Learnings Technologies* (pp. 2-6).
384. Misailidi, P., Bonoti, F., & Savva G. (2012). Representations of loneliness in children's drawings. *Childhood*, 19(4), 523-538.
385. Motsiou, E. (2012). Lexical innovations in children's speech: evidence from Greek. *Contrastive Linguistics* 2, 22-31. St. Kliment Ochridski University Press.
386. Motsiou, E. (2012). Types of pragmatic phrasemes. In Z. Gavriilidou, A. Efthymiou, E. Thomadaki & P. Kambakis-Vougiouklis (Eds.), *Selected Papers of the 10th ICGL* (pp. 960-964). Komotini-Greece: Democritus University of Thrace.
387. Pantazis, V. , & Mylonas, D. (2012). Children with ethnic of migratory background transition from family to kindergarten. *The Journal of multiculturalism in education*, 8, 1.
388. Papaeliou, C .F., Polemikos, N., Fryssira, H., Kodakos, A., Kaila, M., Benaveli, E., Michaelides, K., Strogilos, V. & Vrettoulou, M. (2012). Behavioural profile and maternal stress in Greek toddlers with Williams syndrome. *Child: Care, Health and Development*, 38(6), 844-853.
389. Pechtelidis, Y. (2012) Extended Review, *Sociology and Music Education* (edited by Ruth Wright, Ashgate, 2010), *The Finish Journal of Music Education*, 1 (15).
390. Samaras, G., Bonoti, F., & Christidou, V. (2012). Exploring children's perceptions of scientists through drawings and interviews. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 46, 1541-1546.
391. Smeeckens, C., Stroebe, M. S., & Abakoumkin, G. (2012). The impact of migratory separation from parents on the health of adolescents in the Philippines. *Social Science & Medicine*, 75, 2250-2257.
392. Strogilos, V. (2012). The cultural understanding of inclusion and its development within a centralized system, *International Journal of Inclusive Education*, 16(12), 1241-1258.
393. Strogilos, V., Nikolarazi, M., & Tragoulia, E. (2012). Experiences among beginning special education teachers in general education settings: The influence

- of the school culture. *European Journal of Special Needs Education*, 27(2), 185-199.
394. Stroebe, M. S., Abakoumkin, G., Stroebe, W., & Schut, H. (2012). Continuing bonds in adjustment to bereavement: Impact of abrupt versus gradual separation. *Personal Relationships*, 19, 255-266.
395. Zaravigka, K., & Pantazis, V. (2012). Equality of the genders in physical education: The students' perceptions. *Journal of Physical Education and Sport*, 12(3), 350-357.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β. Οδηγός Σπουδών του Τμήματος

Ο Οδηγός Σπουδών υποβάλλεται ξεχωριστά (λόγω μεγέθους).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ. Οδηγός Σπουδών του ΠΜΣ του Τμήματος

Ο Οδηγός Σπουδών υποβάλλεται ξεχωριστά (λόγω μεγέθους).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ. Ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος/διδάσκοντος σπό του φοιτητές (ΠΜΣ του ΠΤΠΕ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Έντυπο αξιολόγησης μαθήματος

Μάθημα: _____

Εξάμηνο: _____

Ημερομηνία: _____

Το ερωτηματολόγιο αυτό σας δίνει την ευκαιρία να εκφράσετε τις εντυπώσεις σας από το μάθημα. Το ερωτηματολόγιο είναι τελείως ανώνυμο, δηλαδή δε θα σας ζητηθεί πουθενά να γράψετε το όνομά σας. Τα στοιχεία που θα συγκεντρωθούν θα χρησιμοποιηθούν για να καταγράψουν την εντύπωση που αποκομίζουν οι φοιτητές/ήτριες από το μάθημα, καθώς και για τη βελτίωσή του.

Παρακαλείστε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις. Λάβετε υπόψη ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις, αλλά εκείνο που ενδιαφέρει είναι η προσωπική σας άποψη. Για τις ερωτήσεις όπου χρησιμοποιούνται αριθμητικές κλίμακες, επιλέξτε τον αριθμό που πλησιάζει περισσότερο στην άποψή σας.

A. Περιεχόμενο

1. Το μάθημα προϋπέθετε προηγούμενες γνώσεις.

καθόλου								πάρα πολύ
1	2	3	4	5	6	7		

2. Η ύλη που καλύφθηκε ήταν:

πολύ λίγη								πάρα πολλή
1	2	3	4	5	6	7		

3. Βαθμός δυσκολίας του μαθήματος:

πολύ εύκολο								πολύ δύσκολο
1	2	3	4	5	6	7		

4. Υπήρχε σε κάθε συνεδρία του μαθήματος μια λογική συνέχεια από την αρχή έως το τέλος;

πολύ σπάνια							πάντα
1	2	3	4	5	6	7	

B. Οργάνωση

5. Ποιότητα της δομής του μαθήματος (ως προς στόχους και περιεχόμενο του μαθήματος, οργάνωση της διδασκαλίας κλπ.).

πολύ κακή							πολύ καλή
1	2	3	4	5	6	7	

6. Οι διδακτικοί στόχοι του μαθήματος ήταν

πολύ ασαφείς							πολύ σαφείς
1	2	3	4	5	6	7	

7. Οι απαιτήσεις που έθετε το μάθημα σε σας ήταν

πολύ ασαφείς							πολύ σαφείς
1	2	3	4	5	6	7	

Γ. Διδασκαλία και διδακτική υποστήριξη

8. Το διδακτικό προσωπικό του μαθήματος ήταν πρόθυμο να βοηθήσει τους/τις φοιτητές/ήτριες όταν αυτό χρειαζόταν.

καθόλου							πάρα πολύ
1	2	3	4	5	6	7	

9. Το διδακτικό υλικό (βιβλιογραφία, άρθρα, σημειώσεις κλπ.) στο οποίο υπήρχε πρόσβαση μέσω του μαθήματος ήταν

πολύ φτωχό							πολύ πλούσιο
1	2	3	4	5	6	7	

10. Χρησιμότητα του διδακτικού υλικού

καθόλου χρήσιμο							πολύ χρήσιμο
1	2	3	4	5	6	7	

11. Η διδασκαλία γινόταν με τρόπο

καθόλου κατανοητό							πολύ κατανοητό
1	2	3	4	5	6	7	

12. Ως αποτέλεσμα της παρακολούθησης του μαθήματος, το ενδιαφέρον σας για τα θέματα που θίγει το μάθημα

μειώθηκε							αυξήθηκε
1	2	3	4	5	6	7	

Δ. Γενική εντύπωση

13. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε το περιεχόμενο του μαθήματος;

πολύ κακό							πολύ καλό
1	2	3	4	5	6	7	

14. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε την οργάνωση του μαθήματος;

πολύ κακή							πολύ καλή
1	2	3	4	5	6	7	

15. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε την ποιότητα της διδασκαλίας;

πολύ κακή							πολύ καλή
1	2	3	4	5	6	7	

16. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε αυτό το μάθημα;

πολύ κακό							πολύ καλό
1	2	3	4	5	6	7	

17. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε τον/την υπεύθυνο/η του μαθήματος;

πολύ κακό/ή							πολύ καλό/ή
1	2	3	4	5	6	7	

18. Συνολικά, πώς θα αξιολογούσατε το υπόλοιπο διδακτικό προσωπικό του μαθήματος;

πολύ κακό							πολύ καλό
1	2	3	4	5	6	7	

19. Ποιά ήταν τα θετικά στοιχεία που είχε το μάθημα;

20. Ποιά ήταν τα αρνητικά στοιχεία που είχε το μάθημα;

21. Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί στο μάθημα;

22. Άλλα σχόλια:

23. Σε πόσες συνεδρίες του μαθήματος (δηλ., πόσες φορές) ήσαστε παρών/ούσα;
_____ συνεδρίες